

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 857

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΔΕΙΕΣ

Με παρατυπίες σπκώνουν και τρίτο όροφο

Επικίνδυνο προηγούμενο ενδέχεται να δημιουργήσει περίπτωση τουριστικών μονάδας στο Λατσί της Πάφου, στην οποία ενώ έχει δοθεί άδεια για συγκεκριμένες οικοδομικές εργασίες, ο ιδιοκτήτης προχωράει και σε άλλες, χωρίς τις απαιτούμενες πολεοδομικές άδειες. **Σελ. 5**

ΤΜΗΜΑ ΥΔΑΤΩΝ

Ανομβρία και ολιγωρία κόβουν το νερό...

Η απρόσκοπτη ύδρευση για την περίοδο Μάιος - Σεπτέμβριος 2025 δεν μπορεί με τα σημερινά δεδομένα να θεωρείται εγγυημένη από το κράτος. Κλιματική κρίση και απουσία προγραμματισμού και συντήρησης υπονομεύουν την επάρκεια νερού. **Σελ. 11**

ΕΛΛΑΔΑ

Μετά την εκλογή Προέδρου ο ανασχηματισμός

Το επόμενο ορόσημο, μετά την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, είναι οι αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα. Ποια σενάρια μελετά το Μαξίμου. Ποιο είναι το χρονοδιάγραμμα των αλλαγών. Η ανησυχία των κεντρικών. **Σελ. 21**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΑΛΕΙΝΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ ΣΑΣ

Ο 47ος πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ στο Οβάλ Γραφείο του Λευκού Οίκου στην Ουάσιγκτον, μετά την υπογραφή εκτελεστικών διαταγμάτων.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΔΟΓΜΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ

Ποιον κόσμο επιθυμεί ο πρόεδρος Τραμπ

Αυτοί που αντιστέκονται, αυτοί που κατευνάζουν και οι τραμπιστές: Η Ε.Ε. στα τρία. Τι θέλουν οι κολοσσοί της τεχνολογίας και γιατί μπορεί να συγκρουστούν με τη λαϊκίστικη πτέρυγα του κινήματος MAGA. Τι δείχνει η ανάλυση των εκλογικών δεδομένων για τα πραγματικά ερείσματα του κινήματος

MAGA. Επίσης, όπως και στην πρώτη θητεία του, βασική προτεραιότητα του Τραμπ θα είναι η ανακαίτιση του πιο επικίνδунου ανταγωνιστή σε παγκόσμια κλίμακα, της Κίνας. Δύσκολη διαγράφεται και η επικείμενη διαπραγμάτευση με τον Πούτιν για το Ουκρανικό. **Σελ. 8, 16-20**

Ο καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής **Αντώνης Ελληνας** αναλύει την παγκοσμιοποίηση της Ακροδεξιάς μέσω του τραμπισμού. **Σελ. 9**

Ο κοινωνιολόγος **Νίκος Περιστεϊανής** θεωρεί τον πρόεδρο Τραμπ παγκόσμια απειλή, όπως και τον Ελόν Μασκ. **Σελ. 9**

ΖΗΤΗΜΑ ΘΗΤΕΙΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΣΥΝΑΓΕΡΜΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

Καταστατικό ξεκαθάρισμα στον ΔΗΣΥ

Ιδεολογική κρίση και προσωπικές αιζέντες θέτουν το κόμμα στην κόκκινη ζώνη

Οι προτάσεις που δρομολογούνται για το καταστατικό συνέδριο του ΔΗΣΥ έχουν ήδη προκαλέσει έντονες διαφωνίες. Το αν θα επιλεγεί ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ για τις προεδρικές εκλογές από τη βάση, το ζήτημα των θητειών αλλά και το κατά πόσο θα διαγραφούν ή όχι οι συνα-

γερμικοί υπουργοί είναι από τα ζητήματα που θα συζητηθούν, οδηγώντας πιθανώς στην εσωστρέφεια. Το κλίμα στον πρωινό καφέ έχει ήδη επιδεινωθεί, ενώ από το κάδρο της δυσφορίας δεν παραλείπεται το περιβόητο σκίωδες υπουργικό και ο τρόπος λειτουργίας του. **Σελ. 4**

ΕΥΡΩΤΟΥΡΚΙΚΑ

Χωρίς ουσιαστική διασύνδεση το Κυπριακό

Η Κομισιόν απαντά στην «Κ» για την αναβάθμιση της τελωνειακής ένωσης, ποιοι όροι τίθενται από την Άγκυρα και πόσο ρόλο παίζει σε όλο αυτό το Κυπριακό. **Σελ. 6**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Στην τακτική του blame game τα οδοφράγματα

Η τελευταία συνάντηση των δύο ηγετών για τη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης εμπέδωσε τον δύσκολο δρόμο της άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών του Κυπριακού. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τείχος ανθρωπιάς

Σε έναν γοργά μεταβαλλόμενο κόσμο, με αρκετά πωγουρίσματα όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει κάθε μέλος της κοινωνίας να στέκεται ανάχωμα σε λογικές περασμένων δεκαετιών. Μεγαλύτερη, ωστόσο, ευθύνη για να προστατεύουν τις ευάλωτες ομάδες έχουν τα πολιτικά κόμματα και η εκάστοτε κυβέρνηση, εμποδίζοντας πωγουρίσματα όσον αφορά κεκτημένα δικαιώματα, αλλά και τη διάχυση ξενοφοβικής και ρατσιστικής ρητορικής. Η ελευθερία του λόγου δεν μπορεί να καθίσταται μια βολική δικαιολογία, και να φτάνουμε στην ασυδοσία και τη μωρολογία.

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

■ **Κωνσταντίνος Ιωάννου:** Αξιοκρατία, διαφάνεια και ισονομία στη διαχείριση των τ/κ περιουσιών. **Σελ. 5** ■ **Δημήτρης Λοιτιδης:** Μια ενεργειακή κρίση που ψάχνει όραμα. **Σελ. 4** ■ **Μαρίνα Οικονομίδου:** Το τέλος του καθωσπρεπισμού. **Σελ. 12** ■ **Χαρίδημος Κ. Τσούκας:** Συναλλακτικό ήθος και τραμπική «ύβρις». **Σελ. 10**

ΕΝΙΣΧΥΕΤΑΙ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Αμερικανικό χρώμα στις τράπεζες

Η συνεργασία σε τραπεζικό επίπεδο μεταξύ Κύπρου και ΗΠΑ μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω στους επόμενους μήνες, καθώς δεν αποκλείεται να δούμε αμερικανική τράπεζα να

έρχεται στην Κύπρο. Πιθανώς όχι με τη μορφή μιας νέας οντότητας, αλλά υπό τη μορφή μεγάλου επενδυτή σε τράπεζα που έχει παρουσία στην Κύπρο. **Οικονομική, σελ. 4**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Το Αεροδρόμιο Λευκωσίας σε αναμονή...

Η έκθεση «Nicosia International Airport» παρουσιάζεται στην γκαλερί Isnotgallery Contemporary. Ο φωτογράφος Αντρος Ευσταθίου πλοσίασε με τον φακό του την πρόσφατη ιστορία του τόπου. **Τέχνες, σελ. 4**

IN MEMORIAM

Η ποδοσφαιρική ιδιοφυΐα του Μίμη Δομάζου

Ο Αριστείδης Καμάρας θυμάται τη γνωριμία του με τον «στρατηγό» και διηγείται στιγμιότυπα από τη ζωή και την τέχνη του μικρού μάγου. «Κανείς δεν μπορούσε να αντιγράψει τη δική του ντρίπλα», λέει. **Σελ. 23**

αντομοιβή

ΑΚΟΥ ΤΗΝ ΤΣΕΠΗ ΣΟΥ

Σε κάθε επόμενη κίνηση Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Βαθύ «blue» σχεδόν μαύρο

Blue Monday μας πήρε ο ύπνος - μαύρη Τρίτη ημερωθήκαμε, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Και μην ακούσω ξανά ανδίες ότι τα περί «πιο καταθλιπτικής ημέρας του χρόνου» είναι φήμες και προϊόν marketing. Εδώ, μάνα μου, τα γεγονότα βοούν!

Η τρίτη Δευτέρα του Ιανουαρίου είναι η ημέρα όπου «τα επίπεδα ευτυχίας πέφτουν στα χαμηλότερα επίπεδα της χρονιάς». Τουτέστιν η καταθλιπτικότερη ημέρα του χρόνου, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Στο καρέ τιμούμε τους θρύλους και τις παραδόσεις, οπότε προμηθευτήκαμε τα αναγκαία ζάναξ και κάτσαμε να δούμε την τελετή ορκωμοσίας του ακατονόμαστου. Η Ρωσίδα καλού κακού σέρβριε βαλερίανες καθότι είχαμε και μια αριστερή (με την καλή έννοια) ανάμεσά μας που κινδύνευε ν' ανεβάσει πίεση 18.

Με τόση προετοιμασία, ψυχολογική και φαρμακευτική, πώς πάθαμε τέτοιο κοκομπλόκο, αγαπημένο μου ημερολόγιο; Όχι τόσο γι' αυτά που λέχθηκαν από τον Βαμμένα Κίτρινα Μαλλιά («Με έσωσε ο Θεός για να κάνω ξανά την Αμερική μεγάλη») όσο για το χωρίς λόγια μέρος του υπερθεάματος. Ξεκινώντας από το «show me the money», όπου μια χούφτα άνθρωποι με περιουσία 1,2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων στοιχήθηκαν πίσω από τον νέο πλανητάρχη. Όλους τους μάζεψε ο Τραμπ! Και τον Μασκ και τον Μπέζος και τον Ζούκερμπεργκ. Όλους! Από τον Ρούπερτ Μέρντοκ μέχρι τον Μπερνάρ Αρνό. Έτσι για να μην υπάρξει η παραμικρή αμφιβολία ποιος στ' αλήθεια κυβερνά τον κόσμο.

Όλα αυτά βέβαια χωριούν μπροστά στην απόλυτη star της τελετής, τη Μελάνια Τραμπ, η οποία έδωσε νέο περιεχόμενο στην έννοια «διπλωματία της μόδας». Το σκούρο μπλε κοστούμι με τη στρατιωτική αισθη-

Το ρούχο «πανοπλία» και το κρυμμένο βλέμμα, ανέδειξαν τη Μελάνια Τραμπ σε πρόσωπο της ημέρας στην τελετή ορκωμοσίας του συζύγου της.

τική σε συνδυασμό με το φαρδύ καπέλο που έκρυβε τα μάτια της, ήταν ό,τι πιο iconic φόρεσε ποτέ Πρώτη Κυρία μετά την Τζάκι Κένεντι. Η απροσπέλαστη Μελάνια με τη σιωπή της είπε πολύ περισσότερα και από αυτόν ακόμα τον λαλιστατο σύζυγό της. Επικεφαλής μιας οικογένειας που μοιάζει σαν να βγήκε από αμερικάνικη σαπουνόπερα, μας προידέσσε για το δυστοπικό μέλλον που ζημερώνει κι όχι μόνο για την Αμερική: Χρήμα, πολιτική ορθότητα και βαθύς συντηρητισμός. Ένας αποκρουστικός νέος κόσμος, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Μετά από αυτή την ψυχρολουσία τι μας έλειπε; Μα τα επινίκια στη βραχονησίδα, φυσικά, από τους συνή-

θεις υπόπτους! Ξεκινώντας από τον Γεάδη Γεάδη, ο οποίος πανηγύριζε επειδή παραβρέθηκε στην ορκωμοσία ως εκπρόσωπος του ΕΛΑΜ. «Τραμπ: Ο μεγαλύτερος επαναστάτης του σύγχρονου κόσμου» θριαμβολόγησε επίσης, ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους. Βοήθειά μας, λέω εγώ, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Με τούτα και με κείνα ξεθάρρεψε η συντηρητική κομπανία και άρχισε τις μαγκιές επί κυπριακού εδάφους. Από τον ανεκδιήγητο Χρυσάνθο Σαββίδη του ΔΗΚΟ που ξεσπάθωσε επειδή το υπουργείο Παιδείας χρησιμοποίησε τον όρο «Γονέας 1 και Γονέας 2» μέχρι το πρωτοπαλικάρο του εθνικόφρονος ΔΗΣΥ Ευθύμιο Δίπλαιο, ο οποίος υπερθεμάτσε

για το ίδιο θέμα («απαράδεκτο!» - «μας προκαλεί!») απατώντας εξηγήσεις από την αρμόδια υπουργό. Ο θλιβερός επίλογος αυτής της θλιβερής ιστορίας αγαπημένο μου ημερολόγιο ήταν η αναδιπλωση (sic) της Αθηνάς Μικαηλίδου, η οποία μίλησε για ένα «καθαρά τεχνικό θέμα». Συχαρητήρια κυρία υπουργέ και εις κατώτερα!

Μαύρισε η ψυχή μας από τη μαυρίλα των ημερών, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Ευτυχώς που υπάρχουν και κάποια μικρά, ασήμαντα πλην όμως πικάντικα, για να μας φτιάξουν τη διάθεση. «Δεν θα πεθάνουμε ποτέ, κουφάλα νεκροθάφτη» αναθάρρησε η σούπερ γιαγιά της Αριστεράς και της Προόδου,

βάζοντας έτσι τελεία στην περιρρέουσα κατήφεια. «Τουτέστιν;» ρώτησε η Καλαμαρού, σε μια προσπάθεια να κατανοήσει το εξ αριστερών υπονοούμενο. «Τουτέστιν, απολαύστε υπεύθυνα...» απάντησε η Κουλλίτσα παρουσιάζοντας τα μικρά διαμαντάκια από τα social media της εβδομάδας.

Η φωτογραφία του Ευγένιου Χαμπούλλα με την τούρτα... χαρτούτσι (!) είναι ό,τι πιο προκλητικό έχουμε δει καιρό τώρα στο planet Cyprus. Αν και μια επίσης δυνατή υποψηφιότητα στην κατηγορία «χωρκατιλλίκκι της βδομάδας» είναι το βίντεο του πρώην υπουργού Γιάννη Καρούσου, ο οποίος, ως πρόεδρος του ΕΟΑ Αμμοχώστου,

απευθύνεται στους συμπολίτες του, χρησιμοποιώντας την ντοπιολαλιά, για τον τρόπο πληρωμής του «λοσάρκασμού» του νερού. «Τέλειωνε, βούρα, κάμε το τωρά» λέει ο ανθός της πολιτικής, διαφημίζοντας και έπαθλο 1000 ευρώ. Έπος, αγαπημένο μου ημερολόγιο!

Αυτός πάντως που δίκαια κερδίζει το «βραβείο ευρηματικού πολιτικού λόγου» της βδομάδας είναι ο παλιός μας γνώριμος, πολίτευτς του ΔΗ-ΣΥ, δρ Αντώνης Στυλιανού. Ο ανεξάντλητος σε εμπνεύσεις Αντώνης κυκλοφόρησε νέο βίντεο υπό τον τίτλο «πολιτική κουζίνα» και με περιεχόμενο που ξεπερνά κάθε ζωηρή φαντασία. «Απέναντι από τα τετρίμμένα εμείς τριβουμε χαλούμι» λέει, καθώς τον παρακολουθούμε στην κουζίνα του να εκτελεί μια συνταγή γεμάτη... πολιτικά νοήματα. «Τι ζούμε!» είπε η φίλη Ευγενία και οι υπόλοιπες συμφωνήσαμε κατεβάζοντας δύο τσίπουρα μονοκοπανιά.

Ο πνήξ είχε ανέβει τόσο ψηλά που οτιδήποτε άλλο πλέον φάνταζε άνοστο μπροστά στην «πολιτική κουζίνα». Ούτε το podcast που έκανε ο ισοβίτης μέσα από τις κεντρικές φυλακές κι ας αποτελεί την επιτομή του μπάχαλου κράτους. Ούτε η άρνηση του μητροπολίτη Πάφου Τυχικού να δεχτεί τη μεταφορά της κάρας του Αποστόλου Παύλου από το Βατικανό, επειδή ο πάπας είναι αιρετικός κι ας αποτελει τον διασυρμό του κοσμικού κράτους. Ούτε καν το podcast του Φειδία με την επίσημη αγαπημένη του Στυλιάνια να ας αποτελεί την αποθέωση της «απολιτικής κουζίνας». Σαν να μαζεύτηκαν πολλά αγαπημένο μου ημερολόγιο και «I'm too old for this shit». Δεν μεταδίδω άλλο!

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 26.1.1935

Αμέλεια: Μια απρόοπτος, όσον και ενδιαφέρουσα εξήγησις των αιτίων που προεκάλεσαν το τραγικόν ναυάγιον του «Τιτανικού» δημοσιεύεται εις τα τελευταία αγγλικά φύλλα. Η αποκάλυψις αύτη προέρχεται από τον πλοίαρχον Λαϊτόλλερ, όστις υπήρξεν ο μόνος διασωθείς εκ των αξιωματικών του πλοίου. Κατά τον Λαϊτόλλερ η τρομερά καταστροφή οφείλεται εις αμέλειαν του ασυρματιστού. Μία ώρα πριν προσκρούση ο «Τιτανικός» επάνω εις το σόρατον παγόβουνον που του έφραττε τον δρόμον, ο ασύρματος του υπερωκεανείου έλαβε την εξής ειδοποίησιν: «Προσοχή. Ογκοπάγοι τεραστίων διαστάσεων πλέουν προς το μέρος σας». Η ειδοποίησις είχε σταλή

από εν άλλο σκάφος του οποίου ο πλοίαρχος είχε συναντήσει τα παγόβουνα και καθώριζε την ακριβή θέσιν των. Ο ασυρματιστής έθεσε κατά μέρος το σοβαρόν τούτο ραδιογράφημα και εζηκολούθησε να εκπέμπη ραδιογραφήματα, τα οποία διάφοροι επιβάται απηύθυναν εις φίλους των εις την Αγγλίαν και εις την Αμερικήν. Η ειδοποίησις, η οποία ανέφερε τον φοβερόν κίνδυνον που ανέμενε τον «Τιτανικόν», δεν έφθασε ποτέ μέχρι του κυβερνήτου. Η καθυστέρησις υπήρξεν αιτία της καταστροφής και του πνιγμού χιλίων και πλέον ψυχών.

Ζωηρά επιθυμία: Κατόπιν της δι' απειρίας επιστολών εκφρασθείσης ζωηράς επιθυμίας αναγνωστών, η «Καθημερινή», ως ανήγγειλεν ήδη, θα εκδώση εις ιδιαίτερον βιβλίον τα εν αυτή δημοσιευθέντα άρθρα του Αρχηγού των Ελευθεροφρόνων κ. Ιω. Μεταξά, αποτελούντα την μόνην πιστήν και ιστορικήν εξηλεγμένην έκθεσιν των δραματικών γεγονότων του εθνικού διχασμού.

Σοβαρά: Κατά τας ληφθείσας χθες την νύκτα εκ των γειτονικών προς την Κάλυμνον ελληνικών νησίδων πληροφορίας, η κατάσταση εις την εν εξεγέρσει ευρισκομένην νήσον εξακολουθεί να είνε εις άκρον σοβαρά. Ο αποκλεισμός εξακολουθεί πλήρης και αυστηρότατος. Πάσα κίνησις εν τη νήσω παύει μετά την δην απογευματινήν. Καθ' εκάστην μεταφέρονται εκ Ρόδου νέοι μαυροχιτώνες φασίσται, οι οποίοι και περιπολούν προκλητικοί και απειλητικοί.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΑΓΩΡΑΣ

Οι μπανάνες, ο Δούρειος Ιππος και το καπέλο της Μελάνιας

Ο δήμαρχος Λεμεσού εξέφρασε ανησυχίες για το πρόγραμμα Πληρώνω όσο Πετώ. Για όνομα του Θεού. Εγώ πιστεύω πως οι Λεμεσιανοί πρέπει να πληρώνουν διπλάσια από τους υπόλοιπους χωρίς μεμφιμοιρίες. Ο λόγος; Μα αφού μας τον είπε ξεκάθαρα ο Αναστασιάδης: η Λεμεσός πετά! Πετάς; Πλήρωνε όσο πετάς λοιπόν και μη διαμαρτύρεσαι.

Ήταν σιωπηλός, δεν εκφραζόταν και εγώ νόμιζα πως ήταν ταπεινός, είπε ο αρχιεπίσκοπος Γεώργιος για τον μητροπολίτη Πάφου Τυχικό που αϊφνης μας προέκυψε χριστιανσταλιμπάν. Κάτι ανάλογο είχε πει και ο Αβέρωφ για τον Χριστοδουλίδη: ήταν σιωπηλός δεν εκφραζόταν και εγώ νόμιζα πως ήταν υποστηρικτής μου.

Πώς μπορεί να είμαι ο Δούρειος Ίππος του Έλον Μασκ και να μην το ξέρω, διερωτήθηκε ευλόγως ο Φειδίας Παναγιώτου λίγο πριν απομακρυνθεί χλιμιντρίζοντας και κουνώντας την ξύλινη ουρά του. Τείνω να πιστέψω τον Φειδία, γιατί αν είχε τόσο στενή σχέση με τον Μασκ θα ήταν σίγουρα καλεσμένος στην ορκωμοσία του Ντόναλντ. Τιμητική πρόσκληση φαιίνεται πάντως να εξασφάλισε ο Γεάδης του ΕΛΑΜ, ο οποίος και φωτογραφήθηκε κάπου έχοντας στο βάθος το Καπιτώλιο.

Δεν πιστεύω τους κακεντρεχείς που λένε πως ο Γεάδης είχε φωτογραφηθεί από τουριστικό σημείο για να κάνει σόου. Σε κάποιο πλάνο μάλιστα

Πληρώνω ό,τι πετώ κι ό,τι φοράω.

είμαι σίγουρος πως τον είδα πίσω από το καπέλο της Μελάνιας. Όσο για το περιβόητο καπέλο έκλεψε την παράσταση, με τα αμερικανικά ΜΜΕ να το συγκρίνουν με αυτό που είχε φορέσει σε βιντεοκλίπ του ο Μάικλ Τζάκσον και τελικά να συμφωνούν πως καλύτερα από όλους το φόρεσε ο Λάκης Γαβαλάς. Ο Γαβαλάς -και ο Θεμιστοκλέους- ήταν από τα σελέμπριτις που έλαμψαν διά της απουσίας τους από τη φαντασμαγορική τελετή ορκωμοσίας.

Ιστορική χαρακτήρισε ο Πρόεδρος την πρόταση για δικαίωμα ψήφου σε 17χρονους. Από τις επόμενες εκλογές, λοιπόν, θα μπορούν και οι 17χρονοι να αγνοήσουν τις εκλογές και να πάνε την Κυριακή στην παραλία. Ζού-

με πραγματικά ιστορικές στιγμές. Ο Σύνδεσμος Καταναλωτών εντοπίζει σοβαρές στρεβλώσεις στις τιμές των ντόπιων μπανανών. Προφανώς ο χαρακτηρισμός Μπανανία που απέδωσε στη χώρα μας ο αλψμόνιπτος Γλαύκος Κληρίδης εξακολουθεί να μας στοιχειώνει. Πάλι καλά που δεν υπάρχει ανάλογο καρτέλ στα συμπαθή αγγούρια Χλώρακας.

Ο κυπριακός Σύνδεσμος Ιδιωτικών Ασθενοφόρων κάνει λόγο για αθέμιτο ανταγωνισμό (από ποιους άραγε;) και ζητάει από τον Πρόεδρο να παρέμβει ώστε να τους δίνονται περισσότερες δουλειές (!!!) εννώνοντας φαντάζομαι περισσότερα περιστατικά. Διαβάζω την ασυνήθιστη αυτή είδηση -που θυμίζει λίγο ανα-

κοίνωση Συνδέσμου Ταξιτζήδων-και προσπάθια να βγάλω νόημα. Και τι θα κάνει ο Πρόεδρος δηλαδή; Θα δώσει εντολές στον κόσμο να έχει περισσότερα ατυχήματα και εμφράγματα ώστε να αυξηθεί ο τζίρος των ιδιωτικών ασθενοφόρων; Κάπου ώπα.

Οι αστοχίες της Αστυνομίας συνεχίστηκαν και αυτή τη βδομάδα, όταν έγινε βάριφαλ βίντεο στο οποίο βαρupoινίτης φυλακισμένος προβάλλει διάφορους εξωφρενικούς ισχυρισμούς. Ο τύπος έδωσε τρίωρη συνέντευξη χωρίς να τον πάρουν είδηση! Έχουμε σίγουρα τους πιο δραστήριους φυλακισμένους στον κόσμο: όσοι δεν δραπετεύσουν και αποφασίσουν να μείνουν στο κελί τους γίνονται βάριαλ και ινφλουένσερς.

Καλεσμένος σε podcast του Φειδία -της Στυλιάνας- ήταν ο Στέφανος Κασσελάκης, ο οποίος δήλωσε πως τον απέκλεισαν από τον ΣΥΡΙΖΑ επειδή μίλησε για την ύπαρξη μαύρου χρήματος στην πολιτική. Το άκουσε ο Νίκαρος και έβαλε τον σταυρό του, λέγοντας σοκαρισμένος «άκου πράγμα-τα που γίνονται αλλού».

Ψήθηκε το νέο Κόμμα του Ανδρέα Θεμιστοκλέους; Αγωνιστικό Εθνικό Κίνημα. Το αγωνιστικό βγαίνει από την αγάπη του βουλευτή για τα αγωνιστικά αυτοκίνητα. Υπενθυμίζουμε ότι ο νεαρός Νίκος αποφάσισε να κρατήσει αποστάσεις. Ίσως όμως γίνεται μέλος η ξαδέρφη Συλβάνα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

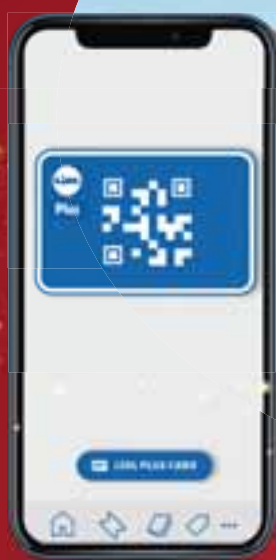
ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Δίνουμε μεγάλη χαρά με μία μόνο μικρή κίνηση

ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ
ΓΙΑ ΕΝΑ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΑΥΡΙΟ

Χάρη στη δική σας συμμετοχή προσφέρουμε

108.308€

στον **Αντικαρκινικό Σύνδεσμο Κύπρου** για τη στήριξη του Επισιτιστικού Προγράμματος του Κέντρου Ανακουφιστικής Φροντίδας «Αροδαφνούσα» και τη δημιουργία ενός χώρου ξεκούρασης για τους επισκέπτες του Κέντρου.

Σας ευχαριστούμε πολύ!

*Από 16 έως και 29 Δεκεμβρίου 2024 η Lidl Κύπρου είχε δεσμευτεί να προσφέρει 0,60€ στον Αντικαρκινικό Σύνδεσμο Κύπρου για τη στήριξη του Επισιτιστικού Προγράμματος του Κέντρου Ανακουφιστικής Φροντίδας «Αροδαφνούσα» και τη δημιουργία ενός χώρου ξεκούρασης για τους επισκέπτες του Κέντρου, με κάθε σκανάρισμα της ψηφιακής κάρτας Lidl Plus. Κατά το διάστημα αυτό, πραγματοποιήθηκαν από τους πελάτες μας συνολικά 180.513 σκαναρίσματα, από τα οποία συγκεντρώθηκε το ποσό των 108.307,80€.

Η ενέργεια πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διενέργειας Εράνου Νόμου του 2014 και τη σχετική Άδεια Εράνου με αριθμό Ν.Π. 34/2024 που χορηγήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών.

Thanks to your participation we offer **108.308€** to the Cyprus Anti-Cancer Society supporting the Nutritional Programme at the “Arodafnouse” Palliative Care Centre and the creation of a relaxation area for the visitors of the Centre.

Thank you very much!

*From 16 to 29 December 2024 Lidl Cyprus had committed to offer €0.60 to the Cyprus Anti-Cancer Society by supporting the Nutritional Programme at the “Arodafnouse” Palliative Care Centre and the creation of a relaxation area for the visitors of the Centre, with every scan of the Lidl Plus digital card. During this period, a total of 180.513 scans were made by our customers, from which the amount of €108.307,80 was collected.

The activity took place in accordance with the provisions of the Cyprus Republic's Fundraising Law of 2014 and the relevant Fundraising License (N.Π. 34/2024) issued by the Ministry of Interior.

Περισσότερα: lidlplus.com.cy

Κίνδυνος για νέο κύκλο εσωστρέφειας στον ΔΗΣΥ

Το όριο των θητειών, το «σκιώδες υπουργικό» και μια πιθανή ακροδεξιά στροφή διχάζουν ξανά την Πινδάρου

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Προτάσεις για εκσυγχρονισμό των κομματικών διαδικασιών και περαιτέρω συμμετοχή των μελών του ΔΗΣΥ σε ουσιαστικές αποφάσεις, βάζοντας ως προτεραιότητα τη διαφάνεια φέρεται να δρομολογεί η πρόεδρος του κόμματος Αννίτα Δημητρίου ενόψει του Καταστατικού Συνεδρίου. Στο επίκεντρο της όλης προσπάθειας η ανάδειξη του υποψηφίου τον οποίο θα στηρίξει το κόμμα στις προεδρικές εκλογές από τη βάση και όχι από το Ανώτατο Συμβούλιο, όπως ισχύει μέχρι σήμερα. Μία πρόταση που φέρεται να στηρίζεται ιδιαίτερα από την ηγεσία και πιθανώς να διαφοροποιεί και τα δεδομένα για τους μνηστήρες των προεδρικών του 2028, μιας και κάποιοι εξ αυτών έχουν απομακρυνθεί από τα μέλη της βάσης, αφού για αρκετό διάστημα βρίσκονταν εκτός του καθημερινού πολιτικού στίβου.

Κατά τη συζήτηση της αναμένεται να κατατεθούν και έντονες διαφωνίες, αφού υπάρχει μεταξύ των ηγετικών στελεχών η σθεναρή άποψη ότι μια τέτοια εξέλιξη αποδομεί τα θέσμινα της παράταξης και διαβρώνει τη διαδικασία λειτουργίας του κόμματος. Διαφωνίες που πιθανώς να επιφέρουν και μεγαλύτερη εσωστρέφεια εντός του ΔΗΣΥ αναμένεται να προκαλέσει και η συζήτηση σε ό,τι αφορά το θέμα των θητειών, που είχε αναλυθεί και στο προηγούμενο καταστατικό συνέδριο τον Ιούλιο του 2018 όπου πέρασε ομόφωνα η πρόταση για περιορισμό στις τρεις, με την πλειοψηφία να τονίζει πως με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η διαφάνεια και αποκλείονται οι πελατειακές σχέσεις.

Εφτά χρόνια μετά και πριν καν εφαρμοστεί, φέρεται πως το θέμα θα απασχολήσει εκ νέου το σώμα. Αν και τον περασμένο Ιούλιο, όπως έγραψε και η «Κ», υπήρχε έντονη ψιθυρολογία πως στα ψηλά δώματα της Πινδάρου εξεφράζαν τη θέση ότι είναι πολιτικά ορθό να εξαιρούνται τα στελέχη της ανώτατης ηγεσίας, σημειώνοντας την ίδια ώρα πως στα πλαίσια ευρωπαϊκά κόμματα, μέλη του ΕΛΑΚ, δίνουν την ευχέρεια στους βουλευτές τους να διεκδικούν θέση στα τοπικά κοινοβούλια χωρίς περιορισμούς, η πρόεδρος του κόμματος δημόσια απέρριπτε οποιαδήποτε συζήτηση. Υπήρχε μάλιστα μία απροθυμία για περαιτέρω διαβούλευση ώστε να αποφευχθεί η σύγκρουση και με τη μεγάλη μερίδα που έκανε λόγο για προκλητική και ντροπιαστική ενέργεια, αν τελικώς γίνει

οποιαδήποτε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση, αλλαγή δηλαδή της πρόνοιας περιορισμού των θητειών στη Βουλή πριν καν εφαρμοστεί. Εξελίξεις που οδήγησαν τον αναπληρωτή πρόεδρο του κόμματος Ευθύμιο Δίπλαρο να προχωρήσει σε δημόσια ανακοίνωση ότι δεν θα επαναδιεκδικήσει, όποια και αν είναι η κατάληξη, με στόχο να σταματήσει και τη φημολογία πως ο ίδιος δρομολογούσε τα πράγματα προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση ώστε να μη χάσει τη βουλευτική έδρα.

Ωστόσο, αυτή την ώρα υπάρχουν τρεις εναλλακτικές προτάσεις, να εξαιρούνται πρόεδροι και αναπληρωτές πρόεδροι του κόμματος, η δεύτερη πρόταση εξαιρεί όλη την ηγεσία και η τρίτη, που αυτή την

Εφτά χρόνια μετά και πριν καν εφαρμοστεί, φέρεται πως το θέμα των θητειών θα απασχολήσει εκ νέου. Μία εισήγηση που έχει μεν ένθερμους υποστηρικτές, ωστόσο μπορεί να προκαλέσει πιθανή αντιπαράθεση.

ώρα φέρεται να είναι και η επικρατέστερη, κατάργηση του ορίου θητειών. Μία εισήγηση που ναι μεν έχει ένθερμους υποστηρικτές ένθεν και ένθεν, ωστόσο μπορεί να προκαλέσει πιθανή αντιπαράθεση για το πότε θα τεθεί σε ισχύ, μιας και στις δύο περιπτώσεις υπάρχουν υψηλά ισταμένοι ευνοούμενοι.

Πάντως, αναμένεται να τεθεί επιτακτικά ενώπιον του Καταστατικού Συνεδρίου και το θέμα των διαγραφών, και ο τρόπος με τον οποίο θα διαμορφωθεί σχετική πρόταση, με την επικρατέστερη να κάνει λόγο για αναστολή συμμετοχής στα ψηφοδέλτια του κόμματος για έξι χρόνια για υπουργούς και αξιωματούχους της κυβέρνησης Νίκου Χριστοδουλίδη, μιας και πλέον υπάρχει ιδιαίτερος εκνευρισμός εντός του κόμματος κυρίως μετά και την ανάρτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου Κωνσταντίνου Λετυμιωτή τον περασμένο Δεκέμβρη με αναφορά προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Μία πρόταση που πιθανώς να μην ικανοποιήσει στελέχη όπως ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος και ο αντιπρόεδρος Γιάννης Καρούσος, που είναι

ιδιαίτερα έντονοι με το θέμα των διαγραφών, έχοντας απέναντί τους την Αννίτα Δημητρίου, η οποία, θέλοντας να αποφυγή περαιτέρω εσωστρέφεια, επαναλαμβάνει ότι ο ΔΗΣΥ «δεν είναι κόμμα διαγραφών».

Πάντως, τα μεγάλα θέματα και οι εκ διαμέτρου διαφορετικές απόψεις που υπάρχουν, φέρεται να προκαλούν έντονη ανησυχία στην πλειοψηφία των αξιωματούχων του ΔΗΣΥ που κάνουν λόγο για πιθανή επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ των κομματικών στελεχών, αφού έχουν αυτοεγκλωβιστεί σε ένα Καταστατικό Συνέδριο με θέματα που πιθανώς αυτή την ώρα να κάνουν ζημιά, ενώ θα μπορούσαν να επιλυθούν και νωρίτερα από την ηγεσία, αν επιδείκνυε περισσότερη αποφασιστικότητα και αγνοούσε πιθανώς το πολιτικό κόστος, μιας και θα δυσχερανούσε μερίδα των Συναγερμικών.

Τονίζουν, μάλιστα, πως θα πρέπει να γίνει καλή προετοιμασία για ορθή διαχείριση των θεμάτων που θα προκύψουν, αφού σε διαφορετική περίπτωση πιθανώς να επέλθουν ρήξεις που θα πλήξουν την παράταξη, ακόμη και παραιτήσεις από κομματικά αξιώματα. Το κλίμα στον πρωινό καφέ το τελευταίο διάστημα φέρεται να είναι τεταμένο με τους τόνους να ανεβαίνουν πλέον τακτικά, αν και η πρόεδρος δεν παύει να κάνει λόγο για ομαδική δουλειά και προσπάθεια, ενώ δυσaréσκεια υπάρχει και από μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας τόσο σε σχέση με τον συντονισμό όσο και σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στις θέσεις του κόμματος σε θέματα επικαιρότητας, μιας και είναι οι ίδιοι που καλούνται μετά να τις υποστηρίξουν δημόσια.

Μάλιστα, στην εξίσωση μπαίνει και ο ρόλος της «σκιώδους κυβέρνησης» που κατηγορείται συχνά πυκνά πως υπερεκτελεί όλους αξιωματούχους. Δυσaréσκεια από μερίδα στελεχών της ηγετικής πυραμίδας φέρεται να υπάρχει και για τον ρόλο του Μιχάλη Ιωαννίδη, σημειώνοντας πως σε κάποιες των περιπτώσεων πιθανώς να ξεπερνά τα καθήκοντα που του έχουν ανατεθεί. Είναι και οι βουλευτές που ζητούν πιο ξεκάθαρες θέσεις και όχι υπερπροσπάθεια, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά, για να πείσει το κόμμα ότι είναι στην αντιπολίτευση, ενώ είναι και ψηφολόβαθμα στελέχη που σημειώνουν πως μια τυχόν ακροδεξιά στροφή του ΔΗΣΥ ώστε να σταματήσει τις διαρροές προς το ΕΛΑΜ (η ακόμα και να κερδίσει ψηφοφόρους από εκεί) ίσως να προκαλέσει μεγαλύτερη ζημιά.

Ανεπισημώς σε ό,τι αφορά τη στελέχωση του ψηφοδελτίου οι επαφές έχουν αρχίσει, με την εικόνα μέχρι αυτή την ώρα να χαρακτηρίζεται ως αποκαρδιωτική, με τα «όχι» που παίρνουν ως απάντηση σε στοχευμένες επιλογές να είναι αρκετά.

Οι υποψήφιοι του 2026

Πάντως, μετά και την ολοκλήρωση του Καταστατικού Συνεδρίου στις 15 Φεβρουαρίου αναμένεται να επικεντρωθούν στις βουλευτικές εκλογές του 2026. Επιδίωξη, όπως σημειώνεται, δεν είναι να παραμείνουν απλώς πρώτο κόμμα αλλά να αγγίξουν το 30%, στόχος ιδιαίτερα δύσκολος, αν αναλογιστεί κανείς το 24,78% των εκλογών του Ιουνίου. Βέβαια, ανεπισημώς σε ό,τι αφορά τη στελέχωση του ψηφοδελτίου οι επαφές έχουν αρχίσει, με την εικόνα μέχρι αυτή την ώρα να χαρακτηρίζεται ως αποκαρδιωτική με τα «όχι» που παίρνουν ως απάντηση σε στοχευμένες επιλογές να είναι αρκετά. Γίνεται προσπάθεια για να υπάρξει ένα συνονθύλευμα των τάσεων εντός του ΔΗΣΥ και αυτό περιπλέκει ακόμη περισσότερο την κατάσταση.

Αυτό δε που τονίζεται είναι πως θα πρέπει να δοθεί έμφαση στους αριστίνδην που θα πρέπει κυρίως να ψηφίζουν την επαρχία Λευκωσίας, εξαιτίας και των πολλών αποχωρήσεων, ωστόσο δεν φαίνεται μέχρι αυτή την ώρα να έχουν κλείσει ονόματα που θα καταφέρουν να προσελκύσουν στο κόμμα άλλους πέραν των παρδοσιακών τους ψηφοφόρων. Σε αυτή την προσπάθεια θα πρέπει να συνυπολογιστεί και το θέμα των ποσοτώσεων, αν και ανάμεσα στις εισηγήσεις που έχει το Καταστατικό Συνέδριο είναι και η πλήρης κατάργησή τους, ωστόσο, η πρόταση αυτή φέρεται να βρίσκει τη σθεναρή αντίσταση κυρίως μελών της ΓΟ-ΔΗΣΥ. Πάντως, το όνομα της τέως

υπουργού Δικαιοσύνης Άννας Κουκκίδη Προκοπίου, για το οποίο έγινε και τσόσος ντόρος, μιας και ήταν στην κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη, δεν θα είναι στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ μετά από δική της απόφαση, αν και δέχθηκε σχετική πρόταση.

Σίγουροι στις εκλογές του 2026 είναι οι βουλευτές του κόμματος που θα επαναδιεκδικήσουν: Δημήτρης Δημητρίου, Σάβια Ορφανίδου, Φωτεινή Τσιρίδου, Νίκος Σύκας, Νίκος Γεωργίου, Γιώργος

Το όνομα της τέως υπουργού Δικαιοσύνης Άννας Κουκκίδη Προκοπίου, δεν θα είναι στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ μετά από δική της απόφαση, αν και δέχθηκε σχετική πρόταση.

Καρούλλας, Πρόδρομος Αλαμπρίτης, Χαράλαμπος Πάζαρης, Ρίτα Σούπερμαν Θεοδώρου και φυσικά η πρόεδρος της παράταξης Αννίτα Δημητρίου.

Δεν αποκλείεται όμως να υπάρξουν εκπλήξεις σε περίπτωση αλλαγών στις πρόνοιες του καταστατικού, όπως η υποψηφιότητα Ευθύμιου Δίπλαρου, κάτι που η υπόλοιπη ηγεσία δεν βλέπει αρνητικά, αν και ο ίδιος αποκλείει ένα τέτοιο ενδεχόμενο, όπως και

η υποψηφιότητα Μάριου Μαυρίδη στην Κερύνεια, ο οποίος παλαιότερα είχε αναφέρει πως έχει ακόμη να προσφέρει.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον φέρεται να παρουσιάζει πιθανή υποψηφιότητα Τίμη Ευθυμίου, που το 2015 διορίστηκε Επίτροπος του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών από τον Νίκο Αναστασιάδη, ενώ διετέλεσε υπουργός Γεωργίας στην κυβέρνηση Τάσσου Παπαδόπουλου. Στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ αναμένεται ένας ακόμη πρώην υπουργός της κυβέρνησης Αναστασιάδη, ο Χαράλαμπος Πετρίδης.

Ενδιαφέρον για μία θέση στο ψηφοδέλτιο αναμένεται να εκδηλώσει ο νυν αντιδήμαρχος Λευκωσίας Ανδρέας Κωνσταντίνου, άλλωστε το κόμμα του το χρωστάει, μετά τη μη στηρίξη του για τον Δήμο Λευκωσίας, όπως και ο νυν κοινοτάρχης Κοκκινότριμης Χριστάκης Μελετίης.

Πιθανή θέση και μάλιστα για βουλευτής Λευκωσίας και όχι Λεμεσού, όπου εργάζεται, θα διεκδικήσει ο γιατρός Νεόφυτος Ζαμπάς. Στο ψηφοδέλτιο πιθανώς να βρεθεί και ο επαρχιακός γραμματέας του Παναγροτικού Λεμεσού Γιώργος Καραϊσκάκης, όπως και τα μέλη του πολιτικού γραφείου Μάριος Ηλία, Χρίστος Πάλλης και Έλενα Κούσιου. Συζήτηση φέρεται πως έχει γίνει και με τον πρώην υπαρχηγό της Αστυνομίας Δημήτρη Δημητρίου, ενώ δεν έχει ακόμη πάρει την τελική της απόφαση, αν θα διεκδικήσει μία θέση, η αναπληρώτρια εκπρόσωπος Τύπου Ξένια Κωνσταντίνου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΟΤΤΙΔΗ**

Μια ενεργειακή κρίση που ψάχνει όραμα

Βάσει της Στατιστικής Υπηρεσίας η χώρα έχει καταγράψει 491.000 οικίες (cystat 2023). Την ίδια ώρα έχουμε εγκατεστημένα 791 μεγαβάτ ηλιακών πάνελ με μέση ημερήσια κατανάλωση ενέργειας τα 1200 μεγαβάτ. Αν κάνουμε τη λογική υπόθεση πως από αυτά τα ηλιακά πάνελ, τα 400 μεγαβάτ είναι εγκατεστημένα σε οικίες και με την ασφαλή υπόθεση πως κατά μέσο όρο στις στέγες των οικιών έχουμε 5 κιλοβάτ, φτάνουμε στο συμπέρασμα πως περίπου 80.000 σπίτια από τα 491.000 έχουν ήδη εγκατεστημένα φωτοβολταϊκά συστήματα. Αν το κράτος επιδοτούσε σταδιακά κατά 90% την εγκατάσταση μπαταρίας 6 κιλοβατώραν σε κάθε σπίτι που έχει ήδη εγκατεστημένα φωτοβολταϊκά, η χώρα θα αποκτούσε μια δυνατότητα διάσπαρτης αποθήκευσης 480 μεγαβάτ. Αυτό θα έλυνε οριστικά και αμετάκλητα το ενεργειακό

πρόβλημα, θα κατέρρεαν αμέσως οι τιμές κόστους ηλεκτρικού ρεύματος, θα γίνονταν το δίκτυο έξυπνο με τεχνητή νοημοσύνη κεντρικής διαχείρισης που θα έφερνε την απόλυτη θωράκιση στην κλιματική αλλαγή, σε ατυχήματα τύπου Μαρί, σε εξάρτηση από μαζούτ, και θα αποτελούσε το απόλυτο rebranding της διεθνούς εικόνας της χώρας. Το κόστος; Το κάθε σύστημα οικιακής μπαταρίας 6 κιλοβατώραν, που κατά βάση παράγεται από ανακύκλωση των μπαταριών αυτοκινήτου, κοστίζει περίπου 4.000 ευρώ μαζί με την εγκατάσταση. Άρα το κόστος όλων των πιο πάνω είναι 266 εκατομμύρια ευρώ, όσα δηλαδή πληρώνουμε σε αγορά ρεύμα λόγω καύσους μαζούτ για ένα χρόνο.

Αντιλαμβάνομαι πως με την πιο πάνω πολιτική, γιατί είναι καθαρά πολιτική απόφαση, θα υπάρξουν ζητήματα. Ζητήματα βιωσιμότητας της ΑΗΚ, η οποία θα πρέπει να

γίνει πιο αποδοτική, πιο έξυπνη και πιο μικρή. Ζητήματα συντήρησης του δικτύου, με τη μείωση του κόστους ρεύματος θα πρέπει να υπάρξει μια μικρή αύξηση στο κόστος χρήσης του δικτύου. Ζητήματα στελέχωσης και πλήρους ανεξαρτητοποιήσης του Διαχειριστή Συστήματος Διανομής Ενέργειας, όπως και της ΡΑΕΚ. Αυτά όμως θα γίνουν έτσι κι αλλιώς, γιατί μας τα επιβάλλουν απ' έξω. Όμως, η χώρα μας, η οικονομία των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, θα εξοικονομήσουν κάθε χρόνο άνω των 500 εκατ. ευρώ, με τις πιο συντηρητικές εκτιμήσεις, δηλαδή 550 ευρώ για τον κάθε πολίτη της Δημοκρατίας. Θα υπάρξουν βέβαια και αντιδράσεις σε μια τέτοιου τύπου πεφωτισμένη πολιτική επιλογή. Οι κακομαθημένοι από το κράτος ιδιοκρίτες των φωτοβολταϊκών πάρκων που τώρα πουλούν στο σύστημα 24 σεντ την κιλοβατώρα θα αναγκα-

στούν να πουλούν στα 5 σεντ, όσα δηλαδή κοστίζει το ηλιακό ρεύμα στην υπόλοιπη Ευρώπη. Οι ιδιώτες παραγωγοί ρεύματος από φυσικό αέριο θα πιεστούν να πουλούν πιο φτηνά ή και να εξάγουν το ρεύμα τους μέσω του Great Sea Interconnector. Η χώρα όμως από εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας θα γίνει εξαγωγέας, θα μπορεί ένα μεγάλο περίσυσμα της από την παραγωγή στα ηλιακά πάρκα να τα στέλνει στην κεντρική Ευρώπη, θα μπορεί σε 2-3 χρόνια από την πιο ρυπογόνα χώρα στην Ένωση να εξελιχθεί ως η πλέον ενεργειακά πράσινη και βιώσιμη.

Σήμερα είμαστε σε ένα σημείο χαμηλός. Οι πολίτες βιώνουν χειμώνα καιρό, να τους παίρνουν, για ακόμη μία φορά, τα λεφτά από την τσέπη κόβοντάς τους την παραγωγή ρεύματος, επειδή το σύστημα δεν έχει τρόπους αποθήκευσης και έξυπνης διαχείρισης. Για ακόμη μία φορά

ξεγυμνώνεται μπροστά μας η έλλειψη προνοητικότητας, στρατηγικής και οράματος από την πολιτική ηγεσία. Η ΑΗΚ, η ΡΑΕΚ, ο Διαχειριστής, η υπηρεσία ενέργειας, οι ιδιώτες που κερδοσκοπούν, δεν ευθύνονται για τη σημερινή κατάσταση. Η ευθύνη είναι πολιτική στις προηγούμενες κυβερνήσεις, στη Βουλή, στο πολιτικό προσωπικό. Το όραμα και η σύγκρουση με τα κατεστημένα και το βόλεμα, ποτέ δεν ήταν τα χαρακτηριστικά των πολιτικών μας.

Φαντάζομαι τι θα γίνει το καλοκαίρι, όταν η εγκατάσταση ηλιακών πάνελ θα πλησιάσει τα 900 μεγαβάτ και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον ήλιο η ώρα 12 το μεσημέρι θα φτάσει στο μέγιστο. Αντί λοιπόν να πετούμε ενέργεια αξίας εκατομμυρίων στον κάλαθο των ακρήστων, ας υιοθετήσουμε την ευρωπαϊκή οδηγία «RED III» (παρ. 57,58), η οποία επιβάλλει στα κράτη

μέλη να προωθήσουν τη διάσπαρτη ατομική παραγωγή, αποθήκευση και πώληση στο δίκτυο.

Η σημερινή κυβέρνηση, σε αντίθεση με τις προηγούμενες, αντιλαμβάνεται το ζήτημα, γνωρίζει πλέον τις λύσεις που είναι μπροστά της (και τις επιβάλλει η Ένωση), και δυστυχώς γι' αυτήν δεν θα μπορεί να πετάξει την μπάλα εκτός γηπέδου. Γιατί το πάρτι της κλοπής από τις τσέπες των Κυπρίων τελειώνει όπως και να το δει κάποιος, είτε γιατί ο κόσμος θα χρεώσει την αναποτελεσματικότητα στην κυβέρνηση και στη Βουλή είτε γιατί η τεχνολογία και οι πολιτικές της Ένωσης θα δώσουν στους πολίτες άλλες επιλογές εκτός συστήματος. Αν γίνει το τελευταίο, το κραχ στην ΑΗΚ θα είναι και βίαιο και εν μέρει άδικο.

Ο Δημήτρης Λοττίδης είναι εκδότης της Καθημερινής Κύπρου.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ενώπιον απρόβλεπτων καταστάσεων που ενδεχομένως να οδηγηθούν στις δικαστικές αίθουσες με ορατό το ενδεχόμενο να επιβεβαιωθούν χοντρές παρανομίες με συγκεκριμένες επικειρηματικές δραστηριότητες στον τουριστικό τομέα, πιθανότατα να βρεθούν ο Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Πάφου και ο Δήμος Πόλης Χρυσοχούς. Αιτία των διενέξεων που έχουν δημιουργηθεί είναι η ανέγερση τουριστικής μονάδας σε μια πανέμορφη και περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή στο Λατσιό. Ο ΕΟΑ Πάφου, ο οποίος έχει τον τελικό λόγο, καλείται να αποφασίσει εάν θα εγκρίνει την ανέγερση τρίτου ορόφου σε μια οικοδομή της οποίας η άδεια που έχει δοθεί είναι για δυο ορόφους συν για άλλες κατασκευές, οι οποίες στη συγκεκριμένη περιοχή είναι απαγορευτικές. Ωστόσο, αυτό που προκαλεί εύλογα ερωτηματικά είναι η στάση της δημοτικής αρχής, και όχι μόνο, στην τακτική του ιδιοκτήτη της τουριστικής μονάδας να προχωρήσει με εργασίες χωρίς προηγούμενως να έχει εξασφαλίσει τις απαιτούμενες πολεοδομικές άδειες. Τα ερωτηματικά και οι υποψίες για τη συμπεριφορά του ιδιοκτήτη γίνονται περισσότερο βασανιστικά από την εξέλιξη των πραγμάτων, με κάποια μέλη του Συμβουλίου του ΕΟΑ Πάφου να αφήνουν υπαινιγμούς για τη στάση της δημοτικής αρχής αλλά και του Συμβουλίου και να προειδοποιούν ότι θα καταφύγουν στη Δικαιοσύνη, εάν ο ΕΟΑ εγκρίνει τις παρανομίες, όπως ο ίδιοι υποστηρίζουν. Το όλο ζήτημα προσλαμβάνει ευρύτερες διαστάσεις, πέρα από το νομότυπο της όποιας απόφασης, αν ληφθεί υπόψη πως και στο παρελθόν επιχειρήθηκε η εκβιαστική παρέκκλιση στην ανέγερση κτηρίων φέρνοντας τις τότε πολεοδομικές και τοπικές αρχές προ τετελεσμένων.

Οι παρανομίες

Πέτρα των εξόφθαλμων παρανομιών που έχουν συντελεστεί στην περιοχή είναι το υπό ανέγερση τουριστικό συγκρότημα Ιοραλινών συμπεφέροντων σε χώρο που λειτουργούσε το Elia Latchi Holiday Village που μετονομάστηκε σε Zening Hotel Eco Resort. Το ιστορικό ανέγερσης του κτηρίου είναι πλούσιο σε παράνομες παρεκκλίσεις από ενάρξεις των εργασιών το 2023. Με βάση τα γεγονότα όπως αυτά περιγράφονται από την αρμόδια πολεοδομική αρχή της Πάφου, με το καλημέρα ο ιδιοκτήτης του άλλοτε Elia Latchi Holiday ξεκίνησε εργασίες ανέγερσης νέου κτηρίου χωρίς να έχει εξασφαλίσει προηγούμενως καμία σχετική άδεια. Η αίτηση υποβλήθηκε,

Η τελική άδεια από τον ΕΟΑ Πάφου εκκρεμεί μετά από έντονες αντιδράσεις μελών του Συμβουλίου, με τον δήμαρχο Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος να κάνει λόγο για παράνομη οικοδομή και για αξιόποινες πράξεις.

ενώ οι εργασίες συνεχίζονταν και προνοούσε την ανέγερση τουριστικών διαμερισμάτων δύο ορόφων με κοινόχρηστους χώρους. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως την περίοδο που υποβλήθηκε η άδεια οι ζώνες στις οποίες ενέπιπτε το τεμάχιο ανέγερσης των τουριστικών διαμερισμάτων δεν επέτρεπαν την ανέγερση ξενοδοχείων. Η άδεια για τουριστικά δωμάτια εκδόθηκε στις 19/12/2023, δηλαδή σχεδόν δύο μήνες από την έναρξη των εργασιών.

Βήμα δεύτερο

Ο ιδιοκτήτης της κατασκευής, έχοντας εξασφαλίσει άδεια (19/12/2023) για ανέγερση τουρι-

στικών διαμερισμάτων, υποβάλλει νέα αίτηση στην Πολεοδομία για ανέγερση ξενοδοχειακής μονάδας, υδροπάρκου και προσθήκες στο κτήριο, έτσι ώστε αντί διώροφες οι οικοδομές να είναι τριώροφες. Η αίτηση κατατέθηκε κατά παρέκκλιση των προνοιών του τοπικού σχεδίου Πόλης Χρυσοχούς. Και στη συγκεκριμένη φάση, ενώ η άδεια εκκρεμούσε οι εργασίες ανέγερσης τρίτου ορόφου συνεχίζονταν κανονικά. Αυτό που δικαιολογημένα δημιουργεί εύλογες υποψίες για τη στάση του ιδιοκτήτη είναι ότι αγνόησε δύο ειδοποιήσεις επιβολής τραπετισμού των εργασιών ανέγερσης τρίτου ορόφου από την Πο-

λεοδομία. Η μία ήταν πριν εκδοθεί η πρώτη άδεια για τουριστικά διαμερίσματα και η δεύτερη τον Μάιο του 2024 για ανέγερση ξενοδοχείου. Και στις δύο περιπτώσεις αγνοήθηκαν παντελώς οι προειδοποιήσεις της Πολεοδομίας πως μη συμμόρφωση συνιστά λήψη νομικών μέτρων, τα οποία σημειωτέον δεν λήφθηκαν ποτέ.

Οι συμπτώσεις

Με τον ιδιοκτήτη του κτηρίου να αγνοεί κάθε προειδοποίηση των πολεοδομικών αρχών και τη δημοτική αρχή σε ρόλο θεατή απέναντι στις διαπιστωμένες από την Πολεοδομία παρανομίες, στις 7 Ιουλίου

2024 δημοσιεύθηκε το νέο τοπικό σχέδιο Πόλης Χρυσοχούς, του οποίου η πολεοδομική ζώνη στην οποία εμπίπτει το εν λόγω τεμάχιο ανέγερσης του κτηρίου επέτρεπε την ανέγερση ξενοδοχείου 480 κλινών. Τούτέστιν ο συντελεστής ζώνης αυξήθηκε από 20% που ήταν σε 35%. Η απόφαση για τροποποίηση του τοπικού σχεδίου πάρθηκε από το Πολεοδομικό Συμβούλιο. Μετά την τροποποίηση κάποια σημεία της αίτησης ξεπεράσθηκαν, ωστόσο παρέμειναν κάποια άλλα όπως για το υδροπάρκο και τους χώρους πρασίνου. Η εξέλιξη αυτή ενέτεινε τις υποψίες που υπήρχαν για τη στάση του ιδιοκτήτη, με κάποια

μέλη του Συμβουλίου του ΕΟΑ Πάφου να κάνουν λόγο για φωτογραφικές τροποποιήσεις.

Οι καθυστερήσεις

Το όλο θέμα είναι βέβαιο πως θα είχε πάρει διαφορετική τροπή, εάν ο φάκελος της συγκεκριμένης υπόθεσης, που ετοιμάσθηκε αρχές του 2024 από την Πολεοδομία, είχε εξετασθεί εγκαίρως από τη Νομική Υπηρεσία, κάτι που δεν έγινε και όταν μελετήθηκε η εξουσία αδειοδότησης είχε μεταβιβασθεί στους ΕΟΑ στο πλαίσιο μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης, με τον γενικό εισαγγελέα να πληροφορεί ότι στο νέο περιβάλλον δεν είναι πλέον νομικός σύμβουλος των ΕΟΑ και πως πρέπει να ζητήσουν αρωγή από ιδιώτες δικηγόρους. Μπροστά στην κατάσταση που δημιουργήθηκε, ο ΕΟΑ Πάφου κατέφυγε και πάλι στην αναποτελεσματική τακτική των προειδοποιήσεων, ενημερώνοντας εκ νέου τον ιδιοκτήτη του έργου, μέσω του μελετητικού γραφείου του έργου, ότι θα κινηθούν νομικές διαδικασίες. Ο ιδιοκτήτης μέσω του γραφείου ενημέρωσε τον ΕΟΑ Πάφου πως αποσύρει την αίτηση κατά παρέκκλιση για το υδροπάρκο και για το πράσινο και θα περιοριστούν στην αίτηση για ξενοδοχειακή μονάδα με 480 κλινες. Ωστόσο και εδώ αυτό που παραμένει ως ανοικτό ζήτημα είναι η ανέγερση 3ου ορόφου.

Οι εργασίες

Μετά τις προειδοποιήσεις του ΕΟΑ Πάφου, το περασμένο καλοκαίρι, το όλο θέμα έπεσε σε λήθαργο με τις εργασίες να σταματούν αρχικά. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια και ενώ εκκρεμεί η τελική απόφαση, οι εργασίες στον τρίτο όροφο του κτηρίου συνεχίζονται διακριτικά. Παρά ταύτα πριν από τρεις εβδομάδες στο Συμβούλιο του ΕΟΑ Πάφου υποβλήθηκε εισήγηση για έγκριση της άδειας για ανέγερση τρίτου ορόφου. Αυτό σημαίνει πως οι απόψεις του Δήμου Πόλης Χρυσοχούς, της Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου καθώς της Οικοδομικής Επιτροπής του ΕΟΑ Πάφου είναι θετικές. Όπως πληροφορείται η «Κ», η συνεδρίαση του Συμβουλίου του ΕΟΑ Πάφου ήταν επεισδιακή, με τον δήμαρχο της Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος να έρχεται σε αντιπαράθεση με τον δήμαρχο της Πόλης Χρυσοχούς Γιώτη Παπαχριστοφή, όταν είπε ότι συγκαλύπτουν μια παράνομη οικοδομή την οποία άφησαν να οικοδομείται. Ο δήμαρχος Πάφου προειδοποίησε με νόημα για αξιόποινες πράξεις, υποστηρίζοντας πως ο φάκελος της άδειας ήταν ελλιπής. Αποτέλεσμα των αντιδράσεων ήταν η μη λήψη τελικής απόφασης.

Δύο μέτρα και δύο σταθμά

Η συγκεκριμένη προσπάθεια επίτευξης των επιδιώξεων του ιδιοκτήτη της τουριστικής μονάδας δεν είναι η μοναδική στην περιοχή. Και παλαιότερα είχαν παρουσιαστεί ανάλογες περιπτώσεις ανέγερσης κτηρίων πέραν των επιτρεπόμενων ορίων, ωστόσο σε κάποιες από αυτές οι παρεμβάσεις των αρμόδιων αρχών οδήγησαν σε κατεδαφίσεις των παράνομων κτισμάτων. Μία τέτοια περίπτωση ήταν το 2017 και πάλι σε ανέγερση τουριστικής μονάδας τριών ορόφων χωρίς να έχουν εξασφαλισθεί οι απαιτούμενες άδειες. Μάλιστα, σε ση-

μείωμα του τότε Επαρχιακού Γραφείου Πολεοδομίας Πάφου αναφερόταν ότι, «δεν είχε τη δυνατότητα πλέον να εγκρίνει τη σημαντική αύξηση του αριθμού ορόφων και του ύψους της οικοδομής αυτής, στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας, ενώ όπως αυτή προτεινόταν και ανεγείροταν επιτόπου, παραβίαζε σημαντικές πρόνοιες της νομοθεσίας, σε σχέση με την ένταξη στο περιβάλλον, τη διατήρηση της ορθής και επιθυμητής κλίμακας και την προσαρμογή στον χώρο και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, και γι’ αυτό,

αποφάσισε να απορρίψει άμεσα την αίτηση αυτή στις 15/9/2017».

Επίσης, στο σημείωμα καταγράφεται η διαπίστωση της Πολεοδομικής Αρχής ότι εκτός των άλλων δεν είχε εξασφαλιστεί η απαιτούμενη οικοδομική άδεια από τον Δήμο Πόλεως Χρυσοχούς. Στο σημείο αυτό τονιζόταν με νόημα το σκεπτικό με το οποίο παραχωρήθηκε στην τοπική αυτοδιοίκηση η εξουσία να εκδίδει τις οικοδομικές άδειες, που δεν είναι άλλο από την ευχέρεια των δήμων να πραγματοποιούν επιτόπου ελέγχους.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Αξιοκρατία, διαφάνεια και ισονομία στη διαχείριση των τ/κ περιουσιών

Ο **εξορθολογισμός** της διαχείρισης των τουρκοκυπριακών περιουσιών υπήρξε από τις πρώτες προτεραιότητες της παρούσας κυβέρνησης και του υπουργείου Εσωτερικών. Η πολιτική που διαμορφώσαμε και υλοποιούμε στοχεύει στην ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων και στον απεγκλωβισμό του Κηδεμόνα από ατέρμονες συζητήσεις, διοικητικές διαδικασίες και διαμάχες, που διαιωνίζουν το υφιστάμενο προβληματικό καθεστώς. Οι ενέργειές μας καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων – από νομοθετικές ρυθμίσεις για την ενίσχυση της αξιοκρατίας και της διαφάνειας, μέχρι την υλοποίηση σειράς έργων/Σχεδίων Δράσης, όπως η συστηματοποίηση των ελέγχων και η εισπραξη καθυστερημένων οφειλών, τα οποία επιφέρουν ήδη ουσιαστικά αποτελέσματα. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα ακόλουθα:

• Νομοθετικές αλλαγές

Έχοντας εντοπίσει την ανισότητα που υφίστανται οι εκποτισθέντες, καταθέσαμε στη Βουλή των Αντιπροσώπων ολοκληρωμένο νομοσχέδιο, με το οποίο αλλάζει άρδην ο τρόπος παραχώρησης των τ/κ περιουσιών. Στο νομοθετικό πακέτο, που βρίσκεται τώρα ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων, λαμβάνονται υπόψη παράγοντες όπως, η οικογενειακή σύνθεση του αιτητή, η περιουσία που

κατέχει στις ελεύθερες ή τις κατεχόμενες περιοχές, η οικονομική κατάσταση του αιτητή, κτλ. Μέσα από ένα σύστημα επιλεξιμότητας και μοριοδότησης, αφαιρείται πλέον η διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε υπουργού Εσωτερικών, υπό την ιδιότητα του ως Κηδεμόνα, που μέχρι τώρα ενδεχομένως να προκαλούσε φαινόμενα εκμετάλλευσης και κατάχρησης και διασφαλίζεται ότι η διαχείριση των τ/κ περιουσιών γίνεται με αξιοκρατία και διαφάνεια με βάση σαφή, αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια. Παράλληλα, στις προτεινόμενες τροποποιήσεις, περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που ενισχύουν τα δικαιώματα των μισθωτών τ/κ περιουσιών, αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά τους στη συντήρηση, τη διατήρηση και τη βελτίωση των περιουσιών αυτών. Το νομοσχέδιο βρίσκεται στο τελικό στάδιο συζητήσεων ενώπιον της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής και αναμένεται ότι σύντομα θα τεθεί ενώπιον της Ολομέλειας για ψήφιση, έτσι ώστε να δοθούν τα νομοθετικά εργαλεία στην εκτελεστική εξουσία για τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των τ/κ περιουσιών.

• Σχέδιο Δράσης Περιοχής Μακέντζι

Για δεκαετίες –και αυτό ήταν παραδεκτό από όλους– η κοινωνία και ιδιαίτερα ο προσφυγικός κόσμος, παρακολουθούσε την κατάχρηση

που συνέβαινε στην περιοχή Μακέντζι στη Λάρνακα, που είχε ως αποτέλεσμα συγκεκριμένα πρόσωπα να πλουτίζουν εις βάρος του Ταμείου του Κηδεμόνα Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, αλλά και του Δήμου Λάρνακας. Με πολιτική βούληση, καταρτίσαμε ειδικό Σχέδιο Δράσης συγκεκριμένα για την περιοχή Μακέντζι και βρισκόμαστε τώρα στο στάδιο της υπογραφής των νέων συμβάσεων μίσθωσης με τον κάθε δικαιούχο. Μέσα από τις ενέργειές μας, τα μηδενικά έσοδα που είχε μέχρι τώρα το Ταμείο του Κηδεμόνα από τα υποστατικά στην περιοχή Μακέντζι, αυξάνονται σε περίπου €1 εκατ. ετησίως, ποσό που θα διοχετεύεται για την υλοποίηση άλλων προγραμμάτων προς όφελος του προσφυγικού κόσμου. Χαρακτηριστικά να σημειώσω ότι τα συνολικά έσοδα στο Ταμείο του Κηδεμόνα ανέρχονται αυτή τη στιγμή σε €7 εκατ. και με τη ροή εσόδων μόνο από την περιοχή Μακέντζι, αυξάνονται κατά 15%. Παράλληλα, μέσα στο Σχέδιο Δράσης έχουν περιληφθεί συγκεκριμένες ρυθμίσεις, ώστε τα έσοδα που θα λαμβάνει ο Δήμος Λάρνακας από τη διαχείριση των κοινόχρηστων χώρων στην περιοχή, να διοχετεύονται για βελτιωτικά έργα αναβάθμισης της σημαντικής για τη Λάρνακα περιοχής του Μακέντζι.

• Ελεγχος συμβάσεων μίσθωσης για τήρηση της νομιμότητας

Από τον Αύγουστο του 2023 μέχρι τον Αύγουστο του 2024, πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά από το 1974 εκστρατεία ελέγχου όλων των συμβάσεων μίσθωσης των τ/κ επαγγελματικών υποστατικών, ώστε να διαπιστωθεί η συμμόρφωση με τους όρους των συμβάσεων. Από αυτούς τους ελέγχους εντοπίστηκαν 511 παραβιάσεις, για τις οποίες έχει προωθηθεί η λήψη νομικών μέτρων για την ανάκτησή τους, ώστε να παραχωρηθούν σε άλλους δικαιούχους. Από τους ελέγχους αυτούς δεν εξαιρείται κανένας.

Επιπλέον, σε μια δεύτερη εκστρατεία ελέγχου που διενεργήθηκε τις προηγούμενες εβδομάδες, επικεντρωθήκαμε στις 275 μισθώσεις τ/κ περιουσιών που παραχωρήθηκαν σε Δήμους, για να διακριβωθεί αν οι περιουσίες χρησιμοποιούνται βάσει των όρων των συμβάσεων που έχουν συνυπολογηθεί. Οι έλεγχοι αυτοί κατέδειξαν ότι σε ποσοστό περίπου 11%, οι περιουσίες δεν χρησιμοποιούνται για τον σκοπό για τον οποίο έχουν δοθεί και, συνεπώς, δρομολογούνται διαδικασίες για λήψη μέτρων, βάσει της σχετικής νομοθεσίας. Χειρά στους ελέγχους έχουν οι 528 συμβάσεις μίσθωσης τ/κ περιουσιών που παραχωρήθηκαν σε Κοινοτικά Συμβούλια.

• Μείωση καθυστερημένων οφειλών προς το Ταμείο τ/κ Περιουσιών

Μέσα από συγκροτημένο Σχέδιο

Δράσης που υλοποιείται τους τελευταίους 20 μήνες, ενισχύθηκε η εισπρακτική ικανότητα του Κηδεμόνα, σε σχέση με τα ενοίκια που οφείλονται στο Ταμείο και επιτεύχθηκε η μείωση των συσσωρευμένων ή/και αζήτητων για δεκαετίες οφειλών, κατά περίπου €1,3 εκατ. Περαιτέρω, λήφθηκαν νομικά μέτρα για οφειλές περίπου €1,2 εκατ. και επιτεύχθηκαν διακανονισμοί με μισθωτές για σταδιακή αποπληρωμή παλαιών οφειλών ύψους περίπου €2,1 εκατ.

• Εξυγίανση της τιμολογιακής πολιτικής

Ένα άλλο μεγάλο αγκάθι στην οικονομική διαχείριση των τ/κ περιουσιών αποτελεί το ύψος των ενοικίων που καταβάλλουν οι χρήστες τους. Να σημειώσω εδώ ότι η νομοθεσία προνοεί ότι το ενοίκιο που καταβάλλεται για τις τ/κ περιουσίες, καθορίζεται στο 80% του αγοραίου. Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, τα καταβαλλόμενα ενοίκια παραμένουν ως αυτά καθορίστηκαν προ πολλών ετών κατά την παραχώρηση της περιουσίας, χωρίς να γίνει καμία αναπροσαρμογή ή με μικρές αναπροσαρμογές κατά τη διάρκεια των δεκαετιών, με αποτέλεσμα να υπάρχουν περιπτώσεις που εξακολουθούν να καταβάλλουν ενοίκιο χαμηλότερο και του 10% του αγοραίου.

Με στόχο την εξυγίανση της τιμολογιακής πολιτικής, δόθηκαν

οδηγίες και έχει αρχίσει η επανεξέταση του ύψους των ενοικίων για τα επαγγελματικά τ/κ υποστατικά ή ανοικτούς χώρους, έτσι ώστε σταδιακά και κλιμακωτά να αναπροσαρμοστούν στο επίπεδο που καθορίζει η νομοθεσία.

Θέλω όμως να είμαι ξεκάθαρος ότι αντιμετωπίζουμε την κάθε περίπτωση με ιδιαίτερη ενυαισθησία και αξιολογούμε τα ειδικά χαρακτηριστικά του χρήστη και της χρήσης κάθε υποστατικού, με στόχο, αφενός, τον εξορθολογισμό της τιμολογιακής πολιτικής και, αφετέρου, την ίση μεταχείριση των δικαιούχων.

Τα πιο πάνω αποτελούν μέρος των ενεργειών μας για νοικοκύρεμα της διαχείρισης των τ/κ περιουσιών. Πρώτιστος στόχος μας είναι να βάλουμε τέλος στην αδιαφάνεια, την κατάχρηση και την αναξιοκρατία και να εξορθολογίσουμε τον τρόπο διάθεσης και παραχώρησης των τ/κ περιουσιών. Μακριά από δηλώσεις εντυπιάσεων και επικινησιακά παιχνίδια, εργαζόμαστε με σοβαρότητα και υπευθυνότητα, αποδεικνύοντας εμπράκτως την πραγματική πολιτική μας βούληση να διασφαλίσουμε την ίση μεταχείριση των πολιτών και τα καλώς νοούμενα συμφέροντα του προσφυγικού κόσμου.

Ο κ. Κωνσταντίνος Ιωάννου είναι υπουργός Εσωτερικών.

Κυπριακό «άνευ» ουσιαστικής διασύνδεσης με ευρωτουρκικά

Τι λέει η Κομισιόν στην «Κ» για την αναβάθμιση Τελωνειακής Ένωσης – Ποιοι όροι τίθενται στην Αγκυρα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, το σημαντικότερο ευρωτουρκικό ντοσιέ, εισέρχεται και επισήμως σε τροχιά υλοποίησης. Η Κομισιόν και η Άγκυρα έχουν εμπλακεί εκ νέου σε συζητήσεις επί του προσχεδίου διαπραγματευτικού πλαισίου, για τον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης. Υπό το φως του ρεκόρ που κατέγραψαν οι ευρωτουρκικές εμπορικές συναλλαγές το 2023 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), αγγίζοντας τα 206 δισεκατομμύρια ευρώ και ενόψει των εκτιμήσεων που προβλέπουν ότι η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας θα οδηγήσει σε υπερδιπλασιασμό του όγκου συναλλαγών Ε.Ε.-Τουρκίας, με το μεγαλύτερο κέρδος να καταλήγει στα ταμεία της Άγκυρας.

Απαντώντας σε ερωτήσεις της «Κ», ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για το εμπόριο, Olof Gill, κατέστησε σαφές ότι έχει ήδη δοθεί το εναρκτήριο λάκτισμα και έχουν ξεκινήσει συζητήσεις αναφορικά και με την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, παραθέτοντας παράλληλα με ευκρίνεια τους όρους που τίθενται έναντι στην Τουρκία. Όροι, οι οποίοι

επί της ουσίας αφορούν, αφενός στην αντιμετώπιση της καταστρατήγησης των κυρώσεων που έχει επιβάλει η Ε.Ε. κατά της Ρωσίας και αφετέρου στην αντιμετώπιση προβλημάτων που άπτονται του εμπορίου. Σε ό,τι αφορά στην Κύπρο, οι υποχρεώσεις της Τουρκίας που μετέφερε ο εκπρόσωπος απορρέουν από το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν (που υιοθετήθηκε ομόφωνα από τα 27 κράτη-μέλη), και εξαντλούνται σε «ένα ευρύτερο ευνοϊκό περιβάλλον για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων διευθέτησης του Κυπριακού». Με άλλα λόγια, ο δρόμος για εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, που πλέον σημαντικού ευρωτουρκικού ντοσιέ, δεν περνά μέσα από τη λύση του Κυπριακού, όπως ισχυρίζεται η Λευκωσία στο εσωτερικό ακροατήριο, αλλά εξαντλείται στην ύπαρξη ενός «ευνοϊκού κλίματος για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων». Ανεξάρτητα δηλαδή από τη βάση λύσης του προβλήματος, αλλά και κυρίως από το αποτέλεσμά τους. Κατά συνέπεια, η επίλυση του Κυπριακού δεν αποτελεί κριτήριο αλλά ούτε και προαπαιτούμενο για την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης. Άλλωστε, όπως συνάγεται ευθέως, τα δύο ζητήματα συνυπάρχουν μεν χωροταξικά στους επί χάρτου σχεδιασμούς της Ε.Ε., αλλά η συνύπαρξή τους είναι εκ των πραγμάτων χαλαρή, «light», όπως τη χαρακτηρίζουν κοινοτικοί κύκλοι, διότι όπως προαναφέραμε η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας δεν τελεί υπό την αίρεση της λύσης του Κυπριακού, αλλά μόνο υπό την αίρεση ενός ευνοϊκού κλίματος για επανέναρξη των συνομιλιών. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Οι όροι λέξη προς λέξη

Ειδικότερα, ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για το εμπόριο Olof Gill,

Σε ό,τι αφορά στην Κύπρο, οι υποχρεώσεις της Τουρκίας που μετέφερε ο εκπρόσωπος, απορρέουν από το έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν (που υιοθετήθηκε ομόφωνα από τα 27 κράτη-μέλη), και εξαντλούνται σε «ένα ευρύτερο ευνοϊκό περιβάλλον για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων διευθέτησης του Κυπριακού».

που κλήθηκε από την «Κ» να απαντήσει ποια είναι τα επόμενα βήματα στο ζήτημα της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, υπό το φως της επίσκεψης φον ντερ Λάιεν στην Άγκυρα τον Δεκέμβριο και των εξαγγελιών της για προώθηση του ζητήματος, ανέφερε τα εξής:

- «Επανεναρξη των συζητήσεων επί του σχεδίου του διαπραγματευτικού πλαισίου για τον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, όπως προτείνεται από την Κομισιόν, με την κατανόηση ότι η Τουρκία συνεχίζει να αντιμετωπίζει την καταστρατήγηση των περιοριστικών μέτρων της Ε.Ε. κατά της Ρωσίας μέσω της επικράτειάς της, γρήγορα και αποτελεσματικά και συνεχίζει να επιλύει προβλήματα επί του εμπορίου».

- «Ειδικότερα, η Τουρκία θα πρέπει να εφαρμόσει αποτελεσματικά μέτρα για να σταματήσει την επανεξαγωγή Ειδών Κοινής Υψηλής Προτεραιότητας (στο πεδίο των μαχών-battlefield)», ανέφερε ο εκπρόσωπος. Σημειώνουμε ότι επί του προκειμένου, έχει καταρτιστεί έγγραφο τριών σελίδων από την Ε.Ε. (List of Common High Priority Items), σύμφωνα με το οποίο, οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε συντονισμό με τις αρμόδιες αρχές στις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιαπωνία, έχουν εντοπίσει πολλά απαγορευμένα αγαθά διπλής χρήσης και είδη προηγμένης τεχνολογίας που χρησιμοποιούνται από τα ρωσικά στρατιωτικά συστήματα στο πεδίο της μάχης στην Ουκρανία ή είναι κρίσιμα για την ανάπτυξη, την παραγωγή ή τη χρήση αυτών των ρωσικών στρατιωτικών συστημάτων και αφορούν κυρίως ηλεκτρονικά συστήματα, πλακέτες κυκλωμάτων και άλλα εξαρτήματα υψηλής ακρίβειας.

- «Σε αυτή τη βάση, και σε ένα

Απαντώντας σε ερωτήσεις της «Κ», ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για το εμπόριο, Olof Gill, κατέστησε σαφές ότι έχει ήδη δοθεί το εναρκτήριο λάκτισμα και έχουν ξεκινήσει συζητήσεις αναφορικά και με την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης.

ευρύτερο ευνοϊκό περιβάλλον για την επανέναρξη των συνομιλιών διευθέτησης του Κυπριακού, το Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει τις διαπραγματευτικές οδηγίες και να εξουσιοδοτήσει την Επιτροπή να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις για τον εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης», σημειώνει ο εκπρόσωπος της Κομισιόν για το εμπόριο.

Κάτι που, εξ αντανάκλασας, μεταφράζεται σε υποχρέωση/δέσμευση της Λευκωσίας να τοποθετηθεί θετικά για εκσυγχρονισμό της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, με μοναδικό «κέρδος» ή «αντάλλαγμα», ένα «ευνοϊκό κλίμα για επανέναρξη συνομιλιών διευθέτησης του Κυπριακού».

- «Όπου είναι σκόπιμο και δυνατό, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο να παραχωρηθεί πρόσβαση στην Τουρκία σε βάσεις δεδομένων της Ε.Ε. που σχετίζονται με την τεχνική νομοθεσία της Ε.Ε., αφού η Τουρκία εκπληρώσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις», καταλήγει ο εκπρόσωπος της Κομισιόν Olof Gill.

Στις αναφορές του, ο εκπρόσωπος αναπαρήγαγε ουσιαστικά όσα αναφέρονται στο κοινό έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν, το οποίο άλλωστε έχει τύχει θετικής υποδοχής από τους ηγέτες των «27», περιλαμβανομένου του προέδρου Χριστοδουλίδη, στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Απριλίου 2024. Το κοινό έγγραφο Μπορέλ/Κομισιόν υιοθετήθηκε από τους «27», οι οποίοι συμφώνησαν ομόφωνα στην «προώθηση της εργασίας» επί των εισηγήσεων του εν λόγω εγγράφου, που όπως προκύπτει και από τις τοποθετήσεις του Olof Gill, αποτελεί πλέον την «πυξίδα» της Ε.Ε. για τις ευρωτουρκικές σχέσεις.

Τα κενά της Λευκωσίας

Κατά συνέπεια, η Λευκωσία είναι ενδεχομένως η μοναδική κυβέρνηση κράτους-μέλους της Ε.Ε., η οποία αντιλαμβάνεται τις αποφάσεις της Ε.Ε. ως διασύνδεση του Κυπριακού και των ευρωτουρκικών ντοσιέ, με το ΥΠΕΞ να ισχυρίζεται ότι η πρόβλεψη στις ευρωτουρκικές σχέσεις «συνδέεται άμεσα με τη λύση του Κυπριακού». Το πρόβλημα βεβαίως δεν εστιάζεται μόνο στην ανάγνωση του εγγράφου Μπορέλ/

Κομισιόν, αλλά εκτείνεται κυρίως στην ουσία του ζητήματος. Καθώς η κυπριακή κυβέρνηση όχι απλώς δεν έχει εξασφαλίσει μια άρρηκτη σύνδεση των ευρωτουρκικών ντοσιέ και δη της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας με το Κυπριακό, όπως απαιτούσε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αλλά στην πραγματικότητα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προσυπέγραψε τον περασμένο Απρίλιο, έχει απολέσει με δική της υπογραφή τον μοναδικό ουσιαστικό μοχλό πίεσης που διέθετε στο πεδίο της Ε.Ε.

Επιχειρήματα υπήρχαν αρκετά, με επίκεντρο το αναντίλεκτο γεγονός ότι η Τουρκία δεν εφαρμόζει την Τελωνειακή Ένωση στην υφιστάμενη, βασική της μορφή απέναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία. Άρα, πώς είναι δυνατόν να ζητείται η αναβάθμιση ή ο εκσυγχρονισμός μιας πολιτικής την οποία η Τουρκία δεν εφαρμόζει έναντι ενός κράτους-μέλους στη βασική του μορφή, επιβάλλοντας καθεστώς δυσμενών διακρίσεων εις βάρος του; Δεν είναι αν μη τι άλλο οξύμωρο να ζητείται από ένα κράτος-μέλος της Ε.Ε., θύμα δυσμενούς διάκρισης από μια τρίτη χώρα, να την επιβραβεύσει αναβαθμίζοντας/εκσυγχρονίζοντας την Τελωνειακή Ένωση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα τεράστια οικονομικά κέρδη που θα αποκομίσει (η τρίτη χώρα);

Παρόλα αυτά και με δεδομένο το εμπόριο στο κυπριακό εμπόριο και στα μέσα μεταφοράς από λιμάνια της Κύπρου από την Τουρκία, η Λευκωσία ενέκρινε την προώθηση της εργασίας επί του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, που περιλαμβάνει και την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, με μόνο αντάλλαγμα μια φράση, για «ένα ευνοϊκό κλίμα για επανέναρξη διαπραγματεύσεων διευθέτησης του Κυπριακού». Το οποίο «ευνοϊκό κλίμα», σύμφωνα με κύκλους της Ε.Ε., «υφίσταται ήδη», ως αποτέλεσμα του τερματισμού των έκνομων ενεργειών της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ.

Προς νέα συνάντηση

Ο εκπρόσωπος της Κομισιόν Olof Gill, ανέφερε στην «Κ» ότι η επόμενη συνάντηση, σε επίπεδο Υψηλού Πολιτικού Διαλόγου Ε.Ε.-Τουρκίας για ζητήματα εμπορίου, «βρίσκεται στο στάδιο του προγραμματισμού». Ο εκπρόσωπος υπενθύμισε ότι στις 8 Ιουλίου 2024 πραγματοποιήθηκε «η εναρκτήρια» συνάντηση του Υψηλού Πολιτικού Διαλόγου Ε.Ε.-Τουρκίας για θέματα εμπορίου, της οποίας προήδρευσαν από κοινού ο τότε εκτελεστικός αντιπρόεδρος της Κομισιόν και επίτροπος για το εμπόριο Βάλντις Ντομπρόβσκις και ο υπουργός Εμπορίου της Τουρκίας Ομέρ Μπολάτ. Στο πλαίσιο κοινής δήλωσης που εκδόθηκε τότε, Κομισιόν και Άγκυρα ανέφεραν ότι ο Υψηλός Πολιτικός Διάλογος, «αποτελεί σημαντικό ορόσημο για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων εμποδίων όσον αφορά στην Τελωνιακή Ένωση και προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού της».

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν την περασμένη εβδομάδα ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, με δηλώσεις του στον σταθμό «Kibris» απέρριπτε κατηγορηματικά την πρόταση-πακέτο 8 σημείων του προέδρου Χριστοδουλίδη προαναγγέλλοντας επιστολή προς τον γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, «για να του εξηγήσει τις θέσεις του για όσα συζητήθηκαν και τα θέματα που τέθηκαν στη συνάντηση των δύο ηγετών», λέγοντας ότι «δεν γνωρίζει πώς θα του μεταφερθούν αυτά που συζητήθηκαν», η παλιά «κατάρ» του Κυπριακού για Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) αλλά χωρίς... εμπιστοσύνη ξαναχτυπούσε. Κι όντως, όπως μεταφέρει στην «Κ» πηγή με βαθιά γνώση του Κυπριακού, η συζήτηση –και συνάντηση– των δύο ηγετών για τη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης (οδοφραγμάτων) μπορεί ενόψει της κινητικότητας του ΟΗΕ στο πλαίσιο της προσπάθειάς του για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών να έχει τον χαρακτήρα των ΜΟΕ –που θα οδηγούσε ομαλότερα στον στόχο της σύγκλισης μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό– ωστόσο κατέληξε στο να αναδεικνύει την τεράστια απόσταση που εξακολουθεί να υπάρχει. Η περασμένη εβδομάδα, με την πρώτη ουσιαστικά συνάντηση των Χριστοδουλίδη και Τατάρ μετά το δείπνο της 15ης Οκτωβρίου στη Νέα Υόρκη, είχε τα πάντα: Μια «μίνι-διαπραγμάτευση εντός της διαπραγμάτευσης» του Κυπριακού με αντικείμενο τα οδοφράγματα, τακτικισμούς, την επιστροφή του Ερσίν Τατάρ στη συνήθη σκληρή γραμμή του, αλλά και όλα τα στοιχεία που χτίζουν ένα πρώιμο παιχνίδι, επιμέρους, επιρριψης ευθυνών (blame-game). Κι όλα αυτά εντός ενός πλαισίου του ΟΗΕ που δεν κήρυξε τη συνάντηση των δύο ηγετών ως αποτυχημένη –τη συνεχίζει σε επίπεδο διαπραγματευτών– και στοχεύει σε μια συμφωνία διάνοιξης οδοφραγμάτων που θα προετοιμάζε το έδαφος για μια διεθνή διάσκεψη για το Κυπριακό, τον Μάρτιο, αλλά με την αίσθη-

Στην Ελβετία μέσω... Μιας Μηνλιάς

Τα οδοφράγματα, ο σκληρός Τατάρ και το πρώιμο blame-game

Με φόντο τη συνάντηση των δύο ηγετών για τη διάνοιξη νέων σημείων διέλευσης διαφάνηκε ο δύσκολος δρόμος της άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών του Κυπριακού.

ση πως η διαδικασία γίνεται για χάρη της διαδικασίας παρά με πραγματικές προοπτικές άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών και της επιστροφής στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Οχι σε Κόκκινα και Πυρόι

Αυτό που διαφάνηκε από τη συνάντηση της Δευτέρας είναι πως η ελληνοκυπριακή πλευρά στόχευε σε διάνοιξη σημείων διέλευσης σε Πυρόι και Κόκκινα προκειμένου να εξυπηρετήσει τους κατοίκους της Αθηνών και των περιοχών της Τηλ-λυρίας. Στον αντίποδα, η τουρκοκυπριακή πλευρά εστίαζε στη διάνοιξη σημείου στη Μια Μηνλιά, ενώ

Η στάση Τατάρ δείχνει και positioning με στόχο το εσωτερικό του ακροατήριου, αλλά και τη σχέση του με την Τουρκία.

μετά το πέρας της συνάντησης έθεσε και το ζήτημα διάνοιξης σημείου στη Λουρουτζίνα – σε μια τακτική προσέγγιση εκ μέρους του κ. Τατάρ, ο οποίος δήλωνε πως θα εξυπηρετούσε τους κατοίκους πέριξ του Πυροίου. Καθίσταται εμφανές πως τουλάχιστον στην περίπτωση των

Κοκκίνων η τουρκοκυπριακή πλευρά για σειρά λόγων δεν προτίθεται να δώσει, διαπραγματευτικά, κάτι τέτοιο, με τον Ερσίν Τατάρ μάλιστα να πηγαίνει κι ένα βήμα παραπέρα λέγοντας πως θα αποστείλει επιστολή στον γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, «για να απορρίψει την πρόταση 8 σημείων». Το αν αυτό, ενόψει της καθόδου της ντι Κάρλο, αποτελεί τακτική για άσκηση πίεσης προς την ελληνοκυπριακή πλευρά μένει να διαφανεί – όπως αναφέρει στην «Κ» καλά ενημερωμένη πηγή. Ωστόσο, η στάση Τατάρ δείχνει και positioning με στόχο το εσωτερικό του ακροατήριου, αλλά και τη σχέση του με την Τουρκία όπως και εξυ-

πηρέτηση του πάγιου αφηγήματός του «για συνεργασία δύο κρατών» – εξού και η σπουδή στις δηλώσεις του για σημεία «από Νότο σε Νότο» σε σχέση με τις επιδιώξεις για τα οδοφράγματα αναφορικά με τη θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Τέλος, για την τουρκοκυπριακή τακτική σημασία αποκτά και η ένταξη, στη συζήτηση, του ζητήματος της Πύλας (συμφωνίας συναντίληψης), για την οποία είχαν επικαλεστεί ανθρωπιστικούς λόγους για τον δρόμο Άρσους-Πύλας πριν από την κρίση του καλοκαιριού του 2023, η απόρριψη επί της αρχής σημείων τύπου «τράνζιτ», καθώς και η επιμονή στο ζήτημα της Μιας Μηνλιάς – όπως διαφαίνεται – ως «μίνιμουμ συμφωνηθέντος».

Ερχεται η ντι Κάρλο

Η συζήτηση για τα οδοφράγματα αναμένεται να κορυφωθεί ενόψει της καθόδου της βοηθού γ.γ. του ΟΗΕ, Ρόζμαρι ντι Κάρλο, στην Κύπρο στις 10 Φεβρουαρίου. Έμπειροι παρατηρητές του Κυπριακού αναφέρουν στην «Κ» πως η κα ντι Κάρλο, με οδηγίες του γ.γ., θα επιθυμούσε καθ' οδόν για τον Μάρτιο και τη διεθνή διάσκεψη του Κυπριακού, ιδανικά, να έχει στα χέρια της μια συμφωνία για τα οδοφράγματα που σε επίπεδο μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης θα έδινε ώθηση στη δύσκολη προσπάθεια άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών. Υπό αυτό το βάρος η κα ντι Κάρλο θα κληθεί – αν δεν καταστεί αυτό νωρίτερα εφικτό – να λύσει τον γόρδιο δεσμό των οδοφραγμάτων, με τους ίδιους παρατηρητές του Κυπριακού να αναφέρουν στην «Κ» πως τα τελευταία έχουν καταστεί “baby steps” της διαδικασίας και ήδη ενδεικτικά της μεγάλης απόστασης που υπάρχει πλέον μεταξύ των δύο πλευρών διαπραγματευτικά. Ωστόσο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η διαδικασία συνεχίζεται και ένας τελικός συμβιβασμός –στη λογική της αμοιβαιότητας– δεν μπορεί, επ' ουδενί, να αποκλειστεί ακόμη κι αν αφορά – τελικά – στη διάνοιξη ενός σημείου διέλευσης.

Οι βάσεις του blame-game

Το άλλο ενδιαφέρον στοιχείο που δείχνει να προκύπτει από τη συνάντηση των δύο ηγετών της περασμένης Δευτέρας για τα οδοφράγματα είναι πώς κάθε πλευρά στήνει το δικό της positioning για μελλοντικό παιχνίδι επιρριψης ευθυνών αναφορικά, ιδίως, με τη μεγάλη εικόνα μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό στην Ελβετία – ιδίως αν αυτή αποτύχει να παράγει κάποιο από αποτέλεσμα ως προς την άρση του αδιεξόδου.

■ Για την ελληνοκυπριακή πλευρά σημασία έχει να επικοινωνηθεί προς τρίτους πως σημασία αποκτά η έλλειψη ετοιμότητας εκ μέρους του Τ/κ ηγέτη Ερσίν Τατάρ και η αρνητικότητα του, εδώ και μήνες, να δεχτεί διάνοιξη οδοφραγμάτων ως ΜΟΕ που θα ωφελοούσε τη διαδικασία του Κυπριακού. Επί τούτου, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιμένει στην ετοιμότητα της ε/κ πλευράς να υπάρξει ανακοίνωση «ακόμη και χθες», αφήνημα που τηρείται εδώ και μήνες προκειμένου να καταστεί η άλλη πλευρά ως μη δημιουργική.

■ Για την τουρκοκυπριακή πλευρά ενδιαφέρον αποκτά η τακτική προσέγγιση τού να βάζει στο τραπέζι εναλλακτικές «έναντι του ματαστίματος» για Πυρόι και Κόκκινα με προέκταση στη λογική της συνεργασίας «δύο κρατών» έναντι της διευκόλυνσης (απορρίπτουν σημεία τράνζιτ) των πολιτών και την ίδια στιγμή και οι δηλώσεις του ίδιου του Τατάρ – που πήγε παραπέρα – έχουν σημασία μιας κι αναφερόμενος στην πρόταση 8 σημείων κατηγορήσει τον ΠτΔ πως «πηγαίνει πολύ μακριά από όσα είπε στον γ.γ. στο γεύμα της Νέας Υόρκης». Επί τούτου, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης επιδιώκει να επικοινωνηθεί προς τρίτους πως η ε/κ πλευρά «είναι αναξιόπιστη μεταξή αυτών που αναφέρει στον ΟΗΕ και αυτών που βάζει στο τραπέζι».

ΠΗΓΑΙΝΟΥΜΕ ΟΠΟΥ ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΚΙ ΕΣΕΙΣ

FLY BETTER

Πεταίξτε μαζί μας σε περισσότερους από 140 προορισμούς σε έξι ηπείρους και συνεχίστε το ταξίδι σας σε άλλους 1.700 προορισμούς με τους παγκόσμιους συνεργάτες μας. Στο επόμενο ταξίδι σας, απολαύστε μπαρ στους αιθέρες, ντους στο αεροσκάφος, γκουρμέ γεύματα και βραβευμένη ψυχαγωγία εν πτήση με την Καλύτερη Αεροπορική Εταιρεία στον Κόσμο.

Emirates

Οι πρώτοι σεισμοί

1η ημέρα

2η ημέρα

3η ημέρα

4η ημέρα

5η ημέρα

Κήρυξε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης στα νότια σύνορα, εξήγγειλε ανάκτηση ελέγχου της διώρυγας του Παναμά και υπέγραψε πληθώρα προεδρικών διαταγμάτων: για αναγνώριση μόνο δύο φύλων, κατόργηση των κρατικών προγραμμάτων ενσωμάτωσης, ισότητας και συμπερίληψης (DEI), άρση της αυτόματης χορήγησης υπηκοότητας σε παιδιά που γεννιούνται στις ΗΠΑ.

Απένειμε χάρη σε 1.500 φυλακισμένους οπαδούς του που είχαν καταδικαστεί για την έφοδο στο Καπιτώλιο, στις 6 Ιανουαρίου του 2021. Περίπου 140 αστυνομικοί είχαν τραυματιστεί, ενώ τέσσερις άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Ανάμεσα στους αποφυλακισθέντες περιλαμβάνονται οι πρώην ηγέτες δύο ακροδεξιών παραστρατιωτικών οργανώσεων που υποστηρίζουν τον Τραμπ, των Oath Keepers και των Proud Boys.

Στο πλαίσιο των αντιποίνων κατά αντιπάλων και πρώην συνεργατών του που αμφισβήτησαν την πολιτική του, αφαίρεσε την προσωπική φρουρά από τον πρώην ΥΠΕΞ του, Μάικλ Πομπέο, και τον Τζον Μπόλτον, πρώην σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας του. Στο πρώτο μέρος της συνέντευξής του στο Fox News και στον Σον Χάντι, χαρακτήρισε λάθος του Μπάιντεν ότι δεν έδωσε χάρη στον εαυτό του.

Διέταξε την αποστολή 1.500 στρατιωτών στα σύνορα, για να βοηθήσουν στις μαζικές απελάσεις μεταναστών. «Ελάτε να επενδύσετε στις ΗΠΑ, όπου θα σας προσφέρουμε πολύ χαμηλούς φόρους, της τάξης του 15%, διαφορετικά ετοιμαστείτε για καταγίδα δασμών», ήταν η απειλή του προς τους συμμάχους της Ουάσινγκτον από το βήμα του Νταβός. Αντιθέτως, μίλησε με θερμά λόγια για τον Σι Τζινπίνγκ και τον Βλαντιμίρ Πούτιν.

Απένειμε χάρη σε 23 ακτιβιστές κατά των αμβλώσεων, που είχαν περικυκλώσει κλινικές και απειλούσαν ασθενοείς και προσωπικό. Προχώρησε στον αποχαρακτηρισμό των απόρρητων αρχείων για τις δολοφονίες του Τζον Φ. Κένεντι, του Ρόμπερτ Κένεντι και του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Όταν ρωτήθηκε από δημοσιογράφο για την Ιταλίδα πρωθυπουργό Τζόρτζια Μελόνι, απάντησε ότι του αρέσει πολύ.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Από εδώ και στο εξής, θα ισχύει μόνο το: Πρώτα η Αμερική», διακήρυξε, αμέσως μετά την ορκωμοσία του στις 20 Ιανουαρίου του 2017, ο Ντόναλντ Τραμπ, προκαλώντας ρίγη ανησυχίας στους συμμάχους του. Η φρασεολογία παρέπεμπε στην «America First Committee» που συγκροτήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1940 με αποστολή να ασκήσει πίεση στον πρόεδρο Φράνκλιν Ρούζβελτ για να μείνουν ουδέτερες οι ΗΠΑ στη σύγκρουση ανάμεσα στον Αξονα και τους αντιπάλους του. Η Επιτροπή έφτασε να συσπειρώσει γύρω στους 800.000 ανθρώπους, πολλοί από τους οποίους δεν έκρυβαν τα φιλοφασιστικά τους αισθήματα, για να διαλυθεί μετά την επίθεση των Γιαπωνέζων στο Περίλ Χάρμπορ.

Επεκτατισμός

Αν στην πρώτη θητεία του ο Τραμπ διέψευσε τις εκτιμήσεις για στροφή των ΗΠΑ προς τον απομονωτισμό, στο ξεκίνημα της δεύτερης προεδρίας του διέγραψε πολύ καθαρότερα το όραμά του. Στην ομιλία που ακολούθησε την ορκωμοσία του είπε ότι ο Θεός τον έσωσε από τον επίδοξο δολοφόνο του στην Πενσίλβανια για να κάνει την Αμερική Μεγάλη Ξανά (MAGA). Εννοούσε «Μεγαλύτερη». Εχοντας ήδη διακηρύξει ότι θέλει να δει τον Καναδά 51η πολιτεία των ΗΠΑ και να προσαρτήσει τη Γροιλανδία, με συναινετική εξαγορά από τη Δανία ή και με στρατιωτική βία, επανέλαβε ότι «θα πάρουμε πίσω το κανάλι του Παναμά». Το όραμα της εδαφικής επέκτασης ξεπερνούσε τους φυσικούς περιορισμούς ενός πλανητάρχη για να φτάσει μέχρι τον Αρν, όπου υποσχέθηκε ότι σύντομα θα καρφωθεί η αστερόεσσα, πιθανώς εμπλουτισμένη με νέα αστερία.

Με άλλα λόγια, ο Τραμπ 2.0 εμφανίζεται στη διεθνή σκηνή όχι ως εκφραστής του κατά καιρούς ισχυρού στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα ρεύματος του απομονωτισμού, αλλά ως σκαπανέας μιας νέας, αμερικανικής αυτοκρατορίας, χωρίς εννοχές και περιορισμούς – από εδώ και η έξοδος των ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, όπως και από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Ενδεικτική ήταν και η προσεκτικά επιλεγμένη σημειολογία της ομιλίας του. Επανέφερε το παλιό δόγμα για το «έκδηλο πεπρωμένο» (manifest destiny) της Αμερικής, που χρησιμοποιούσαν πολιτικοί του 19ου αιώνα για να δικαιολογήσουν τη σφαγή

Επιστροφή στον «επίχρυσο» 19ο αιώνα

Αποικιοκρατικές αξιώσεις για νέα εδάφη, πλουτοκρατική διαπλοκή, αναζωπύρωση των εθνικιστικών παθών. Μπορεί να επιβάλει ο Τραμπ τις βλέψεις του σε συμμάχους και αντιπάλους;

Ο Ντόναλντ Τραμπ υπογράφει διατάγματα στο Οβάλ Γραφείο του Λευκού Οίκου, στην Ουάσινγκτον, την Πέμπτη. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ δεν αρκείται στις τεκτονικές αλλαγές εντός συνόρων. Ήδη με τις εξαγγελίες του εμφανίζεται στη διεθνή σκηνή ως σκαπανέας μιας νέας, αμερικανικής αυτοκρατορίας, χωρίς εννοχές και περιορισμούς.

των ιθαγενών και την κατάκτηση της Αγρίας Δύσης – έναν όρο που είχε αποδοκιμάσει δημοσίως ο Ρόναλντ Ρέιγκαν, λέγοντας ότι οι ΗΠΑ δεν έχουν φιλοδοξίες εδαφικής επέκτασης.

Αναβαπτίσεις

Στο ίδιο πνεύμα, ο Τραμπ ανακοίνωσε ότι ο Κόλπος του Μεξικού μετονομάζεται Κόλπος της Αμερικής και το όρος Ντενάλι της Αλάσκας επανέρχεται στο παλιό του όνομα: όρος Μακ Κινλέϊ. Με αυτόν τον τρόπο, απέδωσε φόρο τιμής στον 25ο πρόεδρο των ΗΠΑ, Γουίλιαμ Μακ Κινλέϊ, επί των ημερών του οποίου η απελευθερωμένη αποικία της Βρετανίας έγινε η ίδια ιμπεριαλιστική δύναμη με τις δικές της αποικίες, κατακτώντας, μετά τον νικηφόρο πόλεμο με τους Ισπανούς, την Κούβα, το Πουέρτο Ρίκο, τη Χαβάη, το Γκουάμ και τις Φιλιππίνες. Από πολλές απόψεις, η «Χρυσή Εποχή» που επαγγέλθηκε ο

Τραμπ παραπέμπει στη λεγόμενη «Επίχρυση εποχή» (ο όρος προέρχεται από μια βουβέλα του Μαρκ Τουέιν) του τελευταίου πέμπτου του 19ου αιώνα. Μια εποχή εδαφικής επέκτασης, κλιμάκωσης των κοινωνικών ανισοτήτων και συγκρούσεων, έντονες διαπλοκής πολιτικών - ολιγαρχών και πυράκτωσης των εθνικιστικών παθών, που θα οδηγούσαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι πρώτες κινήσεις του 47ου προέδρου έχουν ένα άρωμα επιστροφής στο δόγμα Μονρόε (1823), που ανακήρυξε τη βόρεια και τη νότια Αμερική σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ, στην οποία δεν θα ανέκονταν καμία ανάμιξη των ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών. Αυτή τη φορά, ο Τραμπ ανησυχεί όχι για τους Ευρωπαίους, αλλά για τους Κινέζους και τους Ρώσους. Μια κινεζική εταιρεία ελέγχει τους τερματικούς σταθμούς της διώρυγας του Παναμά, σε Ατλαντικό και Ειρηνικό Ωκε-

ανό, ενώ μια άλλη εκμεταλλεύεται σπάνιες γαίες και άλλα πολύτιμα ορυκτά της Γροιλανδίας, που χρησιμοποιούνται ευρέως σε τεχνολογίες αιχμής. Από την πλευρά της, η Ρωσία διατηρεί στενή πολιτική και στρατιωτική συνεργασία με Κούβα, Βενεζουέλα και Νικαράγουα. Η επιλογή για το υπουργείο Εξωτερικών του Μάρκο Ρούμπιο, γεννημένου στο Μαϊάμι από Κουβανέζους εμigreδες, προμηνύεται άγριους τυφώνες για τις κυβερνήσεις των εν λόγω χωρών, ιδιαίτερα για τον Νικόλας Μαδούρο στη Βενεζουέλα.

Όπως και στην πρώτη θητεία του, βασική προτεραιότητα του Τραμπ θα είναι η αναχαίτιση του πιο επικίνδунου ανταγωνιστή σε παγκόσμια κλίμακα, της Κίνας. Η πρώτη κίνηση του Ρούμπιο μετά την εγκατάστασή του στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ ήταν να συγκαλέσει σύσκεψη υπουργών Εξωτερικών της τετράδας (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ινδία, Αυστραλία), αποστολή της

οποίας είναι η συγκράτηση της Κίνας στη σφαίρα Ασίας - Ειρηνικού. Τόσο ο Ρούμπιο όσο και ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Τραμπ, Μάικ Γουόλτς, συγκαταλέγονταν, μαζί με τη Νάνσι Πελόζι των Δημοκρατικών, στους πιο σκληροπυρηνικούς του Κογκρέσου έναντι της Κίνας τα προηγούμενα χρόνια. Επομένως, κανέναν δεν εξέπληξε η αναγγελία επικείμενης αύξησης των (ήδη γιγαντωμένων επί Μπάιντεν) δασμών εναντίον των κινεζικών εισαγωγών κατά 10%. Βέβαια, η αναστολή εφαρμογής του νόμου για κλείσιμο του TikTok αφήνει να διαφανεί κάποια πρόθεση συμβιβασμού με το Πεκίνο, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι η μετωπική οικονομική ή και στρατιωτική ρήξη με την Κίνα για το θέμα της Ταϊβάν θα γίνει δυνατό να αποφευχθεί.

Με τον Πούτιν

Δύσκολη διαγράφεται και η επείγουσα διαπραγμάτευση με τον Πούτιν για το Ουκρανικό. Την Τετάρτη, ο Τραμπ κάλεσε τον Ρώσο πρόεδρο να τερματίσει άμεσα τον «γελοίο πόλεμο» υπό την απειλή νέων κυρώσεων, αλλά τόσο ο ίδιος όσο και ο Ρούμπιο έχουν καταστήσει σαφές στο Κίεβο ότι δεν θα έχει την υποστήριξη των ΗΠΑ αν δεν δεχθεί κατάπαυση του πυρός με εδαφικές παραχωρήσεις. Η μη ένταξη της Ουκρανίας στο NATO και η άρση τουλάχιστον μέρους των κυρώσεων στη Ρωσία πρέπει επίσης να θεωρούνται δεδομένες.

Ωστόσο, ο Πούτιν πιέζει για μια ευρύτερη συμφωνία ειρήνευσης, η οποία θα εγγυάται ότι η Δύση θα σταματήσει να αμφισβητεί με «έγκυρες επαναστάσεις» τη δική της σφαίρα επιρροής, ενώ ο Τραμπ θα του ζητήσει να σπάσει το κοινό μέτωπο Ρωσίας - Κίνας, ειδικά στο καυτό ζήτημα της Ταϊβάν. Η μακρά συζήτηση Πούτιν - Σι και η επαναβεβαίωση της «στρατηγικής συμμαχίας» τους την περασμένη εβδομάδα ήταν μια πρώτη απάντηση.

Για την Ε.Ε., που επίσης απειλείται από τον πόλεμο των δασμών του Ντόναλντ Τραμπ, η δεύτερη θητεία του αντιπροσωπεύει, εκτός από κινδύνους, και μια ιστορική ευκαιρία χειραφέτησης. Αλλά κάτι τέτοιο, αν θέλουμε να πούμε τα πράγματα με το όνομά τους, προϋποθέτει η μεν Γαλλία να μοιραστεί το πυρηνικό οπλοστάσιο και τη μόνιμη θέση της στο Συμβούλιο Ασφαλείας με την υπόλοιπη Ευρώπη (πρακτικά με τη Γερμανία), η δε Γερμανία να μοιραστεί τα πλεονάσματά της μέσα σε μια πραγματική οικονομική Ενωση, συμπεριλαμβανομένων των ευρωομολόγων. Τίποτα από τα δύο δεν φαίνεται ορατό, τη στιγμή που οι άνεμοι του εθνικισμού πνέουν σφοδροί και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Η διπλωματία του TikTok

Η αναστολή εφαρμογής του νόμου για κλείσιμο του TikTok αφήνει να διαφανεί κάποια πρόθεση συμβιβασμού με το Πεκίνο, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι η μετωπική οικονομική ή και στρατιωτική ρήξη με την Κίνα για το θέμα της Ταϊβάν θα γίνει δυνατό να αποφευχθεί.

Γνωρίζεις

για το **δικαίωμά** σου να ζητάς και **να λαμβάνεις πληροφορίες** του Δημόσιου Τομέα;

Μάθε περισσότερα
www.informationcommissioner.gov.cy
commissioner@informationcommissioner.gov.cy

ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΛΛΗΝΑΣ, καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Παγκοσμιοποίηση της Ακροδεξιάς μέσω του τραμπισμού

Για τη διείσδυση αυτών των ιδεών καταλυτικός είναι ο ρόλος της πλατφόρμας «X» του Έλον Μασκ

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«**Παρατηρείται** παγκοσμιοποίηση της Ακροδεξιάς μέσω του τραμπισμού», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο ακαδημαϊκός Αντώνης Έλληνας. Αναφέρει ότι για τη διείσδυση αυτών των ιδεών σε όλο τον κόσμο είναι σημαντικός ο ρόλος του Έλον Μασκ μέσω της ιδιοκτησίας της πλατφόρμας «X», αλλά και μέσω των παρεμβάσεων που ο ίδιος κάνει σε διάφορες χώρες. Παρατηρεί ότι προκύπτει μια επικίνδυνη για τη δημοκρατία συσσώρευση και σύμπλευση πολιτικών εξουσίας και οικονομικής ισχύος και κάνει λόγο για μια ολιγαρχία δισεκατομμυριούχων. Την ίδια ώρα τονίζει, ότι φαίνεται να μην υπάρχει αντιπολίτευση στον Τραμπ, ούτε μεταξύ των Δημοκρατικών, που τα έχουν χαμένα μετά την εκλογική ήττα. Ο κ. Έλληνας επισημαίνει ότι υπάρχει μια σοβαρή υποτίμηση των κινδύνων που ελλοχεύουν από τον τραμπισμό για πράγματα που θεωρούμε σήμερα δεδομένα στη φιλελεύθερη δημοκρατία και ότι υπάρχει και μια αίσθηση, πως όσοι τους αναδεικνύουν μάλλον υπερβάλλουν. «Αν όμως δεν υπερβάλλουν;», διερωτάται με νόημα.

–**Τι σηματοδοτεί η επιστροφή Τραμπ στην Προεδρία των ΗΠΑ;**

–Η επιστροφή Τραμπ ενισχύει τις ενδείξεις για σημαντική ενίσχυση και, κατά τα φαινόμενα, παγκοσμιοποίηση της ιδεολογικής πλατφόρμας που ο ίδιος προσβέυει, η οποία συνδυάζει έναν εθνικισμό προσαρμοσμένο στα αμερικανικά δεδομένα και η οποία προσομοιάζει με τις προγραμματικές πλατφόρμες ακροδεξιών κομμάτων στην Ευρώπη. Η παγκοσμιοποίηση της Ακροδεξιάς γίνεται με τη συμπεριφορά και τη ρητορική του Τραμπ, αλλά και με τη διάχυση της σε παγκόσμιο επίπεδο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και φυσικά μέσω πλέον ξεκάθαρα και του Έλον Μασκ. Εν ολίγοις, παρατηρείται παγκοσμιοποίηση της Ακροδεξιάς μέσω του τραμπισμού.

–**Πώς κρίνεται τον ρόλο του Έλον Μασκ δίπλα στον Τραμπ;**

–Είναι σημαντικός για να διεισδύσουν αυτές οι ιδέες σε όλο τον κόσμο μέσω της ιδιοκτησίας της πλατφόρμας «X», αλλά και μέσω των παρεμβάσεων που ο ίδιος κάνει, όχι μόνο στις ΗΠΑ, αλλά και σε διάφορες άλλες χώρες, παραγωνρίζοντας δημοκρατικούς θεσμούς αλλά και την ιστορική κληρονομία χωρών όπως η Γερμανία. Ο τραμπισμός και η Ακροδεξιά έχουν πλέον ένα μέσο ενημέρωσης παγκόσμιας εμβέλειας, την πλατφόρμα «X» του Έλον Μασκ.

–**Έγινε και μια χειρονομία από τον Έλον Μασκ που παραπέμπει σε ναζιστικό χαιρετισμό.**

–Και μου κάνει εντύπωση η συζήτηση αν ήταν ή όχι ναζιστικός χαιρετισμός. Αν ήταν κάποιος που είχε εκφράσει εντελώς διαφορετικές ιδέες, που δεν είχε προσπαθήσει να παρέμβει στα εσωτερικά χωρών, στηρίζοντας συγκεκριμένους πολιτικούς δρώντες που στη Γερμανία ένα τμήμα τους διερευνάται για εξετρεμισμό και για σχέσεις με Ναζί, αν δεν ήταν κάποιος που έχει στηρίξει τη μισαλλόδοξη πλατφόρμα του Τραμπ, τότε ναι πιθανόν να ήταν υπερβολή να ερμηνευθεί με τον συγκεκριμένο τρόπο η χειρονομία του Μασκ.

–**Πέραν του Μασκ, που είναι από τους στενούς συνεργάτες του Τραμπ, στην ορκωμοσία του παρευρέθησαν κι άλλοι δισεκατομμυριούχοι με επιρροή όπως ο**

Υπάρχει μια σοβαρή υποτίμηση των κινδύνων που ελλοχεύουν από τον τραμπισμό για πράγματα που θεωρούμε σήμερα δεδομένα στη φιλελεύθερη δημοκρατία.

“

Ο ρόλος Μασκ είναι σημαντικός για να διεισδύσουν αυτές οι ιδέες σε όλο τον κόσμο μέσω της πλατφόρμας «X», αλλά και μέσω των παρεμβάσεων που ο ίδιος κάνει και σε διάφορες χώρες.

Παρατηρείται μια επικίνδυνη για τη δημοκρατία συσσώρευση και σύμπλευση πολιτικής εξουσίας και οικονομικής ισχύος.

Τζεφ Μπέζος και ο Μαρκ Ζούκερπεργκ. Τι δείχνει αυτό;

–Πρόκειται για επικίνδυνη συσσώρευση και σύμπλευση πολιτικής εξουσίας και οικονομικής ισχύος. Είναι αρκετά επικίνδυνο για τη δημοκρατία. Δημιουργείται μια ολιγαρχία δισεκατομμυριούχων, που έχουν συσσωρεύσει πλούτο μέσα από την τεχνολογική καινοτομία που έχει πλέον μια παγκόσμια απήχηση. Δεν είναι βέβαιο αν στηρίζουν τον Τραμπ και σε ποιο βαθμό ή αν απλώς κάνουν προσωρινές προσαρμογές επιχειρηματικού τύπου για να προστατεύσουν κάποια συμφέροντά τους, αλλά η αλήθεια είναι ότι θα ανέμενε κάποιος να προκύψουν πολιτικοί και οικονομικοί δρώντες που να σταθούν απέναντι από αυτούς του είδους την ολιγαρχία. Ωστόσο, μέχρι στιγμής φαίνεται να μην υπάρχει αντιπολίτευση στον Τραμπ, ούτε μεταξύ των Δημοκρατικών, που τα έχουν χαμένα μετά

την εκλογική ήττα αλλά και την αποτυχία τους να πείσουν τα στρώματα της αμερικανικής κοινωνίας που παραδοσιακά τους στηρίζουν.

–**Γιατί αναφερθήκατε σε κινδύνους για τη δημοκρατία;**

–Μία από τις πρώτες πράξεις του Τραμπ ήταν να δώσει χάρη σε όσους καταδικάστηκαν για τα επεισόδια στο Καπιτώλιο στις 6 Ιανουαρίου 2021, που ουσιαστικά επιδίωκαν ανατροπή του αποτελέσματος των εκλογών. Επίσης, μέσω της εκλογής του μπορεί να αρχίσει να επιβάλλει τη βούληση της πλειοψηφίας κατά των δικαιωμάτων της μειοψηφίας. Αρχίζοντας από τους αιτούντες άσυλο που έχουν δικαιώματα βάσει διεθνών συμβάσεων, συνεχίζοντας με τους μετανάστες και τα παιδιά τους που έχουν δικαιώματα βάσει του Αμερικανικού Συντάγματος, και προχωρώντας με τους πολιτικούς αντιπάλους και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Έχουμε ξαναδεί στην Ευρώπη την κυριαρχία της ιδέας ότι η πλειοψηφία μπορεί να αφαιρεί δικαιώματα από μειοψηφίες και τα αποτελέσματα ήταν τραγικά.

–**Πώς κατάφερε να κανονικοποιηθεί, ενώ είχε όλο το σύστημα εναντίον του;**

–Διότι κατάφερε να χτίσει πάνω σε υπάρχουσες τάσεις, συστημικές διακρίσεις και στον θυμό μεγάλης μερίδας της κοινωνίας που είδαν να εκτοπίζονται σε ένα οικονομικό σύστημα που παράγει τεράστιες ανισότητες. Οι Δημοκρατικοί δεν κατάφεραν να το κάνουν πιο δίκαιο και απογοήτευσαν τη βάση των παραδοσιακών τους ψηφοφόρων.

–**Είναι ωσάν να υπάρχει μια προσαρμογή ή/και άτυπη συνθηκολόγηση και εκτός ΗΠΑ με την ατζέντα και τη ρητορική Τραμπ;**

–Υπάρχει μια σοβαρή υποτίμηση των κινδύνων που ελλοχεύουν από τον τραμπισμό για πράγματα που θεωρούμε σήμερα δεδομένα στη φιλελεύθερη δημοκρατία, οι ελεύθερες και δίκαιες εκλογές, το κράτος δικαίου και τα ατομικά δικαιώματα. Και υπάρχει και μια αίσθηση ότι όσοι αναδεικνύουν αυτά τα ζητήματα μάλλον υπερβάλλουν. Αν όμως δεν υπερβάλλουν;

ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΣΤΙΑΝΗΣ, κοινωνιολόγος

Ο Τραμπ αποτελεί παγκόσμια απειλή, όπως και ο Μασκ

Πρόκειται για μια αναδυόμενη αυταρχική εξουσία που συνιστά οπισθοδρόμηση για τη δημοκρατία

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«**Ο Τραμπ** αποτελεί παγκόσμια απειλή, όπως και ο Μασκ», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο κοινωνιολόγος Νίκος Περιστιάνης. Αναφέρει ότι στις ΗΠΑ δημιουργείται η ολιγαρχία του πλούτου, που ελέγχει την οικονομία, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και την πολιτική, προωθώντας τις απόψεις τους στην Αμερική αλλά και παγκόσμια. Σχολιάζοντας τις θέσεις που εξέφρασε ο νέος Αμερικανός πρόεδρος για τη διώρυγα του Παναμά και τη Γροιλανδία, ο κ. Περιστιάνης επισημαίνει ότι αυτές οι πολιτικές έρχονται να ανατρέψουν σημαντικές κατακτήσεις της ανθρωπότητας, όπως είναι ο σεβασμός στην εδαφική ακεραιότητα άλλων κρατών.

Τονίζει ότι από τη σκοπιά της κοινωνιολογίας η επάνοδος Τραμπ στην εξουσία συνιστά στροφή στον συντηρητισμό, μεταξύ άλλων στα θέματα των ατομικών ελευθεριών, κάτι που, όπως υποστηρίζει, θα επηρεάσει και την Ευρώπη όπου, όπως αναφέρει, ήδη βλέπουμε πολιτικούς να κάνουν τις ανάλογες προσαρμογές σε θέσεις και ρητορική.

–**Πώς θα χαρακτηρίζατε την επάνοδο Τραμπ στην εξουσία;**

–Πρόκειται για μια μεγάλη τομή και ανατροπή. Όταν είχαμε την πρώτη εκλογή Τραμπ, θεωρήθηκε ως ένα παροδικό φαινόμενο. Η νέα του νίκη, όμως, θεωρείται ότι αλλάζει την πολιτική ιστορία της Αμερικής και θα έλεγα πως συνιστά οπισθοδρόμηση για τη δημοκρατία.

–**Είναι απειλή για τη δημοκρατία;**

–Κατά την άποψή μου, ο Τραμπ αποτελεί παγκόσμια απειλή, όπως και ο Μασκ. Πρόκειται για μια αναδυόμενη αυταρχική εξουσία. Δημιουργείται ένας νέος τύπος ολιγαρχίας στις ΗΠΑ, η ολιγαρχία του πλούτου, που ελέγχουν την οικονομία, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και την πολιτική, προωθώντας τις απόψεις τους στην Αμερική αλλά και παγκόσμια. Πρόκειται για μια μικρή ομάδα δισεκατομμυριούχων που χρησιμοποιούν τον πλούτο τους για να επηρεάσουν τον τρόπο που λειτουργεί η δημοκρατία και το κάνουν μάλιστα αποκάλυπτα, όχι μόνο στη χώρα τους, αλλά και σε άλλες χώρες. Έχουν παρόμοια συμφέροντα και παρόμοιες ιδεολογίες και τώρα δικτυώνονται γύρω από έναν πρόεδρο, που τους δίνει θέσεις και εξουσία, επομένως όλοι αυτοί θα έχουν λόγο στο πώς εξελίσσεται η παγκόσμια πολιτική.

–**Ποιες θέσεις του ξεχωρίζετε ως απειλή για τη δημοκρατία;**

–Οι πολιτικές του Τραμπ έρχονται να ανατρέψουν σημαντικές κατακτήσεις της ανθρωπότητας, όπως για παράδειγμα τον σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας άλλων κρατών. Λέει ότι θέλει τη διώρυγα του Παναμά γιατί του συμφέρει οικονομικά και τη Γροιλανδία γιατί έχει πλούτο και στρατηγική αξία. Υποστηρίζει ότι ο Καναδάς πρέπει να γίνει αμερικανική πολιτεία και προειδοποιεί με απόσυρση της αμερικανικής στήριξης στην Ουκρανία.

Αυτά δείχνουν μια πρωτόγνωρη νοοτροπία που θέλει να καταργήσει βασικές αξίες που έχει κατακτήσει η ανθρωπότητα μέσα από παγκόσμιους πολέμους, ότι

Δημιουργείται η ολιγαρχία του πλούτου στις ΗΠΑ, που ελέγχουν την οικονομία, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αλλά και την πολιτική, προωθώντας τις απόψεις τους στην Αμερική αλλά και παγκόσμια.

“

Οι πολιτικές Τραμπ ανατρέπουν σημαντικές κατακτήσεις της ανθρωπότητας, ότι για παράδειγμα, δεν μπορεί να έρχεται ο κάθε Χίτλερ και να επιβάλλει τα θέλω του.

Η επάνοδος Τραμπ αποτελεί στροφή στον συντηρητισμό, μεταξύ άλλων στα θέματα των ατομικών ελευθεριών, κάτι που θα επηρεάσει και την Ευρώπη.

για παράδειγμα, δεν μπορεί να έρχεται ο κάθε Χίτλερ και να επιβάλλει τα θέλω του.

–**Αναφέρεστε σε αυταρχική εξουσία, όμως ο ίδιος προτάσσει συνεχώς την ανάγκη υπερσπομς και ενίσχυσης της ελευθερίας του λόγου.**

–Εκείνο που οι πολίτες δεν βλέπουν είναι ότι στην πραγματικότητα ο Τραμπ καπιλεύεται την υπεράσπιση της ελευθερίας του λόγου, διότι αυτό που τον ενδιαφέρει περισσότερο είναι το μονοπώλιο των δικών του απόψεων. Δεν είναι τόσο φιλελεύθερος, όταν πρόκειται για την έκφραση ιδεών άλλων. Μην ξεχνάμε ότι ανέβηκε στην εξουσία, κλειδάζοντας τους πολιτικούς του αντιπάλους και παρουσιάζοντάς τους ως εχθρούς.

–**Τι σημαίνει η επιστροφή**

Τραμπ από τη σκοπιά της κοινωνιολογίας;

–Θα έλεγα ότι αποτελεί στροφή στον συντηρητισμό, μεταξύ άλλων στα θέματα των ατομικών ελευθεριών. Τα τελευταία χρόνια οι Δημοκρατικοί προσπάθησαν να κινηθούν σε μια σειρά από νέους τύπους ελευθεριών στο πλαίσιο της λεγόμενης woke agenda, που περιλαμβάνει αρκετά θετικά σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όμως πίεσαν πολύ για αυτές τις αλλαγές σε πολλά επίπεδα ταυτόχρονα και ο κόσμος αντέδρασε γιατί δεν ήταν έτοιμος και ενδεχομένως δεν έβλεπε την αξία τους. Αυτή η στροφή στον συντηρητισμό θα επηρεάσει και την Ευρώπη όπου υπάρχουν παρόμοια ζητήματα και ήδη βλέπουμε κόμματα και πολιτικούς να κάνουν τις ανάλογες προσαρμογές σε θέσεις και ρητορική.

–**Η στροφή κοινωνιών στον συντηρητισμό έχει να κάνει μόνο με αυτά τα ζητήματα;**

–Συντηρητισμός είναι κατά την άποψή μου και η αποδοχή του άκρτου νεοφιλελευθερισμού που θέλει ελαχιστοποιημένο τον ρόλο του κράτους. Αυτός ο τρόπος σκέψης στο βάθος του είναι συντηρητικός. Θέλει μια ελεύθερη οικονομία στην οποία να επικρατούν οι επιχειρηματίες σε βάρος των απλών ανθρώπων και θεωρεί ότι οι φτωχοί είναι φτωχοί, γιατί δεν προσπαθούν αρκετά και ότι εναπόκειται στον καθένα να προσπαθήσει περισσότερο. Όλα αυτά περνούν μια άνθηση με τον Τραμπ. Άλλο ένα παράδειγμα που δείχνει τη ροπή προς τον συντηρητισμό είναι το μεταναστευτικό. Αρκετός κόσμος που δυσκολεύεται οικονομικά θεωρεί ότι γι' αυτή την κατάσταση φταίει και οι μετανάστες. Ο Τραμπ εκμεταλλεύεται τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και λέει αυτά που θέλουν πάρα πολλοί στην Αμερική. Ακόμη και άλλες μειονότητες που απέκτησαν κάποια δικαιώματα, δεν θέλουν τώρα τους μετανάστες και γίνονται οι νέοι συντηρητικοί για να μπορέσουν να διατηρήσουν το επίπεδο ζωής τους.

Ενα πεδίο μάχης μεταξύ social media και Βρυξελλών

Διαύλους επικοινωνίας με πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης διατηρεί η Κομισιόν ενόψει γερμανικών εκλογών

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Σε επιφυλακή, αναζητώντας τρόπους να αποτρέψουν παρεμβάσεις μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από το εξωτερικό στον δημόσιο διάλογο και ιδιαίτερα στις γερμανικές εκλογές της 23ης Φεβρουαρίου, βρίσκεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τη στιγμή που οι έρευνες κατά του πρώην Twitter και του Tik Tok τρέχουν, και ενώ ευρωβουλευτές ζητούν επιτακτικά απαντήσεις για το κατά πόσο ο Ελόν Μασκ παρενέβη στον αγόριθμο του X πριν από τις εκλογές στις ΗΠΑ.

Κληθείσα να μιλήσει συγκεκριμένα για το πώς αντιμετωπίζει τις νέες πραγματικότητες, η Κομισιόν υπενθυμίζει πως δεν πληρώνει πλέον για προώθηση των αναρτήσεων της μέσω X, και πως ανοίγει λογαριασμούς στο Bluesky, δημοφιλή εφαρμογή για τους πρώην χρήστες του Twitter, ωστόσο παράλληλα προσπαθεί να διατηρήσει τα κανάλια επικοινωνίας με όλες τις πλατφόρμες ανοικτά.

Όπως ανακοίνωσε την Παρασκευή ο Τόμας Ρενιέ, εκπρόσωπος της Κομισιόν για την ψηφιακή πολιτική, την ίδια ημέρα πραγματοποιήθηκε συζήτηση στοργουλάς τραπέζης με τις εταιρίες Microsoft, TikTok, LinkedIn, Google, Snapchat, Meta και X ενόψει των γερμανικών εκλογών, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Πρόδξης για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA), για να συζητηθούν τα μέτρα που λαμβάνουν κατά της παραπληροφόρησης, ενώ την ερ-

χόμενη εβδομάδα θα πραγματοποιηθεί άσκηση ετοιμότητας, ανάλογη με αυτές που έγιναν και πριν από τις ευρωεκλογές.

Οι ανησυχίες της Κομισιόν δεν έρχονται από το πουθενά, καθώς πρόσφατα ο Έλόν Μασκ εξέφρασε πολιτική άποψη για τις εκλογές στη Γερμανία, στηρίζοντας το ακροδεξιό AfD και φιλοξενώντας την ηγέτιδά του σε διαδικτυακή συνέντευξη, αν και παραμένει να διαπιστωθεί κατά πόσο ο συνεργάτης πλέον του προέδρου Τραμπ χρησιμοποιεί τους μηχανισμούς του X για προώθηση

Αντιδράσεις από ευρωβουλευτές, τη στιγμή που η Κομισιόν έχει αναστείλει ήδη τη διαφήμιση στο τέως Twitter

των πολιτικών του θέσεων. Σε γραπτή δήλωσή του στην «Κ» ο κ. Ρενιέ υπενθύμισε, πάντως, πως η Κομισιόν έχει αναστείλει τη διαφήμιση μέσω του X, αν και χρησιμοποιεί ακόμα την πλατφόρμα, τη στιγμή που διευρύνει την παρουσία της σε άλλες εναλλακτικές πλατφόρμες όπως το Bluesky. Την ίδια στιγμή, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), ο οποίος πολλές φορές κατά τη διάρκεια της πανδημίας ήρθε αντιμέτωπος με παραπληροφόρηση για θέματα ζωής και θανάτου, ανακοίνωσε την Παρασκευή πως αναστέλλει τη συμμετοχή του στο X,

και ανοίγει νέο λογαριασμό στο Bluesky. Ενδεικτικό της ευάλωτης κατάστασης στην οποία βρίσκεται πλέον η δημόσια πληροφόρηση είναι και το πως στην ανακοίνωσή του ο EMA φρόντισε να επισημάνει ότι ο λογαριασμός του στο X δεν θα σβηστεί, έτσι ώστε να μην υπάρξει κίνδυνος διασποράς παραπληροφόρησης μέσα από την οικειοποίηση του παλιού handle του οργανισμού.

Ψάχνει εναλλακτικές

«Η Επιτροπή βασίζεται στις πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για να μπορεί γρήγορα να προσεγγίζει βασικά ακροατήρια, από πολιτικούς παράγοντες μέχρι την κοινωνία των πολιτών και τους πολίτες», ανέφερε σε γραπτή απάντησή του στην «Κ» ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν, Τόμας Ρενιέ. Ο κ. Ρενιέ επισήμανε πως το X είναι μία από συνολικά 15 πλατφόρμες στις οποίες ο ευρωπαϊκός θεσμός έχει επίσημο λογαριασμό, και υπενθύμισε πως η Κομισιόν δεν πληρώνει πλέον την πλατφόρμα για προώθηση, αν και παραμένει ενεργή σε αυτήν.

«Το φθινόπωρο του 2023, εν μέσω ανησυχιών για τη διάδοση παραπληροφόρησης σε σχέση με την κατάσταση στη Μέση Ανατολή, η Επιτροπή, ως χρήστης της πλατφόρμας, ανέστειλε τη διαφήμιση στα social media μέσω του X», εξήγησε. «Η αναστολή της πληρωμής προώθησης στην πλατφόρμα συνεχίζεται» συνέχισε, προσθέτοντας ότι «αξιολογούμε διαρκώς (την από-

φαση) ανάλογα με τις εξελίξεις».

Όπως σημείωσε, η Επιτροπή αξιολογεί την παρουσία της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και έχει ανοίξει λογαριασμούς σε νέες πλατφόρμες, μεταξύ άλλων σε πλατφόρμες που χρησιμοποιούν το αποκεντρωμένο πρωτόκολλο Fediverse, όπως το Bluesky, το Mastodon και το Threads (που ανήκει στη Meta).

Μάθημα η Ρουμανία

Αργά το απόγευμα της Παρασκευής, η Κομισιόν ανακοίνωσε πως κατά τη συζήτηση που διοργάνωσε στο Βερολίνο ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Δικτύων της Γερμανίας, ως ο συντονιστής ψηφιακών υπηρεσιών της χώρας στο πλαίσιο της DSA, με τη συμμετοχή μεταξύ άλλων της Google (που ελέγχει και το YouTube), της Meta (που ελέγχει Facebook και Instagram), της TikTok και του X, στο τραπέζι τέθηκαν τα μέτρα ελαχιστοποίησης του κινδύνου από τις μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες και μηχανές αναζήτησης. Στη συζήτηση συμμετείχαν και εκπρόσωποι των εθνικών αρχών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Οι συζητήσεις αυτές, όπως εξή-

γησε σε ανακοίνωσή της η Κομισιόν μετά τη συνάντηση, είναι εργαλείο στο πλαίσιο της DSA, το οποίο έχει αξιοποιηθεί και σε άλλα κράτη μέλη ενόψει εκλογών. Μια τέτοια συνάντηση, αξίζει να σημειωθεί, πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2024 εν μέσω των πολλαπλών εκλογικών αναμετρήσεων στη Ρουμανία, μετά από το αναπάντεχο αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών, το οποίο αποδόθηκε σε υβριδικές παρεμβάσεις, ενώ ανάλογες συναντήσεις είχαν γίνει και πριν τις ευρωεκλογές τον περασμένο Ιούνιο.

Ο αλγόριθμος Μασκ

Εκκρεμεί επίσης η κοινοβουλευτική ερώτηση 45 ευρωβουλευτών, με την οποία καλούν την Κομισιόν να ζητήσει πληροφόρηση από το X σε σχέση με δημοσιεύματα και πληροφορίες που θέλουν τον Ελόν Μασκ να «πειραξε» τον αλγόριθμο της πλατφόρμας πριν από τις αμερικανικές εκλογές ώστε να δίνει ενισχυμένη προβολή στις πολιτικές του θέσεις. Η κοινοβουλευτική ερώτηση κατατέθηκε στις 21 Νοεμβρίου, με την απάντηση εκ μέρους της Κομισιόν ακόμα να εκκρεμεί.

Οι ευρωβουλευτές από τις ομάδες των Σοσιαλδημοκρατών (S&D), Πρα-

σίων και Αριστεράς, αλλά και με στήριξη ευρωβουλευτή των φιλελευθέρων (Renew) παραθέτουν ευρήματα μελέτης του Πανεπιστημίου του Κούνσολαντ, σύμφωνα με τα οποία από τον Ιούλιο του 2024 καταγράφηκε ξαφνικά σημαντική αύξηση της διάρκειας στον λογαριασμό του Ελόν Μασκ στο X, με τις αναρτήσεις του να προβάλλονται κατά 138% περισσότερο, και τα retweets και τα likes σε αυτές να αυξάνονται κατά 238% και κατά 186%, αντίστοιχα. «Η αύξηση των προβολών σημειώθηκε με πολύ υψηλότερο ρυθμό από ό,τι για άλλους εξέχοντες πολιτικούς λογαριασμούς» σημειώνουν οι ευρωβουλευτές, οι οποίοι επικαλούνται δημοσιεύματα που θέλουν τον κ. Μασκ να έχει εξασφαλίσει προνομιακή μεταχείριση για τις αναρτήσεις του και στο παρελθόν.

«Η αύξηση των προβολών αφορά επίσης τις αναρτήσεις του Μασκ στο X για θέματα Ε.Ε., όπως παραγάνδα υπέρ του Κρεμλίνου για τον πόλεμο στην Ουκρανία και αντισυμβατικές θεωρίες συνωμοσίας» τονίζουν, κάνοντας λόγο για μια «αλγοριθμική μετατόπιση» με «σαφείς επιπτώσεις στον δημόσιο διάλογο και τις εκλογικές διαδικασίες».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Συναλλακτικό ήθος και τραμπικική «ύβρις»

Οσο ακραίο κι αν ακούγεται, ο ηλικιωμένος κύριος με την πορτοκαλόχρωα κόμη, που ορκίστηκε πρόσφατα πρόεδρος των ΗΠΑ, θα ήταν, υπό κανονικές συνθήκες, στη φυλακή, όχι στον Λευκό Οίκο. Το πόρισμα του ειδικού ανακριτή Τζακ Σμιθ για τις προσάθειες του Τραμπ να ανατρέψει το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών του 2020 ήταν καταπέλτης (NYT, 14/9/25). Περιγράφει, μεταξύ άλλων, τις ισχυρές πιέσεις που άσκησε ο Τραμπ στον αντιπρόεδρο Πενς να μην επικυρώσει το αποτέλεσμα.

Αναφέρει το πόρισμα: «Ο κ. Τραμπ είπε [στον Πενς] ότι “εκατοντάδες χιλιάδες” άνθρωποι θα τον “μισούσαν” και θα σκέφτονταν ότι ήταν “ηλίθιος”, και ότι ο κ. Πενς ήταν “πολύ έντιμος”». Ο Τραμπ διέπραξε τη μεγαλύτερη έγκλημα στη δημοκρατία – προσπάθησε να ανατρέψει την εκπερασθείσα λαϊκή βούληση. Ο ανακριτής αναφέρει ότι, με το αποδεικτικό υλικό που συγκεντρώσε, αν ο Τραμπ δικαζόταν, η καταδίκη του θα ήταν σχεδόν βέβαιη. Όχι μόνο δεν δικάστηκε

αλλά, ως πρόεδρος πλέον, αμνήστευσε τις χιλιάδες βανδάλων που εισέβαλαν στο Καπιτώλιο στις 6/1/21. Στις εκλογές του 2024 ο Τραμπ δεν διακινδύνευσε μόνο την επιθυμία του αλλά την ίδια την ελευθερία του. Έπαιξε και κέρδισε – κέρδισε όχι μόνο την προεδρία αλλά και την ασυλία. Αν έκανε, είχε προαναγγείλει τι θα έκανε: δεν θα αναγνώριζε το αποτέλεσμα και θα υποκινούσε, ξανά, τους οπαδούς του στη βία.

Σε όλη του τη ζωή, ο Τραμπ έμαθε να λειτουργεί δεσποτικά, ικανοποιώντας το ναρκισσοειδικό εγώ του, όχι να συμμορφώνεται με κανόνες. Το μόνο αποτέλεσμα που αναγνωρίζει είναι η νίκη. Ο «κακοήθης ναρκισσομανής» του εμποτίζει με επιθετικότητα την αίσθηση μεγαλείου που τον διακατέχει («με έσωσε ο Θεός για να σώσω την Αμερική»). Η ομιλία του στην τελετή ορκωμοσίας αντανάκλα τον χαρακτήρα του.

Τρεις είναι οι βασικές αρχές της κοσμοαντίληψής του: ο καθένας νοιάζεται για τον εαυτό του· η συναλλαγή είναι το παν στη ζωή· κερ-

δίσεις, όταν σε φοβούνται. Στερούμενος ιδεολογικό πυρήνα (η ιδιότητα και η ισχύς δεν συνιστούν ιδεολογία), η σκέψη του βριθεί αντιφάσεων. Σταθερό μοτίβο παραμένει η επιθετικότητα.

Εκκλησιάζεται αλλά δαιμονοποιεί αντιχριστιανικά (συχνά ψευδολογώντας) τους μεταναστές («όνειδος») χαρακτήρισε το σχέδιό του για μαζικές απελάσεις ο Πάπας). Επιθυμεί να περάσει στην ιστορία ως «ειρηνοποιός» αλλά επιδιώκει την «εδαφική επέκταση», απειλώντας τον Παναμά και τη Γροιλανδία. Θέλει «ανάπτυξη» αλλά θα επιβάλλει δασμούς. Μιλά για «κρίση εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση» αλλά απολύει κρατικούς αξιωματούχους και επιλέγει για υπουργούς, επί το πλείστον, ανεπαρκείς αυλοκόλακες.

Θέλει την Αμερική να εμπνέει «θαυμασμό» και «σεβασμό» στον υπόλοιπο κόσμο, αλλά δεν αντιλαμβάνεται ότι ο σεβασμός δεν αγοράζεται, ούτε επιβάλλεται - κερδίζεται με ιδεώδη που απηχούν οικουμενικές αξίες και τίθενται σε εφαρμογή με υποδειγματικές πράξεις μεγαλοσύνης και αυτοπεριο-

ρισμού. Μια χώρα δεν γίνεται μεγάλη επειδή είναι ισχυρή. Γίνεται μεγάλη όταν χρησιμοποιεί φρόνιμα την ισχύ της για να προάγει οικουμενικά ιδεώδη. Ο Περικλής, στον «Επιτάφιο», δεν καυχιέται απλώς για την ισχύ της Αθήνας. Αυτό που κάνει την «πόλην αξίαν είναι θαυμάζεσθαι», λέει, είναι οι αξίες της – η δημοκρατία, η ισότητα, ο σεβασμός των νόμων, η ελευθερία. Οι αξίες αυτές και οι αντιστοιχίες θεσμοί περιορίζουν την ισχύ των ολίγων, χάριν των «πλειόνων». Προτού γίνει πεδίο συναλλαγών, η «πόλις» είναι κοινότητα αξιών.

Αυτές είναι ακατάληπτες έννοιες για τον Τραμπ. Ανατράφηκε και έδρασε επιχειρηματικά στον αντίποδα τους. Ο «σεβασμός» και η «εμπιστοσύνη» είναι ρητορικά φύλλα συκής. Αυτό που επιδιώκει, προσωπικά και εθνικά, είναι να εμπνέει φόβο. Η συναλλακτική φιλοσοφία ζωής τον έχει διδάξει ότι κερδίζει στις συναλλαγές σου, όταν σε φοβούνται. Για να εμπνέει φόβο πρέπει να είσαι απρόβλεπτος, επιθετικός και αδίστακτος.

Ο Τραμπ θεωρεί την ορκωμοσία

του ως αφετηρία «απελευθέρωσης τους έθνους» και «επαναφοράς του ελεύθερου λόγου». Η ελευθερία γι' αυτόν είναι αυθαίρετα εσθιαστική δράση, όχι η δυνατότητα αυτοκαθορισμού υποκείμενη σε κανόνες. Αποσύροντας την Αμερική από τον ΠΟΥ και τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα, «απελευθερώνει» τη χώρα του από οικειοθελείς δεσμεύσεις, οι οποίες υπηρετούν το κοινό καλό (εθνικά και πλανητικά). Το κοινό καλό γι' αυτόν προκύπτει (αν και όσο προκύπτει) ως υποπροϊόν της εγωιστικής δράσης των συναλλαγσόμενων. Η «ύβρις» του είναι τέτοια που θεωρεί ότι η ισχυρή Αμερική, αφενός, δεν έχει ανάγκη από πιστούς συμμάχους, μόνο υποτακτικά συναλασσόμενες χώρες, αφετέρου, είναι πάνω από τη φύση. Η αίσθηση μεγαλείου επιφέρει «υβριστική» αίσθηση ατρωτότητας.

Η Αμερική του Τραμπ δεν συμπεριφέρεται ως παγκόσμιος πολίτης αλλά ως εγωκεντρικός «ιδιώτης». Η «ιδιότητα» δεν προκύπτει τυχαία – παράγεται συναλλακτικά. «Είστε πλούσιοι. Μπορείτε να μαζέψετε 1 δισ. και να με φέρετε πίσω

στον Λευκό Οίκο», είπε ο Τραμπ σε δείπνο πετρελαιοβιομηχανών δωρητών του, υποσχόμενος την άρση ανεπιθύμητων κυβερνητικών ρυθμίσεων («Washington Post», 9/5/24). Οι συνδαιτηγμένες του ανταποκρίθηκαν προθύμως. Σήμερα, ο Τραμπ τπρεί την υπόσχεσή του, ενώ το πεπλανημένο πλήθος κραυγάζει περιακώς «drill, baby, drill». Γιατί όχι «burn, baby, burn»;

Η κορυφαία συναλλαγή-βρόχος ηγέτη-ακολουθών: ο πρόεδρος διευκολύνει τους μεγαστάνες υποστηρικτές του, οι οποίοι, δουλοπρεπώς και ιδιοτελώς, κλίνουν το γόνυ ενώπιόν του, υπό τις επευφημίες του «δήμου». Κάπως έτσι στραγγαλίζονται οι δημοκρατίες.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Το βιβλίο του «Leadership as Masterpiece Creation: What Business Leaders Can Learn from the Humanities about Moral Risk-Taking» (με τους C. Spinoso και M. Hancock), κυκλοφορεί από το MIT Press. www.htsoukas.com

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί την παρουσία της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Έχει ανοίξει λογαριασμούς σε νέες πλατφόρμες, μεταξύ άλλων σε πλατφόρμες που χρησιμοποιούν το αποκεντρωμένο πρωτόκολλο Fediverse, όπως το Bluesky, το Mastodon και το Threads (που ανήκει στη Meta).

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, **T. 22348600**

ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΝΕΡΟ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ		ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΝΕΡΟ ΣΤΗΝ ΠΑΦΟ*	
Η κατανάλωση τους κρίσιμους μήνες Μάιο - Σεπτέμβριο 2024	Η εκτιμώμενη παροχή για τους μήνες Μάιο - Σεπτέμβριο 2025	Η κατανάλωση τους κρίσιμους μήνες Μάιο - Σεπτέμβριο 2024	Η εκτιμώμενη παροχή για τους μήνες Μάιο - Σεπτέμβριο 2025
ΥΔΡΕΥΣΗ	48,3 εκατ. κ.μ. νερού	Στόχος στα ίδια επίπεδα με πέρυσι, ελαφρώς αυξημένα	7,9 εκατ. κ.μ. νερού
ΑΡΔΕΥΣΗ	32 εκατ. κ.μ. νερού	Σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2024	7,6 εκατ. κ.μ. νερού
ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στα πιο πάνω ποσά ύδρευσης δεν περιλαμβάνονται οι κοινότητες που υδρεύονται αποκλειστικά από δικές τους γεωτρήσεις.		*Λόγω σειράς γεγονότων βρίσκεται στη δυσχερέστερη θέση παγκύπρια	

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Για το άνοιξο 2024 οι καταγραφές του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων δείχνουν ότι οι παγκύπριες καταναλώσεις νερού από τα κυβερνητικά συστήματα για σκοπούς ύδρευσης τους κρίσιμους μήνες Μάιο - Σεπτέμβριο ήταν 48,3 εκατ. κ.μ. νερού, ενώ για την άρδευση την αντίστοιχη περίοδο 32 εκατ. κ.μ. νερού. Για τη φετινή χρονιά, η οποία μέχρι στιγμής δεν έχει δώσει τις επιθυμητές βροχοπτώσεις, ενώ έχει σηματοευτεί από συσσωρευμένες βραχυκυκλώσεις στα κρατικά αντανакλαστικά για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή από άποψη επάρκειας ύδατος, οι ίδιες ποσότητες και ελαφρώς αυξημένες λόγω επιπλέον εκτιμώμενων αναγκών για την ύδρευση της περιόδου Μαΐου - Σεπτεμβρίου 2025, δεν μπορούν προς το παρόν να θεωρούνται εγγυημένες από το κράτος, το οποίο μέχρι στιγμής περιορίζεται στη διαβεβαίωση ότι αυτός είναι ο στόχος, ενώ για την άρδευση είναι ειλημμένη η απόφαση ότι θα προσφερθούν προς τους γεωργούς χαμηλότερα ποσοστά νερού σε σχέση με τα ήδη μειωμένα περσινά. Πλέον, το ήδη εκρηκτικό κοκτέιλ, το οποίο για το προσεχές καλοκαίρι δυσχεραίνει τη θέση της Κύπρου απέναντι στη λειψυδρία, απέκτησε με την πρόσφατη ζημιά στο φράγμα του Μαυροκόλυμπου, ένα τρίτο συστατικό. Η αναγκαστική απόλεια προς τη θάλασσα ενός εκατομμυρίου και 400 χιλιάδων κ.μ. νερού έρχεται να προστεθεί στην καταστροφή της μονάδας αφαλάτωσης στην Πάφο, για την οποία μέχρι στιγμής είναι άγνωστο το πότε θα αποκατασταθεί από τον ανάδοχο, έστω και προσωρινά, και στην επισημοποίηση από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων ότι οι τέσσερις νέες κινητές μονάδες αφαλάτωσης, τρεις για την επαρχία Λεμεσού και μία για την Πάφο, θα εγκατασταθούν μετά το καλοκαίρι, δηλαδή μετά την κρίσιμη περίοδο αναγκών, προκαλώντας τις έντονες αντιδράσεις των τοπικών φορέων, ενώψει ενός δύσκολου καλοκαιριού.

Ο προγραμματισμός

Τα πιο πάνω μαζεμένα προβλήματα η κοινή λογική θα τα ενέτασσε, με συγκεκριμένη επιχειρηματολογία, κάτω από την ομπρέλα ενός φτωχού ή ανύπαρκτου προγραμματισμού, όπου η ετοιμότητα και τα «Plan B» απουσιάζουν από τον κρατικό μηχανισμό. Δεδομένου ότι τα φράγματα θα έπρεπε να επιβλέπονταν ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να συντηρούνταν, οι ανάδοχοι των μονάδων αφαλάτω-

Τα μέτρα του ΤΑΥ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και οι αδυναμίες στον προγραμματισμό απασχολούν, όπως πληροφορείται η «Κ», την Ελεγκτική Υπηρεσία, η οποία είναι κοντά στην ολοκλήρωση ειδικής έκθεσης. Στη φωτογραφία το εκκενωμένο φράγμα Μαυροκόλυμπου.

Σε «μαύρο - κόλυμπο» η στρατηγική για το υδατικό

Το πλέγμα προβλημάτων και τα κενά στον κρατικό μηχανισμό

Από το 2016 μέχρι σήμερα, μετά από απόφαση της κυβέρνησης Αναστασιάδη και επί υπουργίας Ν. Κουγιάλη, περίπου το μισό προσωπικό του ΤΑΥ ασχολείται με τα στερεά απόβλητα, εις βάρος της διαχείρισης του νερού.

ους θα έπρεπε να ελέγχονταν στενά από το ΤΑΥ για τα επίπεδα ασφάλειας των εγκαταστάσεων και η επαφή του υπουργείου Γεωργίας με εταιρείες παροχής κινητών μονάδων αφαλάτωσης θα έπρεπε να ήταν συνεχής, ώστε αυτές οι οποίες, όπως και τα γεωτρήματα στον τομέα της ενέργειας αλλά και τα πηπτικά μέσα στην πυρόσβεση, είναι

δυσεύρετες, να έφταναν έγκαιρα στο νησί. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέτρα που λαμβάνει το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για την προσαρμογή την Κύπρου στην κλιματική αλλαγή και οι αδυναμίες που εντοπίζονται στον προγραμματισμό του, απασχολούν, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αυτό το διασχημα την Ελεγκτική Υπηρεσία, η οποία βρίσκεται κοντά στην ολοκλήρωση ειδικής έκθεσης, ώστε να δημοσιευτεί το προσεχές διάστημα, φέρνοντας στο φως ενδιαφέρουσες πληροφορίες.

Το προσωπικό

Πάντως, έναν δείκτη της προβληματικής λειτουργίας του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων έδωσε αυτές τις μέρες η ίδια η υπουργός Γεωργίας, Μαρία Παναγιώτου. Κληθείσα να εξηγήσει τους λόγους που οδήγησαν στη ζημιά στο φράγμα του Μαυροκόλυμπου αναφέρθηκε σε υποστελέχωση, η οποία αγγίζει και την ασφάλεια των 104 φρα-

μάτων της Κύπρου. Πριν από την οικονομική κρίση του 2013, υπήρχαν στελεχωμένα συνεργεία, τα οποία μπορούσαν να ανταποκριθούν σε ικανοποιητικό βαθμό στις απαιτήσεις συντηρήσεως τους. Με την πάροδο του χρόνου και τη μείωση σε προσωπικό, τόσο επιστημονικού (μηχανικοί) όσο και εργατοτεχνικού, τα συνεργεία αυτά συρρικνώθηκαν σε μία ομάδα. Σύμφωνα με την κα Παναγιώτου, όταν ανέλαβε καθήκοντα τον Ιανουάριο του 2024, η Υπηρεσία Ασφάλειας των Φραγμάτων είχε ένα άτομο. Αυτή τη στιγμή –ήδη από τον περσινό Μάρτιο– έχει δημιουργηθεί μια ομάδα πέντε ατόμων και αυτή η στελέχωση συνεχίζεται, όπως ανέφερε. Παράλληλα παραδέχθηκε ότι η στελέχωση στο ΤΑΥ δεν τους ικανοποιεί και θέλουν να αυξηθεί.

Όπως πληροφορείται η «Κ», σήμερα στο Τμήμα δεν υπάρχουν λειτουργοί, οι οποίοι ασχολούνται αποκλειστικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ετοιμά-

ζοντας σχεδιασμούς. Σε περασμένες δεκαετίες, σε αντίθεση με σήμερα, το ΤΑΥ εσωτερικά ετοίμαζε πολλές μελέτες. Φτάνει να επισκεφτεί κανείς τη βιβλιοθήκη του, για να διαπιστώσει έναν τεράστιο όγκο δουλειάς που παράγονταν τις δεκαετίες '60 - '90. Την ίδια ώρα έξω στο πεδίο, ένα τεράστιο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα το Τμήμα, είναι να κρατήσει τους σταθμούς του, καθώς, σε αντίθεση με το παρελθόν, δεν έχει το απαραίτητο προσωπικό για τις υδρομετρήσεις.

Νερό και... σκουπίδια

Το ΤΑΥ όμως σήμερα είναι από τα πλέον «υδροκέφαλα» τμήματα του κράτους, με υπαλλήλους κατά πολύ περισσότερους σε σύγκριση με άλλα, όπως για παράδειγμα το Τμήμα Περιβάλλοντος. Ενδεχομένως να πρέπει να εστιάσει κανείς στην κατανομή του προσωπικού αυτού, εάν δηλαδή υπάρχουν κάποιοι τομείς υπερστελεχωμένοι και άλλοι υποστελεχωμένοι. Την ίδια ώρα πι-

γές που γνωρίζουν την εικόνα που επικρατεί στο ΤΑΥ, ανέφεραν στην «Κ» ως μέρος του προβλήματος και την απόφαση που πάρθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Αύγουστο του 2015, επί κυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη και υπουργίας Νίκου Κουγιάλη, να αναλάβει το ΤΑΥ τον τομέα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων. Το αποτέλεσμα είναι σήμερα οι μισοί λειτουργοί στο ΤΑΥ, που πριν τον Φεβρουάριο του 2016, όταν τέθηκε σε εφαρμογή η απόφαση ήταν αφιερωμένο με σημαντικές επιδόσεις στην αποστολή για την οποία ιδρύθηκε, να ασχολούνται με τα στερεά απόβλητα εις βάρος της διαχείρισης του νερού. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και το δύσκολο έργο της επιδιόρθωσης των μηχανημάτων της ΟΕΔΑ Πεντακώμου, όπου μέχρι σήμερα θαβόνται καθημερινά χιλιάδες τόνοι σκουπιδιών, κατά παράβαση των νόμων του κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα ζήτημα που έχει εξελιχθεί σε μεγάλο σκάνδαλο. Οτιδήποτε έχει να κάνει με τα στερεά απόβλητα σήμερα σε παγκύπρια βάση, θα περάσει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μέσα από τους λειτουργούς του ΤΑΥ.

Αναπτύξεις και μαρίνα

Η κυβέρνηση, η οποία έχει πλάνα για αναπτύξεις, τουριστικές και άλλης φύσεως, ενώ συγχρόνως έχει ευνοήσει τα τελευταία χρόνια την κάθοδο και εγκατάσταση στο νησί ενός μεγάλου αριθμού ξένων επιχειρήσεων και κατοίκων, οφείλει να δώσει απαντήσεις στην απορία που απασχολεί σήμερα τις συζητήσεις σε συναθροίσεις των πολιτών, εάν υπάρχουν οι απαραίτητες υποδομές για τη στήριξη των πιο πάνω, με την παροχή πόρων, όπως το νερό, να είναι θεμελιώδες προαπαιτούμενο. Πρέπει να ξεκαθαρίσει εάν θα δώσει έμπρακτη στήριξη στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων μέσα από πόρους, ώστε να υπάρχουν διαθέσιμες εναλλακτικές σε περιόδους ανομβρίας, όπως η τρέχουσα. Το ίδιο και η Βουλή, εάν θα συνεχίσει να «σταυρώνει» αναγκάσει κονδύλια. Επίσης, κάτι που δεν επισημάνθηκε αυτές τις μέρες στη συζήτηση γύρω από τη ζημιά στο φράγμα του Μαυροκόλυμπου, είναι η τοποθεσία του, η οποία, σύμφωνα με τους κρατικούς σχεδιασμούς προορίζεται να φιλοξενηθεί (ενδεχομένως η υδροδότηση να γίνει από το φράγμα), τη μαρίνα της Πάφου και άλλες ιδιωτικές αναπτύξεις στα γύρω υψώματα, όπως προωθούνται. Σε μία τέτοια περιοχή είναι που έγινε η πρόσφατη αστοχία, δημιουργώντας πολυεπίπεδους ανησυχητικούς συμβολισμούς.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗ**

Κλιματικές αλλαγές

Οι **κλιματικές** αλλαγές έχουν βαθιές επιπτώσεις στη ζωή στη Γη. Βασικοί τομείς επιπτώσεων που μπορούν να προκύψουν είναι τα οικοσυστήματα και η βιοποικιλότητα, η ανθρώπινη υγεία, η ασφάλεια τροφίμων, οι υδατικοί πόροι, οι οικονομικές συνέπειες και οι κοινωνικά και πολιτικά θέματα. Η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό αυτών των επιπτώσεων και την προστασία τόσο των φυσικών οικοσυστημάτων όσο και των ανθρώπινων κοινωνιών. Οι στρατηγικές προσαρμογής και μετριασμού των επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων των προσαπθειών υιοθέτησης και διατήρησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, είναι απαραίτητες για ένα βιώσιμο μέλλον.

Η εξάλειψη ειδών ζωής έχει συμβεί πολλές φορές λόγω των μεταβαλλόμενων οικοσυστημάτων και των κλιματικών συνθηκών. Τα επηρεαζόμενα καιρικά φαινόμενα καταστρέφουν οικοσυστήματα, όπως κοραλλιογενείς υφάλους και δάση.

Οι αλλαγές στα εποχιακά πρότυπα επηρεάζουν τη διαθεσιμότητα τροφής, τις περιόδους αναπαραγωγής και τη μετανάστευση, διαταράσσοντας τις σχέσεις αρπακτικών-θηραμάτων. Οι αυξημένες θερμοκρασίες οδηγούν σε θερμική εξάντληση και θερμοπληξία, και επεκτείνουν το φάσμα ασθενειών όπως η ελονοσία και ο δάγκειος πυρετός. Η ατμοσφαιρική ρύπανση επιδεινώνεται, οδηγώντας σε αναπνευστικά προβλήματα. Οι αλλαγές στις βροχοπτώσεις και στη θερμοκρασία επηρεάζουν τις αποδόσεις των καλλιεργειών και την υγεία των ζώων. Τα θερμότερα κλίματα οδηγούν σε αυξημένους πληθυσμούς παρσιτών, τα οποία απειλούν τις προμήθειες τροφίμων. Οι πιο ακραίες καιρικές συνθήκες προκαλούν λειψυδρία ή πλημμύρες, επηρεάζοντας το πόσιμο νερό και τη γεωργία. Το λιώσιμο των παγετώνων και των πολικών πάγων επηρεάζει τα επίπεδα της θάλασσας και τα αποθέματα γλυκού νερού. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα καταστρέφουν δρόμους, κτήρια και άλ-

λες υποδομές, οδηγώντας σε δαπανηρές επισκευές. Οι κοινότητες μπορεί να αναγκαστούν να μετεγκτασθούν λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, δημιουργώντας κλιματικούς πρόσφυγες. Η έλλειψη πόρων όπως το νερό και η καλλιεργήσιμη γη μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις. Οι ευάλωτοι πληθυσμοί πλήττονται συχνά περισσότερο, επιδεινώνοντας τις κοινωνικές ανισότητες.

Εκτός από την κλιματική αλλαγή που παρατηρούμε κατά τις τελευταίες εκατοντάδες χρόνια, έχουμε και τις αλλαγές που συμβαίνουν κατά περιόδους εκατομμυρίων και δισεκατομμυρίων χρόνων της γεωλογικής ιστορίας, όπως είναι οι παγετώνες και περίοδοι θέρμανσης ή ψύξης που οδηγούν σε αλλαγές στα όρια των ερήμων και των λιβαδιών. Υπήρξαν πολλές εποχές παγετώνων σε όλη την ιστορία της Γης. Οι πιο γνωστές και σημαντικές αρχίζουν πριν 2,4 δισεκατομμύρια χρόνια και συνεχίζουν μέχρι σήμερα. Η τελευταία, γνωστή ως η Τεταρτογενής Εποχή των Παγε-

τώνων, χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενες παγετώδεις και ενδιάμεσες θερμότερες περιόδους, με το πιο πρόσφατο μέγιστο συμβάν να εμφανίζεται πριν από περίπου 20.000 χρόνια. Μετά την τελευταία εποχή των παγετώνων, πολλές περιοχές που σήμερα είναι έρημοι ήταν πιο εύκρατες και υποστήριζαν τη βλάστηση. Ένα παράδειγμα είναι η έρημος Σαχάρα. Η μετατροπή των ερήμων σε πιο πράσινες περιοχές έχει συμβεί πολλές φορές σε όλη την ιστορία της Γης μέσω ποικίλων φυσικών διαδικασιών και ανθρώπινων παρεμβάσεων. Οι αλλαγές του κλίματος μπορούν να επιφέρουν αυξημένες βροχοπτώσεις σε άνυδρες περιοχές, επιτρέποντας τη βλάστηση να επικρατήσει. Οι αλλαγές στη βλάστηση μπορούν να αλλάξουν το τοπικό κλίμα. Για παράδειγμα, η εισαγωγή φυτών μπορεί να αυξήσει την υγρασία και να ενθαρρύνει την περαιτέρω ανάπτυξη, οδηγώντας σε έναν κύκλο θετικής ανάδρασης. Η τεκτονική δραστηριότητα και οι ηφαιστειακές εκρήξεις μπορούν να αλ-

λάζουν τοπία και κλίματα, δυναμικά καθιστώντας τις άνυδρες περιοχές πιο φιλόξενες. Η φύτευση δέντρων και βλάστησης μπορεί να βοηθήσει στη μετατροπή των ερήμων σε περιοχές πρασίνου, όπως φαίνεται σε έργα όπως το Μεγάλο Πράσινο Τείχος (Great Green Wall) στην Αφρική. Η ανάπτυξη των συστημάτων άρδευσης επιτρέπει στη γεωργία να ευδοκιμήσει σε πρώην άνυδρες περιοχές, συμβάλλοντας στην πράσινη ανάπτυξη. Τεχνικές όπως η κηπουρική Permaculture και η αποκατάσταση του εδάφους μπορούν να βελτιώσουν την υγεία του εδάφους και τη συγκράτηση του νερού, επιτρέποντας την ανάπτυξη της βλάστησης.

Κατά τη Βιομηχανική Επανάσταση σημειώθηκε σημαντική ατμοσφαιρική ρύπανση λόγω της καύσης ορυκτών καυσίμων, τα οποία απελευθέρωναν μεγάλες ποσότητες σωματιδίων και αερίων, όπως διοξείδιο του θείου και οξείδια του αζώτου. Αυτή η ρύπανση είχε διάφορες επιπτώσεις στον καιρό και το κλίμα. Η αύξηση των αερο-

λυμάτων οδηγεί στον σχηματισμό περισσότερων νεφών, τα οποία εμποδίζουν το ηλιακό φως και οδηγούν σε χαμηλότερες θερμοκρασίες σε ορισμένες περιοχές. Το διοξείδιο του θείου και τα οξείδια του αζώτου προκαλούν την όξινη βροχή, η οποία επηρεάζει τα οικοσυστήματα και μπορεί να αλλάξει τα πρότυπα βροχοπτώσεων.

Έχοντας αποκαλέσει την κλιματική αλλαγή «φάρσα», φαίνεται ξεκάθαρο ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ εξακολουθεί να πιστεύει ότι η κλιματική αλλαγή παρουσιάζει μικρό κίνδυνο για τον πλανήτη, παρά τα πολλά στοιχεία για το αντίθετο. Ο κόσμος βρίσκεται στο τέλος μιας ακόμη χρονιάς ρεκόρ για ζέστη και ακραία καιρικά φαινόμενα. Το επόμενο που ίσως σκεφτεί να μας πει ο πρόεδρος Τραμπ, είναι ότι θα μας σώσει από τον επόμενο παγετώνα!

Ο κ. Πέτρος Κρόνης είναι μηχανολόγος και ερευνητής μηχανικός

petros.kronis@gmail.com

Ιστορική μέρα; Γιατί;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ο Πρόεδρος χαρακτήρισε την ημέρα έγ-κριπς από το Υπουργικό Συμβούλιο, του δικαιώματος ψήφου στα 17 ως ιστορική μέρα για τη δημοκρατία. Δηλώνοντας πως «έχει απόλυτη εμπιστοσύνη στους νέους και στις νέες μας και θέλει να συμ-μετέχουν στις αποφάσεις της Πολιτείας». Ο ΔΗΣΥ έσπευσε όχι μόνο να χαιρετίσει αυτή την απόφαση αλλά να διεκδικήσει και την «πατρότητα» της πρότασης, υπενθυμίζοντας πως πρόκειται για «δική τους θέση» που είχε καταθέσει ο κ. Νεοφύτου το '23, πράγμα που ήρθε να υπερτονίσει και ο ίδιος με ανάρτησή του στο Χ, εκφράζοντας την περηφάνια του που «άνοιξε τον δρόμο μαζί με τον ΔΗΣΥ για την ψήφο από τα 17». Τα λοιπά κόμματα, τουλάχιστον μέχρι την ώρα που γραφόταν αυτή η στήλη, δεν τοποθετήθηκαν δημόσια, πέραν της ΕΔΕΚ που υποστήριξε την αυτόματη εγγραφή στους καταλόγους, όχι όμως τη μείωση στα 17 και του βουλευτή της ΔΗΠΑ κ. Γιακουμή, που μας γνωστοποίησε πως η ψήφος από τα 17 αποτελούσε και δικό του πάγιο αίτημα. Και κάπως έτσι πέρασε στην ειδησεογραφία η φοβερή αυτή ιδέα χωρίς περαιτέρω προβληματισμούς από τους κυβερνώντες και αντιπολιτευόμενους και δη σε ό,τι αφορά το τι έχουν πράξει οι ίδιοι ώστε να κερδίσουν την κλονισμένη εμπιστοσύνη των νέων που ως επί το πλείστον τους απαξιώνουν.

Απαξίωση που είχε ως αποτέλεσμα (για να μην ξε-χνιόμαστε) την εκλογή ενός άσχετου –με την πολιτι-κή– γιουτιούμπερ, ο οποίος τώρα περιφέρεται αιπτόπος στην Ευρωβουλή. Και που πολύ πιθανόν να συμβεί κάτι παρόμοιο (ή ακόμα πιο επικίνδυνο) σε επόμενες εκλογές, αφού η απραξία ή ανεπάρκεια των κομματαρχών να αρθρώσουν ένα στιβαρό πολιτικό λόγο, να κάνουν μια αυτοκριτική και να επαναπροσδιοριστούν συνεχίζεται ακάθεκτα, γεγονός που καταδεικνύει πως ακόμα δεν έχουν επιγνώση του πόσο χρεοκοπημένοι μοιάζουν στα μάτια των νέων (και όχι μόνο). Με πιο απλά λόγια, από τις ευρωεκλογές και μετά (ας μην πώα και πιο πίσω) όταν το εκλογικό σώμα (συμπεριλαμβανομένων πολλών νέων) γελαιοποιήσει τους κομματάρχες, εκλέγοντας έναν Φειδία, οι κομματάρχες τι ακριβώς έκαναν μέχρι σήμερα για να αναέρσουν την κατρακύλα και να απο-τρέψουν τη δημιουργία αυτών των φαινομένων; Πέρα από την περιουλογή που επικαλούνται όλοι τους, την οποία ακόμα κι αν δεχτούμε ότι κάνουν, τα αποτελέσματά της δεν είναι ορατά στον κόσμο διά γυμνού οφθαλμού, τι άλλο έχουν πράξει, για να αλλάξουν μια δεδομένη ότι τα μηνύματα που λαμβάνουν εδώ και χρόνια είναι πως με τα ίδια μυαλά είναι ανάγιο εμπιστοσύνης;

Να μιλήσουμε για τον ΔΗΣΥ που πιπλά ακόμα το παραμύθι της ενότιπας, ενώ είναι κατακομματιασμένο και αντί να παραδεχτεί τα λάθη που τον οδήγησαν στη σημερινή του κατάπτωση παριστάνει πως σφύζει από πολιτική υγεία; Να αναφερθούμε στο ΑΚΕΛ που όλο για αναμόρφωση του εαυτού του μιλάει και καμία ανα-μόρφωση δεν βλέπουμε, αντ' αυτού ακολουθείται η ίδια στενωμόμαλη τακτική πυροδότησης του λαϊκισμού και της τοξικότητας, η οποία πλάσάρεται ως σοβαρή αντιπολίτευση; Να μιλήσουμε για τα συγκυβερνώντα κόμματα, τα οποία πληρώνουν σήμερα τον ομορτισμό τους, όταν έσπευδαν να γαντζωθούν στη δημοφιλία του κ. Χριστοδουλιδη, προκειμένου να επιβιώσουν πολιτικά και τώρα κατάντησαν χωρίς λόγο και ρόλο και ίκνος πολιτικής αξιοπρέπειας; Ή τέλος να αναφερθούμε στους κυβερνώντες, που κάνουν δύο βήματα μπροστά και ένα πίσω ως και πάσχουν από κάποιο αυτοκατα-στροφικό σύνδρομο το οποίο τους ωθεί να ανεβάζουν τον πήχη που δεν μπορούν να φτάσουν; Ας μας εξηγήσουν λοιπόν όλοι αυτοί γιατί χαίρονται τόσο πολύ που θα εγ-κρίνουν το δικαίωμα ψήφου από τα 17, χαρακτηρίζοντας μάλιστα τη μέρα αυτή ως ιστορική.

Ιστορική θα ήταν αν έκαναν μια προσπάθεια να πεί-σουν έμπρακτα τους νέους μας ότι αξίζουν της εμπι-στοσύνης τους, διαφορετικά εκείνο που θα συμβεί είναι να προκρίνουν (με τις ευλογίες τους και πάλι) φαινόμενα τύπου Φειδία ή κάτι ακόμα πιο επικίνδυνο... Και τότε να δω ποιος θα χαιρέται και ποιος θα μιλάει για δημο-κρατίες!

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΩΔΟΥΛΑΝΗ

Άνθη ροδακινιάς σε υπαίθρια αγορά στο Ανόι του Βιετνάμ. Οι κάτοικοι συνήθως αγοράζουν άνθη ροδακινιάς ή βερικοκιάς και δέντρα κουμ κουάι στις προετοιμασίες για το Σεληνιακό Νέο Έτος ή το Τετ στο Βιετνάμ, το μεγαλύτερο παραδοσιακό φεστιβάλ στον βιετναμέζικο πολιτισμό.

Το τέλος του καθωσπρεπισμού

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ένα ηλεκτρονικό έντυπο εγ-γραφής μαθητών, όπου ανα-γραφόταν η ορολογία γονέας 1 και γονέας 2, ήταν αρκετό για να γυρίσει η πολιτική συ-ζήτηση σε ορολογίες του 1960.

Ήταν όμως και η αφορμή για να πέσουν οι μάσκες, να αποκαλυφθούν πρόσωπα, κόμματα και αντιλήψεις. Το ΕΛΑΜ έσπευσε να εγγράψει το θέμα στην επιτροπή Παιδείας της Βουλής για να δοθούν εξηγήσεις, όπως ανέφερε, από τους «υπεύθυνους του αί-σους». Στόχος του, όπως είπε, ήταν να διασφαλιστεί η προάσπιση των παραδο-σιακών αξιών και η αποφυγή επανάληψης τέτοιων αναφορών καθώς αυτές «προκαλούν τις Αρχές και τις Αξίες του Ελληνισμού, της Ορθοδοξίας και του Ιερού θεσμού της Οι-κογένειας». Ο Χρυσάνθος Σαββίδης, τού κατά τα άλλα κεντρώου κόμματος, έσπειρε φόβο περί αποδόμησης της οικογένειας και παραπληροφόρησης μέσω ενός βίντεο. Και ενώ παρανομούσε μπροστά στους πολίτες που εκπροσωπεί, μάζευε like, views και αναδημοσιεύσεις.

Η θλιβερή αποκάλυψη από όλο αυτό, ωστόσο, ήταν ο ΔΗΣΥ. Όχι μόνο επειδή μέσω ανακοίνωσης υιοθέτησε πλήρως το λεκτικό του ΕΛΑΜ. Αλλά και γιατί το «όχι, όχι» του Μιχάλη Ιωαννίδη όταν ρωτήθηκε αν ο ΔΗΣΥ στήριζε τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών και την τεκνοθεσία, αποδεικνύει πως ένα κόμμα εξουσίας, ένα κόμμα που όπως λέει υποστηρίζει τις ευρωπαϊκές αρχές και αξίες είναι έτοιμο να αλλάξει μέσα σε μία νύχτα θέσεις αρχής για να συγκρατήσει το ακροατήριό του. Στέλνοντας το μήνυμα πως ούτε τα προσχήματα τελικά δεν κρατά σε θέματα προάσπισης των δικαιωμάτων. Και πως είναι έτοιμο να τα παρακάμψει, όταν οι εποχές αλλάζουν και αυτά έχουν κόστος.

Από το ΕΛΑΜ κανείς δεν περίμενε κάτι διαφορετικό. Είναι ένα ακροδεξιό κόμμα και ως τέτοιο βασίζεται στον λαϊκισμό, στο θυμικό και στην αναμύχλευση των χειρό-τερων ενστικτών ούτως ώστε να ενισχυθεί και τελικώς να επικρατήσει στο πολιτικό σκηνικό. Είναι το κόμμα που μέσω της ad hoc επιτροπής για το δημογραφικό, έχει αναγάγει τις ψευδείς ειδήσεις σε επιστήμη, είναι το κόμμα που μοιράζει μπουφάν απο-κλειστικά στα Ελληνόπουλα, είναι το κόμμα που θέλει να έχει λόγο για τη σεξουαλική

διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Είναι το κόμ-μα που κανονικοποιεί τη ρητορική μίσους με αποτέλεσμα τα πογκρόμ σε Χλώρακα και Λεμεσό εναντίον των ξένων.

Η Ακροδεξιά, παντού, διαχωρίζει τους ανθρώπους βάσει εθνικότητας, θρησκείας και σεξουαλικού προσανατολισμού. Θεωρεί ότι θα καθορίσει ποια ανθρώπινα δικαιώματα θα τυχάνουν σεβασμού και ποια όχι. Αυτή άλλωστε προώθησε τον τοξικό λόγο, αυτή εμπέδωσε σε μία μεγάλη μερίδα της κοι-νωνίας πως η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνδέεται με έναν άκρατο δι-καιωματισμό των λίγων που προσπαθεί να υπονομεύσει το τρίπτυχο «πατρίς-θρη-σκήα-οικογένεια».

Η Ακροδεξιά, λοιπόν, έχει πολύ συγκε-κριμένη στόχευση και πολιτική ατζέντα. Γι' αυτό και τα κόμματα του δημοκρατικού τόξου όφειλαν να αντιδράσουν εγκαίρως. Να περιωραιοποιούσαν τις ιδέες της και να αποδομούσαν τις θέσεις της με επιχειρήματα και ορθολογισμό. Να εξηγήσουν πως είμαστε ένα κοσμικό κράτος. Πως η οικογένεια ως ορολογία δεν υπονομεύεται, όταν γίνεται πιο συμπεριληπτική σεβόμενα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πως ενόσω οι κοινωνίες αλ-λάζουν, τα παιδιά ομόφυλων ζευγαριών δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως αόρατα. Και να δώσουν λύσεις στο μεγάλο πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας που ονομάζεται αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας.

Όσα εκτυλίχθηκαν τις τελευταίες μέρες εμπέδωνουν πως το ΕΛΑΜ είναι το κόμμα που καθορίζει πλέον την πολιτική ατζέντα. Παιζει το ντέρφι και οι υπόλοιποι να χορεύουν στον ρυθμό του. Εκτιμώντας πως αν υιο-θετήσουν τη ρητορική τους θα κερδίσουν πολιτικούς πόντους και θα αποφύγουν τη συρρίκνωση. Αδιαφορώντας για τη ζημιά που γίνεται τόσο στη συνοχή της κοινωνίας όσο και στη δημοκρατία. Μία κουρτίνια άνοιξε στην πολιτική και έδειξε τα πραγ-ματικά πρόσωπα όλων. Πρόσωπα και κόμ-ματα θεωρούν πως θα απορροφίσουν ποια ανθρώπινα δικαιώματα θα μπορούν να τύ-χουν σεβασμού και ποια όχι. Ζούμε την εποχή του απόλυτου τυχοδιωκτισμού, όπου θέσεις μεταλλάσσονται αναλόγως ακροα-τηρίου και συνθηκών. Ενός τυχοδιωκτισμού που εμπέδωνει πως τα αυτονόητα δεν είναι και τόσο αυτονόητα τελικά.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η τραμπικική τάξη πραγμάτων

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«**Η Δημοκρατία** Πεθαίνει στο Σκοτάδι». Το νέο σλόγκαν της Washington Post εμπεριέχει όλη την πολιτική ουσία όσων συμβαίνουν πέραν του Ατλαντικού. Πρόκειται για την ωμή παραδοχή μιας σκληρής αλήθειας: η νέα Αμερική που ορα-ματίζεται να οικοδομήσει ο Ντόναλντ Τραμπ δοκιμάζει τις αντοχές της πολυφωνίας, της ισότιπας και της συμπεριληπτικότητας. Όποιος βιαστεί δε να χαρακτηρίσει την εκτίμηση ακραία, ας διαβάσει προσεκτικά τι δήλωσε ο Τζο Μπάιντεν στην τελευταία του ομιλία από το Οβάλ Γραφείο: «Σήμερα, διαμορφώνεται στην Αμερική μια ολιγαρχία ακραίου πλούτου, δύναμης και επιρροής που κυριολεκτικά απειλεί ολόκληρη τη δημοκρατία μας, τα βασικά δικαιώματα και τις ελευθερίες μας». Περί αυτού ακριβώς πρόκειται. Η ελίτ του πλούτου, που παραβρέθηκε στην τελετή ορκωμοσίας του Τραμπ (1,2 τρισεκατομμύρια δολάρια σύμφωνη με το Forbes), ευνοεί τον νέο προσανατολισμό των ΗΠΑ σε μια καταπορική πορεία γεμάτη αποκλεισμούς. Περιθωριοποιώντας οιονδήποτε διαφοροποιείται από το κυρίαρχο μοντέλο του «λευκού straight χριστιανικού κράτους». Μια πολιτική εσωστρέφειας που απο-θώνει τον μικρομεσαίο συντηρητισμό, στοχοποιεί τις μει-ονότητες και προωθεί τον τοξικό δικαστικό λόγο.

Απόδειξη για τα πιο πάνω αποτελούν τα πρώτα εκτελεστικά διατάγματα του Ντόναλντ Τραμπ, με τα οποία όχι μόνο ανείρεσε ένα ευρύ φάσμα των πολιτικών Μπάιντεν αλλά έστειλε πηχρά μηνύματα στην παγκόσμια κοινότητα για τη νέα τάξη πραγ-μάτων. Τίποτε δεν άφησε όρθιο, από τη μετανάστευση και την κλιματική αλλαγή, μέχρι τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ενέργεια. Αρκεί να αναφέρουμε τηλεγραφικά ότι: Αποχώρησε από τη Συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα, κήρυξε εθνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης στα νότια σύνορα, διέταξε την αναστολή προγράμματος επανεγκατάστασης προσφύγων, επανέφερε τη θανατική ποινή για βαριά εγκλήματα που δια-πράττονται από παράνομους μετανάστες και απαγόρευσε στους μετανάστες να ζουν στις κοινότητες των ΗΠΑ ενώ πε-ριμένουν τις ακροάσεις τους. Αποφάσισε την αποχώρηση των ΗΠΑ από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, επανέφερε την Κούβα στη λίστα των κρατών που υποστηρίζουν την τρομοκρατία και ανέστειλε το μέτρο που απαιτούσε από τους ομοσπονδιακούς υπαλλήλους να εμβολιαστούν κατά του COVID. Αναγνώρισε μόνο «δύο φύλα, αρσενικό και θηλυκό», γεγονός που επιπράζει τα τρανς άτομα σε σχέση με τις κυβερνητικές επικονωνίες, την προστασία πολιτικών δικαιωμάτων, το καθεστώς για τις φυλακές, τα διαβατήρια και τις βίζες. Ανέστειλε επίσης όλα τα προγράμματα «διαφορετικότητας, ισότητας και συμπερί-ληψης». Δρομολόγησε το τέλος της «Πράσινης Νέας Συμφωνίας» —μία σειρά μέτρων της κυβέρνησης Μπάιντεν που στόχευαν στην ενίσχυση των «πράσινων» θέσεων εργασίας, στη ρύθμιση της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων και στη μείωση της ρύ-πανσης. Μετονόμασε επίσης τον Κόλπο του Μεξικού σε «Κόλπο της Αμερικής», σε ένα κρεσέντο επιδείξεις δύναμης και επα-ναφοράς του πάλι ποτέ «αποφασίζομεν και διατάσσομεν».

Η Θουρβώδης επιστροφή του Ντόναλντ Τραμπ ήταν φυσικό επόμενο να ενθαρρύνει τους ιδεολογικούς συνοδοιπόρους του και στην Ευρώπη. Από τον Βίκτορ Όρμπαν («Μια νέα εποχή ανατέλλει με την έλευση Τραμπ») μέχρι τον Γεάδη Γεάδη, η ακροδεξιά ονειρεύεται αντίστοιχη επικυριαρχία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Υπάρχουν βεβαίως και οι ψυχραιμες φωνές, όπως του Γερμανού Καγκελαρίου Όλαφ Σολτς, ο οποίος έστειλε ένα σαφές μήνυμα από το Νταβός με αποδέκτες τα 27 κράτη-μέλη: «Είναι απολύτως σαφές ότι ο πρόεδρος Τραμπ και η κυβέρνησή του θα κρατήσουν τον κόσμο σε αναμμένα κάρβουνα τα επόμενα χρόνια όσον αφορά την ενεργειακή και κλιματική πολιτική, την εμπορική πολιτική, την εξωτερική πολιτική, την πολιτική ασφάλειας, καθώς και σε πολλούς άλλους τομείς. Μπορούμε και θα τα αντιμετωπίσουμε όλα αυτά χωρίς περιττό ενθουσιασμό και αγανάκτηση».

Είναι όμως αυτό αρκετό; Μια ψυχραιμία έστω Ε.Ε., η οποία δεν έδειξε να αιφνιδιάζεται από το «τσουνάμι Τραμπ», μπορεί να αναχατίσει το ακροδεξιό ρεύμα; Οι κομματικές ισορροπίες όχι μόνο δεν ευνοούν την αισιοδοξία, αλλά δεν επιτρέπουν καν τον εφνουσιασμό. Ο νεο-συντηρητισμός της τραμπικής τάξης πραγμάτων φαίνεται ότι βρίσκει πρόθυμο ακροατήριο και στην Ε.Ε. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι η νέα «ολιγαρχία ακραίου πλούτου, δύναμης και επιρροής» στην οποία ανα-φέρθηκε ο Τζο Μπάιντεν δεν αποτελεί μόνο αμερικάνικο φαι-νόμενο. Ο Έλον Μασκ βρίσκεται ήδη με το ένα πόδι στην Ευρώπη.

stavros.christodoulou@gmail.com

Θράσος

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μπορεί η κυβέρνησή μας να μην αποδίδει τα αναμενόμε-να, αλλά θεωρώ ότι θα ήταν ανωμολοσύνη να υπάρχει έστω και ένας σε αυτό τον τύπο, που να μην εκτιμά τι διασκέδαση που απλόχερα προσφέρει. Πι-στή στο ραντεβού της, κάθε εβδομάδα, η κυβέρνηση Χριστοδουλιδη πρωταγωνιστεί σε ένα διασκεδαστικό serial, ανοικτού τέ-λους, open ended. Και όπως όλα δείχνουν, έτσι θα βγάλουμε την πενταετία.

Ο Πρόεδρος μας, ο οποίος την περασμένη εβδομάδα έχασε κατά κράτος από τους ορ-γανωμένους οπαδούς του ΑΠΟΕΛ, που του υποσχέθηκαν ότι αυτή θα είναι η πρώτη και η τελευταία του θητεία, αυτή την εβδο-μάδα δοκίμασε σε κάτι περισσότερο δοκίμο για τον ίδιο, με βάση την προύπηρεσία του στο ΥΠΕΞ: Στη διπλωματία.

Έτσι, λοιπόν, ο Πρόεδρος μας συναν-τήθηκε με τον Τατάρ. Και όταν η συνάντηση ολοκληρώθηκε, στήθηκε μπροστά στα μι-κρόφωνα των τηλεοπτικών σταθμών, ανα-

κοινώνοντας ότι υπέβαλε πρόταση οκτώ σημείων που, όπως δήλωσε, ήταν take it or leave it. Και όταν ξαναρωτήθηκε διευ-κρινιστικά, προς αποφυγή παρεξηγήσεων, απάντησε καταφατικά ότι «έχει αυτή τη διάσταση». Η προεδρική τοποθέτηση άντεξε όμως λιγότερο από 24 ώρες, καθώς ο κυ-βερνητικός εκπρόσωπος ανέλαβε ρόλο «αποκρυπτογράφου», διευκρινίζοντας ότι «η διάσταση» take it or leave it, αφορούσε μόνο στα τέσσερα σημεία των προτάσεων Χριστοδουλιδη, σε σχέση με τα οδοφράγ-ματα. Εύλογα θα μπορούσε να διερωτηθεί κανείς, κατά πόσον ο ίδιος ο Πρόεδρος μας, που υπέβαλε την πρότασή του στον Ερσίν Τατάρ, δεν ήξερε αν ήταν στο σύνολό της take it or leave it ή εάν «η διάσταση αυτή», περιοριζόταν μόνο στα τέσσερα από τα οκτώ σημεία που αφορούσαν στα οδοφράγ-ματα. Δηλαδή, με κάθε σεβασμό στον θεσμό του Προέδρου, ο Νίκος Χριστοδουλιδης δεν θα έπρεπε να ήξερε τι έλεγε, όταν στε-κόταν μπροστά από τις τηλεοπτικές κάμερες; Ή μήπως μαγνντίζεται τόσο πολύ στη θέα

τους, με αποτέλεσμα να λείει ανακρίβειες;

Το πλέον αστειό είναι ότι κάποιοι συ-νάδελφοί μου υπαινίσσονταν ότι η πρόταση Χριστοδουλιδη βρήκε «απροετοίμαστο» τον Τατάρ και ότι γι' αυτό επιφυλάχθηκε να απαντήσει. Δηλαδή, ο Πρόεδρος μας έκανε κίνηση ματ, βραχυκυκλώνοντας και βάζοντας στη γωνιά τον Τατάρ; Αυτός δη-λαδή, ο ίδιος Πρόεδρος, ο οποίος δεν ήξερε τι ακριβώς προνοούσε η πρόταση που υπέ-βαλε και χρειάστηκε η αποκρυπτογράφος της από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο την επόμενη μέρα, είναι σε θέση να βάζει κά-ποιον άλλο στη γωνιά, πλην του εαυτού του; Για να είμαστε σοβαροί, ο Τατάρ δεν θα απαντούσε σε καμιά περίπτωση και σε καμιά πρόταση. Γιατί ο κ. Τατάρ είναι απλώς ο παπαγάλος της Αγκυρας και τοποθετείται μόνο όταν λάβει γραμμή από το ΥΠΕΞ της Τουρκίας. Άρα, ας μη λέμε ό,τι θέλουμε.

Ενώ λοιπόν ο Πρόεδρος μας ενημέρωνε με μισές αλήθειες το εσωτερικό ακροατήριο, ένας ισοβίτης, καταδικασμένος για τετραπλό φονικό, ενημέρωνε από τις Κεντρικές Φυ-

λακές την παγκόσμια κοινή γνώμη, στο πλαίσιο podcast που μεταδόθηκε από το κανάλι Not Guilty TV, στο YouTube, για διαφθορά στην Κύπρο, διατυπώνοντας με-ταξύ άλλων, ισχυρισμούς για στημένη υπό-θεση σε βάρος του. Προκαλώντας αμχανία στην κυβέρνηση, που επέλεξε τη σιωπή. Ο υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χαρτσιώ-της έχει πάντως δηλώσει, σε άλλες, ανάλογου κάλλους περιπτώσεις, ότι δεν είναι «δειλός» για να παραιτηθεί. Κάτι που προσωπικά με καλύπτει, διότι θεωρώ ότι απαιτείται «υπεράνθρωπο θάρρος» για να παραμείνει κανείς στη θέση του μετά από τέτοιες επι-τυχίες!

Τη γραμμή αυτού του επιπέδου «θάρ-ρους» την έχει άλλωστε χαράξει ο Πρόεδρος μας, ο οποίος έκανε «ατομικό ρεκόρ θάρ-ρους», παρέχοντας εν λευκώ στήριξη στην Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, για επανεκλογή στην προεδρία της Κομισιόν, χωρίς να απαι-τήσει την απόσυρση της μοναδικής ευρω-παϊκής πρότασης που οδηγεί σε οριστική διχοτόμηση της Κύπρου: Του «απευθείας

εμπορίου», που προνοεί εμπορικές συναλ-λαγές Ε.Ε.-ψευδοκράτους, με νομική βάση που εκλαμβάνει την κατεχόμενη Κύπρο ως «τρίτη χώρα». Ανάλογο «θάρρος» χαρα-κτηρίζει και τον ισχυρισμό της κυβέρνησης Χριστοδουλιδη ότι εξασφάλισε διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντοσιέ με τη λύση του Κυπριακού. Όπως δημοσιεύει σήμερα η «Κ», φιλοξενώντας και δηλώσεις της Κομι-σιόν, η μοναδική υποκρέωση της Αγκυρας για να προσωπικά τον σημαντικότερο ευρωτουρκικού ντοσιέ, αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, εξαντλείται σε ένα «ευνοϊκό κλίμα» για επανέναρχη των δια-πραγματεύσεων, στο Κυπριακό. Απλώς, λοιπόν, ένα «ευνοϊκό» κλίμα προκειμένου να διαβουλευόμαστε! Και όχι λύση του Κυ-πριακού, όπως «Θαρραλέα» ισχυρίζεται ότι εξασφάλισε η Λευκωσία, διαστρεβλώνοντας την πραγματικότητα και καθιστώντας τα όρια μεταξύ θάρρους και θράσους εξαιρετικά ευδιάκριτα.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Προπαντός ψυχραιμία, ας μην πάμε γυρεύοντας...

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ψυχραιμία. Αυτό βασιικά χρειάζεται εδώ στην Αθήνα, τώρα που ο πρόεδρος Τραμπ βρίσκεται πάλι στην εξουσία. Δεν υπάρχει κυβέρνηση σε όλο τον κόσμο που να μην «ψάχνεται» αυτή τη στιγμή για να βρει κανάλια επικοινωνίας, με ποιους πρέπει να μιλήσει. Όλοι προσπαθούν να μαντέψουν τι θα κάνει ο Τραμπ σε κρίσιμους τομείς, στους δασμούς, στην Ουκρανία, στη Μέση Ανατολή, για την αμερικανική παρουσία στη Συρία. Εύκολες απαντήσεις δεν υπάρχουν, γιατί ο Τραμπ λατρεύει κυριολεκτικά το να θεωρείται απρόβλεπτος. Ενθουσιάζεται με την ιδέα να μιλάει χαλαρά στους δημοσιογράφους ρίχνοντας διάφορες «βόμβες», οι οποίες μονοπωλούν την επικαιρότητα.

Θα πάρει, όμως, καιρό για να δούμε ποιος θα είναι τελικά ο Τραμπ II. Αν, δε, μάθαιμε κάτι από τον Τραμπ I, αυτό είναι πως τα πρόσωπα σε θέσεις-κλειδιά αλλάζουν αιφνιδιαστικά και πολύ σύντομα. Ας μην ξεχνάμε πόσους συμβούλους Εθνικής Ασφαλείας άλλαξε στην πρώτη του θητεία. Είχα εντυπωσιαστεί όταν, κυνηγώντας μια συνέντευξη με κάποιον από αυτούς, η βοηθός του κατέληγε στο email που μου έστειλε για να κανονίσουμε την ώρα: «Αυτό υπό την προϋπόθεση ότι θα είμαστε και αύριο σε αυτό το γραφείο όλοι μας». Και πράγματι, η συνέντευξη δεν έγινε ποτέ, γιατί ο εν λόγω σύμβουλος έχασε εν τω μεταξύ τη θέση του.

Θα πάρει καιρό επίσης για να εδραιωθούν στις θέσεις τους ο υπουργός Εξωτερικών ή ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας. Οι παραδοσιακοί μηχανισμοί λήψης αποφάσεων βρίσκονται σε χαοτική κατάσταση, καθώς οι υπηρεσιακοί παράγοντες είτε έχουν απολυθεί είτε περιμένουν με αγωνία να δουν τι θα τους ζημωρώσει.

Η Ελλάδα, ευτυχώς, δεν είναι

στη θέση ούτε της Δανίας ούτε και του Παναμά. Δεν έχουμε κάποιο φλέγον θέμα να συζητήσουμε, ούτε να διαπραγματευτούμε το μελλοντικό στάτους του Ισθμού της Κορίνθου ή κάποιοι υψιού. Η Τουρκία έχει θέματα, γιατί θέλει να φύγουν οι αμερικανικές δυνάμεις από τη Συρία και να επιστρέψει στο πρόγραμμα των F-35. Οι δύο κυβερνήσεις βρίσκονται ήδη σε επαφή, αλλά σε αυτή τη σχέση θα συνεχίσει να διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο το Κογκρέσο.

Η Αθήνα έχει δουλειά υποδομής να κάνει, αλλά χωρίς βιασύνη. Ο Τραμπ δεν είναι ο πρόεδρος που ενδιαφέρεται να ακούσει τις ελληνικές θεμιτές ανησυχίες για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Η ερώτησή του θα είναι «τι μου δίνετε;». Η απάντηση δεν είναι εύκολη, διότι μπορεί να εξελιχθεί σε ένα παζάρι στο οποίο να μη θέλουμε να μιλήσουμε. Για όλους αυτούς τους λόγους, δεν χρειάζεται βιασύνη για μια συνάντηση με τον Τραμπ ή με κάποιον άλλον. Επείγει η καρτογράφηση του νέου σκηνικού ισχύος στην Ουάσιγκτον και η χάραξη μιας στρατηγικής που, όταν χρειαστεί, θα μας βάλει με θετικό τρόπο στο ραντάρ του νέου προέδρου. Όπως επείγει ασφαλώς και η ανάδειξη μιας νέας ηγεσίας της ομογένειας, που θα φροντίσει να υπάρξει σοβαρό λόμπι στις ΗΠΑ. Η Εκκλησία δεν έχει πια ρόλο να παίξει και θα έπρεπε να το είχαμε αντιληφθεί από καιρό. Μεμονωμένες δυναμικές προσωπικότητες υπάρχουν, όμως δεν συνιστούν λόμπι, ενώ ενίοτε κάνουν περισσότερο λόμπι ο ένας εναντίον του άλλου.

Ας περιμένουμε, λοιπόν, να δούμε πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα και ας μην πάμε γυρεύοντας... Γιατί σε αυτές τις περιπτώσεις πας γυρεύοντας μόνον όταν ξέρεις τι θα ακούσεις από τον πλέον ισχυρό ηγέτη του πλανήτη. Πράγμα που δεν ισχύει στην περίπτωση μας.

Οι «εξωγήνινου»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η ανάδειξη του κ. Ντόναλντ Τραμπ για δεύτερη φορά στο προεδρικό αξίωμα των ΗΠΑ δεν ήταν μια διαδικασία τυπική, ρουτινάς, αλλά μια «νεκρανάσταση» ενός πολιτικού, που το βαθύ αμερικανικό κατεστημένο και οι συναλλασσόμενοι με αυτό στην Ευρώπη στην κυριολεξία απεχθάνονταν. Εφθασαν μάλιστα έως το σημείο να πιστεύουν ότι η επανεκλογή του ήταν αδύνατη από απόψεις ηθικής, πολιτικής, νομικής, ακόμη και βιολογικής. Ηρθαν έτσι όμως τα πράγματα, που οι βαθυστόχαστες εκκίνες εκτιμήσεις διαψεύθηκαν. Συμβαίνουν κάτι τέτοια, κάποτε.

Και σαν να μην έφθαναν όλα αυτά, προέκυψε και μία παράφρων μεταβίβη, ο κ. Ελον Μασκ, ο πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο, που η περιουσία του ανέρχεται σε 433 δισ. δολάρια, και ο οποίος διά του X—παλαιότερα Twitter—αποκαλύπτως παρεμβαίνει στην εσωτερική πολιτική των δημοκρατικών κρατών της Δύσεως.

Διαχρονικώς, ωστόσο, οι πάσης φύσεως ηγέτες συνδιαλέγονταν με άτομα του αμυθότου πλούτου. Ενδεικτικώς και μόνον σημειώνεται ότι ο Αρθουρ Μπάλφουρ, που δεν διακρινόταν για τα φιλοεβραϊκά του αισθήματα, απηύθυνε στις 2 Νοεμβρίου 1917 επιστολή προς τον βαθύπλουτο τραπεζίτη και «Αγαπητό Λόρδο Ρότσιλντ» και όχι προς τον πρόεδρο της Διεθνούς Σιωνιστικής Οργανώσεως Chaim Weizmann, διά της οποίας ανακοίνωνε την πρόθεση της βρετανικής κυβερνήσεως να υποστηρίξει τη δημιουργία μιας «εθνικής πατριδας» για τους Εβραίους της Παλαιστίνης.

Αυτό συνέβαινε από την εποχή που ο πλούτος περνούσε σταδια-

κώς από αριστοκράτες γαιοκτημόνες σε αστούς μεγαλοεπιχειρηματίες. Γνώριζε άριστα, ωστόσο, ο κάθε εμπλεκόμενος στη διαδικασία «τι έπρεπε να σκεφθεί και τι να αισθανθεί», όπως έγραφε σε ένα αποκηρυγμένο ποίημά του ο Τ.Σ. Ελιοτ αναφερόμενος στους ανθρώπους του City που κατοικούσαν στο Χάμστεντ του Λονδίνου. Μόνον που ο κ. Μασκ δεν είναι σαν τους άλλους δισεκατομμυριούχους. Άλλαξαν πλέον οι καιροί. Θεωρείται «εξωγήνινος», όπως και κάποιοι από τους στενότερους συνεργάτες του.

«Ξέρω πως κάποιες φορές ποστάρω αλλόκοτα πράγματα, αλλά έτσι λειτουργεί ο εγκέφαλός μου», είπε ο κ. Μασκ πριν από λίγα χρόνια. Κατανοπτό, αλλά υπάρχουν και οι συνέπειες. Όπως όταν αναπακρινόμενος στην ενθουσιώδη υποδοχή που του επεφύλαξαν οι θαυμαστές του, έβαλε την παλάμη του αριστερά στο στήθος του και λέγοντας πως «η καρδιά μου είναι μαζί σας» εκτίναξε τον δεξιό βραχιόνά του τρεις φορές.

Και φυσικά κατηγορήθηκε από τους πάσης φύσεως σχολιαστές και επικριτές του πως είναι θαυμαστής του Χίτλερ. Κατανοητή από μian άποψη και η αντίδραση σε ένα φαινόμενο εκτός συνθηκών και αποδεκτών ορίων. Μόνον που πιθανότατα ο κ. Μασκ δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο εαυτός του.

Το θέμα είναι ότι ο κ. Τραμπ, αντί να αξιοποιήσει αραφώς την αδιαμφισβήτητη ιδιοφυΐα του συνεργάτη του, τον τοποθέτησε σε πρώτο πλάνο. Ίσως διότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ επιδιώκει την πλήρη απορρύθμιση του κατεστημένου—πολιτικού και οικονομικού—πιστεύοντας εκ παραλλήλου, όμως, πως η ισχύς ανήκει ακόμη στον πολιτικό και όχι στον «μάγο» της τεχνολογίας.

Η Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου είναι καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ. Είναι και πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας του ιδρύματος. Την Πέμπτη έγραψε για την επίθεση που δέχθηκε από τα «φοιττά». Παρέλειψε να διευκρινίσει ότι το είδος δεν είναι δική μου επινόηση. Τα «φοιττά» συνυπέγραφαν μαζί με τα άλλα δύο γένη της γραμματικής, φοιτητές και φοιτήτριες, τα τρικάκια που έσπειραν στο γραφείο της για να την καταγγείλουν ως σιωνίστρια. Δεν ήταν η πρώτη φορά που η καθηγήτρια υπέστη κακοποίηση. Πριν από δύο χρόνια, αν δεν κάνω λάθος, δημοκρατικοί φοιτητές, φοιτήτριες και φοιτητά είχαν εισβάλει στην αίθουσα διδόντας την παραιτήσή της. Η θρασυτάτη κυρία όχι μόνο δεν παραιτήθηκε, αλλά συνέχισε να υπερασπίζεται τις απόψεις της. Υποστηρίζει ότι η Χαμάς είναι τρομοκρατική οργάνωση, ότι το Ισραήλ αμύνεται για να προστατεύσει την ύπαρξή του και το θρόνος της την οδηγεί να λέει ότι οι επιθέσεις κατά του Ισραήλ ενορχηστρώνονται από τη Ρωσία στο όνομα της αντισιωνιστικής φαντασίωσης. Μια φαντασίωση που κληρονόμησε η Αριστερά από την άκρα Δεξιά.

Το θάρρος μιας καθηγήτριας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Την Παρασκευή, άκουσα μια συνέντευξη που έδωσε στον Αρνη Πορτοσάλτε στον ΣΚΑΪ. Διαφωτιστική από πολλές απόψεις. Όταν ρωτήθηκε αν, όσοι βανδάλισαν το γραφείο της, υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθούν σε περίπτωση που βρεθούν και συλληφθούν, απάντησε αρνητικά. Στο ελληνικό πανεπιστήμιο δεν υπάρχουν πειθαρχικές, έστω, κυρώσεις για τους φοιτητές. Κοινώς, είναι ελεύθεροι να κάνουν ό,τι τους καπνίσει χωρίς συνέπειες. Μπορούν να απειλήσουν, να βανδαλίσουν, να κακοποιήσουν. Και οι πρυτανικές αρχές; Μα οι πρυτανικές αρχές ασχολούνται με σοβαρά θέματα. Δεν μπορείς να τους ζητήσεις να χάσουν τον πολύτιμο χρόνο τους με μερικούς αγανακτισμένους φίλους της Χαμάς. Εξάλλου, η φιλία είναι ιερή. Όπως είπε η κ. Νικολαΐδου-Κυριανίδου, η Φιλοσοφική Σχολή μοιάζει με καφενείο της Χαμάς. Γεμάτη με σημαίες της Παλαιστίνης και συνθήματα Free Palestine. Εχω δει την ίδια επιγραφή σε πέτρα της Πνύκας. Οπότε δεν χρειάζεται να ανησυχεί. Είναι παράδοση από αρχαιολόγων χρόνων.

Ας πάνε στην ευχή οι πρυτανικές αρχές. Το Πανεπιστήμιο να 'ναι καλά. Όμως, πάνω από αυτές υπάρχει το υπουργείο. Ελέγχει τις

πρυτανικές αρχές για τη λειτουργία του πανεπιστημίου; Ελάτε τώρα. Και πάνω από το υπουργείο στέκει η κυβέρνηση. Ο εκπρόσωπός της κ. Μαρινάκης έκανε το καθήκον του. «Εντάξει, μερικά τρικάκια έριξαν». Συμφωνώ. Μπορώ στη Γάζα και στην Ουκρανία τα «τρικάκια» των βλαμμένων δεν έχουν καμία σημασία.

Η συνέντευξη της κ. Νικολαΐδου-Κυριανίδου στον Αρνη Πορτοσάλτε ήταν αποκαλυπτική. Ακούσαμε μια γυναίκα να υπερασπίζεται την ελευθερία της σκέψης της απέναντι σ' ένα τσούρμιο πειρατών του πανεπιστημίου. Το πρόβλημα, όμως, δεν είναι οι πειρατές. Το πρόβλημα είναι ο κυλός της ανοχής που τους επιτρέπει να πλατισκολογούν. Από τις πρυτανικές αρχές έως το υπουργείο Παιδείας και την κυβέρνηση, κανείς δεν έχει το θάρρος να την υπερασπιστεί. Και όχι μόνο με δηλώσεις. Πού πήγε η πανεπιστημιακή αστυνομία; Κι αν αποδείχθηκε ατελέσφορη, με ποιον τρόπο την αντικατέστησαν; Η ίδια είπε ότι χρειάζεται συνοδεία για να πάει να διδάξει. Οι μόνοι που κατήγγειλαν τον βανδαλισμό του γραφείου της και τις απειλές εναντίον της ήταν τα μέλη της Φιλοσοφικής Σχολής. Οι υπόλοιποι τ-

ρούν αιδήμονα σιωπή. Ο πρύτανης κ. Σιάσος, ο υπουργός κ. Πιερρακάκης; Δεν έχουν τίποτε να πουν για την επίθεση που στρέφεται κατά της ελευθερίας του λόγου στο πανεπιστήμιο; Για φαντασθείτε τι είχε να γίνει αν οι τραμπούκοι ήταν νεοναζί; Όμως τραμπούκίζουν στο όνομα της Αριστεράς, κι ας υπερασπίζονται τα ίδια με τους νεοναζί. Εχουν το τεκμήριο της αβωότητας.

Θέλω να κλείσω εκφράζοντας τον θαυμασμό μου για το θάρρος της κ. Βάνας Νικολαΐδου-Κυριανίδου. Η ίδια δήλωσε ότι δεν πρόκειται να υποχωρήσει. Θα συνεχίσει να υπερασπίζεται τις απόψεις της. Οφείλουμε να της συμπαράσταθούμε. Αντιλαμβάνομαι πόσο δύσκολο είναι να υπηρετήσει ο αντικείμενό της, την πολιτική φιλοσοφία, σε ένα περιβάλλον το οποίο την αφήνει απροστάτευτη. Και αυτό είναι το πρόβλημα: ποιο είναι αυτό το περιβάλλον και ποιοι το διαχειρίζονται; Πώς είναι το σημερινό πανεπιστήμιο και ποιες είναι οι συνθήκες που επιτρέπουν σε μερικούς αλίτες να επηρεάζουν τη λειτουργία του; Πώς διασφαλίζει την ελευθερία του λόγου; Αν μη τι άλλο, οφείλουμε στην κ. Νικολαΐδου-Κυριανίδου το γεγονός ότι μας επέτρεψε να αναρωτηθούμε.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

«Ιστορικές γκάφες» και περιττή εμπάθεια

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΥ**

Στις 30.12.2024, στην «Εφημερίδα των Συντακτών» δημοσιεύτηκε άρθρο του Δημήτρη Ψαρά με τίτλο «Ιστορική γκάφα “Καθημερινής” και Γ. Μαυρογορδάτου». Σ' αυτό με κατηγορούσε ότι απέδωσα λανθασμένα στον Ακη Τσοχατζόπουλο ως υπουργό Εθνικής Αμύνης (βλ. «Κ», 15.12.2024) την πολτοποίηση ενός βιβλίου της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ), ενώ την είχε διατάξει ο προκατόχος του Ευάγγελος Αβέρωφ ήδη το 1976. Πρόκειται για το δίτομο βιβλίο «Η απελευθέρωση της Ελλάδας και τα μετά ταύτην γεγονότα (Ιούλιος 1944 - Δεκέμβριος 1945)», που εκδόθηκε το 1973.

Αν η πληροφορία που είχα ήταν πράγματι τόσο λανθασμένη, αυτός που μου την έδωσε ίσως μπερδεψε προγενέστερη πολτοποίηση με εκείνη που πράγματι έγινε επί Τσοχατζόπουλου το 1998, αλλά αφορούσε άλλη έκδοση της ΔΙΣ, όπως έκλεισε ο Δ. Ψαράς. Από την πλευρά μου, θα ήταν οπωσδήποτε πιο φρόνιμο να είχα διατυπώσει εντονότερες επιφυλάξεις: «άκουσα» ή «μου είπαν» αντί για «έμαθα».

Κανονικά, δεν θα είχα καμία δυσκολία να ευχαριστήσω τον Δ. Ψαρά αν απλώς διόρθωνε ένα λάθος μου. Ετσι άλλωστε υπηρετεί ο δημόσιος διάλογος την ιστορική γνώση. Αλλά, ενώ κατηγορεί εμένα για άρθρο «ασυνήθιστα επιθετικό» (εναντίον τίνος;), το δικό του κεί-

μενο εμφορείται από αδικαιολόγητη και περιττή αλλά ασυγκράτητη εμπάθεια, που φαίνεται ακόμη και από τη φρασολογία του: «υπάρχει και κάτι χειρότερο για τον κ. Μαυρογορδάτο και την εφημερίδα “Καθημερινή”...». Αυτό το «χειρότερο» είναι η απόσυρση και πολτοποίηση άλλου τόμου της ΔΙΣ επί Τσοχατζόπουλου!

«Βιάστηκα», λέει, να αποδώσω στο ΠΑΣΟΚ την πολτοποίηση του επίμαχου βιβλίου και «παρασύρθηκα» από το ρεύμα αναθεώρησης της ιστορίας της περιόδου 1936-1949 «το οποίο είδαμε να γιγαντώνεται από το 2015» ως «αντίσταση» στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.

Όμως, την πληροφορία αυτή είχα περιλάβει πρώτη φορά σε επιστημονική ανακοίνωση με τίτλο «Υπήρχε σχέδιο στα Δεκεμβριανά;» στο συνέδριο που έγινε στην Αίγινα στις 21-24 Ιουνίου 2007, με θέμα «Κατοχή, Αντίσταση και Εμφύλιος Πόλεμος στην Αθήνα και τις μεγάλες πόλεις». Ποιος λοιπόν «βιάζεται» να ταυτίσει πρωθύστερα με το «ρεύμα αναθεώρησης» μετά το 2015;

Δυστυχώς ο Δ. Ψαράς, που ειρωνεύεται εμένα σαν «προσεκτικό μελετητή των ιστορικών ντοκουμέντων», αποδεικνύεται πολύ πιο απρόσεκτος αναγνώστης των βιβλίων του υποστρατήγου ε.α. Γ. Μπερδέκλη από τα οποία αντί τις πληροφορίες του. Σύμφωνα με

το άρθρο του Δ. Ψαρά, όπως δημοσιεύεται στον ιστότοπο της «Εφημερίδας των Συντακτών» (www.efsyn.gr): «Η Διαταγή για την πολτοποίηση του βιβλίου είναι η Φ737/36/Α749/20-12-1982/ΥΦΕΘΑ» (δηλ. Υφυπουργού Εθνικής Αμύνης). Αλλά τότε στην κυβέρνηση ήταν το ΠΑΣΟΚ! Επιπλέον, αυτό το έγγραφο δεν είναι η διαταγή που ισχυρίζεται ότι είναι, αλλά η απάντηση του τότε υφυπουργού Εθνικής Αμύνης Αντώνη Δροσολάννη σε ερώτηση βουλευτών της Ν.Δ. σχετικά με την πολτοποίηση άλλων βιβλίων. Ποιος λοιπόν μπορεί να μιλήσει για «ιστορική γκάφα»;

Για να αποκρούσει τη μομφή της πολιτικής σκοπιμότητας, ο Δροσολάννης επικαλέστηκε το 1982 την πολτοποίηση «20.000 αντιτύπων ιστορικού τόμου» το 1976, χωρίς να μνημονεύει τίτλο. Όλα αυτά αναφέρονται σε βιβλίο του Γ. Μπερδέκλη που εκδόθηκε το 1995.

Επειδή όμως αμφισβητήθηκε η αξιοπιστία του, ο Γ. Μπερδέκλη απευθύνθηκε στη ΔΙΣ. Σύμφωνα με το επόμενο βιβλίο του, που εκδόθηκε το 2002, η ΔΙΣ του απάντησε στις 18.3.1999 με ένα χονδροειδές ψέμα: «η Υπηρεσία μας ουδέποτε εξέδωσε ιστορικό τόμο “Η Απελευθέρωση της Ελλάδας και τα μετά ταύτην γεγονότα”»!

Παραθέτει ωστόσο ο Γ. Μπερδέκλη ένα ακρονολόγητο σημείωμα με δυσανάγνωστη μονογραφή,

σύμφωνα με το οποίο το βιβλίο, μολονότι τυπώθηκε το 1973, δεν κυκλοφόρησε επειδή μεσολάβησε η Μεταπολίτευση του 1974. Στη συνέχεια, τριμελής επιτροπή αξιωματικών «απεφάνθη ότι είναι όντως μονόπλευρον όπως εξακτληρίσθη υπό του κυρίου ΥΕΘΑ». Διατάχθηκε λοιπόν η καταστροφή του, εκτός από 500 αντίτυπα για το Πολεμικό Μουσείο. Το σημείωμα καταλήγει: «Να ζητηθεί το ταχύτερον κατάλληλος συγγραφέας». Δεν προκύπτει όμως ούτε χρονολογία ούτε ότι τότε υπουργός (ΥΕΘΑ) ήταν ο Αβέρωφ—χωρίς αυτό να αποκλείεται.

Πρωταρχικός στόχος του Δ. Ψαρά δεν ήμουν πάντως εγώ. Ήταν η «Καθημερινή», όπως φαίνεται όχι μόνο από τον τίτλο του άρθρου («Ιστορική γκάφα “Καθημερινής” και Γ. Μαυρογορδάτου»), αλλά και από την ειρωνική ερώτηση με την οποία τελειώνει: «Δεν τα πήρε αυτά όλα χαμπάρι η “Καθημερινή”;». Τι έπρεπε λοιπόν να κάνει η εφημερίδα για να αποφύγει τους μύθους του Δ. Ψαρά, ακόμη και στην περίπτωση που θα είχα κάνει εγώ λάθος; Έπρεπε μήπως να με λογοκρίνει προληπτικά; Ή να αφήσει να με διορθώσουν αναγνώστες, όπως εκείνος;

Πιο πρόσφατο βιβλίο του καθηγητή Γιώργου Θ. Μαυρογορδάτου είναι το «Ανίμματα της Αθηναϊκής Δημοκρατίας».

ΝΕΑ ΗΓΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ:

Μία υπαρξιακή στιγμή για την Ευρώπη

Της **ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Με την ανάληψη της προεδρίας των ΗΠΑ, ο Ντόναλντ Τραμπ δεν άφησε κανένα περιθώριο αμφιβολίας για το πώς αντιλαμβάνεται τη σχέση του με την Ευρώπη. Καλεσμένες στην ορκωμοσία του Ντόναλντ Τραμπ, είδαμε τις πιο σκληρές ακροδεξιές δυνάμεις της Ευρώπης, δυνάμεις που επιδιώκουν την αποσταθεροποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και υποσκάπτουν τα θεμέλιά της. Αμφισβητούν ακόμα και την απειλή που αποτελεί η κλιματική κρίση για τους πολίτες της Ευρώπης. Την ίδια ώρα παρακολουθήσαμε αμήχανοι πώς μια χούφτα από τους πιο πλούσιους ανθρώπους στον πλανήτη, που έχουν τη δύναμη να καθορίζουν τις πηγές πληροφόρησής μας, βρίσκουν βολική τη συστράτευσή τους με αυτό το πολιτικό σκοτάδι. Μια συστράτευση την οποία, αντίθετα με άλλες μορφές πλουτοκρατίας, φροντίζουν να επιδεικνύουν.

Με πρόσχημα την ελευθερία της έκφρασης, αλλά πάντα, πίσω από κλειστούς αλγόριθμους που οι ίδιοι καθορίζουν, επιχειρούν να χρησιμοποιήσουν την πολιτική πλέον επιρροή τους, με σκοπό περισσότερη απορρύθμιση και μεγέθυνση των κερδών τους. Κρυφά ή φανερά, πολλοί επιχαίρουν, γιατί βλέπουν τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που ανοίγονται... μόνο που δεν είναι παρά πρόσκαιρες και λειτουργούν ενάντια στα συμφέροντα της πλειοψηφίας των πολιτών ανά το παγκόσμιο. Είτε το βλέπουμε είτε όχι ακόμα, το σκηνικό που διαμορφώνεται, απειλεί την ίδια την Ευρώπη, η οποία βρίσκεται σχεδόν ανοχύρωτη, μπροστά σε ό,τι έρχεται. Μια Ευρώπη αδύναμη, χωρίς γεωπολιτικό αποτύπωμα και στρατηγική αυτονομία, που αδυνατεί ακόμα και να συζητήσει τις ανησυχίες που προκύπτουν από τις εξελίξεις. Μια Ευρώπη που βρίσκεται η ίδια σε μια εύθραυστη και ευάλωτη συνθήκη, όπου οι πολίτες νιώθουν αποξενωμένοι από τα κέντρα λήψης αποφάσεων, η εμπιστοσύνη στους θεσμούς πλύσσεται, όπου τα προβλήματα της καθημερινότητας, της στέγασης, του κόστους ενέργειας, της ακρίβειας, και η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα και εύφορο έδαφος για όσους επενδύουν στην υπόσκαψη της δημοκρατίας.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ μετά την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χρειαζόμαστε το πρόταγμα για μια καλύτερη και διαφορετική Ευρώπη.

Σήμερα, που οι δυνάμεις που πιέζουν για διαμελισμό της Ευρώπης ενισχύονται, συνενεπουρούμενες πλέον και από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, χρειάζεται να επανατοποθετήσουμε στο προσκήνιο την ανάγκη για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Περισσότερο από ποτέ πρέπει σήμερα να προτάξουμε το όραμα για πιο δυνατή Ευρώπη, κάτι που αποτελεί πάγια θέση του Volt. Χρειάζεται να προτάξουμε την ανάγκη για κοινή εξωτερική πολιτική και κοινή ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας και ασφάλειας, σε ένα πλαίσιο οικονομικού και τεχνικού εξορθολογισμού στις αμυντικές δαπάνες, στο σύνολο της Ευρώπης.

Μόνο έτσι θα μπορέσει η Ευρώπη να καταστεί ένας αυτόνομος γεωπολιτικός παίκτης, που να μπορεί να διασφαλίσει την ασφάλεια και ευημερία των πολιτών του και να προστατεύσει τα σύνορά του, αντί να δένει τη μοίρα του μόνο πάνω στο άρμα της Αμερικής. Μόνο ενωμένοι και αλληλέγγυοι οι Ευρωπαίοι μπορούμε να διεκδικήσουμε γεωπολιτική ισχύ σε ένα ολοένα και πιο ασταθές περιβάλλον, και αυτό το μήνυμα είναι εδώ για να στείλει το Volt.

Τώρα είναι η ώρα οι δημοκρατικοί πολίτες να ενεργοποιηθούν και να αναγνωρίσουν ότι σήμερα τίθενται υπό αμφισβήτηση, όσα τόσες γενιές μεγάλωσαν θεωρώντας τα δεδομένα. Αυτή είναι μια κομβική στιγμή για την Ευρώπη, μια στιγμή που πρέπει όλοι να δράσουμε και να διεκδικήσουμε όσα θέλουμε. Είναι όμως και μια σημαντική στιγμή για την Κύπρο αφού, ανάμεσα σε άλλα, η Κύπρος είναι ακόμα πιο ευάλωτη μέσα σ' αυτό, ένεκα του άλυτου κυπριακού προβλήματος. Σε μια ρευστή γεωπολιτική συνθήκη και σε ένα πλαίσιο όπου η αμερικανική κυβέρνηση βρίσκεται στα χέρια ενός ηγέτη που είναι πρόθυμος να συναλλάσσεται αγνοώντας το διεθνές δίκαιο, δεν μπορούμε να εφησυχάζουμε όσο το Κυπριακό παραμένει άλυτο. Το ανοικτό Κυπριακό είναι το νούμερο ένα θέμα ασφάλειας για τη χώρα και ως Volt είμαστε εδώ για να υπενθυμίζουμε την ανάγκη για εγρήγορση για λύση του.

Η κα Ανδρομάχη Σοφοκλέους είναι συμπρόεδρος του Volt.

ΕΝ ΑΛΑΙ ΒΙΔΑΝΕΗ

Παλαιστίνιοι κατά τη διάρκεια ισραηλινής στρατιωτικής επιχείρησης στην Τζενίν της Δυτικής Όχθης. Ο ισραηλινός στρατός ξεκίνησε «αντιπρομοκρατική επιχείρηση» στην πόλη στις 21 Ιανουαρίου 2025, με αποτέλεσμα τουλάχιστον 12 θανάτους Παλαιστινίων και περισσότερους από 50 τραυματίες, σύμφωνα με το Παλαιστινιακό Υπουργείο Υγείας.

Ο ρεβανσιστής Βοναπάρτης...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ολα δένουν μεταξύ τους, ένα περίεργο αμάλγαμα μεσσιανισμού, αυταρχικού συγκεντρωτισμού και εθνικού ναρκισσισμού.

Ο «πατέρας του λαού» προτιμά τα διατάγματα, νοιάζεται μόνο για τον λαό «του», δηλαδή μόνο για τους δικούς του οπαδούς. Αυτοί μπορεί να πανηγυρίσουν. Τώρα αρχίζει ο «χρυσός αιώνας» του οπαδισμού, της διαίρεσης, του εκφοβισμού.

N.T.: «Προεδρική χάρη σε πάνω από 1.500 καταδικασθέντες για τη συμμετοχή τους στην επίθεση στο Καπιτώλιο, την 6η Ιανουαρίου 2021, χαρακτηρίζοντάς τους «ομήρους». Γελοιοποιώντας το δικαστικό σύστημα της χώρας του, ανοίγει τον ασκό του Αιόλου στην ακροδεξιά ανομία, σε όλα τα αμερικάνικα παρακλάδια της, αισθάνονται πλέον ότι έχουν έδρα τους τον Λευκό Οίκο.

N.T.: «Τερματίζεται η τηλεργασία των υπαλλήλων του ομοσπονδιακού κράτους. Ο Έλον Μασκ κρίνει πως η κατάργησή της θα μπορούσε να οδηγήσει σε «ευπρόσδεκτο κύμα εθελουσίας εξόδου στις τάξεις της ομοσπονδιακής δημόσιας διοίκησης». Η τηλεργασία προσφέρει λύσεις, η παγκόσμια οικονομία, η δημόσια διοίκηση, η έρευνα, η καινοτομία, κερδίζουν πολλά από αυτήν. Με προϋποθέσεις και ρυθμίσεις. Οι υπάλληλοι των Μασκ πώς εργάζονται;

N.T.: «Αποχώρηση από τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα». Ούτε βλέπει, ούτε διαβάζει. Η διαρκής επιδείνωση της κατάστασης δεν τον αφορά. Μόνο νέα κέρδη στους γιγαντες της καταστροφής του κλίματος, σε όσους στήριξαν την εκλογική του εκστρατεία μαζί και αβέρτα.

N.T.: «Απόσυρση από τον Παγκό-

σμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ)». Με τις ευλογίες του νεότερου Ρ. Κένεντι τιμωρεί τον ΠΟΥ γιατί δεν υπακούει στις δοξασίες του υπουργού Υγείας του. Δεν υπάρχει χώρος για διάλογο, συμβιβασμούς, «όποιοι δεν υπακούει, τιμωρείται... έτσι θα πράττω σε όποιον»...

N.T.: «Ακυρώνει κυρώσεις των ΗΠΑ σε Ισραηλινούς εποίκους καταγορεύμενους για βίαιες επιθέσεις εναντίον Παλαιστινίων στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη». Ακόμα και τα ελάχιστα σωστά που έκανε ο Τ. Μπάιντεν, τα ακυρώνει. Μήνυμα στήριξης σε Σμότρινκ και Μπεν Γκβιρ, δίνοντας περισσότερο χώρο στον πρώτο, στην κούρσα για τη διαδοχή Νετανιάχου...

N.T.: «Ακυρώνει την αφαίρεση της Κούβας από τη μαύρη λίστα των χωρών που υποστηρίζουν την «τρομοκρατία». Ποιος τρομοκρατίας; Πού αυτή εκφράζεται; Άργησε πολύ ο Τ. Μπάιντεν να καταργήσει τις κυρώσεις που επέβαλε ο Τραμπ κατά της Κούβας, υπήρχαν και άλλες προηγούμενες που ακύρωσε ο Μ. Ομπάμα και επανέφερε ο Τραμπ στην πρώτη τετραετία...

N.T.: «Η Τροιλανδία είναι θαυμάσιο μέρος, το χρειαζόμαστε για τη διεθνή ασφάλεια. Είμαι σίγουρος ότι η Δανία θα ενστερνιστεί την ιδέα». Ποια είναι η «διεθνής ασφάλεια» και τι περιλαμβάνει; Γνωρίζει, πάντως, ότι μια τέτοια «ιδέα» θα οδηγήσει την Κίνα στην Ταϊβάν. Γνωρίζει,

βέβαια, ότι σημαίνει επιστροφή στην εποχή του χάους! (Πηγή: ΑΠΕ-ΜΙΤΕ)

Ο υπουργός «Κυβερνητικής Αποδοτικότητας» Ε. Μασκ μίλησε στους συγκεντρωμένους οπαδούς. Είπε, «η καρδιά μου πάει έξω σε εσάς, χάρις σε εσάς το μέλλον του πολιτισμού είναι διασφαλισμένο». Ύστερα έκανε τη γνωστή χειρονομία. Ο Τραμπ, ο λαός του, η αδιαμεσολάβητη λατρεία στο πρόσωπο του αρχηγού, για να μην υπάρχει σε κανέναν η αμφιβολία ως προς το τι άλλο μπορεί να κάνει η αντιδραστική συμφωνία του ρεβανσιστή Βοναπάρτη.

Η επιρροή του «ζεύγους» Τραμπ-Μασκ πάει σε παγκόσμια επίπεδα. Ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ (Facebook και Instagram), ανακοινώνει πως «πρόκειται να απαλλαγούμε από τους fact checkers και να τους αντικαταστήσουμε με κοινοτικές σημειώσεις παρόμοιες με το Χ, ξεκινώντας από τις ΗΠΑ». Τέλος στο fact-checking γιατί; Απίστευτο, αλλά έτσι το είπε: «αποκατάστασης της ελεύθερης έκφρασης στις πλατφόρμες της Meta».

Συνεχίζει: «Θα επιστρέψουμε στις ρίζες μας και θα επικεντρωθούμε στη μείωση των λαθών και στην αποκατάσταση της ελεύθερης έκφρασης στις πλατφόρμες μας».

Η ενημέρωση, μαζί και η εξήγηση: «Η στροφή έρχεται καθώς ο Ζούκερμπεργκ προσπαθεί να οικοδομήσει δεσμούς με την επερχόμενη κυβέρνηση Τραμπ. Την προηγούμενη ημέρα από την «Ημέρα

των Ευχαριστιών», ο δισεκατομμυριοχός CEO δείπνησε με τον εκλεγμένο πρόεδρο στο ιδιωτικό κλαμπ Mar-a-Lago του Τραμπ. Η Meta έχει έκτοτε δωρίσει ένα εκατομμύριο δολάρια στο ταμείο για την ορκωμοσία του Τραμπ. Οι εταιρείες έρχονται πιο κοντά στον Τραμπ. Η κίνηση της Meta απηχεί την προσέγγιση που ακολούθησε ο Έλον Μασκ αφού αγόρασε το Χ (πρώην Twitter), το 2022. Ο Μασκ έχει επικρίνει τις πλατφόρμες του Ζούκερμπεργκ για την αφαίρεση περιεχομένου που θεωρήθηκε ότι παραβιάζει τα κοινοτικά του πρότυπα» (Πηγή: ot.gr.7/1).

Μια πολιτική απειλή και ένα προειδοποιητικό σημείωμα. Ο Έλον Μασκ την «πέφτει» στη Γερμανία. Έχοντας δημιουργήσει τις σχετικές υποδομές, έχει ως τακτικό στόχο την αναδιάρθρωση της γερμανικής πολιτικής σκηνής με ανοικτή στήριξη στην Ακροδεξιά (AfD). Ο στόχος βέβαια δεν είναι η Γερμανία, ο πραγματικός στόχος είναι η παρεμπόδιση της ευρωπαϊκής ενοποιητικής διαδικασίας. Χαρακτήρισε τον πρόεδρο Φρανκ-Βάλτερ Στάινμγιερ «αντιδημοκρατικό τύραννο», τον Όλαφ Σολτς «άχρηστο πλίσιο» και θεωρεί το ακροδεξίό AfD ως «την τελευταία σπίθα ελπίδας».

Οι ανακοινώσεις Μασκ, Ζούκερμπεργκ (πλατφόρμες Χ, Meta), το τέλος στο fact-checking συνιστούν μια γιγαντιαία μεταβολή, που οδηγεί σε μια εποχή με πολύ χαλαρούς κανόνες σε σχέση με το πεδίο που γνωρίζαμε έως τώρα. Η ασυδοσία που αποκτούν οι μεγιστάνες με τις πλατφόρμες, οδηγεί το πεδίο της ενημέρωσης σε διαβρωτικές διεργασίες, ακριβώς όπως επιδιώκουν οι Μασκ.

www.larkoslarkou.org.cy

Βαϊμάρη vibes

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Τραμπ μιλώντας στην εκπομπή «Πολιτικά αλλιώς» στον Σπορ FM, προσπερνώντας τις ερωτήσεις της Μαρίνας Οικονομιδου για τη χυνδαιολογία, τον αυταρχισμό και την τοξικότητα του νέου προέδρου των ΗΠΑ. Αντιθέτως, ο κ. Νεοφύτου μας έλεγε πως ο κ. Τραμπ «είχε σημαία την ελευθερία του λόγου» και πως μια από τις πρώτες του πράξεις θα ήταν «να τη θωρακίσει ακόμα περισσότερο». Χαρακτηρίζει τον παρανοϊκό λαϊκισμό και την εργαλειοποίηση του ψεύδους από τον Τραμπ και την απουσία προτάσεων για την καθημερινότητα από τη Χάρις «εκλογές θέσεων». Και εξίσου τον χαρακτηρισμό «κομμουνίστρια»

του Τραμπ προς τη Χάρις με τον χαρακτηρισμό «φασίστας» της Χάρις προς τον Τραμπ.

Ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ απηχούσε ακόμα τις θέσεις Τραμπ για το μεταναστευτικό, και μίλούσε περικαρής για την υπόσχεσή του για μικρότερη εμπλοκή του κράτους στην οικονομία. «Η Αμερική προχωρά μπροστά και θα προχωρήσει με τον Τραμπ σε περαιτέρω απορρύθμιση τη στιγμή που εμείς στην Ευρώπη το 70% του τι παράγεται στην Ευρώπη είναι ρυθμίσεις» έλεγε, επικαλούμενος τις ρυθμίσεις για το «μέγεθος του ψαριού στο δίκτυ» (έχει να κάνει με την προστασία ειδών που παγιδεύονται κατά λάθος), θυμίζοντας τις «στραβές μπανάνες» του Μπόρις Τζόνσον.

Θυμάμαι σχεδόν τρεις μήνες μετά, τις δηλώσεις του κ. Νεοφύτου, επειδή ήταν η πρώτη φορά που είδα αυτή τη खुδαία στροφή όσων

σπεύδουν να ταχθούν με τη νέα κατάσταση πραγμάτων. Ωσάν hipster της προσαρμογής στην παγκόσμια διάβρωση της δημοκρατίας, ο κ. Νεοφύτου έβρισκε θετικά before it was cool, και πριν αποφασίσει ο Μαρκ Ζουκερμπεργκ πως στον χώρο της τεχνολογίας λείπει η «αρσενική ενέργεια» ή πως οι πλατφόρμες της Meta δεν χρειάζονται συγκροτημένο και στιβαρό έλεγχο του αν ό,τι λέγεται σε αυτές είναι αληθές.

Αυτή η στάση διαφέρει από εκείνη που υιοθέτησαν αμέσως μετά το αποτέλεσμα των εκλογών πολλοί πολιτικοί αρχηγοί στην Ε.Ε. (πέρα από όσους έσπευσαν να εξαργηθούν από την πρότερη στήριξη τους όπως οι Μελόνι και Ορμπάν), μιλώντας για ανάγκη διατήρησης της επικοινωνίας με τη νέα διοίκηση έτσι ώστε να μην έρθουν συγκρούσεις στις οικονομικές σχέσεις. Κι αυτό, ενώ παράλληλα στις Βρυξέλλες

και σε πολλές πρωτεύουσες γίνεται αντιληπτό πως η Ευρώπη θα πρέπει το συντομότερο να ενισχύσει την οικονομική και στρατιωτική της αυτονομία, γιατί δεν μπορεί –εδώ και καιρό– να βασίζεται στις ΗΠΑ όπως πριν. Και ο πρόεδρος Χριστόδουλιδης έσπευσε να συγχαρεί τον κ. Τραμπ μετά την ορκωμοσία του –την ίδια στην οποία είδαμε τον κ. Μασκ να χαιρετά ως άλλος Χίτλερ– μιλώντας για τα όσα μπορούν να πετύχουν οι δύο πλευρές με τη στενή συνεργασία τους, θέλοντας να διατηρήσει την καλή πορεία των σχέσεων Κύπρου - ΗΠΑ.

Το γεωγραφικό εκτόπισμα της χώρας μας δεν δίνει πολύ περιθώριο για ηθικό αναστήμα, όχι πως το υψώνουμε συχνά. Για δεκαετίες άλλωστε ήμασταν τσιράκια της ρωσικής ολιγαρχίας, και τελευταία δεν βρίσκουμε τον τρόπο να είμαστε πραγματικοί και άρα αυστηροί φίλοι

με το Ισραήλ, στήριζοντας εμμέσως την κυβέρνηση Νετανιάχου στα εγκλήματα πολέμου και στην άλωση του ισραηλινού κράτους.

Σε αυτό το πλαίσιο, ίσως είναι για καλό που ο ΠτΔ δεν πήγε παρκατώ στα συγκαρπητήριά του στον κ. Τραμπ, και έμεινε στην κοινή γραμμή με την υπόλοιπη Ε.Ε. Θα μπορούσε να έβγαине για να μας πει, όπως είχε κυνικά τις προάλλες ο Κυριάκος Μητσοτάκης –ο ίδιος πολιτικός που νομιμοποίησε τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών– ότι «υπάρχουν δύο φύλα, το αρσενικό και το θηλυκό».

Σε αυτή την εποχή που θυμίζει τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης, πολλοί που δεν μας είχαν δώσει ποτέ ενδείξεις για αγάπη στον αυταρχισμό, σπεύδουν να αγκαλιάσουν τη νέα τάξη πραγμάτων, ρίχνοντας την ευθύνη στους ψηφοφόρους, αφήνοντας να vonθεί πως αυτό θέλει

ο κόσμος. Χωρίς να μιλούν για το ότι οι πολίτες θέλουν μείωση του πληθωρισμού και ασφάλεια, την οποία οι κεντρώες και προοδευτικές δυνάμεις δεν πείθουν ότι μπορούν να προσφέρουν.

Οι Θεμιστοκλέους, Γεάδηςδες, Σαμαράδες και Μυλωνάδες που προαλείφονται για νέους ακροδεξιούς σχηματισμούς δεν είναι εκπληξη. Αυτά πίστευαν, αυτά θα στήριζαν, και είναι ενθαρρυνμένοι τώρα που ο κόσμος στρέφεται απελπισμένος στο «εμπρός, πίσω». Αρνητική εκπλήξη αποτελεί το ότι το κέντρο είναι που δεν αντέχει. Μέχρι το καθεστώς Τραμπ και οι μμηπτές τους αναπόφευκτα καταρρέουσιν από τις αντιφάσεις και την ανικανότητά τους, θα είναι καλό να θυμόμαστε ποι οι έσπευσαν να προσαρμoστούν.

ykakouris@gmail.com

Ψηφιακή ταλαιπωρία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Στη Γερμανία, ένας από τους υποψηφίους για την Καγκελαρία λέει ότι η φορολογική δόλωση των πολιτών πρέπει να χωράει στο κουτί μιας μπίρας. Τόσο απλά και τόσο σοφά το έθεσε ο άνθρωπος, ο οποίος σίγουρα ξέρει τη φιλοσοφία των φορολογιών και όχι τα στατιστικά νούμερα, τα οποία δεν λένε πάντα την αλήθεια. Οι μεγάλες φορολογικές απάτες γίνονται από τους «μεγάλους» –εταίριες– και σίγουρα όχι από τους μεροκαματιάρηδες και τους δημοσίους υπαλλήλους, οι οποίοι πληρώνουν πριν ακόμη λάβουν τον μισθό τους και πριν ακόμη αγοράσουν ψωμί και οποιοδήποτε άλλο αγαθό, μέσω του ΦΠΑ.

Στην Κύπρο πριν αρκετά χρόνια, η συμπλήρωση της φορολογικής δήλωσης απαιτούσε γνώσεις λογιστη ή ασφαλιστή, άρα οι μεροκαματιάρηδες πλήρωναν εμμέσως ψηλότερες φορολογίες, αφού κανένας δεν προσφέρει δωρεάν υπηρεσίες. Όταν έγινε η απλοποίηση του συστήματος, πολλοί ήταν αυτοί οι οποίοι υποστήριζαν ότι έπρεπε να καταργηθεί η υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης, τουλάχιστον για τους δημοσίους υπαλλήλους, αφού τα έσοδά τους είναι δεδομένα και αν κάποιος «έκλεβαν» τον φόρο, με δεύτερη δουλειά ή με ενοίκια, εύκολα μπορούσαν να εντοπιστούν, αφού όλοι ζηλεύουν και όλοι μιλούν λίγο παραπάνω. Το σπμαντικότερο, όμως, είναι ότι οι εργαζόμενοι στον Φόρο Εισοδήματος θα είχαν τον χρόνο να ασχοληθούν με τα «μεγάλα ψάρια» και να αφήσουν τις «μαριδούλες», οι οποίες έτοιι και αλλιώς, δεν έχουν «κρέας» για τα δημόσια ταμεία.

Κύριος εκατομμυριούχος στις Ηνωμένες Πολιτείες, πολύ δυνατό μυαλό στον χώρο της τεχνολογίας, στη διάρκεια των διακοπών βρέθηκε στο νησί και έλεγε μεταξύ σοβαρού και αστείου, ότι «φακούν τον παπά με τα πρόσφορα». Πριν μερικά χρόνια, συναντήθηκε με τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας στο Ντουμπάι και προσφέρθηκε να παραχωρήσει δωρεάν, στη μνήμη των γονιών του, εξοπλισμό και τεχνωνωσία, για να μειωθεί δραστικά η γραφειοκρατία. Ο τότε Πρόεδρος ενθουσιάστηκε και όταν επέστρεψε στο νησί, ανέθεσε το έργο σε μηχανικούς. Τότε ξεκίνησαν τα πολύ δύσκολα. «Κουβέντιαζα μαζί τους για δύο χρόνια, σπατάλησα ατέλειωτες εργατοώρες με κόστος ίσως και εκατομμυρίων δολαρίων και δεν μπόρεσαμε να βγάλουμε άκρη. Δικαιολογίες επί δικαιολογιών και αναβολές επί αναβολών». Ο λόγος προφανής. Ο Πρόεδρος ολοκλήρωσε τη θητεία του και φυσικά η προσφορά μταιώθηκε. Ο εκατομμυριούχος μίλησε για την εμπειρία του στην Αμερική.

Μόνο με την προσωρινή άδεια παραμονής, ίδρυσε εταιρεία σε τρεις μίνες και στον χρόνο άρξισε να βγάζει «τρελά λεφτά». Στην Αμερική υποβάλλεις την αίτηση και η ευθύνη είναι στις υπηρεσίες να ελέγξουν αν τηρούνται οι νόμοι και η ασφάλεια. Δεν χρειάζεται να εξασφαλίσεις ένα σωρό άδειες πριν να λειτουργήσει η επιχείρηση.

Πριν από αρκετές δεκαετίες, όταν ξεκινούσε το ψηφιακό ταξίδι στο Δημόσιο, η τότε βουλευτής Μαρία Κυριακού, με μακρά πείρα στο Δημόσιο, φώναζε από τα βουλευτικά έδρανα ότι ψηφιοποιείται η γραφειοκρατία, αντί να παταχθεί η γραφειοκρατία. Μερικές δεκαετίες μετά, το Δημόσιο κατάντησε «ανυπόφορο», οι πολίτες «βασανίζονται» μέχρι να συλλέξουν ένα σωρό χαρτιά για να εξασφαλίσουν μια άδεια. Η ιστορία με τις εγγραφές των παιδιών στα σχολεία, είναι το τελευταίο «δύσκολο» παράδειγμα. Χειρότερα είναι τα δεδομένα με τις άδειες οικοδομής, όπου το 48ωρο του υπουργού Εσωτερικών είναι μόνο θεωρητικό. Για να υποβάλει κάποιος να υποβάλει αίτηση, θα πρέπει προηγουμένως να τρέχουν αρχιτέκτονες και πολίτες για μίνες, ώστε να εξασφαλίσουν επιμέρους άδειες και μελέτες, πληρώνοντας ένα σωρό χρήματα. Τρελή είναι και η ιστορία με τους λιγότερο τυχερούς συνανθρώπους μας, οι οποίοι ζητούν Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, αφού θα πρέπει μέσα στην αδυναμία τους, να τρέξουν να μαζέψουν ένα σωρό έντυπα. Το πιο τραγικό, είναι η ρύθμιση κληρονομικών καταστάσεων, σε περίπτωση κυρίως αφιρήδιου θανάτου. Οι κληρονόμοι για να μεταβιβάσουν ένα μικρό σπίτι και να λάβουν μικρές καταθέσεις σε τράπεζες, θα πρέπει να εξασφαλίσουν προηγουμένως ένα σωρό πιστοποιητικά από κοινοτάρχες, υπηρεσίες του Δημοσίου, ακόμη και από την Εκκλησία. Υπάρχουν και πιο δύσκολες υποθέσεις, όπου η ανάθεση των υποθέσεων σε δικηγόρους αφήνει, όχι σπάνια, τους κληρονόμους χωρίς κληρονομιά.

Ο υφυπουργός Ψηφιακής Πολιτικής κατέχει το πιο κρίσιμο χαρτοφυλάκιο, για τις σχέσεις των πολιτών με τη διοίκηση. Ο Νικόδημος Δαμριανού, αν θέλει να πετύχει και να μείνει στην ιστορία, θα πρέπει να αρχίσει να σκέφτεται για τις δυνατότητες των παππούδων του και να μετατρέψει τη δαιδαλώδη γραφειοκρατία σε φιλική επικοινωνία με τους πολίτες. Μερικά βήματα, όπως η ψηφιακή ταυτότητα, έγιναν ύστερα από χρόνια αναβολών και εμποδίων. Ωστόσο, θα πρέπει να δει και λίγο τους ψηφιακά αναλφάβητους, πολλοί από τους οποίους είναι και με πανεπιστημιακά διπλώματα. Η ζωή μπορεί να είναι «αστραπή», μα προλαβαίνουμε.

kaparispan@yahoo.gr

Τον «δολοφόνησες» τον Μάρτιν ξανά, Ντόναλντ Τραμπ

Της ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

Δεν μπόρεσαν να σου πάρουν την περηφάνια σου, κι ασου πήραν τη ζωή σου ένα πρωινό του Απριλιν, τραγουδά ο Μπόνο των U2 στον γνωστό, θρυλικό ύμνο «In the name of Love», αναφερόμενος στον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και στο σκοτεινό γεγονός της δολοφονίας του.

Ποιος είναι ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ; Πριν από ένα μήνα δεν θα χρειάζονταν συστάσεις. Μα στην εποχή που ιδιοκτήτες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης χαιρετίζουν επί σκηνής, σε «φασιστικού στυλ» κινησιολογία, την παλινόρθωση της Αυτοκρατορίας του Τραμπ, κανείς δεν ξέρει ποια θα είναι η τύχη των ιδεών του ακτιβιστή Μάρτιν στο μέλλον.

Ποιος μπορεί να εγγυηθεί πως το «Έχω ένα όνειρο» του Μάρτιν δεν θα υποβληθεί σε πλαστική χειρουργική αλλοίωσης του ιδεολογικού του φορτίου από τα συστήματα του πλουτοκρατικού τεχνοσλοκληρωτισμού που στηρίζουν τον Ντόναλντ Τραμπ;

Ποιος μπορεί να εγγυηθεί πως οι επόμενες γενιές θα κληροδοτήσουν ακέραιο –και όχι παραποιημένο– το όραμα του αγωνιστή κατά του ρατσισμού, Μάρτιν Λούθερ Κινγκ;

Η 30ή επέτειος από τη δολοφονία του Κινγκ συνέπεσε με την ορκωμοσία Τραμπ. Μέσα στη ροτόντα του Καπιτωλίου, ο Ντόναλντ ανακηρύχθηκε πρόεδρος των

ΗΠΑ, έχοντας απέναντί του την προτομή του αιδεσιμότατου Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. «Σήμερα είναι η Ημέρα του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και στο όνομά του θα αγωνιστούμε μαζί να κάνουμε το όνειρό του πραγματικότητα», υπόσχεται ο Ντόναλντ στην ομιλία του, ανασηκώνοντας τα φρύδια ταυτοχρόνως με τους ώμους, με μια ελαφρά κλίση του κεφαλιού του αριστερά, γουρλώνοντας τα μάτια και δροσίζοντας στιγμιαία τα χείλη με τη γλώσσα του. Μετά παύση. Το σκηνικό είναι σχεδόν θεατρικό. Το κοινό του νέου πλανητάρχη χειροκροτεί. Ακολούθως, σηκώνεται όρθιο. Συνεπαρμένο το κοινό του όρθιο χειροκροτεί. Και όσο αυτό το κοινό συνεπαίρνεται, η υπόλοιπη ανθρωπότητα ανατριχίζει.

Είναι τρομακτικά ανατριχιαστικά η παραφθορά της σημασίας λέξεων όπως «ελευθερία του λόγου», «δικαιώματα», «περηφάνια», «ασφάλεια», «νομιμότητα»! Αυτές οι λέξεις στα χείλη του Τραμπ βυθίζονται στα βρόμικα νερά ακροδεξιάς ρητορικής, προωθώντας πολιτικές αποκλεισμού, πόλωσης, δικασμού, ρατσισμού και εθνικής αλαζονείας. Καταλήγουν αυτές οι λέξεις να παράγουν τον ίδιο ήχο, μα με σημασιολογικό περιεχόμενο εξ ολοκλήρου αντίστροφο από το αρχικό. Πώς ο Τραμπ –με επιθετική φρασολογία και ύφος– θα υλοποιήσει το όνειρο του Μάρ-

τιν, όταν ο τελευταίος ονειρευόταν τη φυλετική ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη μέσω μη βίαιης αντίστασης; Ο Μάρτιν μιλούσε με ενωτικό και εμπνευσμένο λόγο υπέρ της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ειρήνης, της συμφιλίωσης, του σεβασμού στη μειονότητα. Ο Ντόναλντ διακηρύσσει απελάσεις μεταναστών, υπερηφανεύεται για την εθνική ανωτερότητα του κράτους που εκπροσωπεί και πάνω απ' όλα απορρίπτει την ιδιαιτερότητα.

Ο Ντόναλντ Τραμπ και οι οπαδοί του παγκοσμίως ούτε αληθινά θέλουν, μα ούτε και θα μπόρουν σε καμία περίπτωση να υλοποιήσουν το όνειρο του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Αντιθέτως, η πολιτική επάνοδος του Τραμπ εγκαινιάζει μια εκ νέου «δολοφονία» του κοινωνικοπολιτικού οράματος του Κινγκ. Εγκαινιάζει την αποθρασυμένη πολιτική συμπεριφορά. Συσπειρώνει και ενισχύει ακροδεξιά πολιτικά μορφώματα και φορείς εξτρεμιστικών ομάδων σε όλο τον κόσμο.

Στο όνομα του Τραμπ, οι δισηκατομμυριούχοι επενδυτές και πολυεθνικές που στηρίζουν αποκάλυπτα πα τον νέο πλανητάρχη, σερβίζουν μια νέα τάξη πραγμάτων τεχνοφασισμού. Έχουν στα χέρια τους τον έλεγχο της Τεχνητής Νοημοσύνης χωρίς κανένα κυβερνητικό ή θεσμικό ανάχωμα στο οποίο να οφείλουν λογοδοσία.

Θα μπόρσει η Ευρώπη να προτάξει ένα εναλλακτικό όραμα ή μήπως οι κυβερνήτες ευρωπαϊκών χωρών θα σπεύσουν να υιοθετήσουν τη δικαστική ρητορική, την πολιτική και τις πρακτικές του Ντόναλντ Τραμπ; Θα υπάρξει αντίδραση και ευαίσθητα αντανάκλαστικά από πολιτικούς χώρους του δημοκρατικού τόξου; Οι δημοσιογράφοι και γενικότερα ο Τύπος θα εξυπηρετήσουν τον τεχνοσλοκληρωτισμό ως υπάλληλοι επιχειρήσεων ή θα υπάρξουν νεοδιαφωτιστές που θα ανα-γενήσουν νέες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης;

Στο όνομα του ονειρού του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ και της αντίστασης που προτείνει η κόρη του, Μπερνίς Κινγκ, μη μιλάτε άσκοπα, αν δεν έχετε κάτι να πείτε. Αν ο Ντόναλντ Τραμπ «απελευθέρωσε» την Αμερική, αναμφισβήτητα ζούμε στην εποχή της στρέβλωσης της σημασίας των λέξεων. Ως εκ τούτου, δώστε προσοχή στις ψευδείς ειδήσεις, να γράφετε με θετικά κι ελπιδοφόρα μηνύματα απέναντι στον εκφοβιστικό λόγο. Στο όνομα του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στηρίξτε την Τέχνη και τους καλλιτέχνες, στηρίξτε τον ελεύθερο Τύπο και όσους αγωνίζονται να κρατήσουν την αλήθεια των λέξεων και τη γνησιότητα του δημοκρατικού πολιτεύματος και των ανεξάρτητων θεσμών.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο Τραμπ και η ευρωπαϊκή raison d'État

Αυτό που επιδιώκει πρωτίστως ένα πολιτικό υποκείμενο είναι να εντοπίσει τους πρωταγωνιστές σε μια δεδομένη πολιτική αρένα και να ανιχνεύσει τις τάσεις και τη δυναμική των συμμαχιών και των ανταγωνισμών τους, προκειμένου να σχεδιάσει έναν χάρτη του πολιτικού πεδίου στο οποίο αγωνίζεται και το ίδιο. Γίνεται όλο και πιο σαφές ότι ο σημαντικότερος πρωταγωνιστής για τα επόμενα χρόνια, τα χρόνια δηλαδή της διακυβέρνησης Τραμπ, θα είναι μια φρασματική οντότητα, η οποία βρίσκεται στο μεταίχμιο φθοράς και αφωροσίας, ύπαρξης και ανυπαρξίας, το ευρωπαϊκό κράτος. Υπερασπιστής και φορέας της ευρωπαϊκής raison d'État, το κράτος αυτό είναι την ίδια στιγμή σχεδιαστής και εφαρμοστής των ευρωπαϊκών αποφάσεων για τα σημαντικότερα ζητήματα που αφορούν το σύνολο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πώς όμως είναι δυνατή η ύπαρξη ενός ευρωπαϊκού κυριαρχικού κράτους; Είναι άραγε απλά δυνατή; Για απάντηση, αρκεί η προσεκτική πα-

ρατήρηση της λειτουργίας των υπαρχόντων ευρωπαϊκών θεσμών κατά τη διάρκεια των διαδοχικών κρίσεων των τελευταίων δεκαπέντε ετών: την κρίση των δημοσίων χρεών και της αναχρηματοδότησης των οικονομιών των ευρωπαϊκών χωρών, οι οποίες αδυνατούν να ελέγξουν τους εθνικούς προϋπολογισμούς και να περιορίσουν τις δημόσιες δαπάνες τους, την πανδημία και την ευρωπαϊκή οικονομική και στρατιωτική εμπλοκή στον πόλεμο της Ουκρανίας. Γιατί τι είναι το «κράτος»; Ένας «οργανικός θεσμός» (Menger), απαραίτητος για την επιβίωση του κοινωνικού και πολιτικού σώματος. Ο θεσμός αυτός αναδύεται όταν οι υπόλοιπες συλλογικότητες εντός της κοινωνίας των πολιτών δεν είναι σε θέση να αναλάβουν τις απαραίτητες δράσεις για την υπέρβαση μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης; «Κυρίαρχος είναι εκείνος που αποφασίζει για την έκτακτη κατάσταση», έγραφε ο Καρλ Σμιτ. Πρόσθεσε μάλιστα πως η έκτακτη κατάσταση δεν είναι μια κατάσταση, η οποία προβλέπεται συνταγματικά. Ο κυρίαρχος δεν προκύπτει άρα από μια συνταγματική παραχώρηση εξου-

Η κρίση που καλείται να αντιμετωπίσει ο κόσμος και η Ευρώπη είναι η άναρχη και καταπιεστική παγκόσμια διακυβέρνηση του Τραμπ.

σίων σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο με σκοπό την αντιμετώπιση μιας εξωτερικής ή εσωτερικής απειλής. Δεν είναι κάτι ανάλογο με τον θεσμό του «δικτάτορα» στην αρχαία Ρώμη. Αυτό που αναδύεται κατά την έκτακτη κατάσταση είναι μια νέα μορφή θεσμικής εξουσίας σε απόλυτη συτήφεια με την υπαρκτή κρίση που αντιμετωπίζει το πολιτικό σώμα.

Βασικός εχθρός του ευρωπαϊκού κράτους είναι τα εθνικά κράτη, από τα οποία αντλούν τη νομιμοποίησή τους οι ευρωπαϊκοί θεσμοί, τα όργανα δηλαδή του ευρωπαϊκού κράτους. Ποια είναι η σχέση μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και του ευρωπαϊκού κράτους; Η ύπαρξη του ενός θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη του άλλου, εφόσον δεν μπο-

ρεί να υπάρξει παρά μόνον ένας κυρίαρχος. Η προσπάθεια του Γκούργκεν Χάμπερμας να θεμελιώσει θεωρητικά ένα μοντέλο διπλής κυριαρχίας ήταν ανεπιτυχής. Δεν κατάφερε να πείσει ότι ένα τέτοιο πολιτικό μοντέλο είναι βιώσιμο. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ποια ήταν η κατάσταση στην Ευρώπη πριν την ανάδυση των εθνικών κρατών για να καταλάβει την αδυναμία μιας τέτοιας προσπάθειας. Μια σχέση όπως η μεσαιωνική συμβίωση ανάμεσα στους βασιλικούς οίκους και τους οίκους των μικρότερων (υποτελών) φεουδαρχών, δηλαδή μια διαιωνιζόμενη σχέση ανταγωνισμού και εχθρότητας, μόνο πρόσκαιρη μπορεί να είναι. Υπόκειται στον νόμο του χρόνου. Η δυναμική και η ιστορική τάση είναι η ενδυνάμωση της κεντρικής εξουσίας και η μετατροπή των τοπικών εξουσιών σε εσωτερικούς μηχανισμούς της κεντρικής εξουσίας. Πολλοί θα ισχυρισθούν ότι αυτό που μοιάζει ως ευρωπαϊκό κράτος κατά την αντιμετώπιση των κρίσεων δεν είναι άλλο από τη στενή και θεσμοθετημένη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών εθνικών κρατών, χωρίς τη συμφωνία των οποίων

άλλωστε καμία δράση δεν μπορεί να αναληφθεί. Τα ευρωπαϊκά εθνικά κράτη όμως δεν υπερασπίζονται την ίδια raison d'État. Κάθε ένα από αυτά υπερασπίζεται τη δική του ύπαρξη, ενώ η raison d'État του ευρωπαϊκού κράτους δεν μπορεί να είναι η στήριξη των εθνικών raisons d'État, οι οποίες δεν είναι πάντοτε συμβατές. Μάλιστα είναι σε μεγάλο βαθμό ανταγωνιστικές. Αυτό άλλωστε χρησιμοποιούν και θα χρησιμοποιήσουν οι εχθροί της Ευρώπης, από τον Πούτιν έως τον Τραμπ για να κάψουν την Ευρώπη: διαίρει και βασίλευε. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα μεμονωμένα εθνικά κράτη δεν αποτελούν κίνδυνο για τους εχθρούς της Ευρώπης. Αυτό που αποτελεί κίνδυνο για τους εχθρούς της Ευρώπης είναι η μία και αδιαίρετη Ευρώπη, όχι τα ευρωπαϊκά εθνικά κράτη αλλά το ευρωπαϊκό κράτος.

Η νέα κρίση που καλείται να αντιμετωπίσει ο κόσμος και η Ευρώπη είναι η άναρχη και καταπιεστική παγκόσμια διακυβέρνηση του Τραμπ, η οποία εκφράζεται με το δόγμα MAGA (Make America Great Again). Απειλές, εκβιασμοί και πλανητικό bullying σε συμμάχους και

εχθρούς είναι τα μέσα υλοποίησης της πλανητικής πολιτικής αναστήλωσης της αμερικανικής κυριαρχίας του προέδρου Τραμπ. Οι προθέσεις του νέου πλανητάρχη είναι σαφείς: η μετατροπή των συμμάχων σε υποταλείς. Κάτι το οποίο θα μπορούσε να επιτύχει εάν οι ευρωπαϊκές χώρες στέκονταν μόνη η κάθε μία ενάντια στη βούλησή του. Όσο όμως μένουν ενωμένες και ανεπιτήθετες, το σύνολό τους είναι μεγαλύτερο από το άθροισμά τους. Διότι από το σύνολο αναδύεται μια νέα raison d'État, που δεν είναι απλά ο κοινός παρονομαστής των εθνικών raisons d'État. Η νέα raison d'État ανανέει την ισχύ του συνόλου, τις ύστατες δυνατότητες του όλου, κάτι το οποίο καμία εθνική raison d'État δεν μπορεί καν να διασθανθεί. Το υποκειμενικό αίσθημα ισχύος του ευρωπαϊκού κράτους είναι ανάλογο με την αντικειμενική του θέση στο πλανητικό σύστημα. Και η κατάκτηση αυτής της θέσης είναι η δική του μοναδική raison d'État.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Οι προσκεκλημένοι και οι παρουσίες τους

1

Μαρκ Ζούκερμπεργκ

Meta

212

δισ. δολάρια

Οσο ήταν φοιτητής στο Χάρβαρντ, το 2004, ξεκίνησε το Facebook μαζί με τέσσερις συγκατοίκους του με στόχο τη βαθμολόγηση των συμφοιτητών τους και την ανάδειξη των ομορφότερων. Τέσσερα χρόνια αργότερα, σε ηλικία 23 ετών, έγινε ο νεότερος αυτοδημιούργητος δις-κατομμυριούχος. Το 2012 εισήγαγε την εταιρεία, της οποίας είχε πλέον εξασφαλίσει την πλειοψηφία των μετοχών, στο χρηματιστήριο. Το 2021 απέκτησε τις εφαρμογές Instagram και WhatsApp και η εταιρεία του μετονομάστηκε σε Meta. Είχε διάφορες νομικές περιπέτειες και έχει υποχρεωθεί να καταθέσει ενώπιον του Κογκρέσου τέσσερις φορές. Το φλερτ του 40χρονου Ζούκερμπεργκ με τον Τραμπ είναι πολύ πρόσφατο και επισφραγίστηκε με την κατάργηση του fact-checking από τη Meta, κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν του Χ του Μασκ.

2

Τζεφ Μπέζος

Amazon, Blue Origin,
Washington Post

251

δισ. δολάρια

Είναι ο δεύτερος πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο. Αποφοίτησε από το Πρίνστον το 1986 και ξεκίνησε αμέσως να δουλεύει στη Γουόλ Στριτ έως το 1994, οπότε ίδρυσε την Amazon. Η απόφαση του 61χρονου επιχειρηματία να μην επιτρέψει στην εφημερίδα του, Washington Post, να πάρει θέση υπέρ της Κάμαλα Χάρις ήταν η πρώτη ένδειξη ότι το φύλλο με σλόγκαν «Η δημοκρατία πεθαίνει στο σκοτάδι» αλλάζει στάση έναντι του Τραμπ. Η Amazon διώρισε ένα εκατομμύριο στο επίτελαιο Τραμπ για την ορκωμοσία και ο ίδιος ο Μπέζος με τη σύντροφό του εξασφάλισαν περίοπτη θέση στην τελετή. Αν και ανταγωνιστής της Space X του Μασκ με την Blue Origin, ο ιδρυτής της Amazon θεωρεί πως υπάρχει χώρος για τις διαστημικές φιλοδοξίες και των δύο.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Τα δισ. μιας μετασοβιετικής αυλής

Είναι οι Αμερικανοί μεγιστάνες της ψηφιακής οικονομίας σαν τους ολιγάρχες του Πούτιν; Έχουν λιγότερη οικονομική ισχύ, αλλά πολύ περισσότερη επιρροή στην κοινή γνώμη

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Την Παρασκευή πριν από την ορκωμοσία του Ντόναλντ Τραμπ, η βιομηχανία των κρυπτονομισμάτων συγκεντρώθηκε στην Ουάσιγκτον για «τον χορό των crypto», όπως βαφτίστηκε. Όλοι όσοι απασχολούνται στον τομέα ήταν εκεί, από τους ιδρυτές του κρυπτοχρηματιστηρίου Gemini, τους αδελφούς Βίνκελβος, μέχρι τον διευθύνοντα σύμβουλο της Coinbase, Μπράιαν Αρμστرونγκ. Παρόντες ήταν επίσης ο υποψήφιος υπουργός Οικονομικών του Τραμπ και ο πρόεδρος της Βουλής. Εφαγαν τόνο ταρτάρ και μοσχάρι tenderloin. Ακουσαν τον Snoop Dogg να τραγουδάει και κούνησαν ρυθμικά τα καπέλα τους, πάνω στα οποία αναγραφόταν το σύνθημα «Κάνε ξανά μεγάλο το bitcoin», επαληθεύοντας την εκτίμηση της Wall Street Journal πως ο Τραμπ έχει γίνει «η κεντρική μαζορέτα των κρυπτονομισμάτων». Τα όρια μεταξύ χρήματος και πολιτικής είναι πλέον δυσδιάκριτα.

Αποχαιρετώντας τον Λευκό Οίκο, ο Τζο Μπάιντεν προειδοποίησε πως διαμορφώνεται στις ΗΠΑ «μια νέα ολιγαρχία». Πράγματι, κατά την ορκωμοσία του Τραμπ στη Ροτόντα του Καπιτωλίου την περασμένη Δευτέρα, τον νέο Αμερικανό πρόεδρο πλαισίωσαν επιχειρηματίες των οποίων η περιουσία ξεπερνά συνολικά το 1,3 τρις. δολάρια. Μόνο οι τρεις εξ αυτών, Ελον Μασκ, Τζεφ Μπέζος και Μαρκ Ζούκερμπεργκ, υπερβαίνουν τα 900 δισ. δολάρια, παραπάνω από το ΑΕΠ του Ισραήλ, της Ελλάδας και της Κροατίας μαζί. Με δεδομένο τον συναλλακτικό τρόπο άσκησης της πολιτικής από τον Τραμπ εξασφάλισαν και τις καλύτερες θέσεις. Μόνο η οικογένειά του είχε μικρότερη απόσταση από τον 47ο πρόεδρο καθώς ορκιζόταν στη Βίβλο.

Δεν ήταν πάντα τόσο καλές οι σχέσεις του Τραμπ με αυτό

που ο στενός συνεργάτης του Στιβ Μπάινον ακόμη αποκαλεί «το κράτος απαρτχάιντ της Σιλικον Βάλεϊ». Κάποτε ο Τραμπ αποκαλούσε εσκεμμένα τον Μπέζο «Μπόζο» και απειλούσε τον Ζούκερμπεργκ ότι θα σαπίσει στη φυλακή αν συνεχίσει να κάνει παρανομίες. Μόλις πριν από τέσσερα χρόνια η επιχειρηματική ελίτ των ΗΠΑ ήταν έξαλλη με την εισβολή υποστηρικτών του Τραμπ στο Καπιτώλιο και τον ρόλο του σε αυτήν. Η Meta είχε εμφανιστεί το 2021 ανδισμένη και ο Ζούκερμπεργκ εξήγγειλε

Από τη νέα διακυβέρνηση έχουν κοινές προσδοκίες: από τις φορολογικές περικοπές έως το τέλος των ελέγχων στις εταιρείες τους.

ότι η πλατφόρμα μπλοκάρει τον λογαριασμό του. Το ίδιο μέτρο είχε λάβει και ο Μασκ. Λίγο πριν από την ορκωμοσία, ο Ζούκερμπεργκ κατέθεσε τον οβολό του (1 εκατ. δολάρια) για την τελετή, ενώ υιοθέτησε το μοντέλο των «community notes» (σχολίων των χρηστών) για την επαλήθευση των πληροφοριών που διακινούνται στην πλατφόρμα. Υπό αυτό το καθεστώς, οργανωμένες ομάδες θα μπορούσαν να επιβάλουν τη δική τους αλήθεια. Στο όνομα του υποτιθέμενου «τερματισμού της λογοκρισίας» ανοίγει η κερκόπορτα για την κυριαρχία της «μετα-αλήθειας» και των «εναλλακτικών γεγονότων», δύο εννοιών που παγιώθηκαν κατά την πρώτη θητεία Τραμπ. Μόλις προχθές διαπιστώθηκε ότι τόσο το Facebook όσο και το Instagram «θολώνουν» αναρτήσεις για χάπι άμβλωσης. Η «λογοκρισία» απλώς άλλαξε πρόσημο.

Ο Σαμ Αλτμαν, CEO της OpenAI, στον Λευκό Οίκο κατά την ανακοίνωση προγράμματος ύψους 500 δισ. δολ. που αφορά την κατασκευή υποδομών τεχνητής νοημοσύνης στις ΗΠΑ. Το πρόγραμμα προκάλεσε τη χλεύη του Μασκ — μια πρώτη ένδειξη ότι οι μεγιστάνες του Τραμπ δεν έχουν συμβατές επιδιωξείς.

Οι αναφορές περί «νέας ολιγαρχίας» έχουν προκαλέσει πολλές συζητήσεις στην Ουάσιγκτον, καθώς ο όρος έχει συνδεθεί με τη μετασοβιετική ανάδυση ημετέρων επιχειρηματιών που λεηλάτησαν τον εθνικό πλούτο της χώρας επί προεδρίας Μπόρις Γέλτσιν και Βλαντιμίρ Πούτιν. «Στη δεκαετία του 1990, πέντ' -έξι απατεώνες εμφανίστηκαν από τα συντρίμια του παλιού καθεστώτος για να εκμεταλλευθούν την εγγύητά τους με τον Μπόρις Γέλτσιν και την οικογένειά του, και να αρπάξουν τα πολύτιμα κρατικά κεφάλαια, πετρελαιοπηγές, ορυχεία, τηλεοπτικούς σταθμούς, σε εξευτελιστικές τιμές. Όταν κατέφτασε ο Πούτιν το 2000, καθαίρεσε τους περισσότερους από την πρώτη αυτή γενιά ολιγαρχών αντικαθιστώντας τους με τη δική του σατραπεία», είναι η περιγραφή που κάνει ο Ντέιβιντ Ρέμνικ, διευθυντής του περιοδικού New Yorker.

«Είναι θεμιτός ο παραλληλισμός;», αναρωτιέται ο Economist στο τελευταίο τεύχος του και η απάντηση είναι αρνητική. Το επίχειρμα του βρετανικού περιοδικού είναι ότι το μερίδιο των τεχνολογικών κολοσσών Amazon, Meta και Tesla ανέρχεται μόλις στο 1,8% του αμερικανικού ΑΕΠ. Μελέτη του 2004 ανέφερε ότι στη Ρωσία είκοσι μεγιστάνες απασχολούσαν το ένα πέμπτο του εργατικού δυναμικού και εξασφάλιζαν το 77% των πωλήσεων στους τομείς της βιομηχανίας και της εξόρυξης. Η συγκέντρωση πλούτου προκαλεί, εξάλλου, ιστορικές αναφορές στην «επικρουση εποχή» του Τζον Ντ. Ροκφέλερ, ενός από τους επονομαζόμενους «βαρώνους-λυστές» στα τέλη του 19ου αιώνα, που έκαναν λεφτά επιδιδόμενοι σε πολιτικές μηχανορραφίες και υπονομεύοντας τη δημοκρατία.

Κατά τον Economist, η εμπειρία του Ροκφέλερ αποτελεί λό-

γο να μην πανικοβάλλεται κανείς, αφού παρά τον μυθικό του πλούτο δυσκολευόταν να έχει επιρροή στους διαδρόμους της εξουσίας. Συνεπώς, δεν είναι δεδομένη η πρόσβαση των μεγιστάνων στα κέντρα λήψης αποφάσεων στην Ουάσιγκτον. Την ίδια στιγμή, ο έρωτας του Τραμπ με την τεχνολογία είναι κινήματός του αντιμετώπιζει με καχυποψία τους ιδιοκτήτες των εταιρειών του τομέα. Η τεchnοφοβία συνδέεται άλλωστε με τη συνωμοσιολογία. Η εσωκομμα-

Ο Τραμπ έχει γίνει «η κεντρική μαζορέτα των κρυπτονομισμάτων»: τα όρια μεταξύ χρήματος και πολιτικής είναι πλέον δυσδιάκριτα.

τική αντίπαλος του Τραμπ, Νίκι Χέιλι, έχει συστήσει συμβουλευτική εταιρεία που παροτρύνει όσους επιχειρηματίες θέλουν να εξασφαλίσουν την εύνοια του Τραμπ να ακολουθούν «τη στρατηγική Ντόλι Πάρτον»: Ελάχιστες δημόσιες τοποθετήσεις περί πολιτικής για να μη δυσανεχθούν τον πρόεδρο. Τέλος, ο Economist πιστεύει ότι σε αντίθεση με τον απόλυτο έλεγχο του Ροκφέλερ στον πετρελαϊκό τομέα, σήμερα η κατάσταση είναι διαφορετική. Κανένας από τους τεχνολογικούς κολοσσούς δεν μπορεί να κρατήσει σε ομπρία την αμερικανική οικονομία: Ο τομέας «δεν είναι μια μονολιθική ομάδα συμφερόντων, όπως οι Ρώσοι ολιγάρχες των οποίων οι επιχειρήσεις δεν επικαλύπτονταν. Οι μεγιστάνες της τεχνολογίας έχουν συχνά αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα... Ολοι μαζί συνωστίζονται στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης».

Η παραπάνω εκτίμηση είναι μεν ανακουφιστική και δικαιώθηκε από την πρώτη ανοικτή κόντρα του Μασκ με τον Σαμ Αλτμαν της OpenAI, δεν λαμβάνει όμως υπόψη της τη σύγκλιση των συμφερόντων τους και τις κοινές προσδοκίες τους από τον Τραμπ: φορολογικές περικοπές μέχρι τέλος στους ελέγχους λειτουργίας τους. Παράλληλα, παραγνρίζει το μέγεθος της πολιτικής επιρροής τους, ειδικά μέσα από τις πλατφόρμες των σόσιαλ μίντια. Οι δυνατότητες χειραγώγησης της κοινής γνώμης μέσα από την παραπληροφόρηση ή την κατάργηση του fact-checking είναι απεριόριστες. Εξίσου ατυχής είναι η απειρίστητος. Εξίσου ατυχής είναι η παραλληλισμός με τον Ροκφέλερ. Όπως σημειώνει ο διευθυντής του περιοδικού New Yorker, «η επιρροή του Μασκ, σε αντίθεση με τους προκατόχους του στην «επικρουση εποχή», ενισχύεται από το ακροατήριό του στη μηχανή σόσιαλ μίντια που έχει στην κατοχή του».

Ο πλούτος του Πούτιν υπολογίζεται από το Fortune στα 200 δισ. δολάρια. Είναι ο πλουσιότερος εν ενεργεία πολιτικός στην υφήλιο. Το πρακτορείο Bloomberg αποτιμά την περιουσία του Τραμπ σε 7 δισ. δολάρια. Μετά τη δημιουργία όμως του δικού του κρυπτονομίσματος, οι εκτιμήσεις έκαναν λόγο για 63,8 δισ. δολάρια, καθιστώντας τον έναν από τους 25 πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο. Πάντως, μετά την ορκωμοσία η αξία των νομισμάτων του προέδρου και της Πρώτης Κυρίας σημείωσε μεγάλες απώλειες, περιοριζόμενη στα 9,8 δισ. δολάρια, επιβεβαιώνοντας αναλυτές που προέβλεπαν ότι είναι θέμα χρόνου πολλοί μικροεπενδυτές να χάσουν τα χρήματά τους. Τα πανηγύρια στο crypto πάρτι ήταν βιαστικά. Λειτουργώντας ως σπεκουλαδόρος, ο Τραμπ έκανε ακριβώς αυτό που απευχεται η βιομηχανία: απαξίωσε τα κρυπτονομίσματα ως τζόγο.

Σουντάρ Πιτσάι
Alphabet Inc., Google

1,3
δισ. δολάρια

Ινδικής καταγωγής, ο 53χρονος Αμερικανός διευθύνων σύμβουλος της Alphabet Inc. και της θυγατρικής της Google έκανε βασικές σπουδές στην Ινδία και μάστερ στο Stanford και στο UPenn. Ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του από τη συμβουλευτική McKinsey και βρίσκεται στο τιμόνι του τεχνολογικού κολοσσού τα τελευταία 10 χρόνια. Πριν από δύο χρόνια, η ετήσια αμοιβή του ανήλθε σε 200 εκατ. δολάρια, γεγονός που επέκριναν πολλοί εργαζόμενοι καθώς την επόμενη χρονιά έγιναν μεγάλης κλίμακας απολύσεις. Τον περασμένο Απρίλιο, 28 υπάλληλοι της Google έχασαν τη δουλειά τους επειδή διαμαρτυρήθηκαν για το συμβόλαιο της εταιρείας με την ισραηλινή κυβέρνηση και τον στρατό εν μέσω του πολέμου στη Γάζα. Ο Πιτσάι προειδοποίησε ότι ο χώρος εργασίας δεν είναι κατάλληλος για πολιτικές συζητήσεις.

Ελον Μασκ
X, Tesla, SpaceX

436
δισ. δολάρια

Ο πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο ανέλαβε πριν από λίγες ημέρες επικεφαλής του υπουργείου Κυβερνητικής Αποτελεσματικότητας (DoGE). Νοτιοαφρικανικής καταγωγής, ο 54χρονος Μασκ αποφοίτησε από το UPenn με πτυχίο οικονομικών και φυσικής. Ενώ αρχικά είχε τη φήμη ενός ιδιοφυούς καινοτόμου επιχειρηματία, η αγορά του Twitter έναντι 44 δισ. δολαρίων τον μετέτρεψε σε δικαστική προσωπικότητα. Αν και είχε ψηφίσει Χίλαρι Κλίντον και Τζο Μπάιντεν στις προηγούμενες αναμετρήσεις, ήταν ο μεγαλύτερος δωρητής στη δεύτερη προεκλογική εκστρατεία του Τραμπ. Συνωμοσιολόγος, αντισημίτης και ομοφοβικός, έχει επανειλημμένως υποστηρίξει ακροδεξιούς ηγέτες στην Ευρώπη με αποκρύφωμα τη ζωντανή συζήτησή του με την επικεφαλής της Εναλλακτικής για τη Γερμανία (AfD), Άλις Βάιντελ.

Γιατί όχι
ευρωπαϊκά
σόσιαλ
μίντια;

Η Σκοτ Μόρτον σχολιάζει τις προτροπές που ακούγονται στην ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα για ίδρυση ενός ευρωπαϊκού μέσου κοινωνικής δικτύωσης και αποσύνδεσης από τις υπηρεσίες των αμερικανικών εταιρειών. «Αυτά τα θεωρώ εν πολλοίς ανοησίες. Δεν με ενδιαφέρει τι εθνικής προέλευσης είναι το προϊόν που χρησιμοποιώ. Αυτό που με ενδιαφέρει είναι η πλατφόρμα να είναι καλής ποιότητας, σύννομη, ασφαλής, υπέρ της δημοκρατίας κ.ο.κ. Αν οι υπόλοιπες πλατφόρμες ακολουθήσουν το X και βυθιστούν στον βούρκο, πρέπει να υπάρχει μια εναλλακτική επιλογή, στην οποία να μπορούν να στραφούν οι χρήστες. Γιατί δεν βλέπουμε κάποιον επιχειρηματία στην Ευρώπη να παίρνει πόρους από το πρόγραμμα IPCEI (σημαντικά έργα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος) ή από κάποιον ταμείο για έρευνα και ανάπτυξη, να αντιγράφει το μοντέλο των αμερικανικών εταιρειών κοινωνικής δικτύωσης αλλά να το λειτουργεί βάσει κανόνων και ελέγχου περιεχομένου; Θα μπορούσε να λειτουργεί βάσει διαφημίσεων, αλλά με πολύ λιγότερες διαφημίσεις από το Facebook, θα μπορούσε να λειτουργεί με συνδρομές - δεν έχει σημασία». Θα φτάσει όμως η δυσарέσκεια των χρηστών με τις αμερικανικές πλατφόρμες στην κρίσιμη μάζα ώστε να είναι οικονομικά βιώσιμο ένα εναλλακτικό μέσο που ημιδοτεθεί το έγκυρο και βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα περιεχόμενο;

«Θεωρώ ότι το προσεγγίζετε από την ανάποδη το θέμα. Η επίδραση του δικτύου είναι κάτι πολύ ισχυρό - θέλω να βρίσκομαι εκεί που βρίσκονται όλοι οι άλλοι. Είναι πολύ δύσκολο κάποιος ατομικά να πάρει την απόφαση να είναι ο πρώτος που θα αποχωρήσει από μία πλατφόρμα που απολαμβάνει αυτά τα network effects και να μεταβεί σε μία άλλη όπου δεν υπάρχουν. Είναι ένα πρόβλημα συντονισμού, στη λύση του οποίου θα συνέβαλλε μία επιχειρηματική πρωτοβουλία όπως αυτή που ανέφερα - ή μία πρωτοβουλία των ευρωπαϊκών ενώσεων δημοσιογράφων που είναι κατά της Big Tech, για ένα μη κερδοσκοπικό δίκτυο στο οποίο θα συμμετέχουν όλοι οι δημοσιογράφοι και οι εφημερίδες της Ευρώπης. Κάποιος όμως πρέπει να φτιάξει το δίκτυο, ώστε να γίνει αυτή η μαζική μετακίνηση. Η Ευρώπη παραπονιέται συνέχεια για τις κακές της επιδόσεις στην καινοτομία· αν οι αμερικανικές πλατφόρμες ανακοινώσουν ότι θα υποβαθμίσουν το προϊόν τους, έχουμε δει τι θα συμβεί αυτό στην πράξη με την διολίσθηση του X, και ούτε αυτό δεν οδηγεί σε εναλλακτικές από την Ε.Ε., τότε της αξίζει ο χαρακτηρισμός του ουραγού στην καινοτομία. Θα φτιάξει εσείς - και θα είναι ένα αβίαστο λάθος».

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Η Φιόνα Σκοτ Μόρτον συμπεριλαμβάνεται στους κορυφαίους ειδικούς στον κόσμο στα οικονομικά του ανταγωνισμού - και ειδικά στη ρύθμιση του ψηφιακού κλάδου. Καθηγήτρια Οικονομικών στη Σχολή Μάντζμεντ του Πανεπιστημίου Γέιλ, το 2023 ήταν υποψήφια για τη θέση της επικεφαλής οικονομολόγου για θέματα ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά απέσυρε την υποψηφιότητά της ύστερα από παρέμβαση του προέδρου Μακρόν κατά του διορισμού μιας μη Ευρωπαίας στη θέση.

Η συνομιλία μας έλαβε χώρα την επομένη της ορκωμοσίας, με την προβλεπόμενη παρουσία των πιο ισχυρών Αμερικανών επιχειρηματιών της τεχνολογίας, οι οποίοι, σε αντίθεση με οκτώ χρόνια πριν, έχουν δώσει σαφή δείγματα υποταγής στον Τραμπ - και περιμένουν ανταλλάγματα. Ένας τρόπος με τον οποίο ο νέος Λευκός Οίκος θα μπορούσε να βοηθήσει τους τεχνολογικούς κολοσσούς είναι να τους προστατεύσει από τις οχλήσεις των ρυθμιστικών αρχών, τόσο στις ΗΠΑ όσο και εκτός αυτών. (Ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ της Meta ήδη παρότρυνε τον Τραμπ να πιέσει τις Βρυξέλλες να χαλαρώσουν τον έλεγχο που ασκούν στις αμερικανικές εταιρείες τεχνολογίας.) Αλλά σε ένα νέο περιβάλλον όπου οι σχέσεις με τον ένοικο του Οβάλ Γραφείου ενδέχεται να είναι πιο σημαντικές από τον νόμο και τα πραγματικά δεδομένα για τις προοπτικές μιας εταιρείας, πολλοί περιμένουν να δουν πώς θα αλλάξει η στάση του υπουργείου Δικαιοσύνης και της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Εμπορίου (FTC) απέναντι στην Big Tech.

Ρωτώ τη Σκοτ Μόρτον αν θεωρεί ότι η επιβολή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας θα είναι χαμηλά στην ατζέντα της νέας αμερικανικής κυβέρνησης. «Δεν είναι προφανές. Έχουμε μια σύγκρουση πλέον στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα μεταξύ των παραδοσιακών συντηρητικών, που τους αρέσουν τα επιχειρηματικά κέρδη και συνεπώς τους αρέσουν τα μονοπώλια, και οι οποίοι τείνουν να ανήκουν στο υψηλότερο 1% της κατανομής του εισοδήματος, και των λαϊκιστών, που είναι ενισχυμένοι και που αποτελούν τον πυρήνα του κινήματος MAGA. Οι λαϊκιστές είναι κατά των μεγάλων επιχειρήσεων και της επιχειρηματικής ισχύος».

Είδαμε ήδη μια πρώτη αψιμαχία μεταξύ των πλουτοκρατών

Φιόνα Σκοτ Μόρτον

Καθηγήτρια Οικονομικών στη Σχολή Μάντζμεντ του Πανεπιστημίου Γέιλ

Οι πλουτοκράτες θα συγκρουστούν με τους λαϊκιστές

Τα δύο ρεύματα στο στρατόπεδο του Τραμπ προμηνύουν «εμφύλιο» για τη ρύθμιση της αγοράς και κυρίως των τεχνολογικών κολοσσών με μονοπωλιακές αξιώσεις. Τι μπορεί να κάνει η Ευρώπη

και των λαϊκιστών, για το θέμα της θεώρησης βίζας H1B για αλλοδαπούς εργαζομένους υψηλής εξειδίκευσης, παρατηρώ. «Ακριβώς. Με τους λαϊκιστές να λένε ότι δεν χρειαζόμαστε άλλους μετανάστες και τους πλουτοκράτες να λένε ότι οι μετανάστες αυτοί απασχολούνται στις τεχνολογικές startups τους - ή, στην περίπτωση ανειδίκευτων εργαζομένων, στα εργοστάσια συσκευασίας κρέατος που τους ανήκουν. Άρα οι πλουτοκράτες θέλουν περισσότερη μετανάστευση. Τα άτομα που διορίστηκαν στη FTC και στο τμήμα αντιμονοπωλιακών πρακτικών του υπουργείου Δικαιοσύνης ανήκουν στην παράδοση του λαϊκισμού και της επιβολής της νομοθεσίας - είναι άτομα που έχουν εργαστεί και στο παρελθόν στις υπηρεσίες αυτές και πιστεύουν στο έργο τους».

Άρα, εκτιμά η Σκοτ Μόρτον, το έργο ρύθμισης του ανταγωνισμού θα συνεχιστεί ως είχε, «έως ότου κάποια εταιρεία βρεθεί να κατηγορείται για παράβαση της νομοθεσίας και μπορεί να αποκτιήσει πρόσβαση στον Λευκό Οίκο και να δωροδοκήσει τον Τραμπ, να αγοράσει τα κρυπτονομίσματά του ή κάτι τέτοιο, και εκείνος την στάση της νέας κυβέρνησης απέναντι στη διαφθορά και στις συγκρούσεις συμφερόντων, σημειώνω».

Το λανσάρισμα ενός «meme coin» με το όνομα του νέου προέδρου λίγες ημέρες πριν ορκιστεί δεν είναι ο καλύτερος ορισμός για τη στάση της νέας κυβέρνησης απέναντι στη διαφθορά και στις συγκρούσεις συμφερόντων, σημειώνω.

«Σωστά. Φαίνεται ότι η διάταξη περί απολαβών (Emoluments Clause) του συντάγματος, που

«Η διάταξη περί απολαβών του συντάγματος, που απαγορεύει στον πρόεδρο να πλουτίζει ενώ διατηρεί το αξίωμά του, έχει μετατραπεί σε νεκρό γράμμα - που σημαίνει ότι όλα είναι δυνατικά προς πώληση. Γι' αυτό είδαμε όλες αυτές τις χορηγίες προς την Επιτροπή Ορκωμοσίας - γιατί όλες οι εταιρείες θέλουν να έχουν τη δυνατότητα να πάρουν τηλεφώνω στον Λευκό Οίκο και να εξηγήσουν γιατί τα δικά τους προϊόντα πρέπει να εξαιρεθούν από τους δασμούς ή κάτι αντίστοιχο, με την κατάλληλη αποζημίωση στο κατάλληλο άτομο».

απαγορεύει στον πρόεδρο να πλουτίζει ενώ διατηρεί το αξίωμά του, έχει μετατραπεί σε νεκρό γράμμα - που σημαίνει ότι όλα είναι δυνατικά προς πώληση. Γι' αυτό είδαμε όλες αυτές τις χορηγίες προς την Επιτροπή Ορκωμοσίας - γιατί όλες οι εταιρείες θέλουν να έχουν τη δυνατότητα να πάρουν τηλεφώνω στον Λευκό Οίκο και να εξηγήσουν γιατί τα δικά τους προϊόντα πρέπει να εξαιρεθούν από τους δασμούς ή κάτι αντίστοιχο, με την κατάλληλη αποζημίωση στο κατάλληλο άτομο».

Η διακεκριμένη οικονομολόγος του Γέιλ δίνει έναν ακόμη λόγο γιατί, παρά το γεγονός ότι οι μεγάλες πλατφόρμες έχουν «προσαρμόσει» τις εταιρικές πολιτικές τους στην κατεύθυνση που απαιτούσε το συντηρητικό κίνημα (υπέρ της «ελευθέρης εκ-

φρασης» και κατά της «φιμωσής συντηρητικών απόψεων»), δεν θα γλιτώσουν εν γένει τη στενή επιτήρηση του νέου υπουργείου Δικαιοσύνης. Όπως αναφέρει, τουλάχιστον ένας από τους νέους αξιωματούχους προέρχεται από τον όμιλο ΜΜΕ του Ρούπερτ Μέρντοχ - συμφέροντα που έχουν ανοικτή κόντρα με τις μεγάλες πλατφόρμες σχετικά με τη διάδοση και αξιοποίηση του ειδησεογραφικού τους περιεχομένου στο Διαδίκτυο χωρίς την απαιτούμενη αποζημίωση. «Η αντιπαράθεση αυτή δεν επιλύεται με την κατάρνηση των κανόνων για τον έλεγχο του περιεχομένου», τονίζει η Σκοτ Μόρτον.

Υποβάθμιση και ευκαιρία

«Επιπλέον, η κατάρνηση των κανόνων αλλάζει την ποιότητα του προϊόντος», συνεχίζει. «Για τους ανθρώπους που έχουν μια έφεση στο μίσος και στη βία, το "τέλος της λογοκρισίας" είναι θαυμάσιο, όλα επιτρέπονται. Αλλά οι περισσότεροι χρήστες θέλουν απλά να βλέπουν υλικό για τον γάμο του ξαδέλφου τους ή τις διακοπές των φίλων τους. Δεν θέλουν να βλέπουν όλο αυτό το μίσος, τον μισογυνισμό, τις ασχήμιες κάθε μορφής. Και έτσι αποχωρούν από τις πλατφόρμες. Ο Μασκ, για παράδειγμα, αγόρασε το Twitter, υποβάθμισε το προϊόν, κατήργησε τον έλεγχο του περιεχομένου και μετά έκανε αυτά που έκανε στις (αμερικανικές) εκλογές. Και έχει καταφέρει να υπονομεύσει την επίδραση του δικτύου (αγγλιστί network effects)... Το X συνεχίζει να λειτουργεί, αλλά οι οικονομολόγοι έχουν μεταφερθεί στο Bluesky - εκεί πλέον ενημερώνομαι για τις

ειδήσεις, την ακαδημαϊκή έρευνα και τις εκδηλώσεις που με ενδιαφέρουν. Εφυγα από το X. Ο προβληματισμός περί αυτού του είδους της υποβάθμισης ήταν που είχε κινητοποιήσει τις εταιρείες αυτές να εφαρμόσουν πολιτικές ελέγχου του περιεχομένου. Δεν το έκαναν υπό τον φόβο κάποιων κυβερνητικών παρέμβασης, αλλά επειδή ήθελαν οι πλατφόρμες τους να είναι ελκυστικές για τους χρήστες».

Θα πιέσει την Ε.Ε.;

Στο μέτωπο της ρύθμισης, πόσο πιθανό θεωρεί ο Τραμπ να εισακούσει τον Ζούκερμπεργκ και να πιέσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εφαρμόσει πιο χαλαρά το ρυθμιστικό πλαίσιο που θεσμοθέτησε με τους νόμους για τις ψηφιακές αγορές (DMA) και τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA);

Η Σκοτ Μόρτον αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο με σκεπτικισμό. «Τα θέματα στην ατζέντα του είναι πολύ μεγαλύτερα. "Θέλω να αγοράσω τη Γροιλανδία!", "Θέλω να αποσυρθώ από το ΝΑΤΟ!", "Θέλω να επιβάλω δασμούς στους πάντες!", "Θέλω να γίνω φίλος με τη Ρωσία και να τερματίσω τον πόλεμο στην Ουκρανία". Συν ότι θέλει να απελάσει τους παράνομους μετανάστες, με τη συνδρομή του στρατού, με στρατόπεδα συγκέντρωσης, κοινωνική αναταραχή κ.ο.κ. Δεν νομίζω ότι τα πρόστιμα του Ζούκερμπεργκ - τα οποία μπορεί άνετα να πληρώσει - είναι ένα ζήτημα του ίδιου βεληνικού».

Σχετικά με τα ρεπορτάζ που αποδίδουν στη νέα Κομισιόν πρόθεση να «παγώσει» και να επανεξετάσει τις έρευνες κατά των εταιρειών της Big Tech στο πλαίσιο του DMA και του DSA, η διακεκριμένη οικονομολόγος υπογραμμίζει: «Η Κομισιόν τείνει πάντα να αργοπορεί, άρα είναι αδύνατο να ξέρουμε σε αυτή τη φάση τι υποδηλώνει η αργοπορία (με την εξέλιξη των ερευνών). Πιστεύω ότι θα ήταν τεράστιο λάθος, και τρομερά επιζήμιο, να κάνει υποχωρήσεις στην εφαρμογή αυτών της νομοθεσίας. Είναι κρίσιμο για την ευρωπαϊκή δημοκρατία και το κράτος δικαίου η διαδικασία να προχωρήσει κανονικά. Ούτως ή άλλως, προχωράει με αργούς ρυθμούς, σε τεχνοκρατική βάση. Προχωράει με τόσο αργούς ρυθμούς, που θα είμαστε τυχεροί αν έχουμε την τελική ετυμγορία έως το τέλος της τετραετίας της νέας κυβέρνησης των ΗΠΑ. Δεν υπάρχει κάτι που θα μπορούσε ο Τραμπ να μετατρέψει σε εμπρηστικό γεγονός».

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

«Πιστεύω ότι ο Τραμπ βλέπει την Ουκρανία και το Μεσανατολικό ως τον δρόμο του για το Νορμάλ Ειρήνης», επισημαίνει ο Τσαρλς Κάπτσον.

Ουκρανοί αλεξιπτωτιστές ξεκουράζονται κατά τη διάρκεια εκπαίδευσης κοντά στην πόλη Σιβέρσκ, βορείως του Ντονέτσκ. Καθώς η Ουκρανία χάνει τον πόλεμο και «μένει» από στρατιώτες, ο Τσαρλς Κάπτσον τονίζει ότι ήταν λάθος που ο Τζο Μπάιντεν δεν ξεκίνησε νωρίτερα μια διπλωματική προσπάθεια.

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Η παγκόσμια κατανομή ισχύος αλλάζει με ταχύτητα σε έναν κόσμο που κινείται από τη δύση προς την ανατολή και από τον βορρά προς τον νότο. Έτσι περιγράφει στην «Κ» τη διεθνή συγκυρία, ως ιστορικό σημείο καμπής στις γεωπολιτικές εξελίξεις, ο ανώτερος συνεργάτης στο Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - CFR, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Georgetown University, Τσαρλς Κάπτσον. Θεωρεί μάλιστα ότι η επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ βοηθά στη συνειδητοποίηση της μετατόπισης σε έναν πολυπολικό όσο και αβέβαιο κόσμο, επιταχύνοντας τις διεργασίες στα πολιτικά κέντρα της Δύσης. Ο Κάπτσον, ο οποίος έχει διατελέσει ειδικός σύμβουλος Εξωτερικής Πολιτικής των Μπιλ Κλίντον και Μπαράκ Ομπάμα, προβλέπει υψηλές θερμοκρασίες στις σχέσεις της Ουάσιγκτον με το Πεκίνο, χωρίς ωστόσο να αποκλείει το σενάριο ενός deal το οποίο ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ «θα μπορεί να πουλήσει ως νίκη στους Αμερικανούς εργάτες».

— Ο Ντόναλντ Τραμπ έχει προετοιμάσει για μια πιο σκληρή πολιτική των ΗΠΑ στις σχέσεις με την Κίνα. Μέχρι ποιο σημείο μπορεί να φτάσει η αντιπαράθεση της Ουάσιγκτον με το Πεκίνο;

— Το πιθανότερο, η σχέση μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας θα συνεχίσει να επιδεινώνεται υπό τον πρόεδρο Τραμπ. Οι Ρεπουμπλικανοί και οι Δημοκρατικοί έχουν στην ατζέντα τους ελάχιστα κοινά σημεία εκτός από την Κίνα, όπου είναι αρκετά σταθερή η συναίνεση υπέρ μιας ιδιαίτερα συγκρουσιακής πολιτικής. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν διατήρησε πολλούς από τους δασμούς που επέβαλε ο Τραμπ στην πρώτη θητεία του. Αλλά εστίασε περισσότερο στη γεωπολιτική παρά στο εμπόριο. Επένδυσε πολύ χρόνο και προσπάθεια, νομίζω με επιτυχία, στη σύσφιξη μιας σειράς στρατηγικών εταιρικών σχέσεων που στοχεύουν στον περιορισμό της Κίνας. Νομίζω ότι η διοίκηση Τραμπ θα επικεντρωθεί περισσότερο στα εμπορικά θέματα. Και, όπως έχει καταστήσει ο ίδιος σαφές, βλέπει τον εαυτό του ως άνθρωπο των δασμών. Επομένως, μπορεί να περιμένει κανείς την πυροδότηση ενός εμπορικού πολέμου με την Κίνα και όχι μόνο με την Κίνα. Μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες μου είναι ότι ο Τραμπ θα εφαρμόσει ένα ευρύτερο σύνολο δασμών, στο Μεξικό, στον Καναδά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό θα θέσει σε κίνδυνο την παγκόσμια οικονομία. Τούτου λεχθέντος, θα πρέπει να μοιραστώ δύο επιφυλάξεις. Πρώτον, η πολιτική του Τραμπ απέναντι στην Κίνα δεν είναι κατασταλαγμένη και μαζί με τα «γεράκια» στην κυβέρνηση Τραμπ θα υπάρχουν και φωνές —βλ. το οικονομικό επιτελείο

με καταβολές στη Wall Street— που θα είναι λιγότερο ενθουσιώδεις για μια γεωοικονομική ρήξη με την Κίνα. Δεύτερον, ο Τραμπ είναι συναλλακτικός άνθρωπος. Στην πραγματικότητα, δεν είναι πολιτικός. Είναι μεγιστάνας της αγοράς, για την πώληση περισσότερων αγροτικών προϊόντων, για κάποια αμοιβαία κατανόηση την οποία θα μπορεί να πουλήσει ως νίκη στους Αμερικανούς εργάτες.

— Στην Ουκρανία φαίνεται ότι στόχος της κυβέρνησης Τραμπ θα είναι η επίτευξη μιας συμφωνίας με τη Ρωσία. Πιστεύετε ότι έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για μια διαπραγμάτευση; Τι να περιμένουμε εκεί;

— Νομίζω ότι έχει δικίο που επιδιώκει τον τερματισμό του πολέμου. Ο Μπάιντεν αξίζει εύσημα για το γεγονός ότι η Ουκρανία εξακολουθεί να στέκεται όρθια. Αλλά νομίζω ότι πρόκειται για μια κυβέρνηση που είχε πολιτική, όχι όμως και στρατηγική έναντι της Ουκρανίας. Πολιτική σημαίνει ότι τους δίνω όπλα για να πολεμήσουν. Στρατηγική σημαίνει ότι θέτω στόχους που βρίσκονται σε ισορροπία με τα διαθέσιμα μέσα. Η Ουκρανία χάνει τον πόλεμο. Μένει από στρατιώτες και ο χρόνος δεν είναι με το μέρος της. Νομίζω ότι ήταν λάθος που ο Μπάιντεν δεν ξεκίνησε νωρίτερα μια διπλωματική προσπάθεια. Και τώρα αυτό που υπόσχονται να κάνουν οι Τραμπ και Bays δεν είναι απλώς ευπρόσδεκτο. Έχει μάλιστα καθυστερήσει. Τώρα, είναι τελείο το τάιμινγκ; Όχι. Διότι ο μοχλός πίεσης της Ουκρανίας είναι μειωμένος. Χάνει γη σε καθημερινή βάση στο Ντονμπάς. Και ο Πούτιν το ξέρει. Επομένως, γιατί να τα παρατήσει όταν τα πράγματα

Τσαρλς Κάπτσον

Ανώτερος συνεργάτης στο Συμβούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - CFR, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Georgetown University

Η παλιά τάξη ούτως ή άλλως πεθαίνει

Ο Τραμπ ίσως μας βοηθήσει να καταλάβουμε ότι η παγκόσμια κατανομή ισχύος κινείται από τη δύση προς την ανατολή και από τον βορρά προς τον νότο

πάνε καλά για τη Ρωσία; Παρ' όλα αυτά, η πιθανότητα κατάπαυσης του πυρός δεν είναι μικρή. Οι Ρώσοι έχουν χάσει κάπου 600.000-700.000 στρατιώτες. Είναι τεράστιος αριθμός. Δεν θα απέκλεια το σενάριο ο Πούτιν να συνάψει συμφωνία με τον Τραμπ τόσο για τον τερματισμό του πολέμου όσο και για τη βελτίωση της σχέσης με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα εδάφη είναι το εύκολο κομμάτι. Πολύ απλά, όπου βρίσκονται οι δυνάμεις όταν θα κρυχθεί κατάπαυση του πυρός, εκεί θα είναι τα σύνορα, as μη γελιόμαστε. Το δύσκολο σκέλος είναι τι άλλο θα ζητήσει ο Πούτιν.

— Από την άλλη πλευρά, θα μπορούσατε ενδεχομένως να εκτιμήσετε τι θα δεχόταν ο Πούτιν ως θετική εξέλιξη για την πλευρά του Ζελένσκι;

— Θα το θέσω ως εξής. Αν ο Πούτιν έχει καταλάβει ότι έχασε την Ουκρανία όπως τη φανταζόταν, δηλαδή ως ένα αποτυχημένο κράτος με μια άλλη κυβέρνηση που θα υπόκειται στη σφαίρα επιρροής της Ρωσίας, πιστεύω θα ήταν έτοιμος να δεχτεί μια συμφωνία με την οποία θα διατηρούσε αυτό που κατέχει αυτήν τη στιγμή. Θα μπορούσε πραγματικά να πει «αποστολή εξετελέσθη: Οι Ρώσοι και ρωσόφωνοι είναι πλέον ασφαλείς και επεκτείνουμε τα ρωσικά σύνορα». Θα ήταν κάτι που θα μπορούσε να «πουλήσει» στον ρωσικό λαό και στη ρωσική γραφειοκρατία. Αν, όμως, δεν έχει καταλάβει ακόμη ότι ο ίδιος κατάφερε 40 εκατομμύρια Ουκρανοί να μη θέλουν να έχουν καμία σχέση με τη Ρωσία ποτέ ξανά και ζητήσει κατάργηση των κυρώσεων, αναθεώρηση της μεταψυχροπολεμικής συνθήκης και ούτως καθεξής, τότε νομίζω ότι ο Τραμπ θα πρέπει να φύγει από το τραπέζι της διαπραγματεύσεως.

— Στην Μέση Ανατολή, ο Ντόναλντ Τραμπ από τη μία πλευρά

ρά έχει σαφώς σκληροπυρηνικές φιλοϊσραηλινές θέσεις και, από την άλλη, βλέπουμε να επιδιώκει τον τερματισμό των συγκρούσεων. Είναι έτσι;

— Υποθέτω ότι αυτό που βλέπει ο Τραμπ στη σύγκρουση είναι ότι ο Νετανιάχου σχεδόν διέλυσε τη Χαμάς, εξάρθρωσε σε μεγάλο βαθμό τη Χεζμπολάχ και το Ιράν είναι πλέον εκτεθειμένο. Θεωρώ ότι θα θελήσει τώρα να τρέξουν γρήγορα οι διαδικασίες, ώστε να στραφεί προς την αξιοποίηση ενός νέου πολιτικού τοπίου με στόχο να εδραιώσει τις Συμφωνίες του Αβραάμ και να εξομαλύνει τις σχέσεις της Σαουδικής Αραβίας με το Ισραήλ. Το μεγάλο ερώτημα είναι τι θα γίνει με το παλαιστινιακό ζήτημα. Νομίζω ότι ο Τραμπ θα επιστρέψει σε κάποια φόρμουλα ανάλογη αυτής της πρώτης θητείας του, προτείνοντας ένα ασαφές μονοπάτι προς την παλαιστινιακή αυτοδιάθεση με τα σύνορα που θα καθοριστούν. Πιστεύω ότι βλέπει πραγματικά την Ουκρανία και το Μεσανατολικό ως τον δρόμο του για το Νορμάλ Ειρήνης και θα κινηθεί ανάλογα.

— Ανήκετε σε εκείνους που θεωρούν ότι η κυβέρνηση Τραμπ θα συγκρουστεί με τον παραδοσιακό χαρακτήρα των ευρωατλαντικών σχέσεων, μέσα από το εμπόριο αλλά και το ΝΑΤΟ; Ή θεωρείτε ότι στόχος είναι απλώς να αυξηθεί το μερίδιο της Ευρώπης στην άμυνά της;

— Θεωρώ ότι θα είναι μια δύσκολη περίοδος για τις διατλαντικές σχέσεις. Για λόγους που δεν μπόρεσα ποτέ πραγματικά να καταλάβω, ο Τραμπ δεν φαίνεται να συμπαθεί την Ευρώπη. Δεν του αρέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως δεν του αρέσει και η Γερμανία. Παρ' όλα αυτά, δεν πιστεύω ότι θα αποσυρθεί από το ΝΑΤΟ. Πολύ απλά, διότι δεν έχει να κερδίσει τίποτα από αυτό. Δεν θέλει να τον θυμούνται όλοι ως τον Αμερικανό

νό πρόεδρο που διέλυσε τη Δύση. Επομένως, θα πιέσει τους Ευρωπαίους να ξοδέψουν περισσότερα στην άμυνα και ίσως θα μειώσει την παρουσία των ΗΠΑ στην Ευρώπη εάν επιτύχει μια ειρηνευτική συμφωνία στην Ουκρανία. Μου είναι, όμως, πολύ δύσκολο να φανταστώ κάποια θεμελιώδη αλλαγή στη στρατηγική εταιρική σχέση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης. As κρατήσουμε επίσης ότι η διατλαντική σχέση επιβίωσε και στην πρώτη θητεία του. Στο τέλος της ημέρας, νομίζω ότι ο εκάστοτε Αμερικανός πρόεδρος συνειδητοποιεί πως η Ευρώπη μπορεί να μην είναι ο ιδανικός εταίρος, αλλά είναι ο μοναδικός εταίρος.

— Τα τελευταία χρόνια υπάρχει η εντύπωση ότι κατευθυνόμεστε πιθανώς σε μια νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων, σε έναν πολυπολικό και άρα πιο ρευστό κόσμο, στον οποίο θα πρέπει να συνηθίσουν κυβερνήσεις και επιχειρήσεις. Ποια είναι η γνώμη σας;

— Συμφωνώ πλήρως με την άποψη ότι βρισκόμαστε σε ένα ιστορικό σημείο καμπής, κατά το οποίο η παλιά τάξη πραγμάτων έχει «ξεφτίσει». Υπ' αυτήν την έννοια, είναι ώρα να συζητήσουμε τι είναι αυτό που θα πρέπει να ακολουθήσει. Από αυτήν την άποψη, εκτιμώ ότι ο Τραμπ κάνει περισσότερο καλό παρά κακό. Και αυτό διότι, από πολλές απόψεις, ο Μπάιντεν στην πραγματικότητα επικείμενη να υπεραστεί την παλιά τάξη πραγμάτων — το σύστημα που βασίζεται σε φιλελεύθερους κανόνες, στην υλική και ιδεολογική πρωτοκαθεδρία των δυτικών δημοκρατιών και ούτω καθεξής. Όμως, το σημείο αυτό έχει ξεπεραστεί από τις εξελίξεις. Η φιλελεύθερη διεθνιστική ατζέντα δεν έχει πλέον ισχυρή πολιτική υποστήριξη και η παγκόσμια κατανομή ισχύος αλλάζει γρήγορα. Κινείται από τη δύση προς την ανατολή και από τον βορρά προς τον νότο. Για λόγους δημογραφίας και παραγωγικής ικανότητας. Η Ανατολική Ασία θα είναι ο επόμενος μεγάλος μοχλός ανάπτυξης. Στη συνέχεια μπορεί κάλλιστα να ακολουθήσει η Αφρική. Η Κίνα, η Ινδία και η Ινδονησία είναι οικονομίες που θα βρίσκονται στην πρώτη πεντάδα σε μερικές δεκαετίες. Το ενδιαφέρον είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου παίζει σε όλο το γήπεδο. Ο Μόντι είναι τη μία μέρα στην Ουάσιγκτον, την άλλη στη Σαγκάι, μετά πετάει στη Μόσχα και αγκαλιάζει τον Πούτιν, προτού πετάξει στο Καζάν για συνάντηση των BRICS. Αυτός είναι ο κόσμος στον οποίο βρισκόμαστε σήμερα. Και, από αυτήν την άποψη, η διαταραχή που προκαλεί ο Τραμπ μπορεί κατά κάποιον τρόπο να μας βοηθήσει να συνειδητοποιήσουμε ότι η παλιά τάξη πραγμάτων πεθαίνει και πως είναι καιρός να σκεφθούμε την επόμενη ημέρα.

Μπορεί να περιμένει κανείς την πυροδότηση ενός εμπορικού πολέμου με την Κίνα και όχι μόνο με την Κίνα. Μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες μου είναι ότι ο πρόεδρος των ΗΠΑ θα εφαρμόσει ένα ευρύτερο σύνολο δασμών σε Μεξικό, Καναδά και Ε.Ε. Αυτό θα θέσει σε κίνδυνο την παγκόσμια οικονομία.

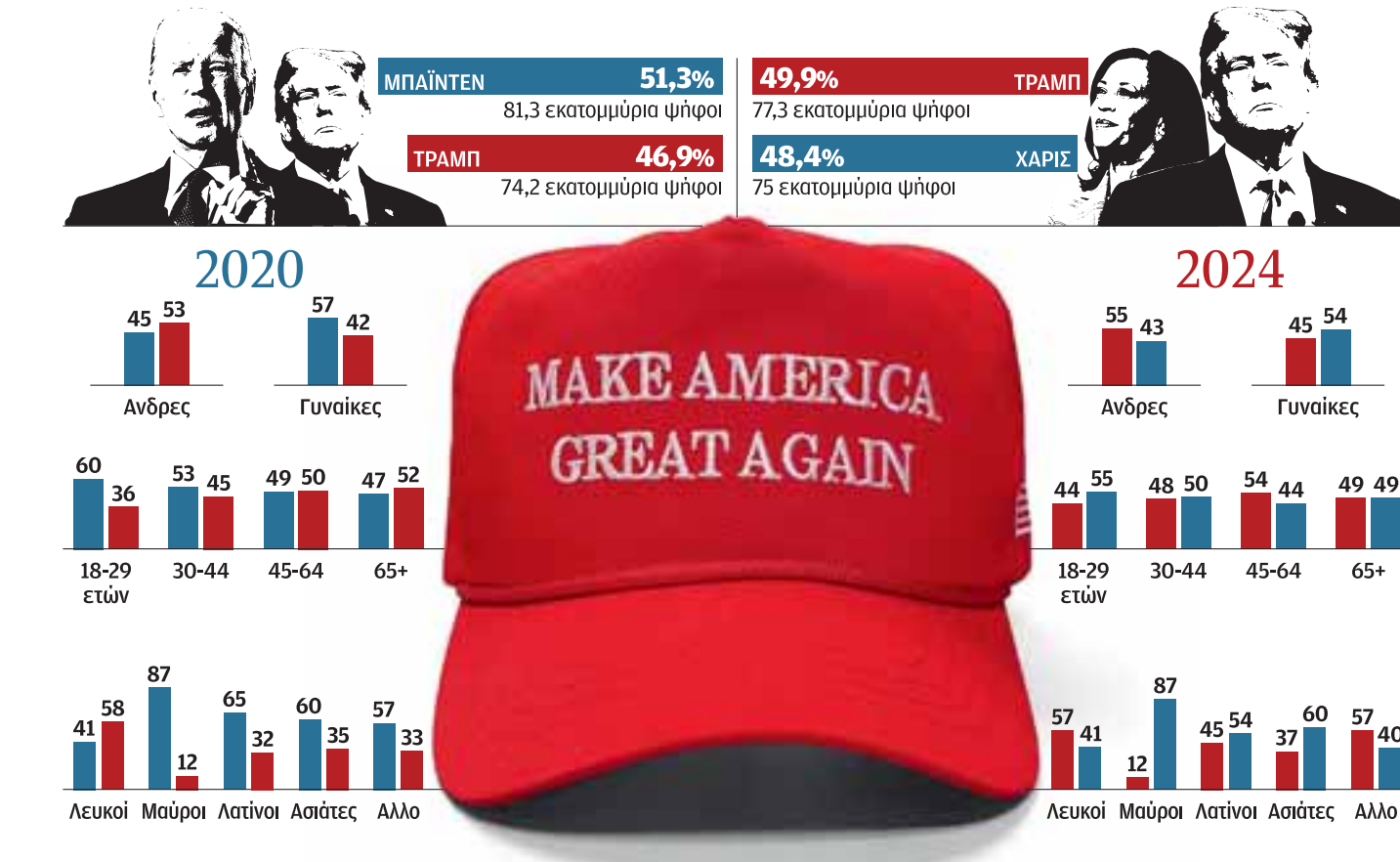
Θα είναι δύσκολη περίοδος για τις διατλαντικές σχέσεις. Για λόγους που δεν μπόρεσα να καταλάβω, ο Τραμπ δεν φαίνεται να συμπαθεί την Ευρώπη. Δεν του αρέσει η Ε.Ε., όπως δεν του αρέσει και η Γερμανία. Αλλά δεν πιστεύω ότι θα αποσυρθεί από το ΝΑΤΟ, διότι δεν έχει να κερδίσει τίποτα από αυτό.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του ΠΑΝΟΥ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ντόναλντ Τραμπ αποτελεί ήδη επίσημα τον 47ο πρόεδρο στη σειρά του αρχετυπικού δημοκρατικού πολιτεύματος των ΗΠΑ που καθιέρωσε την εκλογή προέδρου από το 1788, έχοντας διεξαγάγει αδιαιλείτως, κάθε τέσσερα χρόνια, εξήντα σχετικές εκλογικές διαδικασίες. Η σειρά αυτή όμως μετράει τον Τραμπ δύο φορές γιατί δεν είχε συνεχόμενη θητεία, όπως είχε συμβεί και με την περίπτωση του Γκρόβερ Κλίβελαντ, υποψηφίου του Δημοκρατικού Κόμματος στα τέλη του 19ου αιώνα. Επομένως, εφόσον συνυπολογιστεί ότι υπάρχουν και πέντε περιπτώσεις αντιπροέδρων που αντικατέστησαν εκλιπόντες προέδρους χωρίς όμως να κερδίσουν ποτέ σε επίσημη εκλογή, στην ουσία μένουν μόνο 40 πρόσωπα εκλεγμένων προέδρων σε όλη τη διάρκεια των 237 χρόνων που έχουν μεσολαβήσει μέχρι σήμερα.

Ο Τραμπ όμως ανήκει πλέον και στις ξεχωριστές περιπτώσεις των 18 όλο κι όλο εκλεγμένων προέδρων περισσότερο από μία φορά, όπως ανήκει φυσικά και στους οκτώ Ρεπουμπλικανούς υποψηφίους που κατάφεραν να εκλεγούν δύο φορές. Με άλλα λόγια, η δεύτερη εκλογή Τραμπ καταχωρίζεται εκ των πραγμάτων ως σημαντική στην αμερικανική ιστορία, χωρίς να αγνοείται όμως και το πολύ ιδιαίτερο στίγμα που επιβάλλει στην τρέχουσα εποχή. Το MAGA (Make America Great Again) ως κύριο σύνθημα και θεωρητική επιδίωξη του προσδιορίζει αναμφίβολα σημαντικές πολύπλευρες προεκτάσεις που αφορούν και επηρεάζουν όλο τον υπόλοιπο κόσμο σε μία μεταβατική έτσι η αλλιώς εποχή νέων διαμορφώσεων.

Ο οδοστρωτήρας του 1,5%

Τι δείχνει η ανάλυση των εκλογικών δεδομένων για τα πραγματικά ερείσματα του κινήματος MAGA

Όπως ο ίδιος, άλλωστε, επιδίδει με τον πολιτικό του λόγο, δημιουργείται μία αίσθηση «οδοστρωτήρα» που διαμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό και από την πρώτη ανάγνωση των αποτελεσμάτων της τελευταίας προεδρικής εκλογής, η οποία όμως λειάνθηκε στη συνέχεια με τελική υπεροχή 1,5% έναντι της υποψηφίας των Δημοκρατικών (49,9% προς 48,4%). Η διαφορά τους, δηλαδή, διαμορφώθηκε στα

2,3 εκατ. ψήφους, σε ένα εκλογικό σώμα όμως που ήταν κατά 3,5 εκατ. μικρότερο από αυτό των προηγούμενων εκλογών. Συγκρίνοντας τα δύο τελικά αποτελέσματα, ο Τραμπ αύξησε την υποστήριξη του κατά 3,1 εκατ. ψήφους, αλλά αυτό που εντυπωσιάζει περισσότερο είναι η υπερδιπλάσια μείωση κατά 6,3 εκατ. της δύναμης που κατέγραψε η Κάμαλα Χάρις έναντι του εξαιρετικά υψηλού αριθμού που είχε συ-

γκεντρώσει ο Τζο Μπάιντεν την προηγούμενη φορά (81,3 εκατ.). Με δεδομένο ότι και οι τέσσερις απόλυτοι αριθμοί ψήφων στις δύο τελευταίες εκλογές είναι ταυτόχρονα οι τέσσερις μεγαλύτεροι στην αμερικανική ιστορία, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι διατηρήθηκε ένα έντονο κλίμα πόλωσης που κινητοποιούσε εκατομμύρια ψηφοφόρων να συμμετέχουν στις εκλογές, με κύριο όμως συμπέρασμα ότι αμβλύνθηκε εν μέρει η κινητο-

ποίηση εις βάρος του Τραμπ που χαρακτήρισε τις εκλογές του 2020. Σε αυτό το πλαίσιο, έχουν ασφαλώς σημασία και οι επμέρους δημογραφικές αποτυπώσεις που φαίνεται να καταρρίπτουν πολλά από τα στερεότυπα που υπήρχαν. Πρώτα απ' όλα, σύμφωνα με τα στοιχεία των exit polls, η μείωση της συμμετοχής το 2024 οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά σε ανδρική ψήφο, που υποτίθεται είναι προνομιακή για τον Τραμπ, αλλά

αυτό τελικά δεν τον εμπόδισε να αυξήσει τη δύναμή του κατά 3% και στις γυναίκες, με αντίστοιχη μείωση για τους Δημοκρατικούς.

Ενα δεύτερο ιδιαίτερο στοιχείο είναι η σημαντική αύξηση της συμμετοχής των μεγαλύτερων ηλικιών (65+) στο 28% του εκλογικού σώματος έναντι 22% το 2020, που έφερε περισσότερες ψήφους και για τους δύο υποψηφίους, αλλά κυρίως υπέρ της Χάρις, αποδίδοντας ισοδυναμία 49% έναντι 5 μονάδων υπέρ του Τραμπ το 2020. Η σημαντική μείωση όμως της συμμετοχής στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες αφείρεσε πάνω από 11 εκατ. ψήφους στους Δημοκρατικούς, με αποτέλεσμα ο Τραμπ να εμφανίζει αξιόλογες ποσοστιαίες αυξήσεις, παρότι δεν αύξησε τον αριθμό ψήφων. Αντίστοιχα, η αύξηση της συμμετοχής των λευκών στο εκλογικό σώμα (71% από 68%) μείωσε το ποσοστό του Τραμπ, αλλά η εν γένει μείωση της συμμετοχής στις υπόλοιπες ομάδες λειτούργησε καταφανώς υπέρ του.

Σε αυτά, τέλος, θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η εν γένει εκλογική συμπεριφορά των λιγότερο προνομιούχων στρωμάτων, που συνοψίζεται από όσους δηλώνουν εισόδημα μικρότερο των 50.000 δολαρίων. Η παραδοσιακά προνομιακή αυτή ομάδα για τους Δημοκρατικούς, στην οποία ο Μπάιντεν είχε επικρατήσει το 2020 με 54% προς 45%, μετεστράφη με 51% προς 48% υπέρ του Τραμπ.

Συμπερασματικά, θα έλεγε κανείς ότι η ανάλυση υπέδειξε στις τελευταίες εκλογές αρκετά αντιθετικά στοιχεία από τα συνήθη (είδαμε ορισμένα ενδεικτικά), που προφανώς σημαίνει όμως ότι πρόκειται για διαμόρφωση ασταθών νέων κοινωνικών δεδομένων. Η συνέχεια θα είναι σίγουρα ενδιαφέρουσα.

Ο κ. Πάνος Σταθόπουλος είναι διευθυντής Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλής.

ΜΙΜΗΣ
ΠΛΕΣΣΑΣ

ποιος το ξέρει...
ένας αιώνας μουσική

Μία συγκινητική αφήγηση για έναν
από τους κορυφαίους της μουσικής,
που έντυσε τη ζωή μας με μελωδίες

Με την υπογραφή
της Λουκίλας Καρρέρ Πλέσσα

ΚΥΡΙΑΚΗ 2/2/25

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Επληρωτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.gr

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

REUTERS/EVGENY HOKSTEIN

Το ρίσκο
της Μελόνι

Εξωκωριστή περίπτωση στην Ε.Ε. αποτελεί η Τζόρτζια Μελόνι, η μόνη Ευρωπαία πρωθυπουργός που βρέθηκε στην ορκωμοσία του Τραμπ και Μασκ ανήκει στον πρωθυπουργό της Ισπανίας Πέδρο Σάντσεθ, ο οποίος επιτέθηκε στην «τεχνοκράτα της Σίλικον Βάλεϊ», που «επιδίδωκε να χρησιμοποιήσει την παντοδυναμία της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προκειμένου να ελέγξει τον δημόσιο διάλογο και, συνεπώς, τις δυτικές κυβερνητικές δράσεις. Η Ευρώπη πρέπει να αντιμετωπίσει την απειλή και να υπερασπιστεί τη δημοκρατία».

Ο Πολωνός πρωθυπουργός Ντόναλντ Τουσκ δε, ήδη υψώνει τον τόνο της φωνής ώστε να φτάσει στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού: «Σηκώστε ψηλά το κεφάλι, Ευρωπαίοι», τόνισε στο Ευρωκοινοβούλιο την Τετάρτη, όπου παρουσίασε τους στόχους της πολωνικής προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. που αφορούν το πολυδιάστατο ζήτημα της «ασφάλειας».

«Η Ευρώπη πρέπει όχι απλώς να δαπανά περισσότερα, αλλά να δαπανά πιο έξυπνα και συλλογικά (α.σ. για την Άμυνα). Και θα πρέπει να το κάνει αυτό για το δικό της συμφέρον, όχι μόνο λόγω της αμερικανικής πίεσης», εξηγεί ο Ρίτσαρντ Χας.

“

Υπάρχουν πράγματα στην τρέχουσα αμερικανική εξωτερική πολιτική που πρέπει να διορθωθούν, αλλά δεν θέλουμε να τα διορθώσουμε τόσο δραματικά ώστε αντί να τα διορθώσουμε, να τα χαλάσουμε.

Της ανταποκρίτριάς μας
στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

Η επιστροφή του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο και ο «καταιγισμός» υπογραφής εκτελεστικών διαταγμάτων υπενθύμισε κάπως βίαια στην Ευρωπαϊκή Ένωση ότι ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ αποτελεί την προσωποποιημένη «αντίθεση» σε ό,τι η Ευρώπη έχει προσπαθήσει να οικοδομήσει τις τελευταίες δεκαετίες: ενσωμάτωση σε μια παγκόσμια οικονομία, ασφάλεια μέσω διεθνών συνθηκών, ελεύθερο εμπόριο, προστασία του κλίματος, προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, δίκαιη και ισορροπημένη διαχείριση του μεταναστευτικού. Η επιστροφή του Τραμπ επανέφερε την απαισιοδοξία, παραδέχεται στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης, ενώ «θα επιδεινωθεί και η υπαρκτή κρίση στην Ε.Ε.», αναφέρει.

Το «κενό» πολιτικής ηγεσίας της Ευρώπης θα εντείνει το πρόβλημα, επισημαίνουν σε κατ' ιδίαν συνομιλίες τους Ευρωπαίοι αξιωματούχοι στις Βρυξέλλες, που ανησυχούν ιδιαίτερω για το ότι η Ε.Ε. θα παραμείνει εκτός διαπραγματεύσεων για το τέλος του πολέμου στην Ουκρανία, που υποσχετεί ο Τραμπ. Γι' αυτό το ενδεχόμενο προειδοποίησε άλλωστε ο Βολόντιμιρ Ζελένσκι αυτή την εβδομάδα στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός.

Πάντως, ήδη διακρίνονται τρεις βασικές «ομάδες» –ανάμεσα στους Ευρωπαίους ηγέτες– στη βάση όσων έχουν πει για τον Τραμπ και το πώς θα προσεγγίσουν τη νέα αμερικανική διοίκηση: οι «αποφασιστικοί» και άτεγκτοι υποστηρικτές διατήρησης της ισορροπίας δυνάμεων, οι «κατευναστικοί» και έτοιμοι για συμβιβασμούς, καθώς και οι «τραμπικοί», οι «προνομιακοί» συνωμιλντές του, πολέμιοι της Ε.Ε.

Μακρόν και Μερτς

Αδιαμφισβήτητα, ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν ανήκει στους πρώτους, καθώς έχει παραμείνει σταθερός στο πώς «βλέπει» τον Τραμπ. Επανέλαβε ότι η Ευρώπη χρειάζεται «στρατηγική αφύπνιση» και ότι δεν πρέπει να

STEPHANE MARE / POOL VIA AP

Ο Εμανουέλ Μακρόν επιθεωρεί αγήματα στο πλαίσιο επίσκεψής του σε στρατιωτική μονάδα στη δυτική Γαλλία, τη Δευτέρα. Ο Γάλλος πρόεδρος παραμένει σταθερά «απέναντι» στον Τραμπ, επαναλαμβάνοντας ότι η Ευρώπη χρειάζεται «στρατηγική αφύπνιση».

υποχωρήσει, αλλά να συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία, ώστε να εξασφαλίσει «τα μέσα να αντισταθεί και να εισέλθει στις διαπραγματεύσεις από θέση ισχύος». Υπήρξε, άλλωστε, ο πρώτος που αντέδρασε στις «παρεμβάσεις» του νέου συμβούλου του Τραμπ, Έλον Μασκ, σε εσωτερικές υποθέσεις της Ε.Ε. Γάλλοι αξιωματούχοι χαρακτήρισαν «τεράστιο σφάλμα» την απόφαση απόσυρσης των ΗΠΑ από τη Συμφωνία του Παρισιού, ενώ ο υπουργός Άμυνας δεσμεύθηκε να υπερασπιστεί η Γαλλία και τη Γροιλανδία, σε περίπτωση που ο Τραμπ πραγματοποιήσει την απειλή κατάληψης ευρωπαϊκού εδάφους.

Ο επικεφαλής των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) και πιθανό-

Η επιστροφή του Τραμπ επανέφερε την απαισιοδοξία, παραδέχεται στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης, ενώ «θα επιδεινωθεί και η υπαρκτή κρίση στην Ε.Ε.», αναφέρει.

τα νέος καγκελάριος της Γερμανίας Φρίντριχ Μέρτς ανήκει στην ομάδα των «κατευναστικών» έναντι του Τραμπ, κάτι που φάνηκε στο συγχαρητήριο μήνυμά του: «Αφιέρωσα μεγάλο μέρος της επαγγελματικής και πολιτικής μου ζωής για να ενισχύσω τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών». Στο ίδιο ύφος και η παρέμβαση του αντιπάλου και πιθανού κυβερνητικού του εταίρου, σοσιαλδημοκράτη Ολαφ Σολτς, που στο Νταβός τόνισε ότι «οι ΗΠΑ παραμένουν ο πιο στενός σύμμαχός μας εκτός Ευρώπης. Θα κάνω ό,τι περνάει από το χέρι μου για να διατηρηθεί αυτό». Κανένας τους δεν έχει σχολιάσει τις «παρεμβάσεις» Μασκ στις γερμανικές εκλογές υπέρ της Ακροδεξιάς. Ο γερμα-

Ρίτσαρντ Χας, διευθυντής σχεδιασμού πολιτικής της κυβέρνησης Μπους

Χαλάει την πολιτική που χτίζαμε 80 χρόνια

Φαίνεται να θέλει μια παγκόσμια τάξη που θα βασίζεται σε σφαίρες επιρροής και αυτό είναι πολύ επικίνδυνο

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Στα 30 λεπτά της ομιλίας του, δεν εκστόμισε ούτε μία φορά τη λέξη «σύμμαχος». Για τον ομότιμο πρόεδρο του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων (CFR) και διευθυντή σχεδιασμού πολιτικής της κυβέρνησης Μπους, δρ Ρίτσαρντ Χας, η παράλειψη ήταν ενδεικτική. «Ο Τραμπ πρέπει να καταλάβει ότι κληρονόμησε μια δομή παγκόσμιας και αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, με αρκετά λάθη, η οποία όμως λειτουργήσε αρκετά καλά επί 80 χρόνια», λέει στην «Κ».

– Σε ανάρτηση στο X αναφέρατε ότι η εναρκτήρια ομιλία του Τραμπ δεν περιείχε καμία αναφορά στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, με εξαίρεση τις αναφορές στην Αμερική. Ποιο μήνυμα μετέφερε ο πρόεδρος των ΗΠΑ για τις σχέσεις με την Κίνα, τη Ρωσία και την Ευρώπη;

– Δεν υπήρχε κανένα μήνυμα. Δεν δόθηκε καμία έμφαση στους εχθρούς ή στους ανταγωνιστές των Ηνωμένων Πολιτειών και δεν έγινε καμία αναφορά στους συμμάχους μας. Όλη η έμφαση δόθηκε στην Αμερική και μια αναδρομή στον ΜακΚίνλεϊ και σε μια απειλή για τον Παναμά. Περιέγραψε επίσης τον εαυτό του ως ειρηνοποιό και μίλησε

για τους δασμούς. Ωστόσο, αυτό που είναι καινούργιο και έχει επισημανθεί τον τελευταίο μήνα είναι η έμφαση στην Αμερική, η οποία είναι σαν να ανακαλύπτουμε τον 25ο πρόεδρο των ΗΠΑ και να θέλουμε να αναστήσουμε ένα είδος εξωτερικής πολιτικής του Ουίλιαμ ΜακΚίνλεϊ (1897-1901). Ετσι, αν πάρουμε την ομιλία του τοις μετρητοίς, ήταν σαφώς μια απόκλιση από το είδος της παραδοσιακής εξωτερικής πολιτικής που είχαμε τα τελευταία 80 χρόνια.

– Ο Τραμπ είπε επίσης ότι οι ΗΠΑ πρέπει να πάρουν τον έλεγχο της διώρυγας του Παναμά από την Κίνα. Γίνεται αυτό χωρίς στρατιωτική επέμβαση;

– Πρώτον, δεν πιστεύω ότι η Κίνα έχει τον έλεγχο της διώρυγας του Παναμά. Ο πρόεδρος ισχυρίστηκε επίσης ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιμετωπίζονται άδικα και με τρόπους που δεν συνάδουν με τη Συνθήκη για τη Διώρυγα του Παναμά. Δεν έχω δει καμία απόδειξη για κάτι τέτοιο και η ιδέα ότι θα μπορούσαμε να πάρουμε με τη βία τον έλεγχο της διώρυγας θα ήταν πολύ δύσκολη να υποστηριχθεί και θα ήταν μια ανεπιθύμητη κατοχή. Υπό αυτές τις συνθήκες, η διώρυγα δεν θα μπορούσε να παραμείνει ανοιχτή και αυτή η κατάσταση θα μπο-

ρούσε επίσης να δηλητηριάσει τις σχέσεις μας με πολλές από τις χώρες του δυτικού ημισφαιρίου. Οπότε, θα δημιουργούσαμε μια κρίση που θα ήταν δαπανηρή από μόνη της και θα μας αποσπούσε από την ικανότητα μας να εμπλακούμε σε άλλες γεωγραφικές περιοχές, όπως η Ευρώπη, η Μέση Ανατολή και η Ασία.

– Εάν δίνετε έναν τίτλο στην εναρκτήρια ομιλία του Τραμπ, θα ήταν «αρχή μιας νέας παγκόσμιας τάξης», «αναπροσαρμογή της παγκόσμιας τάξης» ή κάτι άλλο;

– Ο λόγος για τον οποίο δεν θα έδινα έναν τίτλο είναι ότι δεν μου είναι ξεκάθαρο τι ακριβώς υποστηρίζει ο κ. Τραμπ. Δεν μου είναι σαφές ποια θα ήταν η βάση μιας «νέας τάξης πραγμάτων». Μια πιθανότητα είναι ότι υπαινιχόταν την ιδέα μιας «παγκόσμιας τάξης» που θα βασίζεται σε σφαίρες επιρροής, δηλαδή μια αμερικανική σφαίρα στο δυτικό ημισφαίριο, μια ρωσική σφαίρα στην Ευρώπη και μια κινεζική σφαίρα στην Ασία. Νομίζω ότι αυτό θα ήταν μια εξαιρετικά επικίνδυνη ιδέα και πιθανώς θα οδηγούσε σε σύγκρουση. Ωστόσο, είναι πολύ νωρίς να την αξιολογήσουμε.

Πρέπει να αναφέρω ότι έχουμε δύο εκφράσεις στα αγγλικά:

«If it ain't broke, don't fix it (εάν δεν είναι χαλασμένο, μην το διορθώσεις)» και «don't fix it more than it's broke (μην το φτιάξεις περισσότερο από όσο είναι χαλασμένο)». Οπότε ναι, υπάρχουν πράγματα στον σημερινό κόσμο και στην τρέχουσα αμερικανική εξωτερική πολιτική που μπορούν και πρέπει να διορθωθούν, αλλά δεν θέλουμε να τα διορθώσουμε τόσο δραματικά ώστε αντί να τα διορθώσουμε, να τα χαλάσουμε.

– Στις ομιλίες του, ο Τραμπ συνιθίζει να κριτικάρει τις ευρωπαϊκές χώρες για τα χρήματα που δαπανούν για το ΝΑΤΟ. Κατά τη γνώμη σας, πρέπει η Ευρώπη να δαπανά περισσότερα; Και αν ναι, αν ο Τραμπ επιμένει σε ένα 3%, δεν θα ωθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να δημιουργήσει μια ανεξάρτητη αμυντική οντότητα, μειώνοντας τις δυνατότητες του ΝΑΤΟ;

– Έχετε μια αναζωπυρωμένη ρωσική απειλή και είναι απλώς επικίνδυνο και ανεύθυνο να μην ξοδεύετε περισσότερα. Αυτή τη στιγμή η Ευρώπη ξοδεύει, αν τα αθροίσετε, αρκετές εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ για την άμυνα, αλλά όχι για ένα κοινό σκοπό και οι ευρωπαϊκές αμυντικές δαπάνες σχεδιάζονται και υλοποιούνται υπερβολικά σε εθνική βάση. Επομένως, δεν έχε-

νικός «πραγματισμός» ενδεχομένως οφείλεται στο ό,τι η χώρα θα βρεθεί υπό «πίεση», ιδιαίτερα λόγω των πιθανών δασμών, που θα πλήξουν πρωτίστως τη γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία.

Η Φον ντερ Λάιεν

«Ρεαλιστική» προσέγγιση ακολουθεί και η Γερμανίδα πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ενώ προσώπως εμφανίζεται «κατευναστική», καθώς δεν έχει κατορθώσει αυτό που επιδιώκει, δηλαδή πρόσκληση στην Ουάσινγκτον. Δεν θέλησε να απαντήσει ευθέως στις εκ νέου «απειλές» του Τραμπ για επιβολή δασμών στην Ευρώπη, αλλά σε δύο ομιλίες της στο Νταβός και στο Στρασβούργο εμφανίστηκε έτοιμη για διαπραγματεύσεις για τα «κοινά μας συμφέροντα», προειδοποιώντας παράλληλα ότι «διακυβεύονται πολλά για τις δύο πλευρές», καθώς το εμπορικό ισοζύγιο ΗΠΑ - Ε.Ε. φθάνει στο 1,5 τρις. ευρώ. Σε κάθε περίπτωση, έχει προετοιμαστεί για κάθε πιθανό σενάριο σε ό,τι αφορά τις διαπραγματεύσεις με τον Τραμπ. Η προσέγγιση βάσει όσων έχει πει θα βασιστεί στην τακτική «καρότου και μαστιγίου», με «απειλή», δηλαδή, επιβολής αντιποινών και αντιπρόταση για περισσότερες εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων, όπως η εξαγορά περισσότερου αμερικανικού LNG.

Οι «τραμπικοί»

Οι προτάσεις της Φον ντερ Λάιεν, ωστόσο, δεν βρίσκουν ευήκοα ώτα στους «τραμπικούς», επικεφαλής των οποίων είναι ο Βίκτορ Ορμπαν, ο οποίος απορρίπτει την εισαγωγή περισσότερου αμερικανικού LNG, που θα αντικαταστήσει το ρωσικό. Τη Δευτέρα, πάντως, εμφανίστηκε περιαχρής, καθώς η δεύτερη προεδρία του Τραμπ θα αποτελέσει «έναυσμα για ραγδαία άνοδο της ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς». Στην ίδια ομάδα ανήκουν οι ομοϊδεάτες του, ο Σλοβάκος Ρόμπερτ Φίτσο, ο Τσέχος Αντρέι Μπάμπις, ο Αυστριακός, πιθανός νέος καγκελάριος Χέρμπερτ Κικλ, η Γαλλίδα Μαρίν Λεπέν και η επικεφαλής της γερμανικής Εναλλακτικής για την Ευρώπη (AfD) Άλις Βάιντελ.

τε πραγματικά ευρωπαϊκή άμυνα. Ετσι, η βάση της συζήτησής μας είναι λάθος και η Ευρώπη πρέπει όχι απλώς να δαπανά περισσότερα, αλλά να δαπανά πιο έξυπνα και συλλογικά. Και θα πρέπει να το κάνει αυτό για το δικό της συμφέρον, όχι μόνο λόγω της αμερικανικής πίεσης, αλλά και επειδή οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει να ασχοληθούν όλο και περισσότερο με αυτό που ονομάζεται «Ινδο-Ειρηνικός».

– Παλαιότερα είχατε πει ότι «οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ θα πρέπει να αποδεχθούν ότι η Τουρκία του Ερντογάν δεν είναι εταίρος». Πιστεύετε ότι με την επιθετική στάση του Ερντογάν απέναντι στο Ισραήλ, ο Τραμπ θα υιοθετήσει σκληρή στάση απέναντι στην Τουρκία;

– Θα πρέπει να εξετάσετε τις σχέσεις των ΗΠΑ με την Τουρκία λαμβάνοντας υπ' όψιν την πρώτη θητεία του κ. Τραμπ. Ο Τραμπ προσπάθησε να διεξαχθεί διάλογος με τον Ερντογάν, αλλά δεν πιστεύω ότι τα συμφέροντα των ΗΠΑ και της Τουρκίας συμπίπτουν. Θα είναι πολύ ενδιαφέρον να δούμε τι θα κάνει η Τουρκία εναντίον των Κούρδων στη Συρία και ποια θα είναι η αντίδραση των ΗΠΑ. Ως προς αυτό, έχω περισσότερες ερωτήσεις παρά απαντήσεις.

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο πρωθυπουργός μετά τις ευρωεκλογές του περυσινού καλοκαιριού, όπου ο κοιμματικός κλοιός είχε αρχίσει να σφίγγει, είχε μπροστά του δύο μεγάλα δίλημματα: Πρώτον, ποιον θα κάνει επίτροπο και, δεύτερον, το ακόμα μεγαλύτερο δίλημμα, ποιον θα επιλέξει για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και τα δύο έχουν πλέον απαντηθεί. Γι' αυτό και κυβερνητικές πηγές διαπιστώνουν ότι, με την επιλογή του Κώστα Τασούλα για τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, «κλείνει ουσιαστικά ένας κύκλος», ο οποίος είχε ανοίξει με το κακό αποτέλεσμα των ευρωεκλογών και τους εσωκομματικούς του μετασχηματισμούς.

Η μετακόμιση μάλιστα του κ. Τασούλα στο Προεδρικό Μέγαρο έφερε στην Προεδρία της Βουλής, έστω από καραμπόλα, τον Νικήτα Κακλαμάνη, συμπληρώνοντας μία τριάδα επιλογών με διαφορετικά μεν χαρακτηριστικά, αλλά με κοινή στόχευση τη νεοδημοκρατική συσπείρωση. Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πρόεδρος της Βουλής και επίτροπος είναι στελέχη από τα «σπλάχνα της παράταξης», με τον πρωθυπουργό να δίνει στη βάση σήμα κοιμματικού πατριωτισμού.

Η μετάβαση

Πάν του κ. Τασούλα πάντως που έφερε μία φανερή, διά γυμνού οφθαλμού, ευφορία στην κοινοβουλευτική ομάδα, η επιλογή του κ. Κακλαμάνη είχε και αθέατες προεκτάσεις. Με δεδομένη την κοινοβουλευτική εμπειρία του, ο κ. Κακλαμάνης ως ο πρεσβύτερος βουλευτής της Ν.Δ. —δύο χρόνια μεγαλύτερος από τον Γιάννη Τραγάκη— λειτουργούσε πάντα ως πόλος εντός της κοινοβουλευτικής ομάδας. Τελευταία αυτός ο πόλος ήταν ξεκάθαρα αντιπολιτευτικός. Άρα ο πρωθυπουργός επέλεξε να πάρει έναν άτυπο εσωκομματικό αντίπαλο, ο οποίος του ασκούσε ουκ ολίγες φορές δημόσια κριτική και να τον επαναφέρει στην κεντρική γραμμή της κυβέρνησης.

Το «εκκρεμές»

«Το παζλ που έχει συμπληρωθεί μετά τις ευρωεκλογές έχει ξεκάθαρα δεξιό πρόσημο», λέει στην «Κ» κεντρώς κυβερνητικός βουλευτής, σκιαγραφώντας μία υφέρπουσα ανησυχία που υπάρχει σε αυτή την πτέρυγα για τη δεξιά στροφή της κυβέρνησης.

Στη «νίκη του κόμματος» που έχει επιτευχθεί μετά τις ευρωεκλογές πρέπει να προστεθεί και το γεγονός πως το «κόκκινο πανί» για τους βουλευτές, ο Αλέξης Πατέλης, έχει εν τω μεταξύ αποσυρθεί οικειοθελώς από το

Μαξίμου, ενώ η ίδια πηγή κάνει μία ακόμη αντιπαραβολή: αντί για επιλογές όπως του Μαργαρίτη Σχοινά και της Κατερίνας Σακελλαροπούλου, που είχαν ακολουθήσει μετά την πρώτη εκλογική νίκη της Ν.Δ., έχουμε τώρα επιλογές όπως του Απόστολου Τζιτζικώστα και του Κώστα Τασούλα — συμπτωματικά και οι τρεις, μαζί με τον Κακλαμάνη, είναι «αβερωφικών» καταβολών, αφού και ο πατήρ του νεότερου Τζιτζικώστα ανήκε στην ίδια νεοδημοκρατική συνιστώσα.

Απαντες διερωτώνται εάν αυτή η τάση θα συνεχιστεί και στον «επόμενο κύκλο» της κυβέρνησης. Κυβερνητικές πηγές απαντούν αρνητικά, εκτιμώντας

πως ο επόμενος ανασχηματισμός, που αναμένεται κάποια στιγμή μετά την ορκωμοσία του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν πρόκειται να έχει πλέον στόχο τη δεξιά περιχαράκωση και θα εμφορείται από την ίδια λογική που είχαν όλοι οι προηγούμενοι: δηλαδή ο πρωθυπουργός θα επιλέξει ποιους θα βάλει με βάση το ποιοι «κάνουν τη δουλειά».

Στο ίδιο πλαίσιο, ενός «εν μέρει εκκρεμούς» που συνεχώς κινείται από το κέντρο στα δεξιά και πάλι πίσω, εντάσσονται και τα όσα είπε ο πρωθυπουργός στην πρώτη του δημόσια τοποθέτηση μετά την ορκωμοσία Τραμπ.

Από τη μία ο κ. Μητσοτάκης συντάχθηκε με τον πρόεδρο των ΗΠΑ, λέγοντας πως πιστεύει ότι υπάρχουν δύο φύλα, όπως «ορίζει η βιολογία», την ίδια ώρα όμως έκοψε τη συζήτηση για συνεργασίες με κόμματα που κινούνται στα δεξιά της Ν.Δ., θυμίζοντας ότι «καταφέραμε να περιορίσουμε την εξτρεμιστική Δεξιά», η οποία δεν μπορεί να είναι μέρος και δεν θα αποτελέσει μέρος «οποιασδήποτε δυνητικής άσκησης οικοδόμησης συνασπισμού στο μέλλον».

Προς το 2027

Ανεξάρτητα πάντως από όσα λέγονται σε θεωρητικό επίπεδο, η πραγματικότητα είναι πο-

Ο κύκλος της κοιμματικής επιούλωσης

Το Μαξίμου εκτιμά ότι με τις επιλογές για επίτροπο, Πρόεδρο της Δημοκρατίας και πρόεδρο της Βουλής κλείνει το τραύμα των ευρωεκλογών. Τι χαρακτηρά θα έχει τώρα ο ανασχηματισμός;

Ο πρωθυπουργός χειροκροτεί την άνοδο του Νικήτα Κακλαμάνη στο προεδρείο. Από εκεί, ο πρεσβύτερος των «γαλάζιων» βουλευτών θα βλέπει την κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ. αφ' υψηλού — και όχι μέσα από τη χίτρα των εσωκομματικών ζυμώσεων.

ΑΠΟΨΗ

Η δοκιμασία του ντόμινο

Της ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΡΟΡΗ

Η νέα προεδρία Τραμπ εισάγει την Αμερική και πιθανότατα τον κόσμο σε μια νέα εποχή. Αν και έχουμε πλέον ισχυρά δείγματα για το ύφος και το ήθος της νέας αμερικανικής εξουσίας, οι ακριβείς συνέπειες στην εσωτερική κοινωνική και οικονομική ζωή μένουν να φανούν, όπως και οι αλλαγές στις διεθνείς σχέσεις και στη διεθνή πολιτική οικονομία. Πώς αναμένεται να επηρεάσει όμως ο θρίαμβος της επιστροφής του Τραμπ την εκλογική ζήτηση και προσφορά παγκοσμίως;

Πρόσφατες εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι ο ακροδεξιός πολιτικός λόγος και η ψήφος «ταξιδεύουν» εντός και εκτός εθνικών συνόρων. Σε συγκριτική έρευνα που δημοσιεύσαμε το 2022 με τον Κώστα Ρουμανιά και τη Βασίλική Γεωργιάδου, εξετάσαμε τα μοτίβα διεθνικής διάχυσης τόσο των εκλογικών επιλογών υπέρ της άκρας Δεξιάς, αλλά και του λόγου της Ακροδεξιάς στην Ευρώπη. Χρησιμοποιήσαμε για την έρευνα αυτή 7.652 εκλογικά απο-

τελέσματα εθνικών και ευρωπαϊκών εκλογών από το 2000 έως το 2017. Βρήκαμε ότι τόσο η ψήφος υπέρ της άκρας Δεξιάς, όσο και οι θέσεις των ακροδεξιών κομμάτων δεν σχετίζονται μόνο με εγχώριους παράγοντες σε κάθε χώρα, αλλά διαχέονται από χώρα σε χώρα. Η μετάδοση της ψήφου και του πολιτικού λόγου λαμβάνει χώρα μεταξύ γεωγραφικά και πολιτισμικά κοντινών χωρών. Δηλαδή η γεωγραφική, η γλωσσική και η θρησκευτική εγγύτητα είναι ο καμβάς πάνω στον οποίο εγγράφεται η χωρική μετάδοση του λαϊκισμού, του αντιμεταναστευτισμού, του αυταρχισμού και της ψήφου υπέρ της άκρας Δεξιάς στην Ευρώπη. Η θετική μετάδοση κορυφώνεται 4-5 χρόνια μετά μια απρόσμενη ή κομβική αλλαγή στην ακροδεξιά ψήφο και πολιτική σε κάποια κοντινή χώρα στο εξωτερικό. Έτσι, τα λαϊκιστικά, αυταρχικά κόμματα στο εσωτερικό μιας χώρας ευνοούνται όχι μόνον από τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες στο εσωτερικό της, αλλά και από την πτώση μηνυμάτων που έρχονται από λαϊκιστές ηγέτες και εκλογικά σώματα στο εξωτερικό.

Αναμφίβολα, η επανεκλογή Τραμπ αποτελεί μια αλλαγή ικανή να προκαλέσει ντόμινο μετάδοσης του αυταρχισμού, σε μια εποχή όπου η δημοκρατική οπισθοδρομηση είναι ήδη ορατή και μετρήσιμη. Οι λαϊκιστικές υποσχέσεις του, η επίδειξη ισχύος στο εσω-

Τα λαϊκιστικά, αυταρχικά κόμματα στο εσωτερικό μιας χώρας ευνοούνται όχι μόνον από τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες στο εσωτερικό της, αλλά και από την πτώση μηνυμάτων που έρχονται από λαϊκιστές ηγέτες και εκλογικά σώματα στο εξωτερικό.

τερικό και διεθνές περιβάλλον έλκουν άτομα που βλέπουν στο πρόσωπο του αυταρχικού ηγέτη μια ελπίδα αναστροφής της πτώ-

σης του κοινωνικοοικονομικού status ή μια πιθανή θεραπεία των αυξανόμενων ανασφαλειών και των φόβων τους, ενώ το success story του αναμένεται ότι θα επηρεάσει τις κυρίαρχες νόρμες και αξίες εντός και εκτός ΗΠΑ. Αν και η μετάδοση αυτή θέλει χρόνο, οι διεθνείς παρουσίες στην ορκωμοσία Τραμπ και οι ανακοινώσεις που έσπευσαν να βγάλουν αυταρχικοί ηγέτες ανά τον κόσμο μάς προϊδεάζουν για το τι θα ακολουθήσει.

Στην Ελλάδα, η Ελληνική Λύση και η Φωνή Λογικής ανταγωνίζονται για το χρίσμα του εγχώριου τραμπού, όπως μας ενημερώνουν οι πανηγυρικές ανακοινώσεις τους για την ορκωμοσία του νέου Αμερικανού προέδρου, ενώ η επανεμφάνιση του Πάνου Καμμένου με αφορμή τον εορτασμό της έναρξης της νέας πρέσβειας των ΗΠΑ ενδέχεται να μας ενημερώνει για αυξανόμενο ανταγωνισμό στο ακροδεξιό κοιμματικό spectrum το επόμενο διάστημα.

Μέσα από δηλώσεις τους ο Κυριάκος Βελόπουλος και η Αφροδίτη

Λατινοπούλου σπεύδουν να οικειοποιηθούν και να διεκδικήσουν την πολιτική του ατζέντα και για την Ελλάδα. Η προστασία των συνόρων και των εθνικών ταυτοτήτων, ο αντιμεταναστευτισμός, ο αντιμεβολιασμός, η πολεμική εναντίον της πολιτικής ορθότητας και των δικαιωμάτων, η αμφισβήτηση της πολιτικής για το κλίμα και η «επαναφορά» των «απειλούμενων» δυτικών αξιών και πολιτισμικών προτύπων είναι θέσεις που αναμένεται ότι θα γίνουν ακόμη πιο ορατές από την εγχώρια πολιτική προσφορά και ενδεχομένως πιο δημοφιλείς στην εγχώρια πολιτική ζήτηση, μέσα από την παγκόσμια διάχυση των αυταρχικών αξιών. Καθώς οι πολιτικές αυτές θα νομιμοποιούνται μέσω της εφαρμογής τους στην ισχυρότερη χώρα του κόσμου, είναι πολύ πιθανό ότι θα επηρεάσουν και την εγχώρια ζήτηση, απενοχοποιώντας έτσι περαιτέρω την ακροδεξιά εκλογική επιλογή. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν για τον εκλογικό ανταγωνισμό είναι επίσης υπαρκτοί, καθώς η φοβία του ακροδεξιού ντόμινο ενδέχεται να σύρει τα φιλελεύθερα κόμματα σε αναδιπλωση ή διάλλα-

κτικότητα έναντι της τραμπικής ατζέντας, με την ελπίδα ότι θα γίνουν ελκυστικά από τους εγχώριους θαυμαστές του τραμπού.

Είναι γνωστό, ωστόσο, από τη διεθνή βιβλιογραφία ότι οι αυταρχικοί, λαϊκιστές ψηφοφόροι, ενώ προκαλούν τη στρατηγική των φιλελεύθερων κομμάτων, δεν επιστρέφουν σε αυτά, καθώς εχθρεύονται τα κόμματα του κατεστημένου και προτιμούν αυθεντικές ριζοσπαστικές επιλογές. Ενώ είναι βέβαιο ότι η φιλελεύθερη δημοκρατία, οι νόρμες και αξίες θα δοκιμαστούν τα επόμενα χρόνια, η διεθνική δυναμική του ακροδεξιού ντόμινο υπογραμμίζει την ανάγκη για δραστικές πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες να μπορούν να τιθασεύσουν αυτές τις εξωτερικές επιδράσεις. Η ευρωπαϊκή πολιτική ηγεσία έχει ιστορικό χρέος να προλάβει τη διάβρωση των φιλελεύθερων ευρωπαϊκών αξιών και κεκτημένων.

Η κ. Λαμπρινή Ρόρη είναι επίκουρη καθηγήτρια Πολιτικής Ανάλυσης στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

λύ συγκεκριμένη. Η κυβέρνηση διανύοντας τα μισά της δεύτερης τετραετίας έχει προτεραιότητες που δεν μπορούν να είναι αποκομμένες από τον δύσκολο εκλογικό στόχο που έχει το 2027. Και η αξιοποίηση στελεχών από τον χώρο του Κέντρου πρέπει να υπηρετεί αυτόν τον στόχο.

Για παράδειγμα, παλαιότερα ο Σπύρος Καρανικόλας, μεταγραφά εκ του ΠΑΣΟΚ και υποψήφιος ευρωβουλευτής, είχε συζητηθεί να αξιοποιηθεί σε κάποια θέση στην κυβέρνηση. Αντιστοίχη περίπτωση είναι η —επίσης υποψήφια με τη Ν.Δ. στις τελευταίες ευρωεκλογές και πρώην υφυπουργός του ΠΑΣΟΚ— Εύη Χριστοφιλοπούλου. Τα δύο στελέχη «μετρήθηκαν» στην ευρωκάλη όπου κατέλαβαν τη 17η και 19η θέση αντίστοιχα, επίδοσ που φαίνεται να απομακρύνει την ένταξη τους στο κυβερνητικό σχήμα.

Τα «κεκτημένα»

Σε αυτό βέβαια βοηθά και το γεγονός πως το ΠΑΣΟΚ τελευταία δείχνει να έχει «πλαφονάρι» σε ποσοστά κάτω του 20% και να μην αποτελεί πραγματική απειλή για τη Ν.Δ., που «αρκεί να διατηρήσει τα κεκτημένα», όπως λέει κυβερνητική πηγή, ώστε να διεκδικήσει τρίτη τετραετία. Όλα τα παραπάνω θα αποκρυσταλλωθούν στον επόμενο ανασχηματισμό, που θα είναι το επόμενο ορόσημο και θα δείξει τι έχει στο μυαλό του ο πρωθυπουργός για το τελευταίο μισό της δεύτερης θητείας.

Ο κεντρώς χαρακτήρας της κυβέρνησης πάντως «δεν θα αλλοιωθεί» καθώς αναμένεται να παραμείνουν όλα τα κορυφαία κεντρώα στελέχη της κυβέρνησης, όπως ο Μιχάλης Χρυσόχοϊδης, ο Κυριάκος Πιερρακάκης και ο Γιώργος Φλωρίδης, σε υπουργικούς θώκους, είτε στους ίδιους είτε σε κάποιους άλλους.

«Κλείδι» θα αποτελέσει η τύχη του Γιώργου Γεραπετρίτη. Ενα σενάριο θέλει τον νυν ΥΠΕΞ να επιστρέψει στο Μαξίμου σε θέση αντιπροέδρου, κάτι που θα ενισχύσει το κεντρώο προφίλ. Την ίδια ώρα, και ο Άκης Σκέρτσος θα παραμείνει κομβικό στέλεχος της κυβέρνησης, είτε παραμένοντας στο Μαξίμου είτε αναλαμβάνοντας για πρώτη φορά κάποιο υπουργικό χαρτοφυλάκιο, ενώ υπάρχει και το σενάριο αναβάθμισης κεντρικών στελεχών όπως η Αλεξάνδρα Σδούκου. Στον αντίποδα, το «εκκρεμές» θα κινηθεί και κοινοβουλευτικά, καθώς θεωρείται βέβαιη η αξιοποίηση βουλευτών, με τους Κώστα Σκρέκα, Κώστα Κατσικάκη και Μακάριο Λαζαρίδη να είναι μερικά από τα ονόματα που ακούγονται για επιστροφή ή ένταξη σε νέο σχήμα.

«Να κάνουν τη δουλειά»

Κυβερνητικές πηγές εκτιμούν πως ο επόμενος ανασχηματισμός δεν πρόκειται να έχει πλέον στόχο τη δεξιά περιχαράκωση και θα εμφορείται από την ίδια λογική που είχαν όλοι οι προηγούμενοι: ο πρωθυπουργός θα επιλέξει ποιοι μπορούν να «κάνουν τη δουλειά».

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Όταν ένας αδιάκριτος δημοσιογράφος συνάντησε τις προάλλες τον Νικήτα Κακλαμάνη ύστερα από πολύ καιρό, διαπίστωσε ότι δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα. Δείχνει τόσο κεφάτος όσο ήταν πριν από 15-20 χρόνια, όταν ήταν δήμαρχος Αθηναίων και ταλαιπωρούσε καθημερινά τους συνεργάτες του με ποδαρόδρομο στις γειτονιές της πόλης. Και φυσικά δεν έχει εγκαταλείψει καμία από τις απολαύσεις της νιότης, όπως π.χ. ένα τσιγαράκι με τον καφέ. Ακολουθεί τα χούγια των παλαιάς κοπής αθεόφοβων γιατρών, που μας προειδοποιούν για τους κινδύνους του καπνίσματος χωρίς να διστάζουν να ανάψουν ένα τσιγάρο οι ίδιοι. Ίσως γιατί είναι προικισμένος με ανθεκτικά γονίδια, αφού ο πατέρας του «έφυγε» στα 102 και η μητέρα του στα 96.

Ο ακτινοθεραπευτής-ογκολόγος καθηγητής της Ιατρικής Αθηνών, ο οποίος εργαζόταν στο Αρεταίειο, είναι ένας πολιτικός με συρτό λόγο που θυμίζει παλιό ηθοποιό. «Πατάει» τα σύμφωνα των λέξεων, με αποτέλεσμα όσοι τον ακούνε να θυμούνται καλύτερα όσα λέει. Πολλοί πίστευαν ότι η πολιτική διαδρομή του δεν έκρυβε πια καινούργιες δόξες. Παρά τις αντίθετες εισηγήσεις των σοφότερων, κάποιοι μοντέρνοι νεοδημοκράτες επέμεναν ότι μετά τη σαρωτική νίκη του 2023 ο «πολυεπίπεδος εκσυγχρονισμός» επέβαλλε την αποστέρηση του αξιώματος του α' αντιπροέδρου της Βουλής από τον δεξιό βουλευτή της Α' Αθηνών. Κανείς δεν είχε προβλέψει ότι η απομάκρυνση από τον θώκο θα του έλυσε τα χέρια. Θυμήθηκε τις σκοτεινές τέχνες της Νέας Δημοκρατίας. Αναζωογονήθηκε, πρωταγωνιστώντας στο «αντάρτικο» των βουλευτών που θορύβησε το Μαξίμου. Τελικά, θα είναι πάλι υποψήφιος το 2027 ή συμφώνησε να γίνει πρόεδρος της Βουλής με αντάλλαγμα να εγκαταλείψει την πολιτική;

Γεννημένος τον 1η Απριλίου

Γεννήθηκε στην Ανδρο, στη Χώρα, στις 11 το βράδυ της Πρωταπριλιάς του 1946. «Γιατί δεν με δώλωσες την επομένη;» ρώτησε κάποτε τη μητέρα του. «Μάλλον επειδή ήξερα ότι θα γίνεις πολιτικός», του απάντησε η κυρία

«Αν καθίσεις ποτέ σε καρέκλα εξουσίας δεν θα χρησιμοποιήσεις κανέναν από αυτούς που κάθονται έξω από την πόρτα σου, γιατί είναι ανεπάγγελτοι, κόλακες και επικίνδυνοι», τον είχε συμβουλεύσει ο Αβέρωφ το 1989.

Κατίνα. Γελάει ακόμη όταν το θυμάται. Θυμάται όμως και τους παράξενους κύκλους που κάνει η ζωή. «Η μαμά που με έφερε στον κόσμο, πολλά χρόνια μετά, πέθανε από καρκίνο στα χέρια μου». Η μητέρα του ήταν το ενδέκατο από τα δώδεκα παιδιά της οικογένειας Αμωράτη. Το πρώτο παιδί, η Ευανθία, ήταν παντρεμένη με τον βουλευτή Αχαΐας του Λαϊκού Κόμματος και της ΕΡΕ, υπουργό Εμπορίου και Βορείου Ελλάδος (1955), Βασίλειο Παπαρρηγόπουλο. Η Ευανθία παρότρυνε την Κατίνα να αλλάξει το όνομά της και να το κάνει Κατερίνα. «Γιατί; Και την Παζινού Κατίνα δεν τη λένε;». Προφανώς έμοιασε στη μητέρα του. Αλλά πήρε και από τον πατέρα του, τον καπετάν Μιχάλη, που δούλεψε 48 χρόνια στα καράβια του Νίκου Γουλανδρή. Ολα αυτά τα χρόνια έλειπε από το σπίτι δέκα μήνες τον χρόνο. Ο πρωτότοκος και η κατά δέκα χρόνια μικρότερη αδελφή του, Φλώρα, που είναι φιλόλογος και διέτελεσε γυμνασιάρκης στην Παλλήνη, ουσιαστικά γνώρισαν τον πατέρα τους όταν πήρε σύνταξη. Ήταν ένας θαλασσόλυκος γεμάτος ζωή και μέχρι τα 100 του καταπανόταν με μαστορέματα στο σπίτι της Ανδρού όπου περνούσε οκτώ μήνες τον χρόνο, από τον Μάρτιο έως τον Νοέμβριο.

Νικήτας Κακλαμάνης

Από τα ορεινά στον «θρόνο»

Μετά την αποκαθίλωσή του από τη θέση του α' αντιπροέδρου της Βουλής, το 2023, πέρασε στο εσωκομματικό «αντάρτικο». Τι μεσολάβησε για την ανάδειξή του στο προεδρείο;

Η οικογένεια ήταν δεξιά και ο Νικήτας έγινε και αυτός δεξιός, παρότι αναγνωρίζει ότι ίσως ταίριαζε καλύτερα στον χαρακτήρα του η Αριστερά της δεκαετίας του '60. Πέρασε στην Ιατρική Σχολή του Αριστοτελείου το 1965. Καλός στα μαθήματα, μαχητικός στο αμφιθέατρο, σε μόνιμη κόντρα με τους «Λαμπράκηδες». Ο μισθός του πατέρα εξασφάλιζε ώστε να μην του λείπει τίποτα. «Ο μισθός του δασκάλου ήταν 700 δραχμές τον μήνα και η μάνα μου εμένα μου έστελνε 2.000».

Οι τοίχοι είχαν Ιστορία

Μαζί με άλλους τρεις φοιτητές νοίκιασε ένα τεσσάρι στο κέντρο της Θεσσαλονίκης κοντά στις εγκαταστάσεις της ΔΕΘ. Τα δωμάτια ήταν όμορφα, ευρύχωρα, είχαν διαφορετικό χρώμα, το ένα ροζ, το άλλο πράσινο, το τρίτο θαλασσί. Στο καθένα υπήρχε ένα διπλό κρεβάτι. «Όταν γνωρίσαμε την ιδιοκτήτρια, Μαντάμ Ιρέν, μας είπε ότι στο παρελθόν ήταν τσατσά και στο σπίτι είχε κοπέλες. Είχε όμως μπλεξίματα με την αστυνομία, σταμάτησε τις κοπέλες από τη δουλειά και άρχισε να νοικιάζει το σπίτι σε φοιτητές». Τον φοιτητικό του εαυτό τον έχει χαρακτηρίσει «καπετάν φασαρία». Ανάμεσα στις κάθε λογής αποκοτιές έκανε και δύο καλλιτεχνικές. Συμμετείχε στον χορό σε δύο έργα αρχαίας τραγωδίας που χορογράφησε η Ντόρα Τσάτσου, σύζυγος του καθηγητή του στην Ιατρική, Αλέξανδρου Συμεωνίδη. Πήρε μεταγραφή για την Αθήνα, τελείωσε την Ιατρική και πήγε στα Ιωάννινα το 1974-75 για να κάνει το αγροτικό του στο νοσοκομείο Γ. Χατζηκόστα. Μια μέρα που έκανε τζόκινγκ στη λίμνη, είδε να έρχεται από την αντίθετη κατεύθυνση ο Ευάγγελος Αβέρωφ και του έκλεισε τον δρόμο. «Είμαι γιατρός και θέλω να σας γνωρίσω γιατί είμαι δικός

σας». «Την πάτησες, γιατί θα σου ζητήσω ρουσφέτι», τον αιφνιδίασε ο τότε υπουργός Αμυνας. Ο Αβέρωφ του ζήτησε να επισκεπτεί την Κόνιτσα, που δεν είχε αγροτικό γιατρό, αλλά δεν περίμενε ότι θα το έκανε. Όταν έμαθε ότι το έκανε τον αναζήτησε στο νοσοκομείο και τον κάλεσε να περάσει ένα Σαββατοκύριακο μαζί του στο αρχοντικό του στο Μέτσοβο. Στα επόμενα χρόνια, ο Νικήτας, η Μαριέττα Γιαννάκου και ο αρκετά μικρότερός τους Κώστας Τασούλας ήταν οι μόνοι εξωκοινοβουλευτικοί που συμμετείχαν στην «Ομάδα της Σαγκάης». Ετσι βάρησε τους ασυμβίβαστους αβερωφικούς, τον Αντώνη Σαμαρά, τον Σωτήρη Χατζηγάκη, τον Γιώργο Τζιτζικώστα (πατέρα του επιτρόπου Απόστολου Τζιτζικώστα) και άλλους. Οι «συνωμότες» έδιναν ραντεβού στον πρώτο όροφο στη γωνία Δημοκρίτου και Σόλωνος, στο γραφείο του πολιτικού που έγινε αρχηγός της Ν.Δ. το 1981. Τη δεκαετία του '80 μεσουρανούσε στους γιατρούς. Το 1987 εξελήγη για δεύτερη φορά γενικός γραμματέας του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου με το «σταλινικό» 93%. Ο δεξιός γιατρός είχε στενή σχέση με τον Γιώργο Γεννηματά. «Εσένα σε ξεχωρίζει γιατί αγαπάς τον κοσμάκη», του είπε ο πολιτικός που ταυτίστηκε με το ΕΣΥ. Ο Αβέρωφ δεν συμφωνούσε να κατέβει στην πολιτική. «Πρώτα θα εκλεγείς καθηγητής και μετά θα σε υποστηρίξω». Εξελήγη επίκουρος το 1989.

«Γκλίτσα» στους κόλακες

Τον Νοέμβριο του 1989, ο Αβέρωφ πήγε στο Χίλτον για να μιλήσει στην πρώτη εκδήλωση του γιατρού από την Ανδρο που έπεσε πάνω του στα Γιάννενα. Ο υποψήφιος τον περίμενε στην είσοδο. Μόλις έφτασε του έδωσε ένα φάκελο με 500.000 δραχμές για

την προεκλογική του εκστρατεία και μια επιστολή με ευχές και συμβουλές. «Αν καθίσεις ποτέ σε καρέκλα εξουσίας δεν θα χρησιμοποίησεις κανέναν από αυτούς που κάθονται έξω από την πόρτα σου, γιατί είναι ανεπάγγελτοι, κόλακες και επικίνδυνοι». Κόλακες γνώρισε πολλούς και κάποιους τους εμπιστεύτηκε. Φροντίζει ωστόσο να υπενθυμίζει ότι δεν πρόδωσε την εμπιστοσύνη εκείνων που τον εμπιστεύτηκαν. Είναι έτσι; Το 1990 ο Κωνσταντίνος Μπιστοτάκης τον όρισε κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο. Πριν αλέκτορα φωνήσαι, αποχώρησε το 1993 από τη Ν.Δ. ακολουθώντας τον Αντώνη Σαμαρά. Ολοι ήξεραν ότι θα ακολουθούσε τον Σαμαρά γιατί ήταν ο καλύτερος φίλος του, αλλά το έκανε μετά την προκήρυξη των εκλογών και όχι πριν, κάτι που εκτίμησε ο Μπιστοτάκης. Το 2000 τον κάλεσε ο Κώστας Καραμανλής να επιστρέψει, αλλά του ζήτησε να επισκεφθεί τον Μπιστοτάκη. Στα πρώτα λεπτά της συνάντησης στην Αραβαντινού, ο Κωνσταντίνος Μπιστοτάκης τηλεφώνησε στον Καραμανλή. «Κώστα, άρρησες να καλέσεις τον Νικήτα». Το 2009, ο Μπιστοτάκης του ζήτησε να υπογράψει υπήρ της υποψηφιότητας της Ντόρας Μπακογιάννη στην αναμέτρηση για τη διαδοχή του Καραμανλή. Υπέγραψε πρώτος, με αποτέλεσμα να μη μιλιούνται με τον Σαμαρά για κάμποσο καιρό. Τη διετία 2004-2006 έγινε υπουργός Υγείας. Κάποιοι του χρεώνουν ότι κατέργησε τη λίστα φαρμάκων, με αποτέλεσμα να εκτοξευθεί η φαρμακευτική δαπάνη. Απαντάει ότι η λίστα καταργήθηκε γιατί η κωλυσιεργία σε ό,τι αφορούσε την ένταξη σε αυτήν πολλών απαραίτητων φαρμάκων ανάγκαζε τους ασθενείς να καταβάλλουν μόνοι τους ολόκληρη τη δαπάνη. Υπενθυμίζει πως η τιμή των φαρμάκων καθοριζόταν από το υπουργείο Εμπορίου. Οτι ο ίδιος όριζε μό-

νο τη νοσοκομειακή δαπάνη και επιβράδυνε τον ρυθμό αύξησής της από το 18% στο 8,73%. Και ότι σήμερα η φαρμακευτική δαπάνη εμφανίζεται ελεγχόμενη, γιατί έχει αυξηθεί η συμμετοχή του ασθενούς. Όταν ήταν δήμαρχος Αθήνας μιλούσε για το γήπεδο του Παναθηναϊκού και τον Ελαιώνα. Τα ίδια λένε όλοι οι μετέπειτα δήμαρχοι. Τις πταίει; Είναι η Αθήνα μια μπλοκαρισμένη πόλη; «Μιλάς για τη διπλή ανάπλαση που την μπλόκαραν ο Τσίπρας και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Αλλά θα σου πω για του Ψυρρή». Η γειτονιά αυτή πλημμύριζε διότι δεν υπήρχε αποχέτευση ομβρίων υδάτων. «Φτιάξαμε έργο δεκατριών χιλιομέτρων για τα όμβρια ύδατα». Όταν έχασε τις δημοτικές εκλογές του 2010 αναρωτιόταν γιατί οι πολίτες δεν αναγνώρισαν τέτοια έργα. «Εργα κάτω από την επιφάνεια δεν αναγνωρίζονται γιατί δεν φαίνονται», του έλυσε την απορία έμπειρος πρώην δήμαρχος.

Ποιμένας των ατάκτων

Μετά την αποκαθίλωση από τη θέση του α' αντιπροέδρου της Βουλής, το 2023, έλυσε κι έδενε στην ομάδα των έντεκα βουλευτών που έπασαν την κυβέρνηση στον ύπνο. Τον Σεπτέμβριο του 2024, έστησαν καρτέρι στον υπουργό Οικονομικών Κωστή Χατζηδάκη με μια ερώτηση για τα κόκκινα δάνεια. Η ιδέα ήταν του Γιώργου Βλάχου, αλλά όταν μαθεύτηκε ότι θα την υπογράψει ο Νικήτας ακολούθησαν οι υπόλοιποι. Είναι οι ίδιοι βουλευτές που προειδοποιούσαν ότι δεν θα ψηφίσουν την επανεκλογή της Κατερίνας Σακελλαροπούλου και ότι επιθυμούσαν Πρόεδρο της Δημοκρατίας προερχόμενο από την Κεντροδεξιά. Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι ο Νικήτας είναι στενά συνδεδεμένος με τον πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο, ο οποίος την ημέρα της εκλογής του την Τετάρτη επισκέφθηκε τη Βουλή για να τον συγχαρεί. Οι κυνικοί που επιμένουν πως η πολιτική στηρίζεται στους «έντιμους εκβιασμούς» λένε ότι ο Μπιστοτάκης πρόσφερε στον Κακλαμάνη την προεδρία της Βουλής προκειμένου να διαλύσει αυτή την ομάδα, αφού πρώτα θυσίασε τη Σακελλαροπούλου και επέλεξε

Λέει ότι προτού πάρει την προεδρία της Βουλής είχε αποφασίσει να μην είναι ξανά υποψήφιος. «Αλλά αν μου ζητήσει ο Μπιστοτάκης να κατέβω άλλη μια φορά για να πάρουμε τους δεξιούς, μπορεί να το ξανασκεφτώ...».

τον Κώστα Τασούλα. Και προσθέτουν ότι η «μυστική συμφωνία» χτίστηκε επάνω στην αμοιβαία κατανόηση ότι ο Νικήτας δεν θα κατέβει ξανά στην Α' Αθηνών, ανοίγοντας δρόμο για τον Κώστα Μπακογιάννη εάν αποφασίσει να είναι υποψήφιος βουλευτής. Μπορεί ο Μπιστοτάκης να εμπιστευθεί τον πρόεδρο Κακλαμάνη; Θα υπάρξει ανέφελη συνεργασία του Μαξίμου με έναν πολιτικό που δεν ήταν δεδομένος για κανέναν αρχηγό; Οι φίλοι του λένε ότι έχει αυτογνωσία. Οτι η αυτονομία του οριοθετείται από την αίσθηση του εθνικού και του παραταξιακού καθήκοντος. Οτι δεν προδίδει ποτέ την εμπιστοσύνη εκείνων που τον εμπιστεύονται. Από την άλλη, όπως επιμένουν οι δύσπιστοι, ο Νικήτας πάντα έχει τον τρόπο του να κάνει το δικό του.

Κάπως έτσι το παράδοξο ερώτημα επιμένει: Πήρε την προεδρία της Βουλής με αντάλλαγμα να αποκαιρεθεί το Κοινοβούλιο; «Συμφωνία δεν υπάρχει. Το είχα πάρει απόφαση ότι δεν θα κατέβω ξανά». Κάνει μια παύση, σπκάνει τα φρύδια και με ένα μειδίαμα προσθέτει συρτά «πατώντας» τα σύμφωνα: «Αλλά αν μου ζητήσει ο Μπιστοτάκης να κατέβω άλλη μια φορά για να πάρουμε τους δεξιούς, μπορεί να το ξανασκεφτώ...».

Με δικά του λόγια

Η απόσταση
με τον πατέρα του

«Οι γονείς μου χώρισαν όταν ήμουν μικρός. Αυτό τελικά με βοήθησε να γίνω ποδοσφαιριστής. Ο πατέρας μου ήταν πολύ σκληρός, δεν ήθελε να ασχοληθώ με την μπάλα. Εγώ όμως κατάφερα και πήγα στην Αμυνα Αμπελοκήπων επειδή ήταν ακριβώς δίπλα στο σπίτι που έμενα. Ο πατέρας μου με είδε πρώτη φορά στο γήπεδο όταν πλέον ήμουν πια ο... Δομάζος. Δεν είχα άλλη επαφή μαζί του».

Η πρώτη
του δουλειά

«Στην αρχή της καριέρας μου δούλευα στο εργοστάσιο της ΙΖΟΛΑ ως βοηθός οξυγονοκολλητή, μαζί με τον καλύτερό μου φίλο, τον Τάκη Στασινόπουλο, που στη συνέχεια έπαιξε στην ΑΕΚ. Τελικά έμεινα πέντε μήνες διότι στη συνέχεια υπέγραψα στον Παναθηναϊκό και δεν γινόταν να συνεχίσω και δουλειά και προπονήσεις».

INTIME NEWS

Η αγάπη για
το ποδόσφαιρο

«Ποτέ δεν σκέφτηκα το ποδόσφαιρο ως επάγγελμα. Το αγαπούσα από μικρός. Επαιζα ακόμη και ξυπόλυτος και με πάνινη μπάλα. Θυμάμαι ότι έπαιζα με τα άλλα παιδιά της γειτονιάς και πάντα ήμουν καλύτερος. Ο τότε προπονητής του Παναθηναϊκού, Σβέτισλαβ Γκλίσσιβιτς, ερχόταν κάθε μεσημέρι και με έβλεπε που έπαιζα στον δρόμο με τα άλλα παιδιά μετά το σχολείο».

Η μεταγραφή
στον Παναθηναϊκό

«Για τη μεταγραφή μου στον Παναθηναϊκό πήρα δώρο μια εμφάνιση και μια πορτοκαλάδα. Όταν με ζήτησε ο Παναθηναϊκός, ήρθε ο πρόεδρος της Αμυνας και μου είπε πως αν δεν υπέγραφα δεν θα με άφηνε να παίξω στην Εθνική Νέων που με είχαν καλέσει και δεν θα έπαιρνα και το κοστούμι που έδιναν τότε σε κάθε παίκτη. Τελικά, με κοντό παντελονάκι πήγα στον Παναθηναϊκό».

Η ευφυΐα του μικρού δαίμονα

Η ζωή και η τέχνη του Μίμη Δομάζου, που επί 27 χρόνια έκανε πιο φωτεινές τις ποδοσφαιρικές Κυριακές

Του ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

Στρατηγού παρόντος πάσα αρχή παυσάτω. Ακόμη και στον παράδεισο, ο Μίμης Δομάζος θα εξακολουθεί να φέρει τα ποδοσφαιρικά παράσημά του. Ποιος μπορεί να του τα αφαιρέσει; Τα απέκτησε έπειτα από μια καριέρα που ξεκίνησε επισήμως το 1953 με την Αμυνα Αμπελοκήπων και ολοκληρώθηκε ευδόκιμα το 1980 με τη φανέλα του αγαπημένου του Παναθηναϊκού, στον οποίο μεταγράφηκε έναντι μιας πορτοκαλάδας! Η απώλειά του είναι από αυτές που δεν μπορείς να δεχθείς. Πώς γίνεται ένας άνθρωπος που γεννήθηκε νικητής, που τρώμαξε με τις ποδοσφαιρικές επιδόσεις τόσους και τόσους σκληροτράχηλους αντιπάλους, να φεύγει από τη ζωή;

Όλοι πιστεύαμε πως αυτή η καρδιά μικρού παιδιού (στο σώμα ενός 83χρονου) θα συνέχιζε να χτυπάει. Όλοι ευχόμασταν να έκανε ένα ακόμη από εκείνα τα μαγικά τακουνάκια του, που ποτέ δεν άρεσαν στον Φέρεντς Πούσκας, αλλά τα δεχόταν διότι, πώς να το κάνουμε; Ο Δομάζος είχε το ελεύθερο να μαγεύ-

Την προσωνυμία «στρατηγός», όπως επιβεβαιώνει ο Αριστείδης Καμάρας, του την έδωσε ο Κώστας Λινοξυλάκης. Η εξήγηση είναι προφανής: η αρχοντική παρουσία του στο γήπεδο.

ει τους πάντες. Ακόμη και τον πάντα ανικανοποίητο Πούσκας. Οι ενθυμήσεις πολλές, οι εικόνες ακόμη περισσότερες. Ο Μίμης Δομάζος δεν γίνεται να ξεχαστεί. Οχι μόνο από τους οπαδούς του Παναθηναϊκού, αλλά από όλους τους φιλάθλους. Υπήρξε ένας από τους αστερές που έκαναν τις Κυριακές μας πιο φωτεινές.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι το 1984, στο αποκαireτιστήριο παιχνίδι του κόντρα στην Μπόκα Τζούνιορς στο Ολυμπικό Στάδιο, μαζεύτηκαν 50.000 θεατές για να τον δουν να παίξει για τελευταία φορά. Όσοι βρέθηκαν σε εκείνο το τιμητικό παιχνίδι έχουν να λένε για το αστείρευτο πάθος του Δομάζου που στα 53 του χρόνια έτρεχε το γήπεδο πάνω κάτω, περισσότερο και από τους νεαρούς συμπαίκτες του. Αλήθεια, πόσοι αθλητές στην Ελλάδα είναι ικανοί να συνεχίσουν τόσο μεγάλο πλήθος στον ύστατο χορό τους; Ο Μίμης Δομάζος κατάφερε να διασπείρει τα οπαδικά στεγανά και να γίνει αγαπητός και αποδεκτός από όλους.

Ο φίλος του εν όπλοις, Αριστείδης Καμάρας, μιλώντας συντετριμμένος στην «Κ», θυμάται την πρώτη φορά που συνάντησε τον Μίμη. «Ήταν το 1957 στην τότε Εθνική Νέων όταν συναντηθήκαμε πρώτη φορά. Μάλιστα θυμάμαι πως ο Μίμης ήταν ο πιο μικρός της αποστολής. Ήταν ένα όμορφο παιδί με κατσαρό μαλλί. Μέσα στο γήπεδο αμέσως έδειξε πως ήταν ένας μικρός μάγος. Όσο μπόι του έλειπε τόσο ταλέντο είχε. Κάτι που το απέδειξε,

Ο Μίμης Δομάζος οδηγεί ως αρχηγός τον Παναθηναϊκό στον αγωνιστικό χώρο του Γουέμπλεϊ για τον τελικό του Κυπέλλου Πρωταθλητριών, στις 2 Ιουνίου 1971. Ο ίδιος είχε πει δεκαετίες αργότερα: «Κάναμε την πλάκα μας, αλλά ξέραμε πως είχαμε πολύ καλή ομάδα. Κι ως μην είχαμε τα μέσα των αντιπάλων μας. Ήμασταν ερασιτέχνες, αλλά είχαμε ψυχή, ταλέντο και έναν σπουδαίο προπονητή, τον Πούσκας».

άλλωστε, και στη μετέπειτα καριέρα του».

Είναι λογικό οι σημερινοί νέοι να μαγεύονται με τις ονειρικές ντρίμπλες του Μέσι, του Εμπαπέ ή του Ρονάλντο, αλλά αν μπορούσαν να δουν τι ακριβώς έκανε ο Δομάζος στα δύσκολα χρόνια του ελληνικού ποδοσφαίρου, θα καταλάβαιναν γιατί έγινε ένας από τους ήρωες της Κυριακής.

Η «βάπτιση»

Ηρώας; Ναι, καθώς «στρατηγός». Προσωνυμία που, όπως μας επιβεβαιώνει ο Αριστείδης Καμάρας, του την έδωσε ο Κώστας Λινοξυλάκης, που ήταν «μανούλα» σε κάτι τέτοια.

Η εξήγηση είναι προφανής: η αρχοντική παρουσία του στο γήπεδο. Και, φυσικά, το περιβόητο «10» στην πλάτη της φανέλας του, που εκείνα τα χρόνια από μόνο του ήταν ένα διαβατήριο υπεροχής. Μια φορά το πήρε το νούμερο 10 ο Μίμης Δομάζος κι έκτοτε δεν το άφησε ποτέ. Του ανήκε δικαιωματικά.

Ο μοναδικός προπονητής που αρνήθηκε να του δώσει τη φανέ-

λα ήταν ο Νταν Γεωργιάδης, όταν το 1969 τον απέκλεισε από την αποστολή της εθνικής ομάδας κόντρα στη Ρουμανία λόγω μιας φόρμας που φορούσε. Αποτέλεσμα ήταν το αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα να μην καταφέρει να προκριθεί στα τελικά του Μουντιάλ του Μεξικού την επόμενη χρονιά.

Για όλους τους άλλους προπονητές, πάντως, ο Δομάζος ήταν ακρογωνιαίος λίθος όλων των συστημάτων τους.

Μας λέει ο Αριστείδης Καμάρας: «Όταν ήρθε ο Μπόμπεκ στον Παναθηναϊκό, άλλαξε το σύστημα που παίζαμε έως εκείνη τη στιγμή και από 4-2-4 το γύρισε σε 4-3-3. Με αυτό ο Δομάζος έλαμψε. Ήταν ένας μικρόσωμος δαίμονας. Ξέρετε, ο Δομάζος είχε μια σειρά από ιδιόρρυθμες ντρίμπλες, τις οποίες είχε επινοήσει ο ίδιος και κανείς δεν μπορούσε να τις αντιγράψει. Ήταν μια ποδοσφαιρική ιδιοφυΐα».

Μια φωτεινή ποδοσφαιρική περίπτωση που, αν ήταν αλλιώς τα πράγματα εκείνα τα χρόνια, θα μπορούσε να γίνει ο «στρα-

τηγός» της «βασιλίσσας», καθώς είναι καταγεγραμμένο το έντονο ενδιαφέρον της Ρεάλ Μαδρίτης γι' αυτόν. Η μεταγραφή δεν έγινε ποτέ, αλλά η αξία του Μίμη είχε από καιρό ξεφύγει από τα στενά ελληνικά σύνορα.

Αν αυτό τον έκανε να συμπεριφέρεται αλλιώς; Αν τον ένοιαζε η δημόσια εικόνα του; Για να μην έχουμε καμία αμφιβολία, ο Αριστείδης Καμάρας σημειώνει: «Ο Μίμης ποτέ δεν ενδιαφέρθηκε για την εικόνα του ή τι έγραφαν οι εφημερίδες. Το μόνο που τον ενδιέφερε ήταν η μπάλα. Όλη η ζωή του ήταν το ποδόσφαιρο. Μόνο αυτό τον ένοιαζε».

Είναι τυχαίο άραγε ότι, χρόνια αφότου είχε κρεμάσει τα παπούτσια του, συνέχισε να ασχολείται, μέσω της ακαδημίας του, με τα νιόβγαλτα ταλέντα και να τους μαθαίνει την αλφαβήτα του ποδοσφαίρου;

«Γι' αυτό σας λέω, το σταριλίκι δεν ήταν ποτέ μέσα στα ενδιαφέροντά του. Είχε αγνό χαρακτήρα ο Μίμης, ήταν πάντα ένα καλό παιδί με αληθινή αγάπη για το ποδόσφαιρο».

Πίσω από την αεικίνητη εικόνα ενός παίκτη-ηγέτη, όμως, που μέσα στο γήπεδο διέπρεπε, υπήρχε πάντα μια άλλη πραγματικότητα, η οποία μάλιστα, μετά τον γάμο του με τη Βίκυ Μοσχολιού (μεγάλο κοσμικό γεγονός εκείνης της εποχής), εντάθηκε ακόμη περισσότερο. Ο Μίμης ήταν ένας στοργικός πατέρας που αγαπούσε τα δύο κορίτσια του.

Η ανθρώπινη πλευρά

Ο Αριστείδης Καμάρας θυμάται ένα χαρακτηριστικό γεγονός που δείχνει την ανθρώπινη πλευρά του Δομάζου. «Ήταν την περίοδο 1970-71 όταν κάναμε την πρώτη τουρνέ στην Ισπανία με προπονητή τον Πούσκας. Μιλάμε για ένα ταξίδι που θα κρατούσε κοντά ένα μήνα. Ο Μίμης, λοιπόν, πήρε μαζί του και τη μεγάλη κόρη του που είχε ένα πρόβλημα στα μάτια και έπρεπε να υποβληθεί σε επέμβαση. Τότε στην Ισπανία υπήρχε ένας εξειδικευμένος γιατρός, ο Μπαράγκερ. Ήταν όμως τόσο ξακουστός, που έκλεινες ραντεβού έπειτα από έξι μήνες για να σε δει.

»Ο Μίμης ζήτησε τη βοήθεια

«Ο Δομάζος είχε μια σειρά από ιδιόρρυθμες ντρίμπλες, τις οποίες είχε επινοήσει ο ίδιος και κανείς δεν μπορούσε να τις αντιγράψει. Ήταν μια ποδοσφαιρική ιδιοφυΐα».

του Πούσκας, που ήταν σαν θεός στην Ισπανία, και ο γιατρός μιάς δέχθηκε την επόμενη ημέρα. Λέω “μας” γιατί στο ιατρείο πήγαμε ο Πούσκας, ο Μίμης κι εγώ. Τελικά η επέμβαση έγινε και όλα πήγαν μια χαρά. Σε εκείνο το ταξίδι είδα την ανθρώπινη πλευρά του μεγάλου συμπαίκτη μου. Είδα πόσο προσεκτικός ήταν με την ιδιωτική του ζωή και πόσο δεν ήθελε να δίνει δικαιώματα».

Γίνεται, λοιπόν, αυτός ο άνθρωπος που ήταν το συνώνυμο της αγωνιστικότητας και της αντοχής να υπέκυψε τώρα; Εδώ αντέξε ακόμη και στο περιβόητο ταξίδι στην Κινσάσα το 1968, όταν ο Στυλιανός Πατακός έστειλε με το «έτσι θέλω» τον Παναθηναϊκό να δώσει σειρά φιλικών στο Κονγκό (τότε Ζαίρ).

«Εδώ θα μας φάνε»

Να μια ανάμνηση που θα μείνει χαραγμένη στον Αριστείδη Καμάρα: «Σε μια ανάπαυλα από τις προπονήσεις πρότεινα στον Μίμη να πάμε οι δυο μας μια βόλτα λίγο πιο μακριά από το ξενοδοχείο. Αγρίψε το μάτι του Μίμη μ' αυτά που έβλεπε στους φτωχικούς δρόμους της Κινσάσα. “Καλά, πού με πας; Εδώ θα μας φάνε”», μου έλεγε συνέχεια κι εγώ γελούσα».

Το γέλιο τα τελευταία 24ωρα έχει θαμπώσει από τη στιγμή που ο μεγάλος «στρατηγός» κατέρρευσε. Από εδώ και πέρα, αυτό που θα μέινει είναι η θύμνηση ενός παίκτη που χάρισε σε όλους αφειδώς την ποδοσφαιρική του ευφυΐα, που μας έδειξε ότι το ποδόσφαιρο είναι μια μορφή τέχνης.

Φέτος προηγείται η Πάφος αλλά πέρσι ήταν ο ΑΠΟΕΛ. Πρόπερσι ήταν ο Απόλλωνας, πριν τρία χρόνια ο Άρης. Πριν τέσσερα χρόνια η Ομόνοια... και όλο αυτό το διάστημα η ΑΕΚ τερμάτισε δύο φορές στη δεύτερη θέση.

Τερράστιος ο ανταγωνισμός

Η βαθμολογία των τελευταίων 4,5 χρόνων μάς δείχνει ένα εκπληκτικό στατιστικό, τον πρώτο (Απόλλων) από τον 5ο (Πάφος) τους χωρίζουν μόλις 11 βαθμοί

ΤΟΥ ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Αποτελεί ένα από τα ανταγωνιστικότερα πρωταθλήματα της Ευρώπης, ίσως και παγκόσμια. Το κυπριακό πρωτάθλημα δεν είναι το καλύτερο, δεν είναι το πλουσιότερο, δεν είναι το σπουδαιότερο, δεν είναι το δημοφιλέστερο, ούτε το ποιοτικότερο. Είναι όμως μεταξύ των κορυφαίων σε ανταγωνισμό. Οι ομάδες που παλεύουν για τον τίτλο και τα ευρωπαϊκά εισιτήρια εμφανίζονται τα τελευταία χρόνια, με μικρές μεταπτώσεις από χρόνο σε χρόνο, σχεδόν ισοδύναμες. Σήμερα μοιάζει η Πάφος και ο Άρης να υπερέχουν, αλλά αν κοιτάξει κάποιος τις βαθμολογίες των τελευταίων χρόνων και τις σουμάρει, τότε θα διαπιστώσει πως είναι όλες κοντά. Αυτό μεγαλώνει και τον βαθμό δυσκολίας που τυχάνει να έχει κάποια όταν δεν είναι η χρονιά

Ομάδες με μεγάλους προϋπολογισμούς έχουν την ευκαιρία να «χώσουν» πιο εύκολα τα λάθη τους. Ομάδες με λιγότερα χρήματα οφείλουν να είναι περισσότερο προσεκτικές και παραπάνω οργανωμένες.

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ			
2020-21 μέχρι τη 19η αγ. 2024-25			
Ομάδα	Αγώνες	N-I-H	Βαθμοί
Απόλλων	163	83-42-37	291
ΑΠΟΕΛ	163	82-42-39	288
Ομόνοια	159	83-34-42	283
ΑΕΚ	159	82-37-40	283
Πάφος	159	79-43-41	280

*Απόλλων και ΑΠΟΕΛ σε αυτό το διάστημα είχαν αγωνιστεί και στο δεύτερο γκρουπ και γι' αυτό έχουν τέσσερις αγώνες περισσότερους από τις άλλες ομάδες.

που έχει ένας ποδοσφαιρικός σύλλογος να ξεπεράσει έναν άλλο. Τα προβλήματα ξεκινούν μέσα από μία ήττα σε ντέρμπι ή σε συνεχόμενες αποτυχίες για κάποιο διάστημα. Όμως είναι ποδόσφαιρο, είναι αθλητισμός και όλες οι ομάδες ή μάλλον τουλάχιστον πέντε-έξι ομάδες στο κυπριακό πρωτάθλημα εμφανίζονται λίγο πολύ ισοδύναμες την τελευταία πενταετία.

Φέτος προηγείται η Πάφος, αλλά πέρσι ήταν ο ΑΠΟΕΛ. Πρόπερσι ήταν ο Απόλλωνας, πριν τρία χρόνια ο Άρης. Πριν τέσσερα χρόνια η Ομόνοια... και όλο αυτό το διάστημα η ΑΕΚ τερμάτισε δύο φορές στη δεύτερη θέση.

Οι ανερχόμενες δυνάμεις

Σε αυτή τη «δέσμη» ομάδων απουσιάζει ο Άρης επειδή έχει λιγότερα παιχνίδια, αφού ανέβηκε

Ότι δηλαδή μια πεντάδα ομάδων είναι κοντά σε βαθμούς μετά από τόσα χρόνια και σχεδόν τα πάντα κρίνονται από μικρά, μικρά πράγματα, γεγονός που ίσως δεν έχει να κάνει τόσο με λανθασμένες πολιτικές αλλά περισσότερο από τη φύση του αθλήματος. Τη μια φορά η μπάλα θα πάει δοκάρι μέσα και την άλλη δοκάρι έξω. Τόσο απλό. Ελλοχεύει ο κίνδυνος, όμως, η διοίκηση που θα χάσει την ψυχραιμία, σε μια ποδοσφαιρική περίοδο, στην προσπάθειά της να διορθώσει πράγματα, στο τέλος να τα τουμπάρει και να την πάρει από κάτω.

Αχρείαστες ριζικές αλλαγές

Χρειάζεται να αλλάξεις προπονητή, χρειάζεται να κάνεις μεταγραφές, χρειάζεται να προσαρμόσεις μέσα από μικρές διαφοροποιήσεις να βελτιώσεις τα πράγματα. Όμως οι συχνές αλλαγές προπονητών, οι μαζικές προσθέςεις και αφαιρέσεις ποδοσφαιριστών ή οι μεγάλες αλλαγές στην πολιτική των συλλόγων μπορεί να φέρουν αντίθετα αποτελέσματα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως και το οικονομικό κομμάτι παίζει ρόλο. Ομάδες με μεγάλους προϋπολογισμούς έχουν την ευκαιρία να «χώσουν» πιο εύκολα τα λάθη τους. Ομάδες με λιγότερα χρήματα οφείλουν να είναι περισσότερο προσεκτικές και παραπάνω οργανωμένες. Δεν είναι τόσο εύκολο κάποιος να προβλέψει αν στο μέλλον δημιουργηθούν, για παράδειγμα, συνθήκες όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες στην Ευρώπη, με δύο ομάδες το πολύ τρεις να διεκδικούν τον τίτλο κάθε χρόνο, αλλά τουλάχιστον στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια τα αποτελέσματα και η εικόνα του πρωταθλήματος μας δείχνει να είναι από τα δυσκολότερα, συναρπαστικότερα και ανταγωνιστικότερα που υπάρχουν.

Ίσως μάλιστα αν γίνει περισσότερο επαγγελματικό στα θέματα δομής, κυρίως στη λειτουργία της Ομοσπονδίας αλλά και των ομάδων-εταιρειών, στα θέματα υποδομής των αθλητικών χώρων, αφού αρκετές δεν έχουν γήπεδο και πολλά γήπεδα δεν διαθέτουν καν τα βασικά, όπως ο απαραίτητος φωτισμός για τις ανάγκες της τηλεόρασης και του VAR. Ομάδες Α' κατηγορίας δεν έχουν το δικό τους γήπεδο με αποτέλεσμα να αγωνίζονται μακριά από την έδρα τους, και κάποιες δεν έχουν καν αθλητικά κέντρα προπονήσεων. Αρκετές, επίσης, δεν επενδύουν στις Ακαδημίες τους έτσι ώστε να εκπαιδεύσουν και να αναπτύξουν τον Κύπριο ποδοσφαιριστή, ούτε νοιάζονται για τον Κύπριο οπαδό αφήνοντας τα θέματα bias μόνο στην Αστυνομία. Αν μπορούσαν λοιπόν να λειτουργήσουν και σε αυτά τα θέματα περισσότερο επαγγελματικά, τότε πιθανόν τα έσοδά τους και οι χορηγίες τους να ήταν περισσότερα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Και ο κόσμος...;

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Ας υποθέσουμε ότι στα τέλη του περασμένου αιώνα, κατά τη δεκαετία του '90, ο ΑΠΟΕΛ διασύρεται στα δικαστήρια λόγω οικονομικής δυσχέρειας ή ότι ο Απόλλωνας κινδυνεύει να υποστεί σοβαρές κυρώσεις για τον ίδιο ακριβώς λόγο. Συμπεριλαμβανοντας στο ίδιο σενάριο τις Ανόρθωση και ΑΕΛ, αν αναλογιστούμε ότι οι μεν Βαρωσιώτες διώκονται από τις αρμόδιες κρατικές αρχές για μη πληρωμή των οφειλών τους, οι δε Λεμεσianoί απειλούνται να τους εκποιηθούν περιουσιακά στοιχεία ελέω χρεών.

Σε ποιες ενέργειες θα είχε προβεί η μεγαλύτερη μάζα των οπαδών και ποιες ομοιότητες θα είχαν, με τη σύγχρονη αντίδρασή τους; Όσοι βίωσαν και γνώρισαν εκείνες τις εποχές, μετά σιγουριά θα επιβεβαίωναν ότι ο κόσμος των μεγάλων ομάδων, έχοντας μια πιο άμεση ανάμειξη, δεν θα επέτρεπε σε κανέναν πρόεδρο να θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των σωματείων.

Σ' αντίθεση με το τώρα, ο κόσμος λειτουργούσε όντως ως ασπίδα της ομάδας, έχοντας την ισχύ ν' ανεβοκατεβάξει διοικήσεις, ακόμη και για μη σοβαρούς λόγους. Από τότε μέχρι και σήμερα, έχουν φυσικά μεσολαβήσει γενεές και γενεές ανθρώπων και έχουν ταυτόχρονα μεταβληθεί τα δεδομένα γύρω από το ποδόσφαιρο και τις ζωές μας γενικότερα.

Η υπολειτούργια σε σημείο εγκατάλειψης των σωματείων, η αποστασιοποίηση των φιλάθλων από τα δράμενά τους, το διαφορετικό οικονομικό μοντέλο πάνω στο οποίο πα βασίζεται το ποδόσφαιρο και οι σημαντικές αλλαγές που επήλθαν στη ζωή μας, σε πολιτικό-κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο, έχουν διαφοροποιήσει πλήρως την αντίληψη του κόσμου για την ομάδα του. Ο σύγχρονος φιλάθλος στο νησί, σε σύγκριση με τους παλαιότερους, έχει αναθεωρήσει τις βασικές προτεραιότητές του, μη συγκαταλέγοντας σ' αυτές το ποδόσφαιρο και την ομάδα του. Επιπλέον, οι οπαδοί των μεγάλων κλαμπ, βιώνοντας το νέο σκηνικό με την έλευση των ξένων επενδυτών και την κληρή επαγγελματικοποίηση του ποδοσφαίρου, κουβαλούν μια τεράστια ανασφάλεια ως προς το πώς θα πορευτεί η ομάδα τους. Επ' αυτού, βολεύτηκαν πίσω από τις υφιστάμενες διοικήσεις, φοβούμενοι να επιρρίψουν ευθύνες, μην τυχόν και καθεί πλήρως η όποια ευκαιρία διάκρισης. Δεν είναι τυχαίο ότι οι οπαδοί του ΑΠΟΕΛ, μολοντί η ομάδα τους διασύρεται εξωγηπεδικά, δεν έχουν ποτέ με σοβαρότητα καταλογίσει ευθύνες στον Πρόδρομο Πετρίδη, που έριξε την ομάδα στο βούρκο των χρεών.

Οι της ΑΕΛ, για χρόνια, είχαν πλήρως επαναπαυτεί από τον Ανδρέα Σοφοκλέους, μη ποτέ ζητώντας να λογοδοτήσει για τους χειρισμούς του, ενώ οι Ανορθωσιώτες ακόμη και όταν η εταιρεία αποδεικνυόταν χρεοκοπημένη, έδεικναν άτολμοι να ζητήσουν εξηγήσεις από τον Χρήστο Πουλλαΐδη. Λίγο πολύ ισχύουν τα ίδια δεδομένα και για τον Απόλλωνα, αφού ούτε καν οι μέτοχοι της εταιρείας δεν ζητούν πια να ενημερωθούν για τα πεπραγμένα της διοίκησης Κίρχη. Στην τελική, ο κόσμος που λογίζοταν ως ασφαλιστική δικλείδα, έπαυε να λειτουργεί ως τέτοια, μ' αποτέλεσμα κάποιοι στον βωμό της επιχειρηματικότητας να διαχειρίζονται καταστάσεις εξαιρετικά παράτολμες για τα σωματεία.

Μερίδιο ευθύνης αναλογεί και στον κόσμο, ο οποίος μάλλον αντιλαμβάνεται τη συμμετοχή του στην ομάδα ως πελάτης, παρά ως ένας οπαδός που νοιάζεται και λειτουργεί προστατευτικά γι' αυτό που αγαπά και λάτρευαν οι παππούδες του...

Όταν η Αστυνομία (δεν) φοβάται...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Τελικά και όπως αποδεικνύεται, ούτε υπό τις οδηγίες του νέου αρχηγού η Αστυνομία είναι σε θέση να διασφαλίσει την ομαλή διεξαγωγή ενός αγώνα και παρά τη γεμάτη σιγουριά και αυτοπεποίθηση δήλωση του ίδιου του Θεμιστού Αρναούτη, τον περασμένο Οκτώβριο, πως η Αστυνομία δεν φοβάται να αστυνομεύσει έναν αγώνα. Κατανοητό και αποδεκτό πως η Αστυνομία υπέβαλε το σχετικό αίτημα για απαγόρευση παρουσίας φιλάθλων του Απόλλωνα στην Περιστερώνα, αξιολογώντας πληροφορίες για το ενδεχόμενο δημιουργίας επεισοδίων. Δεν παύει, όμως, να αποτελεί ήττα για το κράτος η αδυναμία να αντιμετωπιστεί η όποια προσπάθεια δημιουργίας bias. Δεν παύει να αφήνει εκτεθειμένους την Πολιτεία, τους αρμόδιους και τη σχετική νομοθεσία, η τακτική του να τιμωρά τους πολλούς, στερνώντας τους τη δυνατότητα παρακολούθησης ενός αθλητικού γεγονότος, γιατί δεν μπορώ ή δεν θέλω πραγματικά να αντιμετωπίσω τους λίγους...

Η πρόσφατη απόφαση απαγόρευσης μετακίνησης φιλάθλων του Απόλλωνα στην Περιστερώνα δεν είναι η πρώτη, πολύ πιθανόν ούτε η τελευταία. Με αξιοσημείωτη την απόφαση στις 17 Οκτωβρίου 2024, η οποία ενημέρωνε και για απαγόρευση μετακίνησης φιλάθλων, σε αγώνα ο οποίος ήταν προγραμματισμένος για χθες 25 Ιανουαρίου 2025! Έχουν ήδη δημιουργηθεί ανομοιομορφίες στη διεξαγωγή του φετινού πρωταθλήματος. Ομάδες που ανταγωνίζονται τους ίδιους στόχους αγωνίστηκαν κόντρα στους ίδιους αντιπάλους, κάποιες με τον κόσμο τους και κάποιες χωρίς τους φιλάθλους τους και όχι με δική τους υπατιότητα και συνεπεία τιμωρίας τους από τον Αθλητικό Δικαστή. Κατανοητή η αξιολόγηση κινδύνων από πλευράς της Αστυνομίας, μη αποδεκτή, ωστόσο, είναι η λύση που επιβάλλεται. Γιατί σ' ένα κανονικό κράτος, με δυνατότητα παρουσίας εκεί και όπου χρειάζεται η επιβάλλεται, εκατοντάδες αστυνομικών, αντιοχλαγωγικών ομάδων ή οχημάτων και άλλου εξοπλισμού, θα ανέμενε κανείς πως το υπεύθυνο Σώμα για την ασφάλεια ενός κράτους, θα μπορούσε είτε να αποτρέψει είτε να επιβάλει την τάξη, εκεί και όπου προκύπτει αναρχία, οπουδήποτε και όχι απαραίτητα μόνο στα γήπεδα.

Πλησιάζουμε στη δεύτερη φάση του φετινού πρωταθλήματος. Τι θα γίνει εάν πριν από ένα καθοριστικό για τη διεκδίκηση του τίτλου ντέρμπι, προκύψουν ανάλογες πληροφορίες για δημιουργία επεισοδίων; Θα παρθεί μια ανάλογη απόφαση; Θα κριθεί σε μια τέτοια περίπτωση επί ίσους όρους ο τίτλος; Το μόνο σίγουρο, είναι πως η απάντηση και πολύ περισσότερο η απόφαση δεν μπορεί να εξαρτάται από το αν φοβάται ή όχι η Αστυνομία να αστυνομεύσει έναν αγώνα...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-1,86%

Χ.Α.
1,3%

Dow Jones

2,61%

Nasdaq

1,67%

Nikkei

3,85%

Dax

3,66%

FTSE 100

2,07%

WALL STREET
Επίμονο φλερτ
με τις χώρες
του Κόλπου και
τα πετροδολάρια
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-5,25%

€/ \$

1,88%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΧΕΔΙΑ ΤΩΝ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ

Ετοιμάζουν επιδοτήσεις για ηλεκτρικά αυτοκίνητα

Ο **επιθετικός** ανταγωνισμός της Κίνας με την τακτική της να επιδοτεί τις βιομηχανίες της και να καθιστά ασυναγώνιστα φθηνά τα προϊόντα της, που εισβάλλουν στις αγορές άλλων χωρών, εξωθεί την Ε.Ε. σε ένα μάλλον πανευρωπαϊκό σχήμα επιδοτήσεων των ευρωπαϊκών αυτοκινητοβιομηχανιών. **Σελ. 11**

ΤΟ 2024 ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Αυξήθηκαν τιμές και πληρότητες ξενοδοχείων

Πληρότητα και τιμές ξενοδοχείων στην Αθήνα το 2024 αυξήθηκαν κατά 2,3% και κατά 8,9%, αντίστοιχα. Η μέση τιμή δωματίου σε αθηναϊκό ξενοδοχείο διαμορφώθηκε στα 149,26 ευρώ, ενώ η πληρότητα στο 78%. Όμως, στις περιόδους αιχμής, όπως ο Ιούνιος, η μέση τιμή ξεπέρασε τα 200 ευρώ. **Σελ. 9**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εξοικικά με πισίνα και κήπο αναζητούν οι ξένοι

Εξοικικές κατοικίες έως 95 τ.μ. και με τιμή πώλησης έως 400.000 ευρώ θα συνεχίσουν να μονοπωλούν το αγοραστικό ενδιαφέρον των ξένων. Σύμφωνα με ανάλυση της Elxis - At Home in Greece, οι αγοραστές επιλέγουν νεόδμητες κατοικίες σύγχρονων προδιαγραφών, με πισίνα και κήπο. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,03%	0,01%
Γερμανία	2,55%	0,01%
Γαλλία	3,30%	-0,01%
Ιταλία	3,65%	0,00%
Ισπανία	3,18%	0,00%
Ιρλανδία	2,83%	0,05%
Ελλάδα	3,42%	0,11%
Ην. Βασίλειο	4,63%	-0,05%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Αμερικανικό χρήμα στις τράπεζες

Δεν αποκλείεται η κάθοδος στην Κύπρο πιστωτικού ιδρύματος ή μεγάλου επενδυτή

Η **οικονομική** συνεργασία σε τραπεζικό επίπεδο μεταξύ Κύπρου και Ηνωμένων Πολιτειών μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω στους επόμενους μήνες, καθώς δεν αποκλείεται να δούμε αμερικανική τράπεζα να «κατεβαίνει»

στην Κύπρο. Πιθανώς όχι με τη μορφή μίας νέας οντότητας και να ανεβάξει τον αριθμό των κυπριακών τραπεζών που λειτουργούν στην Κύπρο, αλλά ενδεχομένως υπό τη μορφή μεγάλου επενδυτή σε τράπεζα που έχει

παρουσία στην Κύπρο. Μπορεί το όνομα της αμερικανικής τράπεζας που τελικά θα ενδιαφερθεί να μπει στην Κύπρο να μην είναι στην πεντάδα των μεγαλύτερων στην Αμερική, αλλά θα είναι τρεις - τέσσερις φορές μεγαλύτερη

του μεγέθους των μεγάλων τραπεζών της Κύπρου.

Εάν επιβεβαιωθεί η κάθοδος μίας αμερικανικής τράπεζας στην Κύπρο θα είναι μία ακόμα πράξη του Δυτικού προσανατολισμού σε επίπεδο επενδύσεων που έχει

αναπτύξει το νησί. Οι μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις είναι αμερικανικές και είναι στις κυπριακές τράπεζες με μεγάλες επενδύσεις στο μετοχικό τους κεφάλαιο, αλλά και στις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. **Σελ. 4**

Ταξίδευσαν 1,4 δισ. άνθρωποι και ξόδεψαν 1,9 τρις. δολ.

Όσοι ταξιδεύουν το τελευταίο διάστημα θα έχουν παρατηρήσει ότι οι ουρές στα αεροδρόμια αυξάνονται διαρκώς, ενώ οι κρατήσεις σε καταλύματα γίνονται όλο και νωρίτερα. Είναι γεγονός. Τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού του ΟΗΕ (UNWTO) για το έτος 2024 επιβεβαιώνουν ότι η τουριστική βιομηχανία έχει ανακάμψει από την πανδημία της COVID-19. Περίπου 1,4 δισ. άνθρωποι ταξίδεψαν διεθνώς πέρυσι. Αυτό ισοδυναμούσε με 1,9 τρις. δολάρια που δαπανήθηκαν στην τουριστική βιομηχανία, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε τουρίστας ξόδεψε περισσότερα από 1.000 δολάρια ανά άτομο κατά μέσο όρο. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΟ ΓΚΕΡΕΠΑ/ REUTERS BREAKINGVIEWS

Το δολάριο ως παγκόσμιο πρόβλημα

Το **δολάριο**, εφόσον κυριάρχησε επί των περισσότερων μεγάλων νομισμάτων τα τελευταία τρία χρόνια, πιθανολογείται πως θα έχει ακόμα μία μεγάλη στήριξη από τον προστατευτισμό και τη δημοσιονομική γενναιοδωρία του εκλεγμένου προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Αυτό το έτος υποτίθεται ότι θα σηματοδοτούσε το τέλος της μακροχρόνιας ανοδικής πορείας του δολαρίου κατά 15% έναντι των άλλων νομισμάτων στον ανεπτυγμένο κόσμο από τον Ιανουάριο του 2022. Μάλιστα οι αναλυτές πρόβλεψαν ότι μια επιβράδυνση της οικονομίας των ΗΠΑ μαζί με τις μειώσεις των επιτοκίων θα το εκθρόνιζαν,

αλλά όχι τόσο γρήγορα. Από τις αρχές του 2025, ο δείκτης του δολαρίου, ο οποίος παρακολουθεί το νόμισμα των ΗΠΑ έναντι ενός σταθμισμένου εμπορικού καλαθιού έξι βασικών νομισμάτων, συνέχισε να ενισχύεται. Στις 13 Ιανουαρίου είχε αγγίξει τα υψηλότερα επίπεδά του από τον Νοέμβριο του 2022. Εάν ο Τραμπ επιβάλει εκτεταμένους δασμούς, η τιμή των εισαγόμενων αγαθών θα αυξηθεί και θα διατηρήσει τον πληθωρισμό των ΗΠΑ σε υψηλά επίπεδα. Στη συνέχεια ίσως η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ αναγκαζόταν να σταματήσει την περικοπή επιτοκίων ή και να τα αυξήσει. Και εάν η νέα κυβέρνηση

Όταν το αμερικανικό νόμισμα ενισχύεται έναντι των άλλων, το παγκόσμιο εμπόριο συρρικνώνεται.

προχωρήσει σε δέσμη φορολογικών περικοπών σχεδόν 8 τρις. δολ., το δολάριο πιθανότατα θα λάβει διπλή ώθηση από την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και τις υψηλότερες αποδόσεις των ομολόγων λόγω ανησυχίας των επενδυτών για αύξηση των επιπέδων χρέους.

Οι αναλυτές αναμένουν ότι το ευρώ θα ενισχυθεί έναντι του δολαρίου το 2025, σύμφωνα με δημοσκοπήση του Ρόιτερς, και το ΔΝΤ εκτιμά ότι φέτος η οικονομία των ΗΠΑ θα επιβραδυνθεί, όταν η ανάπτυξη στην Ευρώπη, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Ιαπωνία θα επιταχύνεται. Όταν το αμερικανικό νόμισμα ενισχύεται έναντι των άλλων, το παγκόσμιο εμπόριο συρρικνώνεται, σύμφωνα με έρευνα από τη Βαλεντίνα Μπρούνο του Αμερικανικού Πανεπιστημίου και τον Χιουν Σονγκ Σιν της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Αυτό συμβαίνει επειδή εταιρείες εκτός ΗΠΑ πληρώνουν περισ-

σότερα για να έχουν πρόσβαση στα δολάρια που χρειάζονται για την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών.

Οι αποκλίνουσες νομισματικές πολιτικές μπορούν και αυτές με τη σειρά τους να δημιουργήσουν προβλήματα. Οι παράγοντες της αγοράς αναμένουν ότι τα επιτόκια στην περιφέρεια της Ευρωζώνης θα είναι 2 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από ό, τι στις Ηνωμένες Πολιτείες τον Δεκέμβριο, σύμφωνα με τις τιμές των παραγώγων, που συλλέγει η LSEG. Αυτό προαναγγέλλει ένα ασθενέστερο ευρώ, το οποίο δυνητικά θα μπορούσε να ενισχύσει τις εξαγωγές της Ευρώπης.

Scale Up 2 Programme

Supporting female-led startups accelerate growth

Find out more

ΑΡΘΡΟ / Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΙΑΚΚΑ

Ένας χρόνος γνωμοδοτικό, ένας χρόνος Cyta

Πέρασε σχεδόν ένας χρόνος από την ημέρα που δέχτηκα το τηλεφώνημα του προέδρου Χριστοδουλίδη για τον διορισμό μου στη θέση της προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου. Μέχρι τότε δεν είχα υπηρετήσει σε κάποια δημόσια θέση, δεν είμαι και δεν ήμουν ποτέ κοιμιστικό στέλεχος και ουδέποτε είχα κάποια σύνδεση με οποιονδήποτε πολιτικό χώρο. Η πραγματικότητα είναι ότι χωρίς τον θεσμό του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου, άνθρωποι που θα ήθελαν, αξιοκρατικά, να υπηρετήσουν τον τόπο τους από παρόμοιες θέσεις, δεν θα είχαν την ευκαιρία. Ασφαλώς και νιώθω ευγνώμων για την ευκαιρία αυτή, με συναίσθηση της ευθύνης να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις της αποστολής που μου ανατέθηκε.

Ένα χρόνο μετά την έναρξη των καθηκόντων μου, πλέον έχω μια πολύ καλύτερη αντίληψη των θεμάτων που απασχολούν τη Cyta και διαμορφώνουν την πορεία της. Ζούμε και επικειρούμε σε έναν κόσμο όπου η κάθε μέρα έχει αυξημένες προκλήσεις, σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού όπου η τεχνολογία και η τεχνητή νοημοσύνη αλλάζουν συνεχώς τα δεδομένα μας. Μέσα στον καταγιστικό ρυθμό των αλλαγών, δεν υπάρχει χώρος εφησυχασμού. Κανείς δεν μπορεί να επαναπαύεται. Όλοι μας στη Cyta έχουμε στόχους και όλοι μας θα αξιολογηθούμε από τα αποτελέσματά μας, είτε αυτά είναι ποσοτικά, όπως για παράδειγμα η κερδοφορία μας και ο κύκλος εργασιών, είτε στρατηγικά, όπως η ανάπτυξη νέων αγορών και η ενίσχυση των τεχνολογικών μας υποδομών, είτε ποιοτικά, όπως η καλλιέργεια μιας κουλτούρας αξιοκρατίας και συμπεριληψής.

Ομολογώ ότι αισθάνομαι ιδιαίτερα τυχερή που βρίσκομαι στη Cyta. Ηγούμαι ενός Συμβουλίου που αποτελείται από ιδιαίτερα ικανά και ταλαντούχα άτομα που, συνδυάζοντας εύρος γνώσεων και δεξιοτήτων, συνεισφέρουν στη λειτουργία του. Ακόμη πιο σημαντικό, οι άνθρωποι μας, η ψυχή αυτού του Οργανισμού, νοιάζονται για τη Cyta, την αγαπούν και νιώθουν περήφανοι γι' αυτή. Και φυσικά διαθέτουμε μια ισχυρή διευθυντική ομάδα ικανή, ευέλικτη και ανθεκτική, όπως πρέπει να είναι κάθε διευθυντική ομάδα τη σημερινή εποχή. Στον ένα χρόνο που έχουμε διανύσει μαζί, η Cyta έχει καταφέρει πολλά. Έχει διατηρήσει τη μερίδια αγοράς της και έχει ενισχύσει την οργανική κερδοφορία της. Έχει αναλάβει σημαντικά έργα υποδομών, είτε αυτά αφορούν τα εσωτερικά λειτουργικά της συστήματα, είτε την ανάπτυξη των υποδομών της και τη διατήρηση της τεχνολογικής της αριστείας. Προσφέρει καινούργια προϊόντα και αναπτύσσεται σε νέες αγορές και νέες υπηρεσίες. Πίσω από όλα αυτά και τόσα άλλα που η Cyta προσφέρει στην κυπριακή κοινωνία, είναι το προσωπικό της, οι άνθρωποι της Cyta. Για τους ανθρώπους αυτούς έχω ιδιαίτερη ευθύνη να ενισχύω τους θεσμούς, ώστε, κάθε ένας και κάθε μια,

να νιώθουν ότι εργάζονται σε ένα περιβάλλον που τους σέβεται και τους ενισχύει.

Η αξιοκρατία και ο σεβασμός προς τον άνθρωπο, δυστυχώς, δεν είναι πάντα δεδομένα στον τόπο μας. Σε μια εποχή πολλαπλών προκλήσεων και συνεχών μεταβολών, δεν υπάρχουν ούτε τέλειες επιχειρήσεις, ούτε τέλειοι οργανισμοί. Αυτό που μετρά είναι να αναγνωρίζεις τις αδυναμίες σου και να προσπαθείς να γίνεσαι καλύτερος. Η Cyta πλέον διαθέτει ένα σύστημα αξιολόγησης βασισμένο σε μετρήσιμα κριτήρια. Το σύστημα αυτό δεν παράγει μόνο άριστους και δεν ισοπεδώνει τις προσπάθειες του κάθε εργαζόμενου. Είμαστε ένας οργανισμός που στη διαδικασία προαγωγών σε θέσεις διευθυντών και τμηματάρχων, για πρώτη φορά, έχουν λειτουργήσει κέντρα αξιολόγησης από εξωτερικούς συμβούλους, σε μια προσπάθεια να ενισχύσουμε την αξιοκρατία. Αυτός είναι ένας καινούργιος θεσμός και σίγουρα χρήζει βελτίωσης, όμως πιστεύω ότι είναι ένας θεσμός που με βεβαιότητα φέρνει τη Cyta πιο μπροστά. Έχουμε για πρώτη φορά Κώδικα Δεοντολογίας και Πολιτικές Διακυβέρνησης του Οργανισμού. Θέλουμε η Cyta, πέρα από την επικεφρότητα της, να έχει βιώσιμο πρόσημο, να λειτουργεί έντιμα, με ηθικούς κανόνες, να είναι φιλική προς το περιβάλλον και να επιτελεί—με υπευθυνότητα—το κοινωνικό έργο που της αναλογεί.

Να τονίσω, βέβαια, ότι πολλές από αυτές τις σημαντικές αρχές διακυβέρνησης έχουν έρθει από προηγούμενα Συμβούλια. Είμαστε ευγνώμονες. Δική μας δουλειά είναι να χτίσουμε πάνω στις βάσεις αυτές και να αναπτύξουμε τις αρχές της αξιοκρατίας και της χρηστής διοίκησης. Νιώθω ότι πολλές φορές αδικούμε τον τόπο μας, δίνοντας έμφαση στις αδυναμίες μας και τις κακές πρακτικές, που αναμιγθόλα υπάρχουν. Η ουσία είναι, τα όποια θέματα προκύπτουν να μπορούν να αντιμετωπιστούν. Η Cyta είναι σε μια πορεία συνεχούς βελτίωσης και ανάπτυξης. Γίνονται σταθερά βήματα προς τα μπρος και θα πρέπει να αναγνωρίσουμε τις προσπάθειες αυτές και να τις ενισχύσουμε. Θα αποφύγω να χρησιμοποιήσω έντονες εκφράσεις και να αναφερθώ στο «όραμά» μου για τη Cyta. Απλά, επιθυμώ κάθε μέρα που περνά στη ηπείρα μου να εργάζομαι σκληρά, ώστε η Cyta να γίνεται πιο δυνατή, πιο ευέλικτη και πιο αξιοκρατική. Το αξίζει. Όχι μόνο για την ίδια, αλλά και για τον τόπο μας. Γιατί, στο τέλος της ημέρας, κάθε διάκριση της Cyta στον τομέα της, είναι και διάκριση για την πατρίδα μας. Αφροσώπαω σε αυτόν τον στόχο, θέλω να πατώ γερά στα πόδια μου και να θυμάμαι πάντα ότι ο τίτλος της προέδρου είναι μόνο ένας τίτλος. Αυτό που πάνω απ' όλα έχει σημασία είναι η επιτυχία και η πρόοδος του συλλογικού Οργανισμού.

Η Μαρία Τσιάκκα είναι Πρόεδρος της Cyta.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Βάσει στοιχείων του υπουργείου Εσωτερικών, η αγορά ακινήτων της Λευκωσίας προσελκύει μηδενικό ενδιαφέρον από τους ξένους, σε αντίθεση με το τι συμβαίνει στα πα-

4 αυτεπάγγελτες και 1 αστοχία

Τέσσερις αυτεπάγγελτες έρευνες διεξάγει η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού υπό τη νέα της σύνθεση. Αυτές αφορούν στις τιμές των καυσίμων, τις χρεώσεις των τραπεζών, το σκυρόδεμα και το γάλα. Την ίδια στιγμή, η πρόεδρος απορρίπτει κατηγορίες που αφορούν στην έγκριση της εξαγοράς της ελληνικής τράπεζας από την Eurobank, αφού όπως δήλωσε αυτή ενίσχυσε τον ανταγωνισμό έναντι της Τράπεζας Κύπρου. Απάντηση δόθηκε και για την κριτική που δέχεται για τη συγκέντρωση τριών ιδιωτικών νοσηλευτηρίων στη Λευκωσία από έναν όμιλο. Σύμφωνα με την κυρία Παντζαρή, δεν βλέπει κανένα πρόβλημα αφού ο συγκεκριμένος όμιλος μετά τις συγκεντρώσεις των τριών νοσηλευτηρίων κατέχει το 18% των κλινών, ενώ ο ΟΚΥΠΥ το 60%. Προφανώς της διαφεύγει ότι ο ΟΚΥΠΥ δημιούργηθηκε συγκεντρώνοντας τα κρατικά νοσηλευτήρια για να μπορέσει να ξεκινήσει το ΓεΣΥ, σε αντίθεση με τον ιδιωτικό όμιλο που προχώρησε σε ανταγωνιστικές κινήσεις εξαγορών με στόχο την απόκτηση δεσποζουσας θέσης στην αγορά.

Μισές δουλειές και στις κάμερες

Τα χιλιόδες εξώδικα, από τις κάμερες τροχαίας, που έχουν εκδοθεί αλλά δεν έχουν παραληφθεί από τους παρανομούντες, βρίσκονται, πλέον, αναρτημένα σε διαδικτυακή πλατφόρμα που δημιούργησε η ιδιωτική εταιρεία που διαχειρίζεται το σύστημα φωτοεπισήμανσης. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία εξόργισε τους βουλευτές, που ανησύχησαν ότι με αυτό τον τρόπο ίσως θεωρηθεί ότι παραβιάζονται προσωπικά δεδομένα, αφού ήθελαν να κάνουν τον λαϊκισμό τους. Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει, όπως σημείωσε η Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας. Η Αστυνομία υπερασπιζόμενη τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία σημείωσε ότι λόγω μη επικαιροποιημένων στοιχείων από το Τμήμα Οδικών Μεταφορών δεν ήταν εύκολο ο εντοπισμός των παρανομούντων και

άρα ως μόνη διέξοδος επιλέχθηκε το διαδικτυο. Υπενθυμίζεται ότι η προθεσμία για πληρωμή των εξωδίκων εκπνέει τον Μάρτιο, οπότε και θα ξεκινήσουν οι διώξεις. Αυτήν τη στιγμή δεν έχουν παραληφθεί 250.000 εξώδικα.

Δυσμενές σενάριο άσκησης

«Βγήκαν» οι παράμετροι του αρνητικού σεναρίου για τα επικείμενα stress tests των κυπριακών τραπεζών για φέτος. Σύμφωνα με το σενάριο, την Κύπρο αναμένεται να «κτυπήσει» ύφεση το 2025 και 2026 ακολουθούμενη από ανάκαμψη το 2027. Η ανεργία μετά από μια απότομη άνοδο το 2026 θα διατηρηθεί σε διψήφιο νούμερο και για το 2027. Ακόμα και στο αρνητικό σενάριο ο πληθωρισμός δεν αναμένεται να διαφοροποιηθεί σημαντικά από τα υφιστάμενα επίπεδα. Ιδιαίτερη αξία έχουν οι τιμές των ακινήτων όπου για την τριετία αναμένεται συνολική πτώση 18% για τα οικιστικά και 31% για τα εμπορικά. Όπως εξηγεί η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών, τα σενάρια επιλέγονται προύπο-

θέτοντας ότι οι κίνδυνοι που απειλούν τις τράπεζες κάθε χώρας πραγματοποιούνται.

Μόνο αν βγαίνουν τα νούμερα

Στον έφορο Φορολογία πέφτει η ευθύνη να αποφασίσει κατά πόσο η πρόταση των ποδοσφαιρικών εταιρειών για ρύθμιση των φορολογικών τους υποχρεώσεων θεωρείται ικανοποιητική. Η πρόταση των πέντε υποχρεών εταιρειών περιλαμβάνει την άμεση καταβολή του ενός τρίτου της υποχρέωσης που έχει δημιουργηθεί από το 2023 και μετά και ανέρχεται στα 4 εκ. ευρώ. Η πρόταση των ποδοσφαιρικών εταιρειών περιλαμβάνει και μια εφίμερη δόση τρεις μίνες μετά, για να μπορέσουν να επανεπαιχθούν για το σύνολο των οφειλών τους στο πρόγραμμα δόσεων που είχε παλαιότερα συμφωνηθεί αλλά είχαν αθετήσει. Ο έφορος Φορολογίας θα λάβει τις τελικές του αποφάσεις μετά που οι τεχνοκράτες του υπουργείου Οικονομικών πάρουν θέση για τη βιωσιμότητα της πρότασης. Υπενθυμίζουμε ότι οι συνολικές οφειλές ξεπερνούν τα 35 εκ. ευρώ.

Ιταλική τραπεζική επιθετικότητα

Οι επιθετικές και μη διαφανείς προτάσεις εξαγοράς συστημικών τραπεζών δεν είναι μια καλή εξέλιξη και θα πρέπει να αποφεύγονται. Αυτό δήλωσε ο απερχόμενος καγκελάριος Σολτς σχολιάζοντας την κίνηση της UniCredit να εξαγοράσει την Commerzbank. Ο ιταλικός τραπεζικός κολοσσός με παρουσία στη Γερμανία, κατέχει άμεσα το 9,50% των μετοχών της Commerzbank, ενώ μέσω παραγώνων δύναται να αποκτήσει ένα επιπλέον 18,50%. Η UniCredit προτίθεται να ζητήσει εποπτική έγκριση για το 29,99% της τράπεζας προκειμένου να ενεργοποιήσει τα δικαιώματα των παραγώνων που κατέχει. Αναλυτές της αγοράς εκτιμούν ότι η επιθετικότητα των κινήσεων της UniCredit ίσως σηματοδοτεί την πρώτη μεγάλη διασυνοριακή συγκέντρωση στον τραπεζικό κλάδο μετά τη χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009.

Αντιμετωπίζοντας το «μυοσκελετικό σύνδρομο» της εμμηνόπαυσης

Της ΝΤΑΝΙΕΛ ΦΡΙΝΤΜΑΝ

Όταν πέρασε τα 40, η δρ Βόντα Ράιτ, ορθοπαιδικός χειρουργός, αντιμετείχε ακόμη σε ημιμαραθώνιους. Στα 47 της, όμως, όταν μπήκε στην περιεμμηνόπαυση, άρχισε ξαφνικά να δυσκολεύεται να περπατήσει ακόμη και μικρές αποστάσεις, καθώς την παρέλυσαν οι πόνοι στις αρθρώσεις και στους μύς. «Ήμουν στην καλύτερη φυσική μου κατάσταση», λέει, και ξαφνικά «δυσκολεύομαι ακόμη και να σηκωθώ από το κρεβάτι».

Στο ιατρείο της άκουγε παρόμοιες ιστορίες από γυναίκες που περνούσαν την εμμηνόπαυση, ακόμη και από αθλήτριες με μακρά πορεία, οι οποίες τώρα δυσκολεύονταν να κινηθούν με άνεση. Οι γιατροί γνωρίζουν εδώ και χρόνια ότι η εμμηνόπαυση επηρεάζει την υγεία των οστών, αλλά η δρ Ράιτ και άλλοι συνάδελφοί της εκτιμούν πλέον ότι η μετάβαση σε αυτήν επηρεάζει και την υγεία των μυών και των αρθρώσεων. Σε μια δημοσίευση της τον Ιούλιο η δρ Ράιτ πρόσφερε σε αυτό το φαινόμενο ένα όνομα: μυοσκελετικό σύνδρομο της εμμηνόπαυσης.

Ο όρος περιγράφει ένα σύνολο καταστάσεων και συμπτωμάτων που γίνονται πιο έντονα κατά τη διάρκεια της περιεμμηνόπαυσης και

συνεχίζονται μετά από αυτήν, όπως, μεταξύ άλλων, πόνοι στις αρθρώσεις, «παγωμένος ώμος», απώλεια μυϊκής μάζας και οστικής πυκνότητας, καθώς και επιδείνωση της οστεοαρθρίτιδας. Οι έρευνες δείχνουν ότι πάνω από τις μισές γυναίκες στην εμμηνόπαυση ίσως εμφανίσουν μυοσκελετικά συμπτώματα, κάποια από τα οποία μπορεί να είναι τόσο σοβαρά ώστε να επηρεάζουν σημαντικά την καθημερινότητά τους. Ωστόσο, αυτά τα προβλήματα συχνά παραβλέπονται από τους επαγγελματίες υγείας, οι οποίοι τα αποδίδουν στις αναπόφευκτες συνέπειες της γήρανης. Η δρ Ράιτ περιγράφει έναν φαύλο κύκλο: κατά τη μετάβαση στην εμμηνόπαυση, πολλές γυναίκες υιοθετούν έναν πιο καθιστικό τρόπο ζωής λόγω του πόνου που αντιμετωπίζουν. Όσο λιγότερο κινούνται, τόσο μειώνεται η ικανότητά τους να κινηθούν—και τόσο πιο εύλινες γίνονται όσον αφορά την καρδιαγγειακή υγεία αλλά και τους μύς και τα οστά. Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο για πτώσεις και κατάγματα, ενώ συχνά δυσκολεύει τις χειρουργικές επεμβάσεις και την αποκατάστασή.

Στην πρόσφατη δημοσίευσή της η δρ Ράιτ υποστηρίζει ότι το μυοσκελετικό σύνδρομο της εμμηνόπαυσης σχετίζεται με τη μείωση των

Είναι γνωστό ότι η εμμηνόπαυση επηρεάζει την υγεία των οστών, ωστόσο οι ειδικοί εκτιμούν ότι επηρεάζει εξίσου τους μύς και τις αρθρώσεις.

οιστρογόνων, εν μέρει λόγω του ρόλου τους στην καταπολέμηση της φλεγμονής. Σε εκ τούτου προτείνει την ορμονοθεραπεία με οιστρογόνα ως μια πιθανή θεραπευτική επιλογή (η ίδια αναφέρει ότι έχει ωφεληθεί από αυτή τη θεραπεία).

Αν και υπάρχουν πολλά επιστημονικά στοιχεία που δείχνουν ότι τα οιστρογόνα συμβάλλουν στη διατήρηση της ανθεκτικότητας των οστών και στην προστασία από την οστεοπόρωση, δεν διαθέτουμε ακόμη

επαρκή δεδομένα για να καθορίσουμε με βεβαιότητα αν, ή σε ποιο βαθμό, η απώλεια των οιστρογόνων ευθύνεται για τους πόνους σε μύς και αρθρώσεις, λέει η δρ Στεφανί Φομπιόν, διευθύντρια ιατρός της Εταιρείας για την Εμμηνόπαυση, του κορυφαίου διοικητικού οργάνου για την ιατρική της εμμηνόπαυσης στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η εταιρεία υποστηρίζει, ωστόσο, την ορμονοθεραπεία για τις γυναίκες που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο εμφάνισης

οστεοπόρωσης. Η δρ Ράιτ αναφέρει ότι οι γυναίκες μπορούν να ακολουθήσουν πρακτικά βήματα για να προλάβουν το μυοσκελετικό σύνδρομο της εμμηνόπαυσης και για να αντιμετωπίσουν τα συμπτώματα και τις παθήσεις που μπορεί να έχουν ήδη. Πρώτον, κάποιες απλές διατροφικές αλλαγές μπορούν να κάνουν μεγάλη διαφορά, λέει η ίδια αλλά και άλλοι ειδικοί. Μία διατροφή πλούσια σε αντιφλεγμονώδη τρόφιμα, όπως η μεσογειακή, λέει, και ο περιορισμός των επεξεργασμένων τροφίμων και των πρόσθετων σακχάρων, τα οποία αυξάνουν τη φλεγμονή στον οργανισμό και επομένως τον πόνο σε μύς και αρθρώσεις. Επίσης, η αύξηση της πρόσληψης πρωτεϊνών μπορεί να βοηθήσει στη διατήρηση (ή ακόμη και στην αύξηση) της μυϊκής μάζας, η οποία μειώνεται με την ηλικία. Επίσης βεβαιωθείτε ότι λαμβάνετε αρκετό ασβέστιο για την προστασία των οστών.

Οι ειδικοί συνιστούν επίσης να λαμβάνετε τακτικά ένα συμπλήρωμα βιταμίνης D3, το οποίο μπορεί να βοηθήσει το σώμα σας να απορροφήσει το ασβέστιο καθώς μεγαλώνετε. Και αν έχετε οικογενειακό ιστορικό οστεοπόρωσης ή έχετε υψηλό κίνδυνο για άλλους λόγους, προγραμματίστε μια μέτρηση οστικής

πυκνότητας νωρίς κατά τη μετάβαση στην εμμηνόπαυση, αν όχι νωρίτερα. Η σωματική δραστηριότητα είναι επίσης απαραίτητη για την προστασία των μυών και των οστών καθώς μεγαλώνετε.

Γιατί ένας ειδικός όρος;

Αν και δεν υπάρχει ακόμη ιατρική ομοφωνία σχετικά με το εάν οι μυοσκελετικές παθήσεις της εμμηνόπαυσης μπορούν να ονομαστούν επισημώς «σύνδρομο», η δρ Ράιτ και οι συνεργάτες της ελπίζουν ότι, δίνοντάς τους ένα όνομα, οι επαγγελματίες υγείας θα μπορούν να αντιμετωπίσουν καλύτερα και ενδεχομένως να προλαμβάνουν αυτά τα προβλήματα. Ελπίζουν επίσης ότι αυτό θα εμπνεύσει μελλοντικές έρευνες. Η ονομασία του φαινομένου μπορεί επίσης να βοηθήσει στην επικύρωση του πόνου των εμμηνόπαυσιακών γυναικών, ιδιαίτερα όταν οι εξετάσεις δεν δείχνουν άλλες αιτίες. «Στην ιστορία της σύγχρονης ιατρικής θεωρούσαμε τις γυναίκες λίγο υστερικές» όταν δεν υπήρχε προφανής ιατρική εξήγηση για τα συμπτώματά τους, εξηγεί η δρ Μερσέντες φον Ντεκ, ορθοπαιδικός χειρουργός στο Cambridge Health Alliance. Αλλά «δεν μπορείς να θεραπεύσεις κάτι, αν δεν έχεις ένα όνομα γι' αυτό».

#xarisesena

Top Employer και φέτος! Το γιορτάζουμε και επιβραβεύουμε τους ανθρώπους μας με παροχές 400.000 ευρώ!

Εδώ στη Lidl Κύπρου θέλουμε οι άνθρωποί μας να νιώθουν ασφαλείς και να κάνουν σχέδια για το μέλλον τους. Γι' αυτό τους στηρίζουμε και τους επιβραβεύουμε για να συνεχίσουν μαζί μας να κατακτούν τους στόχους τους και να πραγματοποιούν τα όνειρά τους.

Όλα αυτά μας κάνουν **Top Employer στην Κύπρο για 8η συνεχόμενη χρονιά.**

Όλα όσα είμαστε, χάρη σε σένα.

team.lidl.com.cy

Αμερικανικό χρώμα στις κυπριακές τράπεζες

Η μετατόπιση του κυπριακού χρηματοπιστωτικού τομέα από τη Ρωσία στις ΗΠΑ τα τελευταία χρόνια

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **στροφή** της Κύπρου προς τη Δύση ιδίως μετά το 2013 δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, ενώ η οικονομική συνεργασία σε τραπεζικό επίπεδο μεταξύ Κύπρου και Αμερικής μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω στους επόμενους μήνες, καθώς δεν αποκλείεται να δούμε αμερικανική τράπεζα να «κατεβαίνει» Κύπρο. Πιθανώς όχι με τη μορφή μίας νέας οντότητας και να ανεβάξει τον αριθμό των κυπριακών τραπεζών που λειτουργούν στην Κύπρο, αλλά ενδεχομένως υπό τη

Οι τρεις αμερικανικοί κολοσσοί, Apollo, Pimco και Cerberus, συνθέτουν τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο.

μορφή μεγάλου επενδυτή σε τράπεζα που έχει παρουσία στην Κύπρο. Αν και δεν «μπλέκονται» οι κυβερνήσεις με τα των τραπεζικών θεμάτων και είναι εκτός του λεγόμενου «job description» τους, είναι ξεκάθαρα μία εξέλιξη που στρατηγικά βρίσκεται σε πλήρη παραλληλισμό με τα «θέλω» της κυπριακής κυβέρνησης και με τη ροπή που έχει προς τις επενδύσεις από τη Δύση. Μπορεί το όνομα της αμερικανικής τράπεζας που τελικά θα ενδιαφερθεί να μπει στην Κύπρο να μην είναι στην πεντάδα των μεγαλύτερων στην Αμερική, ωστόσο μία τράπεζα η οποία έχει παρουσία για παράδειγμα σε τρεις - τέσσερις πολιτείες της Αμερικής θα είναι τρεις - τέσσερις φορές μεγαλύτερη του μεγέθους των μεγάλων τραπεζών της Κύπρου.

Εάν επιβεβαιωθεί η κάθοδος μίας αμερικανικής τράπεζας στην Κύπρο στους επόμενους μήνες θα είναι μία ακόμα πράξη του Δυτικού προσανατολισμού σε επίπεδο επενδύσεων που έχει αναπτύξει το νησί, ενώ το τάιμινγκ σε επίπεδο παγκόσμιων πολιτικών εξελίξεων επίσης θα μπορεί να χαρακτηριστεί «ορθή κίνηση». Εξάλλου, οι μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις είναι αμερικάνικες και δεν έχουν να κάνουν ούτε με πύργους, ούτε με μαρίνες, ούτε με αεροδρόμια. Είναι στις κυπριακές τράπεζες με μεγάλες επενδύσεις στο μετοχικό τους

Η Κύπρος έχει συνεργασία με τον Οίκο Pillsbury Winthrop από τα τέλη του 2016 για την προβολή της εικόνας που έχει η χώρα στην Αμερική, σε σχέση με τις κυπριακές τράπεζες και το όνομα της χώρας σε γενικότερη βάση, μία συνεργασία που υπάρχει μέχρι σήμερα.

κεφάλαιο, αλλά και στα δανειακά τους χαρτοφυλάκια και συγκεκριμένα στο πλαίσιο της δευτερογενούς αγοράς δανείων, τις γνωστές εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Ένα επενδυτικό ταμείο, έχει παραδείγματος χάριν συγκεκριμένο ορίζοντα 5 - 10 χρόνων και στόχος είναι να λάβουν υψηλές αποδόσεις αυτής της μετατόπισης, η επένδυση του Αμερικανικού κ. Γουίλμ-πουρ Pos στην Τράπεζα Κύπρου 400 εκατ. ευρώ τον Αύγουστο του 2014 (μέσω του ταμείου WL Ross & Co), του προσώπου που μέχρι το 2016 ήταν ο αντιπρόεδρος του

λειτουργικών λόγων να «καθαρίσει» το όνομά της, αλλά και σε συνδυασμό γεωπολιτικών εξελίξεων κυρίως με τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία (με αρχή το 2014 με την προσάρτηση της Κριμαίας), να ξεκινήσει τη στροφή προς τη Δύση. Μεγάλο «ορόσημο» αυτής της μετατόπισης, η επένδυση του Αμερικανικού κ. Γουίλμ-πουρ Pos στην Τράπεζα Κύπρου 400 εκατ. ευρώ τον Αύγουστο του 2014 (μέσω του ταμείου WL Ross & Co), του προσώπου που μέχρι το 2016 ήταν ο αντιπρόεδρος του

ΔΣ της Τράπεζας Κύπρου και που έπειτα έγινε υπουργός Εμπορίου του Ντόναλντ Τραμπ.

Αμερικανική κινητικότητα

Δέκτες αμερικανικού επενδυτικού ενδιαφέροντος το τελευταίο διάστημα είναι η Τράπεζα Κύπρου. Αγοράζοντας όλο και περισσότερο μετοχές της Τράπεζας Κύπρου το αμερικανικό ταμείο, η Senvest Management, πέρασε «προχθές» στην κορυφή της Τράπεζας Κύπρου, μετά από πολλά χρόνια που ο μεγαλομέτοχός της ήταν ο κουρεμένος

Ρώσος ολιγάρχης, μεγαλοεπενδυτής της Τράπεζας Κύπρου κ. Βίκτωρ Βέζελμπεργκ με την εταιρεία του Lamesa Investments. Η Senvest πέρασε στο 9,43% της Τράπεζας Κύπρου συνδυαστικά με μετοχές και με χρηματοοικονομικά μέσα, ενώ η Lamesa έχει 9,39% σε μετοχές και πλέον «φγουράρει» δεύτερη μετά από πολλά χρόνια ανάμεσα στους κύριους επενδυτές της BOC.

Συνάμα, είδαμε επίσης έναν θεσμικό επενδυτή με ρίζες από Αμερική να μπαίνει στην Τράπεζα Κύπρου τους τελευταίους 3 μήνες. Ο λόγος για το Wellington Management, που αν και είναι μόλις στο 4,75%, θα θελήσει να χτίσει περαιτέρω θέση στην Τράπεζα. Ήταν μία περίπτωση εκ των επιτυχιών των Roadshows σε Λονδίνο που έκανε η Τράπεζα εντός του 2024 και εξιστορούσε το επενδυτικό της «στόρι».

Apollo, Pimco, Cerberus

Οι κυπριακές τράπεζες «καθάρισαν» από τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που είχαν συσσωρευτεί από την αρχή της κρίσης, με αποκορύφωμα το 2014 στα 29 δισ. ευρώ. Πλέον είναι στα 1 δισ. ευρώ «και κάτι», με τη μείωση να είναι ποσοστιαία κοντά στο 90%. Πώς όμως μειώθηκαν; Μειώθηκαν μέσω αμερικανικών επενδύσεων, αγοράζοντας τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια από επενδυτικά ταμεία που αποφάσισαν να επενδύσουν στην

τότε νεοσυσταθείσα δευτερογενή αγορά δανείων της Κύπρου. Το επενδυτικό ταμείο Apollo ήταν το πρώτο που αγόρασε ένα τεράστιο κομμάτι μη εξυπηρετούμενων δανείων από την Τράπεζα Κύπρου, φτιάχνοντας ακολούθως την Gordian.

Ακολούθησε σε αγορές μη εξυπηρετούμενων δανείων η Pimco από την Τράπεζα Κύπρου και την Ελληνική Τράπεζα, δημιουργώντας την Themis και την Altia, ενώ η Cerberus ήρθε αργότερα και αγόρασε δάνεια της Alpha Bank (που είχε μέσα και κυπριακά δάνεια

Ενδεχόμενη κάθοδος αμερικανικής τράπεζας στους επόμενους μήνες θα είναι μία ακόμα πράξη του Δυτικού προσανατολισμού σε επίπεδο επενδύσεων που έχει αναπτύξει το νησί.

από την κυπριακή θυγατρική). Πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι αγόρασε και ένα μικρό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας Κύπρου. Οι τρεις αμερικανικοί κολοσσοί, Apollo, Pimco, Cerberus, συνθέτουν τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έχουν γίνει στην Κύπρο.

Οχι αυστηρά Αμερική

Μπορεί να μην είναι αμερικανική η επένδυση, αλλά επένδυση με ρίζες από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού μπορεί να θεωρηθεί και η πρόσφατη σε τραπεζικό επίπεδο επένδυση της Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα. Η εταιρεία του Ινδού Πρεμ Γουάτσα, η канаδική Fairfax, διαχειρίζεται κεφάλαια 60 δισεκατομμυρίων δολαρίων και ένα σεβαστό μονοψήφιο ποσοστό από τα συνολικά κεφάλαιά του είναι επενδυμένα στην Ελλάδα. Πλέον, όμως, με την επένδυση των 1,2 δισ. ευρώ στην Ελληνική Τράπεζα μέσω της Eurobank, η Κύπρος είναι ένας προορισμός που έριξε ψήφο εμπιστοσύνης.

Τέλος, ως μην ξεχνάμε την επίσης αμερικανική επένδυση της Pimco του 2018, όταν μπήκε τότε στην Ελληνική Τράπεζα (και ακολούθως πούλησε τις μετοχές της στην Eurobank) και συμφώνησε να συμμετάσχει στην αύξηση κεφαλαίου για να γίνει επιτεζήμη η απορρόφηση του υγιούς μέρους της Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας.

Επεξεργάζονται μέτρα και οι υπόλοιπες τράπεζες

Τα πιστωτικά ιδρύματα βρίσκονται στο στάδιο ετοιμασίας και οι ανακοινώσεις θα είναι μεμονωμένες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μετά τις ανακοινώσεις των μέτρων της Τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής Τράπεζας πριν το τέλος του 2024 για βοήθεια των νοικοκυριών, των ευάλωτων και των επιχειρήσεων από επιτόκια, πληθωρισμό και χρεώσεις, σειρά έχουν οι υπόλοιπες τράπεζες. Όπως πληροφορείται η «Κ», οι υπόλοιπες τράπεζες δεν πρόκειται να ανακοινώσουν μέτρα «ομαδικά», αλλά αναμένεται να ανακοινώσουν μεμονωμένα. Είναι μέθοδος που άλλωστε ανακοίνωσαν και οι δύο συστημικές. Δεν είναι ξεκάθαρο αν ο πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης θα έχει ραντεβού με τους CEO των υπολοίπων τραπεζών, ή θα έχει ραντεβού με τον Σύνδεσμο Τραπεζών, ωστόσο το μήνυμα δόθηκε από το ραντεβού που είχε ο πρόεδρος με τους CEO των δύο μεγάλων τραπεζών, τον κ. Πανίκο Νικολάου και τον κ. Μιχάλη Λούη. Το θέμα που ανακίνησε η πρόταση του ΑΚΕΛ για την πρόσθετη

φορολόγηση των τραπεζών φαίνεται ότι θα έχει αποτέλεσμα και σε άλλες τράπεζες στο επόμενο διάστημα, ανακοινώνοντας μέτρα τα οποία προς το παρόν είναι σε

Οι «μικρότερες» τράπεζες είχαν προχωρήσει πρώτες σε επιβράευση των συνεπών δανειοληπτών τους, για δανειολήπτες που είχαν στεγαστικά δάνεια έως 350 χιλιάδες ευρώ.

στάδιο ετοιμασίας. Ενδεικτικά και η ανακοίνωση του Συνδέσμου Τραπεζών λίγες ώρες πριν από την ψήφιση του επίμαχου νομοσχεδίου, που συνέτεινε σε αυτή την ενέργεια, καθώς επιβεβαίωνε πως οι τράπεζες μέλη του Συνδέσμου λαμ-

Τα μέτρα ανακούφισες θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και αύξηση του αριθμού των ATM.

βάνουν πολύ σοβαρά υπόψη εισπλήσεις, προτάσεις και ιδέες και δεσμεύονταν προς άμεση εξέταση και λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Για να είμαστε δίκαιοι, οι «υπόλοιπες» τράπεζες ήταν οι πρώτες που είχαν ανακοινώσει «παγωμά-

τα» επιτοκίων βάσης ΕΚΤ και Ευρίβορ του Πάσχα του 2023, όταν είχαν αρχίσει—δικαιολογημένα— οι φωνές για τις πρακτικές των τραπεζών σε σχέση με τα επιτόκια. Τότε, η ψαλίδα μεταξύ καταθετικών και δανειστικών επι-

τοκίων ήταν πολύ μεγάλη, και οι αυξήσεις της ΕΚΤ ήταν συνεχείς για να «πολεμήσει» τις πληθωριστικές τάσεις. Τότε, οι «μικρότερες» τράπεζες είχαν προχωρήσει πρώτες σε επιβράευση των συνεπών δανειοληπτών τους, για δανειολήπτες

που είχαν στεγαστικά δάνεια έως 350 χιλιάδες ευρώ. Τότε, δεν είχε χρειαστεί να ενταχθούν σε κάποιο πρόγραμμα με δική τους ενέργεια, αλλά έμπαιναν αυτομάτως εάν και εφόσον ήταν επιλέξιμοι. Οι τράπεζες είχαν απορροφήσει οποιεσδήποτε επιπρόσθετες αυξήσεις των επιτοκίων κατά τη διάρκεια που ίσχυε εκείνο το πρόγραμμα.

Τα μέτρα της Τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής Τράπεζας που ανακοινώθηκαν περιελάμβαναν μειώσεις επιτοκίων, επιβραβεύσεις συνεπών δανειοληπτών, νέα προϊόντα δανείων με ευνοϊκούς όρους, στήριξη ευάλωτων ομάδων και δη, πελατών μεγάλων ηλικιακών ομάδων. Μεγάλης απήχησης εκ των μέτρων που ανακοινώθηκαν ταχέως η στεγαστικά δάνεια για απόκτηση κύριας κατοικίας με σταθερά επιτόκια, ενώ αναμένουμε να αρχίσουν και οι διαδικασίες για εφαρμογή επιπλέον ATM σε περιοχές από τις οποίες τα προηγούμενα χρόνια τα απομάκρυναν (χωριά κτλ.)

WIZ GUIDE

50 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

20
24

wiz-guide.com

ΟΙ ΚΡΙΤΕΣ

28 Ιανουαρίου, 2025

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΟΔΗΓΟΥΜΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

Κυπριακές επιχειρήσεις με δραστηριοποίηση στην ελληνική αγορά

Κατασκευαστικός τομέας

•
CYFIELD AE
•
CYBARCO

Ξενοδοχεία

•
LOUIS HOTELS
•
THANOS HOTELS & RESORTS

Ελεγκτικά γραφεία

•
PRIME AUDIT
•
BAKER TILLY
•
RSM GREECE

Ναυτιλία

•
LOUIS CRUISES
•
ΣΑΛΑΜΙΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ

Φαρμακευτικές εταιρείες

•
Μ.Σ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ ΕΛΛΑΣ ΑΕ
•
ΠΑΠΑΕΛΛΗΝΑΣ
•
MEDOCHEMIE

Fintech

•
ECOMMBX

Εκπαίδευση

•
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
•
FREDERICK

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ευκαιρία για να πραγματοποιήσουν ανοίγματα σε μια μεγαλύτερη, αλλά ταυτόχρονα κοντινή αγορά με μεγάλες προοπτικές αποτελεί η αγορά της Ελλάδας για τους Κύπριους επιχειρηματίες. Την ίδια ώρα, η επιχειρηματική δραστηριοποίηση εταιρειών κυπριακών συμφερόντων στη γείτονα χώρα αποτελεί και ένα πέρασμα για επέκταση σε κοντινές αγορές, όπως αναφέρουν στην «Κ» αρμόδιοι φορείς. Η προσοχή των επιχειρηματιών στρέφεται σχεδόν σε όλους τους τομείς της οικονομίας με το ενδιαφέρον να συγκεντρώνουν οι τομείς της ναυτιλίας, των υπηρεσιών, της διαχείρισης των ακινήτων, των ασφαλειών, των logistics αλλά και του τουρισμού. Ιδιαίτερα υποσχόμενος θεωρείται ο τομέας της ανάπτυξης και επέκτασης των νεοφυών επιχειρήσεων (startups) που ασχολούνται κυρίως με την τεχνητή νοημοσύνη, την έρευνα και την καινοτομία. Όπως μας αναφέρθηκε από αρμόδιες πηγές της αγοράς, το οικονομικό κλίμα φαίνεται να ευνοεί επεκτάσεις και ανοίγματα στην Ελλάδα. Εξάλλου, οι στενοί δεσμοί ανάμεσα στις δύο χώρες, η εντυπωσιακή συνδεσιμότητα και η κοινή γλώσσα επιβεβαιώνουν τις άρρηκτες και καλά εδραιωμένες οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών. Ως εκτούτου, η Ελλάδα αποτελεί ευκαιρία για τους Κύπριους επαγγελματίες και προσφέρει τον χώρο για περισσότερες επενδύσεις και αναπτύξεις, καθώς και δίοδο για επέκταση σε άλλες πιο βόρειες χώρες. Αντίστοιχα, όπως είχε γράψει η «Κ», πολλές ελληνικές επιχειρήσεις επεκτείνονται στην Κύπρο στους τομείς των πετρελαιοειδών, υπεραγορών και τραπεζών.

Τα προϊόντα

Τα κυριότερα προϊόντα που εξάγονται στην Ελλάδα από την Κύπρο, τα οποία παρουσιάζουν περαιτέρω περιθώρια συνεργασίας και ανάπτυξης είναι πατάτες, εσπεριδοειδή, κρέατα, ψάρια, γαλακτοκομικά προϊόντα, απορρίμματα σιδήρου, θραύσματα σιδήρου και χάλυβα, και πλαστικά. Από την άλλη πλευρά, τα κυριότερα προϊόντα που η Κύπρος εισάγει από την Ελλάδα είναι πετρελαιοειδή, είδη ένδυσης και υπόδησης, ηλεκτρικά μηχανήματα, μηχανήματα και φαρμακευτικά προϊόντα.

Είναι υψίστης σημασίας να προωθηθούν κατάλληλα οι συνεργασίες μεταξύ των επιχειρηματιών και εταιρειών των δύο χωρών, έτσι ώστε να επιτευχθεί μία ολιστική αξιοποίηση των ευκαιριών σε τομείς αιχμής όπως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θέματα περί πνευματικής ιδιοκτησίας (IP) και τεχνητής νοημοσύνης (AI), καθώς και προώθηση νεοφυών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, αναφέρουν οι φορείς της αγοράς.

Το εμπορικό ισοζύγιο

Στα €3,4 δισ. αναμένεται να κλείσει το εμπορικό ισοζύγιο ανάμεσα σε Ελλάδα και Κύπρο το 2024, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα στοιχεία. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία οι εγχώριες εξαγωγές της Κύπρου ανήλθαν στις €700 χιλιάδες.

Ορισμένες από τις μεγάλες εταιρείες κυπριακών συμφερόντων που έκαναν το βήμα και επεκτάθηκαν προς την ελληνική αγορά:

Κατασκευαστικός τομέας

■ **CYFIELD:** Με διαμερίσματα, επενδυτικά projects, εμπορικά κτήρια, αλλά και ακίνητα προς ενοίκιαση δραστηριοποιείται στην

Τρέχει με χίλια το κυπριακό επιχειρείν στην Ελλάδα

Πέραν των 200 εγγεγραμμένων εταιρειών κυπριακών συμφερόντων – Υπεροχή στους τομείς της ναυτιλίας, των κατασκευών, των ξενοδοχείων και των ασφαλειών

Η Ελλάδα αποτελεί ευκαιρία για τους Κύπριους επαγγελματίες και προσφέρει τον χώρο για περισσότερες επενδύσεις και αναπτύξεις, καθώς και δίοδο για επέκταση σε άλλες πιο βόρειες χώρες.

Υποσχόμενες οι νεοφυείς επιχειρήσεις που ασχολούνται με την τεχνητή νοημοσύνη, την έρευνα και την καινοτομία.

Ελλάδα η Cyfield. Με σύγχρονα κτήρια νέας γενιάς, ο όμιλος στοχεύει στην κάλυψη των αναγκών στέγασης φοιτητών, ιδιαίτερα στο κέντρο της Αθήνας, σε περιοχές όπως Αμπελόκηποι και Ζωγράφου, πλυσίον των πανεπιστημίων της ελληνικής πρωτεύουσας.

■ **CYBARCO:** Η Cybarco Contracting Limited λειτουργεί στον κατασκευαστικό κλάδο στην Κύπρο από τα μέσα της δεκαετίας του 1940. Η εταιρεία κατάφερε να γίνει μία από τις κορυφαίες του 21ου αιώνα στον κατασκευαστικό τομέα στην Κύπρο και στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Η εταιρεία προχώρησε σε επενδυτικά έργα και στην Ελλάδα.

Εστίαση

■ **PHC FRANCHISED RESTAURANTS PUBLIC LTD:** Ο όμιλος PHC δραστηριοποιείται ήδη στην Ελλάδα με τα εστιατόρια Wagamama, σε Κηφισιά, Golden Hall και στη συμβολή των οδών Αιόλου και Κολοκωτρώνη. Εκτός των άλλων έχει αναλάβει τα δικαιώματα και θα δημιουργήσει το πρώτο κατάστημα της αλυσίδας του παγκοσμίου φήμης σεφ, Jamie Oliver, με την ονομασία Jamie Oliver Kitchen. Το πρώτο σημείο θα βρίσκεται

στο Golden Hall και σύμφωνα με τον προγραμματισμό θα ανοίξει τον Μάρτιο του 2025. Ο κυπριακός όμιλος PHC Franchised Restaurants Public Ltd έφερε μια ακόμα αλυσίδα στην ελληνική αγορά. Από τις πρώτες ημέρες του 2025, το πρώτο κατάστημα της Pizza Hut λειτουργεί στο Παγκράτι, στον ιστορικό χώρο του καφέ «Λέντζος» στην Υμηττού. Προς το παρόν εξυπηρετεί παραγγελίες takeaway, αλλά σύντομα θα επεκταθεί και στο delivery. Ο όμιλος διατηρεί συνολικά 120 καταστήματα με κύκλο εργασιών σε Κύπρο-Ελλάδα που υπερβαίνει τα 120 εκατομμύρια ευρώ και απασχολεί πάνω από 3.000 άτομα προσωπικό.

Ενέργεια

■ **PETROLINA:** Δυναμικά μπήκε στην ελληνική αγορά η κυπριακή εταιρεία Petrolina με την εξαγορά της ελληνικής εταιρείας πετρελαιοειδών Silk Oil, που έχει πανελλαδική κάλυψη και προμηθεύει με υγρά καύσιμα και υγραέριο όλη την ελληνική επικράτεια. Η Petrolina εξαγόρασε τη Silk Oil με τιμήμα 9 εκατ. ευρώ, καθώς η ελληνική εταιρεία διαθέτει 414 σημεία πώλησης υγρών καυσίμων και υγραεριοκίνητους σε όλη την Ελλάδα, ενώ παρέχει υπηρεσίες σε πρατήρια καυσίμων και σε διανομείς πετρελαιοειδών. Επίσης, οι εργασίες της Silk Oil περιλαμβάνουν δικτυο βυτιοφόρων οχημάτων μέσω του οποίου διανέμονται πετρελαιοειδή προϊόντα.

Ξενοδοχεία/ τουρισμός

■ **LOUIS HOTELS:** Με οκτώ ξενοδοχειακές μονάδες σε Κρήτη, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Μύκονο, Ρόδο και Ζά-

κυνθο δραστηριοποιείται η Louis Hotels στην ελληνική αγορά. Τον Ιανουάριο του 2020, η Louis Plc είχε ανακοινώσει την ολοκλήρωση της πώλησης και μεταβίβασης των μετοχών των εταιρειών που προέκυψαν μετά τον διαχωρισμό των πέντε πωληθεισών ελληνικών ξενοδοχειακών δραστηριοτήτων της μέσω μερικής διάσπασης, σε επενδυτικά ταμεία ακινήτων που διαχειρίζεται η Blackstone.

Ναυτιλία

Πέραν των 12 ναυτιλιακών εταιρειών κυπριακών συμφερόντων δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά, όπως πληροφορούμαστε.

■ **SALAMIS:** Η Salamis Shipping μέλος του Οργανισμού Salamis, ιδρύθηκε το 1959 και παρέχει ολοκληρωμένες λύσεις στη ναυτιλία και μεταφορές. Η εταιρεία διαθέτει τοπικά γραφεία σε όλη την Κύπρο όσο και στον Πειραιά.

■ **CELESTYAL CRUISES:** Η εταιρεία κρουαζιέρας Celestyal Cruises, θυγατρική της Louis plc, ιδρύθηκε το 1986 με έδρα την Κύπρο. Στην Ελλάδα εξυπηρετεί τα Ελληνικά Νησιά και την Ανατολική Μεσόγειο.

■ **TOTOTHEO MARITIME:** Η Tototheo Maritime, με έδρα τη Λεμεσό και γραφεία σε Ελλάδα, Ντουμπάι και Σιγκαπούρη, ειδικεύεται στις ναυτιλιακές τεχνολογίες και υπηρεσίες, με στόχο τη βελτιστοποίηση της απόδοσης των σκαφών και του στόλου. Οι υπηρεσίες της περιλαμβάνουν λύσεις στους τομείς της δορυφορικής επικοινωνίας, των συστημάτων πλοήγησης και των υπηρεσιών ψηφιοποίησης.

Ασφάλειες

■ **HD INSURANCE LTD (HELLAS DI-**

RECT): Η HD Insurance Ltd αποτελεί μια κυπριακή ασφαλιστική εταιρεία ζημιών που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος. Ελέγχεται από την Έφορο Ασφαλίσεων της Κύπρου και συμπληρωματικά από τη Διεύθυνση Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης της Τράπεζας της Ελλάδος. Το ελληνικό υποκατάστημα της εταιρείας έχει έδρα στο Μαρούσι Αττικής, επί της οδού Αγίου Κωνσταντίνου 59 - 61. Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Hellas Direct είναι η πρώτη κυπριακή εταιρεία που υποστηρίζεται μέσω χρηματοδότησης επιχειρηματικού χρέους από την ΕΤΕπ.

Εκπαίδευση

■ **ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:** Πληροφορίες θέλουν το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας να έχει προχωρήσει ήδη σε αγορά οικοπέδων εντός του Μητροπολιτικού Πόλου του Ελληνικού προκειμένου να ανεγείρει κτήρια που θα στεγάσουν διάφορες σχολές.

■ **FREDERICK:** Το Πανεπιστήμιο Frederick διατηρεί μακρόχρονη παρουσία στην Ελλάδα με γραφεία διασύνδεσης στο κέντρο της Αθήνας, στελεχωμένο από εξειδικευμένους λειτουργούς για παροχή ενημέρωσης και εξυπηρέτησης των ενδιαφερομένων.

Φαρμακευτικές εταιρείες

■ **Μ.Σ. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ ΕΛΛΑΣ ΑΕ:** Η εταιρεία στις αρχές της δεκαετίας του 1980 πήρε τη στρατηγική απόφαση να επεκταθεί στην Ελλάδα, στον ιατροτεχνολογικό τομέα, και αργότερα στον φαρμακευτικό τομέα. Αργότερα η εταιρεία προχώρησε και σε επέκταση στον τομέα των βιοτεχνολογικών φαρμακευτικών προϊόντων στην Ελλάδα, δημιουργώντας σε συνεργασία με τον Κώστα Ευριπίδη την εταιρεία Genesis Pharma, η οποία εξειδικεύεται σε φάρμακα βιοτεχνολογίας για ασθενείς όπως η σκλήρυνση κατά πλάκας, ο καρκίνος και το πολλαπλό μυέλωμα.

■ **ΠΑΠΑΕΛΛΗΝΑΣ:** Ο Όμιλος Εταιρειών Κώστας Α. Παπαελληνας ιδρύθηκε το 1928 και σήμερα αποτελεί ηγέτιδα δύναμη στους τομείς της υγείας, των προϊόντων φροντίδας και των τροφίμων. Μέσα από στρατηγικές επενδύσεις και μεγάλες διεθνείς συνεργασίες, πλέον αποτελεί κορυφαίο εισαγωγέα, διανομέα και αποκλειστικό αντιπρόσωπο, σε Ελλάδα και Κύπρο, μιας μεγάλης γκάμας εξελιγμένων προϊόντων.

■ **MEDOCHEMIE:** Η Medochemie Hellas με έδρα την Κύπρο βρίσκεται στην ελληνική αγορά από το 2002. Η Φαρμακοβιομηχανία Medochemie ιδρύθηκε το 1976 από τον δρ Ανδρέα Πίττα και σήμερα κατατάσσεται ανάμεσα στις 200 κορυφαίες εταιρείες ομοιοδραστικών φαρμάκων στον κόσμο. Διαθέτει γραφεία σε 22 χώρες και δεκατρείς παραγωγικές μονάδες ευρωπαϊκών προδιαγραφών, εννέα στην Κύπρο, μια στην Ολλανδία και τρεις στο Βιετνάμ.

Fintech

■ **ECOMMBX:** Η ECOMMBX ιδρύθηκε στην Κύπρο το 2016 και είναι μια εταιρεία πλήρως εξουσιοδοτημένη από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου ως Ίδρυμα Ηλεκτρονικού Χρήματος. Η ECOMMBX, ως ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος που είναι εγγεγραμμένη στην Κύπρο, έχει πρόσφατα αποκτήσει φυσική παρουσία στην Ελλάδα, με σκοπό να εδραιωθεί στην ευρωπαϊκή αγορά και να ανταγωνιστεί άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες.

Οι προοπτικές για περαιτέρω συνεργασία σε συνέδριο στην Αθήνα

Με επίκεντρο την προσέλκυση περαιτέρω επενδύσεων από την Κύπρο στην Ελλάδα θα βρεθεί ο επιχειρηματικός κόσμος της Κύπρου την ερχόμενη εβδομάδα στην Αθήνα. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου θα τονιστούν οι επιχειρηματικές προοπτικές και ευκαιρίες που προκύπτουν από τη συνεργασία των δυο χωρών. Ελλαδίτες και Κύπριοι επιχειρηματίες θα ανοίξουν τα καρτιά τους καταδεικνύοντας τις ευκαιρίες οι οποίες προκύπτουν για τις δυο αγορές σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Στο επερχόμενο συνέδριο θα προβληθεί η οικονομία της Κύ-

πρου, ενώ θα παρουσιαστούν και τα νέα δεδομένα στους τομείς της φορολογίας, των επενδύσεων και του χρηματιστηρίου.

Της επιχειρηματικής αποστολής θα ηγείται ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός, ο οποίος θα είναι ο κύριος ομιλητής στην εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στις 29 Ιανουαρίου στο Ξενοδοχείο «Αμαλία» στην Αθήνα.

Τον υπουργό Οικονομικών θα συνοδεύουν μεταξύ πολλών άλλων εκπροσώπων επιχειρηματικών κλάδων και εταιρειών ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της Eurobank, Σταύρος Ιωάννου και

ο πρόεδρος του ΚΕΒΕ, Σταύρος Σταύρου, ενώ χαιρετισμό στην εκδήλωση θα απευθύνει και ο πρόεδρος της Κύπρου στην Αθήνα, Σταύρος Αυγουστιδής.

Ο Σύνδεσμος

Διάυλο επικοινωνίας της μεγάλης επαγγελματικής κοινότητας των Κυπρίων που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα αποτελεί ο Σύνδεσμος Κυπρίων Επαγγελματιών Ελλάδας, που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Πρεσβείας της Κύπρου στην Αθήνα. Στόχος του συνδέσμου που πήρε σάρκα και οστά το 2024, είναι η

περαιτέρω ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ Κυπρίων και Ελλαδितών επαγγελματιών. Ειδικότερα, ο Σύνδεσμος γεννήθηκε για να καλύψει την ανάγκη προώθησης των κοινών αιτημάτων των δυο αγορών, όπως μας τονίστηκε και αποτελεί σαφή ένδειξη του μεγάλου ενδιαφέροντος που επικρατεί αναφορικά με εκατέρωθεν επενδύσεις. Σκοπός της λειτουργίας του Συνδέσμου είναι μεταξύ άλλων η ανάπτυξη επιχειρηματικών εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας, η περαιτέρω αύξηση των εξαγωγών κυπριακών προϊόντων και γενικά

η ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων των δυο χωρών.

Ο Σύνδεσμος αποτελεί ένα υποβοηθητικό εργαλείο προώθησης κοινών αιτημάτων με στόχο την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο Σύνδεσμος συμπεριλαμβάνει εταιρείες και επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Ο Σύνδεσμος τυγχάνει της στήριξης του υπουργείου Εξωτερικών, του Κυπριακού Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων και του Κυπριακού Βιομηχανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου.

Παράλληλα και η Κυπριακή Πρεσβεία είναι επιφορτισμένη με την προώθηση, περαιτέρω ανάπτυξη, και εμπάθουσιν των διμερών σχέσεων των δυο χωρών σε όλους τους τομείς. Συγκεκριμένα, το εμπορικό τμήμα της Πρεσβείας της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς της ελλαδικής αγοράς με σκοπό την επιχειρηματική συνεργασία μεταξύ επιχειρηματιών από Κύπρο και Ελλάδα, καθώς και να προβάλλει, προωθεί, επεκτείνει και διαφοροποιεί τις εγχώριες εξαγωγές κυπριακών προϊόντων στην αγορά της.

WIZ GUIDE

50 BEST

RESTAURANTS

BY

Bank of Cyprus

20
24

wiz-guide.com

— THE —
WINE
FAIR

28 Ιανουαρίου, 2025

ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΑ

ΑΗΣ ΑΜΠΕΛΗΣ
THE AMPELIS WINERY

ΚΥΠΕΡΟΥΝΔΑ WINERY

ΜΑΛΛΙΑ WINERY

STERNA
THE STERNA WINERY

vasilikon
WINERY

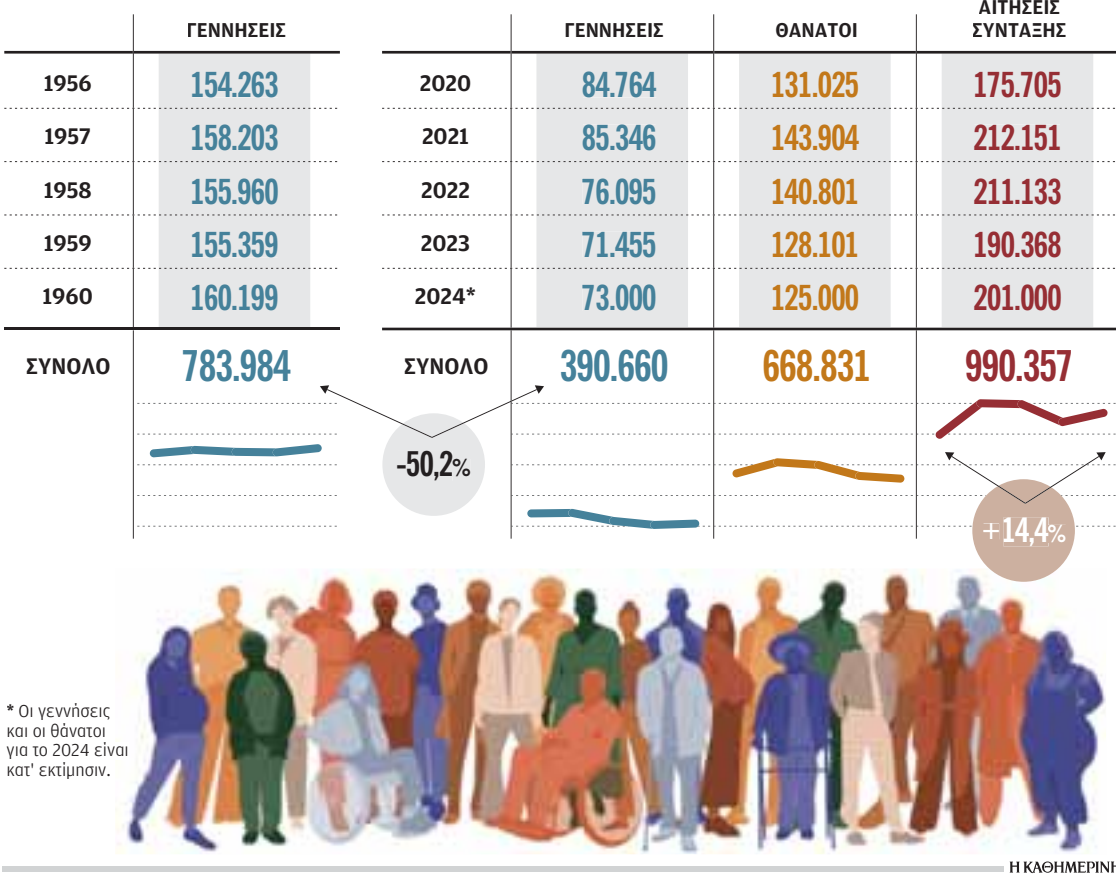
VLASSIDES
WINERY

ZAMBARTAS
WINERY

Quo Vadis?

Του ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ

Αυξάνονται οι συνταξιούχοι

«**Μην ανησυχείτε, θα υπάρξει μετάφραση**», όπως είπε με το γνωστό χιούμορ του ο Κώστας Τασούλας, σαν Πρόεδρος της Βουλής, σε κάτι συριζαίους, όταν ένας υπουργός είπε κάτι αρχαία ελληνικά από το βήμα της Βουλής και αυτοί φάνηκε ότι δεν κατάλαβαν τίποτα. Η μετάφραση είναι «**πού πάτε**». Είναι μεν πιασάρικος ο τίτλος, αλλά στην πραγματικότητα η ερώτηση είναι «**πού πάμε**» και η απάντηση είναι δυστυχώς «**κατά διαβόλου**».

Εξηγούμαι. Από την «Κ» της 9/1/2025 διάβασα ένα μικρό μονόστιχο. Σας το μεταφέρω αυτούσιο. «Στις 201.000 έφτασαν τελικά οι αιτήσεις συνταξιοδότησης προς τον ΕΦΚΑ το 2024, διατηρώντας αμείωτο το κύμα εξόδου των ασφαλισμένων προς τη σύνταξη για ακόμη ένα έτος. Βέβαια, το αρνητικό ρεκόρ του 2021 με τις 212.151 αιτήσεις και το αμέσως επόμενο του 2022, με τις 211.133 αιτήσεις δεν έσπασε, με τα στελέχη του φορέα να εκτιμούν πως ο αριθμός των αιτήσεων δεν δημιουργήσει πρόσθετο «πονοκέφαλο». Να σημειωθεί ότι το 2020 είχαν υποβληθεί 175.705 αιτήσεις συνταξιοδότησης, ενώ και το 2023 οι αιτήσεις ήταν κάτω από τις 200.000 και συγκεκριμένα 190.368».

Είμαι απολύτως βέβαιος ότι διαβάζοντας αυτή τη μάλλον αδιάφορη είδηση δεν βρήκατε κάτι το ανησυχητικό, όπως και τα στελέχη του ΕΦΚΑ που δεν τους προκάλεσε κανένα «πονοκέφαλο». Αντίθετα, εγώ όταν την διάβασα κυριολεκτικά τρελάθηκα. Η πρώτη μου σκέψη ήταν μήπως όντως είμαι ο τρελός του χωριού που βλέπει πράγματα που κανένας άλλος δεν τα βλέπει. Μπορεί να είναι και έτσι. Αποφάσισα, λοιπόν, να βάλω το ερώτημα στην κρίση σας. Ή εγώ είμαι τρελός, ή αυτή η είδηση έπρεπε να είναι πρωτοσέλιδο στις εφημερίδες και πρώτη είδηση στα κανάλια.

Παρακαλώ την προσοχή σας στον πίνακα. Μέσα στα τελευταία 5 χρόνια δημιουργήθηκαν 1 εκατ. νέοι συνταξιούχοι. Στην ίδια περίοδο πέθαναν περίπου 670 χιλιάδες άνθρωποι. Όλοι αυτοί δεν είναι συνταξιούχοι, γιατί αρκετοί πεθαίνουν πριν πάρουν σύνταξη. Κατά συνέπεια μόνο ένα μέρος από τις 670 χιλιάδες μειώνει τους νέους συνταξιούχους. Από την άλλη στο ίδιο διάστημα οι γεννήσεις είναι κατά

600 χιλιάδες λιγότερες από τους συνταξιούχους που δημιουργήθηκαν. Ακόμα, όλοι αυτοί που γεννήθηκαν δεν μπαίνουν αμέσως στην αγορά εργασίας αλλά θα περάσουν περίπου 20 χρόνια μέχρι να αρχίσουν να δουλεύουν και να συνεισφέρουν με τις εισφορές του.

Στον Πίνακα πρόσθεσα και τις γεννήσεις για τα χρόνια 1956-1960, δηλαδή αυτούς που συμπληρώνουν το 65ο έτος, που είναι το έτος για την κανονική σύνταξη. Το συμπέρασμα είναι τρομακτικό. Τα τελευταία πέντε χρόνια δημιουργήσαμε **τουλάχιστον 206 χιλιάδες συνταξιούχους με πρόωρη σύνταξη!** Γράφω «τουλάχιστον» γιατί ορισμένοι που γεννήθηκαν στην περίοδο 1956-1960 πέθαναν πριν πάρουν σύνταξη. Διαβάζω και ξαναδιαβάζω το κείμενό μου αναζητώντας πού κάνω λάθος. Ομολογώ ότι είναι απλοί οι λογαριασμοί μου, αλλά μια ανάλυση αυτό χρειάζεται. Μια γρήγορη θεώρηση και αν υπάρχει ενδιαφέρον πάμε στη λεπτομέρεια.

Δεν χρειάζεται καμία αναλογιστική μελέτη για να συμπεράνουμε ότι πάμε σε νέα χρεοκοπία. Πρέπει να έχω γράψει τα περισσότερα κείμενα για τις πρόωρες συντάξεις γιατί πάντα πίστευα ότι είναι καταστροφή. Αντιγράφω αποσπάσματα από άρθρο που δημοσιεύθηκε σε αυτή τη στήλη στις 27/10/2013, με τίτλο «**Οι Καταστροφικές Πρόωρες Συντάξεις**».

«Στα ΝΕΑ της 15ης Οκτωβρίου 2013 υπήρχε ένα ένθετο τρισελίδιο με τίτλο «**Ασφαλιστικό**». Στο ένθετο περιγράφονται με λεπτομέρεια τα πλασματικά χρόνια που μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει ή να εξαγοράσει, προκειμένου να βγει γρηγορότερα στη σύνταξη. Είναι πραγματικά απίστευτη η εφευρετικότητα μας, στο να δημιουργήσουμε «παραθυράκια» ή και «μπαλκονόπορτες» για να καταστρέψουμε ένα σύστημα. Πριν σας περιγράψω μία-μία τις περιπτώσεις που προσμετρώνται για να βγει κανείς στη σύνταξη πρόωρα, θα σας αναφέρω μόνο μία: Ο Χρόνος Απεργίας συνυπολογίζεται τόσο στη θεμελίωση συντάξης, όσο και στην προσαύξηση του ποσού της σύνταξης και εξαγοράζεται με επιβάρυνση 20% (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) επί των μισθών του χρόνου υποβολής της αίτησης! Θεωρητικά στην Απεργία,

Η διαφορά μεταξύ αναμενόμενων εισφορών και παροχών για την περίοδο 2015-2060 εκτιμάται ότι θα είναι 470 δισ. ευρώ!

κάποιοι δεν πληρώνεται ούτε καταβάλλει εισφορές. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς εργατολόγος ή εξειδικευμένος για να καταλάβει κάτι πολύ απλό.

Μόλις ξεφύγεις από τον απλό κανόνα που λέει ότι σύνταξη παίρνεις ανάλογα με την ηλικία και όχι ανάλογα με τα χρόνια που δούλεψες, τότε καταλήγεις σε απίθανες περιπτώσιολογίες. Να λοιπόν, η μεγαλύτερη κακοδιαμονία του Ασφαλιστικού μας συστήματος: Η Πρόωρη Σύνταξη, η οποία βασίζεται στα χρόνια που κάποιος δούλεψε ή εξαγόρασε ή του χαρίστηκαν ή είναι εντελώς πλασματικά και όχι στην ηλικία του, η οποία μπορεί να καθοριστεί μονότιμα με απόλυτη βεβαιότητα. [...]» «[...] Πάμε τώρα να δούμε

τις περιπτώσεις όπου αναγνωρίζεται ή εξαγοράζεται πλασματικός χρόνος για την πρόωρη σύνταξη, όπως αναφέρονται στο ένθετο: 1) Χρόνος Πραγματικής (ή προαιρετικής) ασφάλισης, ο οποίος εξαγοράζεται με επιβάρυνση 20% για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. 2) Χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας ο οποίος εξαγοράζεται με επιβάρυνση 20% για το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. 3) Χρόνος γονικής αδείας ανατροφής παιδιών. 4) Χρόνος επιδόστης λόγω ασθένειας (μέχρι 300 ημέρες). 5) Χρόνος επιδόστης τακτικής ανεργίας (μέχρι 300 ημέρες). 6) Χρόνος εκπαιδευτικής αδειας άνευ αποδοχών. 7) Χρόνος σπουδών για την απόκτηση ενός μόνο πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής κ.λπ. 8) Χρόνος ανεργίας μετά την υπαγωγή στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κυρίας ασφάλισης και το Δημόσιο. 9) Χρόνος κύησης και λοχίας. 10) Χρόνος απεργίας. 11) Πλασματικός χρόνος του άρθρου 141 του Ν3655/2008 ανεξάρτητα του χρόνου γέννησης των παιδιών. 12) Χρόνος μαθητείας (μέχρι 1 έτος). 13) Χρόνος αποδεδειγμένης άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας πριν από την εγγραφή στα Μητρώα του ΟΑΕΕ και μέχρι 5 έτη, εφόσον δεν είχαν

πληρωθεί οι ασφαλιστικές εισφορές. 14) Χρόνος κατά τον οποίο ο ασφαλισμένος έλαβε σύνταξη αναπηρίας. [...]»

Αυτά, λοιπόν, έγραφα το μακρινό 2013. Θα νόμιζε κανείς ότι με τη χρεοκοπία βάλामε λίγο μυαλό. Πού τέτοια τύχη. Αντιγράφω μόνο τους τίτλους από ΤΑ ΝΕΑ της 3/1/2025. «Δημόσιο – Οι 7 κατηγορίες που παίρνουν σύνταξη πριν από τα 62 το 2025 – Σήμερα οι ασφαλισμένοι αναγνωρίζουν έως και 7 έτη, εφόσον περιλαμβάνονται στη λίστα των 12 κατηγοριών πλασματικών χρόνων που ορίζει η νομοθεσία». Δεν έχει κανένα νόημα να σας απαριθμήσω τις κατηγορίες. Αφήστε ελεύθερη τη φαντασία σας.

Σύμφωνα με τον κ. Μιλτιάδη Νεκτάριο, πρώην Διοικητή του ΙΚΑ, την περίοδο 2000-2015 το κράτος συνεισέφερε στα Ταμεία για την κάλυψη των ελλειμμάτων τους, το ποσό των 220 δισεκατομμυρίων ευρώ! Με δεδομένο ότι το χρέος μας είναι 325 δισεκατομμύρια ευρώ, τα 220 δισ. ευρώ αποτελούν το 68% του χρέους! Αν διερωτάστε πώς φτάσαμε στο υπερβολικό χρέος τώρα έχετε την απάντηση. Επι-

πλέον, η διαφορά μεταξύ αναμενόμενων εισφορών και παροχών για την περίοδο 2015-2060 εκτιμάται ότι θα είναι 470 δισεκατομμύρια ευρώ!

Για το κλείσιμο σας φύλαξα το «καλύτερο». Αφορά τα πλασματικά χρόνια που κάποιος μπορεί να εξαγοράσει, προκειμένου να πάρει την πλήρη σύνταξη. Σε περίπτωση θεμελιώσεως συνταξιοδοτικού δικαιώματος, το ποσό εξαγοράς των πλασματικών χρόνων και ακολούθως πληρώνεις αυτά που οφείλεις, από τη σύνταξη που λαμβάνεις! Και ύστερα ψαχνόμαστε γιατί πτωχεύσαμε.

ΥΓ. 1 Όπως θα έχετε διαπιστώσει δεν αναφέρθηκαν καθόλου στο θέμα της υπογεννητικότητας που μαστίζει την Ελλάδα. Όταν στην 5-ετία 2020-2024 έχουμε ακριβώς τις μισές γεννήσεις από τις γεννήσεις της περιόδου 1956-1960, και εμείς δίνουμε απλόχερα πρόωρες συντάξεις, τότε είμαστε για δέσιμο. Δικαιολογημένα θα μας κατηγορούνται τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας. Το δικό τους μέλλον υποθηκεύουμε. Επιτέλους ας ξυπνήσουμε!

ΥΓ. 2 Ο Πλάτων Τήνιος, οικονομολόγος και καθηγητής, σε ένα αυτοβιογραφικό σημείωμα (ΤΑ ΝΕΑ 18/1/2025) περιγράφει την εμπειρία του σαν σύμβουλος στο υπουργείο Οικονομικών το 1985 με δύο εξαιρετικά παραδείγματα:

«[...] Προσπαθούσα να καταλάβω γιατί ο “εθνικός αερομεταφορέας” πετούσε στο Ηράκλειο με “breakeven load factor” 230%. Δηλαδή για να καλύψει το κόστος της, η πτήση έπρεπε να ήταν γεμάτη και να έσπενε πίσω της 1,3 γεμάτα ανεμόπλانا. [...]». «Φρέσκος από τους αιθέρες προσγειώθηκε στη γηράδσκουσα κοινωνική ασφάλιση, όπου θεωρούνταν φυσιολογικό ο νεότερος συνταξιούχος γήρατος να είναι 27 ετών. [...]».

Τώρα γνωρίζετε γιατί πτωχεύσαμε!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Το Χ.Α. σε πορεία επιστροφής στις ανεπτυγμένες αγορές

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Η νέα χρονιά βρίσκεται το Χρηματιστήριο Αθηνών σε μία κομβική περίοδο ανανέωσης αλλά και επανασυγκρότησης δυνάμεων προς την κατεύθυνση επιτεύχων των επόμενων στόχων μας. Οι προηγούμενοι μήνες χαρακτηρίστηκαν από προκλήσεις αλλά και αξιοσημείωτους σταθμούς για την αγορά μας.

Η ένταξη του ελληνικού Χρηματιστηρίου το 2024 στη watch list του οίκου FTSE Russell για μετάταξη στις ανεπτυγμένες αγορές αποτελεί αναμφίβολα μια πολύ σημαντική εξέλιξη και δικαίωση των συντεταγμένων προσπάθειών μας τα τελευταία δύο και πλέον έτη. Είναι ταυτόχρονα μια ουσιαστική επιβεβαίωση της προόδου που έχει συντελεστεί στα κρίσιμα μεγέθη τόσο της αγοράς μας όσο και των ελληνικών εισηγμένων εταιρειών.

Το 2024 ο Γενικός Δείκτης συνεχίσει την ανοδική του πορεία για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά, ενώ η παρουσία των ξένων επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση της αγοράς μας διαμορφώθηκε σε 65,4%, αποτυπώνοντας το διαρκές και αυξανόμενο ενδιαφέρον τους διεθνούς επενδυτικής κοινότητας για την ελληνική κεφαλαιαγορά.

Στη διάρκεια της περυσινής χρονιάς σημειώθηκε έντονη δρα-

στηριοποίηση από τις εισηγμένες εταιρείες μας, με συνολική άντληση 2,1 δισ. ευρώ. Εάν συνυπολογίσουμε τα σημαντικά placements που πραγματοποιήθηκαν από βασικούς μετόχους εισηγμένων εταιρειών, το ποσό προσεγγίζει τα 5 δισ. ευρώ. Τα μεγέθη αυτά αποτυπώνουν ανάγλυφα την ισχυρή δυναμική των εταιρειών μας και εμείς από την πλευρά μας επιδιώκουμε να την αναδεικνύουμε στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον.

Οι πρωτοβουλίες μας για προβολή του ελληνικού Χρηματιστηρίου στο εξωτερικό συνεχίζονται σταθερά. Πλέον διοργανώνουμε σε σταθερή ετήσια βάση επενδυτικά συνέδρια τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με στόχο την ανάδειξη των εισηγμένων επιχειρήσεων και τη συνεπή επαφή τους με τη διεθνή επενδυτική κοινότητα.

Το Χρηματιστήριο Αθηνών βρίσκεται ήδη στο «ραντάρ» των ξένων επενδυτών, και αυτό διαπιστώνεται σαφώς στις επαφές μας μαζί τους. Οι ίδιοι, άλλωστε, αναγνωρίζουν τις θετικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και το δυναμικό προφίλ της ελληνικής χρηματοπιστωτικής αγοράς. Η τυπική επιστροφή μας στον χάρτη των ανεπτυγμένων αγορών θα επισφραγί-

σει μια μεγάλη και στρατηγική προσπάθεια, σηματοδοτώντας την εξωστρέφεια και τις θετικές προοπτικές της ελληνικής επιχειρηματικότητας.

Ωστόσο, εξίσου σημαντική για εμάς είναι και η αφύπνιση του ενδιαφέροντος των δυναμικών εταιρειών της ελληνικής περιφέρειας και γι' αυτό από το 2024 ξεκινήσαμε την πραγματοποίηση ημερίδων σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, προκειμέ-

Το 2024 η παρουσία των ξένων επενδυτών στην κεφαλαιοποίηση της ελληνικής αγοράς διαμορφώθηκε σε 65,4%.

νου να ενημερώσουμε τις τοπικές επιχειρήσεις για τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προσφέρει το Χρηματιστήριο. Με χαρά διαπιστώνουμε σημαντικό ενδιαφέρον και ουσιαστικές ερωτήσεις από την πλευρά τους.

Υπάρχουν πολλές δυναμικές εταιρείες με αναπτυξιακές προοπτικές και σε αυτές απευθυνόμαστε. Κάθε νέα εισαγωγή ενισχύει περαιτέρω την εγχώρια χρηματι-

στηριακή αγορά προσθέτοντας βάθος σε αυτήν.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία αξιοποίησης και ανάδειξης των μικρών εταιρειών, αλλά και της ενίσχυσης του ενδιαφέροντος των θεσμικών επενδυτών για αυτές, πέρυσι πραγματοποιήσαμε και το ATHEX Small Cap Conference 2024. Οι εταιρείες μικρής κεφαλαιοποίησης αφορούν το 65% του συνόλου των εισηγμένων εταιρειών μας και τόσο η συναλλακτική δραστηριότητα όσο και η αποτίμησή τους αυξάνονται σταθερά τα τελευταία χρόνια.

Επιπλέον, το 2024 ολοκλήρωσαμε μια ευρεία και αναπτυξιακού χαρακτήρα αναμόρφωση του Κανονισμού Λειτουργίας του Χρηματιστηρίου, περίπου 20 χρόνια μετά τη δημοσίευση της πρώτης έκδοσής αυτού, με στόχο τη δημιουργία ενός σύγχρονου πλαισίου που θα διαμορφώσει ένα σαφώς ελκυστικότερο προφίλ για τις εταιρείες μας. Ο νέος Κανονισμός διασφαλίζει υψηλότερη προστασία στους μετόχους, δεδομένου ότι η αύξηση της διασποράς και της συναλλακτικής δραστηριότητας που αυτή συνεπάγεται θα συμβάλουν στη διαμόρφωση ορθότερης αποτίμησης της μετοχής καθιστώντας δυσκολότερη την

όποια απόπειρα χειραγώγησης. Παράλληλα ενισχύει περαιτέρω το περιβάλλον υπευθυνότητας και συνέπειας μέσα στο οποίο θα πρέπει να λειτουργούν οι εταιρείες, όσον αφορά στους μετόχους τους κατά κύριο λόγο.

Επίσης συνεχίζουμε σταθερά να επενδύουμε σε προηγμένες τεχνολογικές λύσεις και στον εκσυγχρονισμό των υποδομών μας, διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη λειτουργία των συστημάτων μας αλλά και την ασφάλεια των συναλλαγών μας.

Σε μια εποχή που η αειφορία και η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελούν παγκόσμιες προτεραιότητες, αναγνωρίζουμε τη σημασία ενσωμάτωσης των αξιών αυτών στη λειτουργία του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Το 2024 προχωρήσαμε στην 3η έκδοση του Οδηγού Δημοσιοποίησης ESG Πληροφοριών, ενός ουσιαστικού εργαλείου τόσο για τις εισηγμένες όσο και για τις μη εισηγμένες εταιρείες. Αναγνωρίζοντας τον θεσμικό μας ρόλο, προχωράμε στον σχεδιασμό νέων δράσεων για την ανάδειξη και ενίσχυση των βιώσιμων επενδύσεων στην ελληνική κεφαλαιαγορά και την ευαισθητοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων για την υιοθέτηση βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών, ώστε να

ανταποκρίνονται στο συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον.

Η περυσινή χρονιά έκλεισε με την παρουσίαση της νέας μας εταιρικής εικόνας και ταυτότητας. Η αλλαγή αυτή σηματοδοτεί μια καινοτομία αρχή και στόχος της είναι η ανάδειξη όλων των σημαντικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται στο Χρηματιστήριο Αθηνών τα τελευταία δύο χρόνια και συντελούν στην περαιτέρω ανάπτυξη του.

Η μεγάλη ιστορία του Χρηματιστηρίου Αθηνών δεν αποτελεί μόνο σημείο αναφοράς, αλλά και εφαλτήριο για τη μετεξέλιξη σε έναν οργανισμό που ενσωματώνει την καινοτομία, τη βιωσιμότητα και την εξωστρέφεια ως κεντρικά στοιχεία της ταυτότητάς του.

Με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη μιας δυναμικής, διαφανούς και βιώσιμης αγοράς, παραμένουμε αφοσιωμένοι στη διαρκή προώθηση της ανάπτυξης των ελληνικών επιχειρήσεων, ανταποκρινόμενοι στις προκλήσεις και εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες που θα οδηγήσουν το Χρηματιστήριο Αθηνών σε μια νέα σελίδα.

Ο κ. Πάννος Κοντόπουλος είναι διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Πρωτιά της Ελλάδας στη Μεσόγειο στις αξιολογήσεις ξενοδοχείων

Κυκλάδες και Ηπειρος οι κορυφαίες περιοχές για την περυσινή θερινή σεζόν

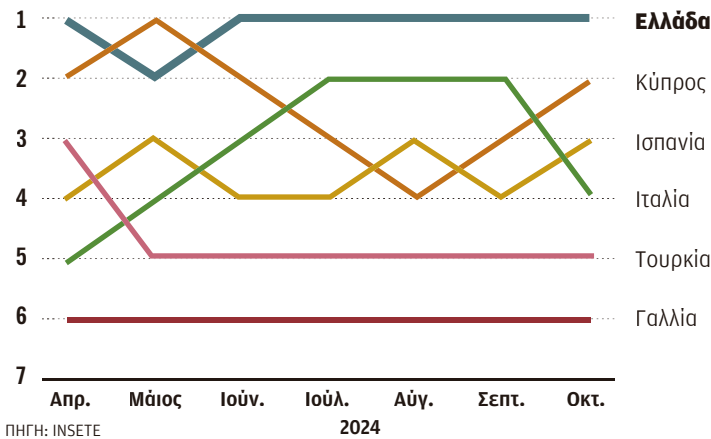
Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την πρώτη θέση στην περιοχή της Μεσογείου καταλαμβάνει η Ελλάδα με βάση τις αξιολογήσεις των πελατών των ξενοδοχείων για τη θερινή σεζόν του 2024, έχοντας μάλιστα βελτιώσει τη βαθμολογία της από την προηγούμενη χρονιά. Συγκεκριμένα απέσπασε βαθμολογία 87% και ξεπέρασε Κύπρο, Ισπανία, Ιταλία, Γαλλία και Τουρκία. Στις επιμέρους ελληνικές περιφέρειες, την πρώτη θέση κατέκτησαν η Ηπειρος και οι Κυκλάδες. Και παρότι η διάκριση για τις Κυκλάδες είναι εν πολλοίς αναμενόμενη, λόγω της μακρόχρονης πλέον διαδρομής τους στον τουρισμό, η διάκριση της Ηπείρου συγκέντρωσε τα βλέμματα της αγοράς. Έχει αναδειχθεί σε δωδεκάμηνο προορισμό, με ποιοτικό τουρισμό να κατευθύνεται εκεί ακόμα και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ οι υποδομές της βελτιώνονται διαρκώς, όπως και η συνδεσιμότητά της με τις αγορές του εξωτερικού. Παράλληλα, οι δύο μεγάλοι οδικοί άξονες της Ιονίας Οδού και της Εγνατίας εξυπηρετούν πλέον λίαν ικανοποιητικά την οδική πρόσβαση.

Αυτά προκύπτουν από την τελευταία ανάλυση του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) με τίτλο «Αξιολόγηση της ικανοποίησης πελατών ξενοδοχείων στην Ελλάδα και σε ανταγωνίστριες χώρες». «Η συνολική ικανοποίηση των επισκεπτών

ΔΕΙΚΤΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

1 είναι η υψηλότερη θέση (μεγαλύτερη ικανοποίηση) και το 6 η χαμηλότερη

ΠΗΓΗ: INSETE

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τα Ιόνια Νησιά και η Αττική είχαν τις χαμηλότερες βαθμολογίες στον τομέα της ξενοδοχειακής ικανοποίησης.

αντικατοπτρίζει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας μας στην ξενοδοχειακή εμπειρία, ιδιαίτερα σε θέματα εξυπηρέτησης, καθαριότητας, πρωινού και τοποθεσίας», αναφέρουν οι ερευνητές του Ινστιτούτου, προσθέτοντας πάντως ότι «κατά περίπτωση, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης σε κατηγορίες όπως η καθαριότητα, η εξυπηρέτηση και η διαχείριση υποδομών, δημόσιων και ιδιωτικών, κατά τις περιόδους υψηλής ζήτησης,

καθώς και στο φαγητό - ποτό».

Η μελέτη εστιάζει στη θερινή περίοδο του 2024 (Απρίλιος - Οκτώβριος), παρουσιάζοντας την απόδοση της Ελλάδας στον τομέα της ξενοδοχειακής ικανοποίησης συγκριτικά με ανταγωνίστριες χώρες, όπως η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Κύπρος και η Τουρκία, ενώ τα στοιχεία προέρχονται από τη Shiji Review Pro, εταιρεία που εξειδικεύεται στη διαδικτυακή φήμη ξενοδοχείων. Ειδικότερα, η χώρα μας με 87% διατήρησε την πρώτη θέση στον γενικό δείκτη ικανοποίησης (GRI), σημειώνοντας βελτίωση έναντι του 86% το 2023 και ξεπερνώντας την Κύπρο (86%), την Ιταλία (85%) και την Ισπανία (85%). Οι υψηλές επιδόσεις στις κατηγορίες εξυπηρέτησης (90%) και καθαριότητας (92%) αποτελούν βασικά

στοιχεία της διάκρισης. Ωστόσο, η χώρα είναι χαμηλότερα στις κατηγορίες δωματίου (86%) και σχέσης ποιότητας - τιμής (87%) συγκριτικά με την Τουρκία.

Στις αρνητικές αναφορές, οι κύριες αιτίες δυσαρέσκειας περιλαμβάνουν την ποιότητα των ποτών, τεχνικά ζητήματα, όπως ο κλιματισμός, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και την καθαριότητα.

Οι Κυκλάδες και η Ηπειρος αναδείχθηκαν ως οι κορυφαίες περιοχές. «Είναι αξιοσημείωτο ότι και οι δύο αυτές περιοχές χαρακτηρίζονται από μικρού μεγέθους ξενοδοχεία και έντονο στοιχείο αυθεντικότητας», σημειώνουν από το ΙΝΣΕΤΕ. Τα Ιόνια και η Αττική είχαν τις χαμηλότερες βαθμολογίες, παραμένοντας όμως σαφώς υψηλότερα από το όριο για καλή βαθμολογία (80%).

Ειδικότερα, στην ηπειρωτική Ελλάδα, η Ηπειρος και η Δυτική Μακεδονία ηγήθηκαν στους ποιοτικούς δείκτες με κορυφαίες βαθμολογίες στην καθαριότητα (96%) και στη σχέση ποιότητας - τιμής (91%). Η Αττική κατέγραψε χαμηλότερες επιδόσεις, με GRI 84%. Στα νησιά, οι Κυκλάδες ξεχώρισαν με το υψηλότερο GRI (91%). Αντιθέτως, τα Ιόνια παρουσίασαν τις χαμηλότερες επιδόσεις (84%). Ως προς τις ειδικότερες κατηγορίες, στους πιο πολυτελείς προορισμούς ηγήθηκαν η Μύκονος και η Σαντορίνη και στους πιο μαζικούς, η Πάρος, η Νάξος και η Χαλκίδα.

Σε ανοδική τροχιά το 2024 η τουριστική κίνηση στην Αθήνα

Πληρότερες και τιμές ξενοδοχείων στην Αθήνα το 2024 αυξήθηκαν κατά 2,3% και κατά 8,9% αντίστοιχα. Η μέση τιμή δωματίου σε αθηναϊκό ξενοδοχείο διαμορφώθηκε στα 149,26 ευρώ, ενώ η πληρότητα στο 78%. Όμως στις περιόδους αιχμής, όπως ο Ιούνιος, η μέση τιμή ξεπέρασε τα 200 ευρώ. Πρόκειται για επίσημα στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων Αθηνών - Αττικής και Αργοσαρωνικού (ΕΞΑΑΑ), τα οποία επιβεβαιώνουν αυτό που μέχρι τώρα όλοι έχουν συνειδητοποιήσει: πως η πρωτεύουσα αποτελεί πλέον επίκεντρο για τον ελληνικό τουρισμό και έναν από τους κορυφαίους προορισμούς διεθνώς.

Το τελευταίο δίμηνο για τα ξενοδοχεία της Αθήνας σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του 2023, έδωσε μέση πληρότητα της τάξης του 73,8% τον Νοέμβριο (μήνας Μαραθωνίου) και του 61,5% τον Δεκέμβριο, αύξηση της μέσης τιμής δωματίου (ADR) κατά 7,9% και 14,6% αντίστοιχα και αύξηση του εσόδου ανά διαθέσιμο δωμάτιο (Rev Par) κατά 13,7% τον Νοέμβριο και κατά 24,7% τον Δεκέμβριο.

Σε σχέση με την επίδοση των πόλεων - ανταγωνιστών της Αθήνας, σε επίπεδο έτους, τα ξενοδοχεία της Αθήνας είχαν αρκετά καλή επίδοση και απόδοση: Η μέση πληρότητα στις ευρωπαϊκές πόλεις (European Benchmark) κυλάνθηκε μεταξύ 69,2% (Κωνσταντινούπολη) και 81% (Λονδίνο). Αύξησε ωστόσο σημειώσει και η πληρότητα της Μαδρίτης, της Ρώμης και της Βαρκελώνης. Από πλευράς μέσης τιμής δωματίου (ADR), συγκρίνοντας τη μέση τιμή της Αθήνας το 12μηνο του 2024

έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2023, παρατηρούμε αύξηση για την Αθήνα κατά 8,9%, για τη Μαδρίτη κατά 14%, για τη Βαρκελώνη κατά 7,7%, για τη Ρώμη κατά 2%, ενώ η Κωνσταντινούπολη υποχώρησε κατά 6%.

Οι διακυμάνσεις που καταγράφαν ιδιαίτερα στη μέση πληρότητα των ξενοδοχείων (από 52,9% έως και 92,6%) καθ' όλη τη διάρκεια του 2024 παρουσιάζουν ενδιαφέρον, αναφέρει σε σχετική ανακοίνωση η Ένωση Ξενοδόχων Αθηνών: «Παρατηρούμε βελτίωση τους πλάγιους μήνες, από 1,5% (Μάρτιος) έως και 14,2% (Φεβρουάριος), κάτι που δηλώνει τη δυναμική της πόλης καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και επαληθεύει την αργή αλλά σταθερή

Αύξηση στις πληρότητες ξενοδοχείων, ξεπέρασε τα 200 ευρώ η μέση τιμή δωματίου τον Ιούνιο.

εξέλιξη της σε city break προορισμό - στόχο δεκαετιών για την Αθήνα». Αντίθετα, εμφανίστηκε αρνητικό πρόσημο κατά τους παραδοσιακούς μήνες αιχμής (Μάιο - Ιούνιο), όπως και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες έως και τον Σεπτέμβριο του 2024, της τάξης από -1,2% έως και -2,7% έναντι του 2023, κάτι το οποίο αποδίδεται στη διαμονή των επισκεπτών αυτής της περιόδου σε άλλα καταλύματα, εκτός ξενοδοχείων.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Στους κερδισμένους της εκχειρίδας στη Μέση Ανατολή ο Πειραιάς

Ισχυρή ώθηση αναμένει ο ΟΛΠ από το άνοιγμα της Διώρυγας του Σουέζ

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Μεταξύ των μεγάλων κερδισμένων από την εκχειρίδα των ανταρτών Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα αναμένεται να βρεθεί ο Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), εφόσον βέβαια η κατάπαυση του πυρός δεν αποδειχθεί παροδική. Ωστόσο, η αισιοδοξία πως η Ερυθρά Θάλασσα και η Διώρυγα του Σουέζ θα ανοίξουν πάλι για τη διεθνή ναυσιπλοΐα είναι αυτή τη στιγμή ισχυρότερη από ό,τι οποιαδήποτε στιγμή το τελευταίο ενάμιση έτος. Είναι χαρακτηριστικό ότι και οι τρεις μεγάλες συμμαχίες ναυτιλιακών εταιρειών που εκτελούν τακτικές γραμμές μεταφορών εμπορευματοκιβωτίων έχουν καταρτίσει για το 2025 διπλά πλάνα, δηλαδή και με διέλευση από το Σουέζ και με περίπλοο της Αφρικής.

Το λιμάνι του Πειραιά και ειδικότερα οι τερματικοί σταθμοί μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων επλήγησαν εμπορικά κατά το τελευταίο έτος από τις επιθέσεις των ανταρτών Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα, καθώς όλες οι μεγάλες γραμμές μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων διέκοψαν ή περιορίσαν δραστηριότητα τους από το Σουέζ, ανακατευθύνοντας τα δρομολόγια τους προς την Ευρώπη γύρω από την Αφρική σε λιμάνια της Βόρειας Μεσογείου και της Βόρειας Ευρώπης.

Είναι χαρακτηριστικό πως από 5,1 εκατ. εμπορευματοκιβώτια (TEU) που διακινήθηκαν το 2023 από τους τρεις προβλήτες του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς, η διακίνηση εκτιμάται ότι υποχώρησε κοντά στα επίπεδα των 4,8 εκατ. εμπορευματοκιβωτίων το 2024. Τα ορι-

Το λιμάνι του Πειραιά επλήγη σημαντικά το τελευταίο έτος από τις επιθέσεις των ανταρτών Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα.

Η κεφαλαιοποίηση του ΟΛΠ είναι κοντά στα υψηλά επίπεδα του 2008 - Η μετοχή κινείται πλέον πάνω από τα 30 ευρώ.

στικά νούμερα για το 2024 δεν έχουν ακόμη ανακοινωθεί όλα, αλλά αυτά για τους προβλήτες 2 και 3, που τελούν υπό υποπαράκληση στη «Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά Α.Ε.», έχουν γνωστοποιηθεί και δείχνουν υποχώρηση της τάξεως του 7,8%, στα 4,228 εκατ. εμπορευματοκιβωτίων. Παράλληλα, τα στοιχεία από το εννέαμηνο δεί-

χνουν οριακή ανάκαμψη στον προβλήτα 1, παραπέμποντας στις παραπάνω εκτιμήσεις.

Στους προβλήτες υποδοχής των μεγάλων πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων στο Νέο Ικόνιο περιμένουν ήδη αύξηση της κίνησης τις επόμενες εβδομάδες και μήνες, καθώς κάποιες εταιρείες ανακοίνωσαν πως ξεκινούν δοκιμαστικά να στέλνουν καράβια τους από το Σουέζ.

Οι θετικές αυτές προσδοκίες δεν έχουν διαφύγει την προσοχή της χρηματιστηριακής αγοράς, που έχει οδηγήσει την κεφαλαιοποίηση του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς στο Χρηματιστήριο Αθηνών κοντά στα ιστορικά υψηλά επίπεδα του 2008. Συγκεκριμένα, η μετοχή κινεί-

ται πλέον πάνω από τα 30 ευρώ (με ιστορικό υψηλό τα 31,12 ευρώ ανά μετοχή στις αρχές του 2008), με τη χρηματιστηριακή αποτίμηση περί των 770 εκατ. Η πολιτική διανομής μερισμάτων της εισηγημένης λειτουργεί επίσης θετικά, εξηγούν κύκλοι της αγοράς. Πέρυσι η μερισματική απόδοση διαμορφώθηκε στο 5% και διανεμήθηκαν στους μετόχους 33 εκατ. από τα καθαρά κέρδη της ΟΛΠ Α.Ε. Οι μετοχές που βρίσκονται στην ελεύθερη διασπορά αντιστοιχούν περίπου στο 20% του μετοχικού κεφαλαίου, καθώς η εταιρεία ελέγχεται πλειοψηφικά από την China Cosco Shipping Corporation LTD (67%), ενώ συμμετέχει και το Δημόσιο μέσω της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας (7,14%). Στους θεσμικούς που έχουν πάρει θέση ξεχωρίζει η Helikon Investments με 5,376%.

Διεθνείς ναυλομεσιστικοί οίκοι, πάντως, παραμένουν επιφυλακτικοί για την εκχειρίδα στην Ερυθρά Θάλασσα. Ειδικότερα, η S&P Global Market Intelligence εκτιμά πως οι επιθέσεις των Χούθι στην εμπορική ναυτιλία είναι πιθανό να επαναληφθούν το 2025, επειδή οι προοπτικές επιτυχούς ολοκλήρωσης της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός στη Γάζα παραμένουν χαμηλές. Η φιλοπαλίστινακή οργάνωση ανταρτών της Υεμένης δήλωσε την Κυριακή ότι θα σταματήσει τις επιθέσεις σε πλοία μη ισραηλινής ιδιοκτησίας ή σημαίας, αλλά άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο για συνέχιση αυτής της εκστρατείας στην Ερυθρά Θάλασσα εάν οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο ξεκινήσουν περαιτέρω αεροπορικές επιδρομές εναντίον τους.

Ξεπέρασαν τα 36 εκατ. οι επιβάτες στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Νέο ρεκόρ κατέγραψε η επιβατική κίνηση στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια το 2024, οπότε διακινήθηκαν κατά 2,1 εκατομμύρια περισσότεροι ταξιδιώτες σε σχέση με το 2023. Ειδικότερα, από τους μεγαλύτερους περιφερειακούς αερολιμένες της χώρας, πέρυσι, σε ετήσια βάση σύγκρισης, διακινήθηκαν κατά 6,4% περισσότεροι επιβάτες, ο συνολικός αριθμός των οποίων διαμορφώθηκε σε ελαφρώς περισσότερους από 36 εκατομμύρια. Από αυτούς περίπου το 80% (28,2 εκατομμύρια) αντιστοιχεί στη διεθνή κίνηση, η οποία αυξήθηκε κατά 6,4% (όσο και η συνολική κίνηση) σε σχέση με το 2023. Στις χώρες από τις οποίες προέρχεται η μεγαλύτερη κίνηση ανήκουν η Μεγάλη Βρετανία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Πολωνία, οι Κάτω Χώρες και η Γαλλία, οι οποίες αντιστοιχούν σε περίπου 19 εκατομμύρια επιβάτες για το σύνολο της περασμένης χρονιάς.

Τα αεροδρόμια με την υψηλότερη διψήφια ποσοστιαία άνοδο βρίσκονται στη Μυτιλήνη (+13,3%) και στη Ρόδο (12,7%), ενώ από το «Μακεδονία», που είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος αερολιμένας της χώρας, πέρασαν 7,3 εκατομμύρια άτομα (+5%). Το «Δασκαλογιάννης» των Χανίων διακίνησε περίπου 4 εκατομμύρια επιβάτες (+8,3%), ενώ από το «Ιωάννης Καποδιστρίου» της Κέρκυρας πέρασαν 4,3 εκατομμύρια άτομα (+6,8%). Στο αεροδρόμιο της Μυκόνου το 2024 ολοκληρώθηκε με μείωση κίνησης σε ποσοστό 2,7%, σε 1,6 εκατομμύρια άτομα, ενώ σε αυτό της Σαντορίνης ο αριθμός των επιβατών ενισχύθηκε κατά 3,7%, σε 2,8 εκατομμύρια. Το δεύτερο αεροδρόμιο, έπειτα από αυτό στο Νησί των Ανέμων, που εμφανίζει υποχώρηση κίνησης είναι της Καβάλας, όπου ο αριθμός

των επιβατών υποχώρησε κατά 3,3%, σε 294.200.

Η επιβατική κίνηση ενισχύθηκε και τον Δεκέμβριο έναντι του ίδιου μήνα του 2023, οπότε ο αριθμός των ταξιδιωτών ενισχύθηκε κατά 6,7%, σε 805.000. Από αυτούς περίπου το 60% ή 467.500 άτομα αντιπροσωπεύουν κίνηση εσωτερικού, λόγω της σχετικής

Η κίνηση αυξήθηκε κατά 2,1 εκατομμύρια το 2024 σε σχέση με το 2023.

υποχώρησής του εισερχόμενου τουρισμού κατά τον Δεκέμβριο.

Σε ετήσια βάση σύγκρισης, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία άνοδο καταγράφουν τα αεροδρόμια της Καβάλας (+25,2%), της Κω (+12,1%) και της Θεσσαλονίκης (+10%). Στον αντίποδα, τον Δεκέμβριο, συγκριτικά με τον ίδιο μήνα πέρυσι, μειωμένη κίνηση κατά 46% (2.200 άτομα) είχε το αεροδρόμιο της Κεφαλονιάς, ενώ σημαντική πτώση κατέγραψε ο αριθμός των επιβατών στη Σκιάθο (-18%) και στην Κέρκυρα (-12%). Στη Μύκονο η επιβατική κίνηση υποχώρησε κατά 4,1%, σε 7.700 άτομα, ενώ το «Διαγόρας» της Ρόδου διακίνησε κατά 3,2% (67.000) λιγότερους ταξιδιώτες.

Ανησυχίες Πούτιν για τη ρωσική οικονομία

Εκρηκτικό κοκτέιλ υψηλού πληθωρισμού,
ράλι επιτοκίων και νέων απειλών Τραμπ

Η **έλευση** του Ντόναλντ Τραμπ στην εξουσία, σε συνδυασμό με τα σύννεφα που πυκνώνουν απειλητικά πάνω από τη ρωσική οικονομία, αναπτερώνει τις ελπίδες για τον τερματισμό του πολέμου στην Ουκρανία. Σύμφωνα με αποκλειστικό δημοσίευμα του Reuters, ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν ανησυχεί όλο και περισσότερο για τις στρεβλώσεις στην οικονομία της Ρωσίας εν καιρώ πολέμου, την ώρα που ο νέος Αμερικανός πρόεδρος πιέζει από την πρώτη κιόλας εβδομάδα της θητείας του για τον τερματισμό της σύγκρουσης στην Ουκρανία. Η οικονομία της Ρωσίας, στηριζόμενη στις εξαγωγές πετρελαίου, φυσικού αερίου και ορυκτών, αναπτύχθηκε δυναμικά την τελευταία διετία, παρά τους πολλαπλούς γύρους δυτικών κυρώσεων που επιβλήθηκαν στη Μόσχα μετά την εισβολή της στην Ουκρανία το 2022. Η οικονομία της Ρωσίας ωστόσο συρρικνώθηκε τους τελευταίους μήνες από τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και τα υψηλά επιτόκια για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού, ο οποίος εκτοξεύθηκε από τις στρατιωτικές δαπάνες-ρεκόρ. Όλα αυτά έχουν οδηγήσει μία μερίδα της ρωσικής ελίτ να επιθυμεί πλέον τις διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του πολέμου,

σύμφωνα με πηγές του Κρεμλίνου που μίλησαν στο Reuters. Ο Τραμπ, ο οποίος έχει δεσμευτεί να επιλύσει γρήγορα τη μεγαλύτερη σύρραξη στην Ευρώπη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, προειδοποίησε αυτή την εβδομάδα ότι είναι πιθανές περισσότερες

Μία μερίδα της ρωσικής ελίτ επιθυμεί πλέον τις διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του πολέμου στην Ουκρανία.

κυρώσεις κατά της Ρωσίας, εκτός εάν ο Πούτιν διαπραγματευτεί, προσθέτοντας ότι η Ρωσία κινδυνεύει να αντιμετωπίσει «μεγάλο πρόβλημα» στην οικονομία της. «Η Ρωσία, φυσικά και ενδιαφέρεται για ένα διπλωματικό τέλος της σύγκρουσης», δήλωσε σε συνέντευξη του ο Ολεγκ Βιούγκιν, πρώην αντιπρόεδρος της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας, αναφέροντας τον κίνδυνο αυξανόμενων οικονομικών προβλημάτων την ώρα που η χώρα συνεχίζει να δίνει έμφαση στον στρατό και στις αμυντικές δαπάνες.

Ο Πούτιν φέρεται έτοιμος να

Ο **ετήσιος** πληθωρισμός της Ρωσίας έφτασε στο 9,5% το 2024, λόγω των υψηλών στρατιωτικών δαπανών, οι οποίες θα αντιπροσωπεύουν το 41% των συνολικών δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού το 2025, και επηρεάζει τα εισοδήματα των πιο ευάλωτων ομάδων, με τις πραγματικές συντάξεις να μειώνονται κατά 0,7% από τον Ιανουάριο έως τον Νοέμβριο του 2024.

συζητήσει κατάπαυση του πυρός με τον Τραμπ, αλλά με την προϋπόθεση να γίνουν αποδεκτά τα εδαφικά κέρδη της Ρωσίας και η Ουκρανία να εγκαταλείψει τις βλέςεις της να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ. Ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου Ντμίτρι Πεσκόφ από την πλευρά του αναγνώρισε «προβληματικούς παράγοντες» στην οικονομία, διευκρίνισε ωστόσο ότι αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς και μπορεί ακόμη να καλύψει «όλες τις στρατιωτικές απαιτήσεις», καθώς και όλες τις κοινωνικές ανάγκες.

Η οικονομία ύψους 2,2 τρισ. δολαρίων της Ρωσίας έδειξε αξιοσημείωτη αντοχή κατά τη διάρκεια του πολέμου και ο Πούτιν επαίνεσε κορυφαίους οικονομικούς αξιωματούχους και επιχειρήσεις για την παράκαμψη των αστηρών κυρώσεων της Δύσης. Μετά τη συρρίκνωση το 2022, το ΑΕΠ της Ρωσίας αυξήθηκε ταχύτερα από την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ το 2023 και το 2024, φέτος ωστόσο

η κεντρική τράπεζα και το ΔΝΤ προβλέπουν ανάπτυξη κάτω του 1,5%. Την ίδια στιγμή, ο πληθωρισμός έχει εκτιναχθεί σε διψήφιο ποσοστό, παρά το γεγονός ότι η κεντρική τράπεζα αύξησε το επιτόκιο αναφοράς στο 21% τον Οκτώβριο. «Υπάρχουν ορισμένα ζητήματα εδώ, δηλαδή ο πληθωρισμός, μια ορισμένη υπερθέρμανση της οικονομίας», παραδέχθηκε ο Πούτιν στην ετήσια συνέντευξη Τύπου στις 19 Δεκεμβρίου. «Η κυβέρνηση και η κεντρική τράπεζα έχουν καθήκον να μειώσουν τον ρυθμό [του πληθωρισμού]».

Καθώς ο πόλεμος πλησιάζει στον τέταρτο χρόνο του, η ρωσική οικονομία αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις, με τους βασικούς υπεύθυνους χάραξης οικονομικής πολιτικής να διαφωνούν ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης της κρίσης. Οι οικονομολόγοι πάντως περιγράφουν τις προοπτικές για το 2025 ως μια «δανική καταγίδα» με πολλαπλούς αρνητικούς παρά-

γοντες ταυτόχρονα. Οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ρωσική οικονομία, σύμφωνα με το Reuters, είναι πέντε.

Ο ετήσιος πληθωρισμός της Ρωσίας έφτασε στο 9,5% το 2024, λόγω των υψηλών στρατιωτικών δαπανών, οι οποίες θα αντιπροσωπεύουν το 41% των συνολικών δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού το 2025. Ο πληθωρισμός βρίσκεται στην κορυφή της λίστας των οικονομικών δεινών στις δημοσκοπήσεις, με τις τιμές βασικών τροφίμων, όπως το βούτυρο, τα αυγά και τα λαχανικά, να καταγράφουν πέρυσι διψήφια αύξηση. Παράλληλα, επηρεάζει τα εισοδήματα των πιο ευάλωτων ομάδων, με τις πραγματικές συντάξεις να μειώνονται κατά 0,7% από τον Ιανουάριο έως τον Νοέμβριο του 2024. Η δεύτερη πρόκληση της ρωσικής οικονομίας είναι τα υψηλά επιτόκια. Η ρωσική κεντρική τράπεζα αύξησε τα επιτόκια στο 21% τον Οκτώβριο, στο υψηλότερο επίπεδο από τα

πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης Πούτιν, όταν η Ρωσία αντιμετώπιζε χάος μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ. Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι τα υψηλά ποσοστά βλάπτουν τους μη στρατιωτικούς τομείς της οικονομίας, ενώ ο βαριά επιδοτούμενος αμυντικός τομέας παραμένει άτρωτος. Επιφανείς επιχειρηματικοί ηγέτες λένε ότι με το τρέχον κόστος κεφαλαίου να είναι περίπου 30% και τα περιθώρια κερδοφορίας να μην υπερβαίνουν το 20% στους περισσότερους τομείς, οι επενδύσεις έχουν σταματήσει. Τα υψηλά ποσοστά αυξάνουν τους κινδύνους εταιρικών χρεοκοπιών, ειδικά σε ευάλωτους τομείς όπως η ακίνητη περιουσία. Η οικονομική επιβράδυνση, το δημοσιονομικό έλλειμμα που έφτασε στο 1,7% του ΑΕΠ το 2024, αλλά και η αστάθεια του νομίσματος, με το ρούβλι να καταρкулάει σε ιστορικά χαμηλά, συμπληρώνουν τη λίστα με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η ρωσική οικονομία.

Επίμονο φλερτ της Wall Street με τις χώρες του Κόλπου και τα πετροδολάρια τους

Την **τελευταία** διετία στελέχη τραπεζών από όλο τον κόσμο επισκέπτονται τις πρωτεύουσες των πλούσιων χωρών του Κόλπου, το Ριάντ, την Ντόχα, το Αμπου Ντάμπι και το Ντουμπάι, για να κλείσουν συμφωνίες με τις κυβερνήσεις τους. Το ενδιαφέρον της Wall Street για τη Μέση Ανατολή ήταν προφανές από τις παρουσίες στελεχών κολοσσών, όπως ο Στιβ Σβάρτζμαν της Blackstone και ο Κολμ Κέλεσερ της UBS, στη δεξίωση που παραχώρησε στο πλαίσιο του Νταβός το κρατικό επενδυτικό ταμείο του Κατάρ των 510 δισ. δολ. Το «παρών» έδωσαν και πολλοί άλλοι, όπως ο δισεκατομμυριούχος επενδυτής Ρόμπερτ Σμιτ και ο Βρετανός βετεράνος του ποδοσφαίρου Ντέιβιντ Μπέκαμ που έβγαλε φωτογραφίες με πολλούς από τους παρευρισκομένους.

Οι ηχηρές αυτές παρουσίες αποτελούν απλώς ακόμη μία ένδειξη του ενδιαφέροντος που

έχει εδώ και χρόνια η βιομηχανία των χρηματοπιστωτικών για τις χώρες της Μέσης Ανατολής και τα κεφάλαιά τους. Ένα ενδιαφέρον που δεν κάμπτεται μολονότι οι κυβερνήσεις των πετρελαιοπαραγωγών αυτών χωρών έχουν μειωμένα έσοδα τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της πτώσης των τιμών του πετρελαίου, με αποτέλεσμα να προβάλλουν όλο και περισσότερες απαιτήσεις σε όσες εταιρείες ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή. «Αν κοιτάξεις τον Παγκό-

Μεγάλο ενδιαφέρον για συμφωνίες από τράπεζες και επιχειρήσεις.

σμιο Νότο και εξαιρέσεις μερικές γεωπολιτικές κρίσεις, τότε η Μέση Ανατολή φαίνεται να είναι σαφώς κερδοσιμένη», σχολίασε σχετικά ο Φίλιππο Γκόρι, διευθυ-

Το **ενδιαφέρον** της Wall Street για τη Μέση Ανατολή ήταν προφανές από τις παρουσίες στελεχών κολοσσών, όπως ο Στιβ Σβάρτζμαν (φωτογραφία) της Blackstone και ο Κολμ Κέλεσερ της UBS, στη δεξίωση που παραχώρησε στο πλαίσιο του Νταβός το κρατικό επενδυτικό ταμείο του Κατάρ των 510 δισ. δολ.

ντικό στέλεχος της JPMorgan Chase & Co και επικεφαλής της τράπεζας σε Ευρώπη, Μέση Ανατολή και Αφρική. Ο ίδιος τόνισε πως η τράπεζά του εξετάζει

με ποιους τρόπους μπορεί να εξακολουθήσει να επεκτείνεται στην περιοχή. «Εμείς εκπληκτική από το πόσο πολύ εστιάζεται το ενδιαφέρον στις χώρες

της Μέσης Ανατολής», δηλώνει με τη σειρά της η Τζένι Χίμπερτ, υψηλόβαθμο στέλεχος της εταιρείας Heidrick & Struggles, που παρακολούθησε το Νταβός για έκτη συνεχή χρονιά.

Οι περισσότερες χώρες της περιοχής βρίσκονται αυτή την εποχή σε μια διαδικασία εσωτερικών αλλαγών, με εκείνη που δρομολογεί τις μεγαλύτερες να είναι η Σαουδική Αραβία. Προωθώντας το μεταρρυθμιστικό του πρόγραμμα, το γνωστό ως Vision 2030, ο Σαουδάραβας πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν σχεδιάζει να δαπανήσει εκατοντάδες δισ. δολάρια επενδύοντας στα πάντα, από το μνημειακό σχέδιο της πρωτοποριακής πόλης Νέομ μέχρι τη ηλεκτροκίνητα οχήματα και τους μικροεπεξεργαστές. Με τη μείωση των τιμών του πετρελαίου, όμως, ο προϋπολογισμός του βασιλείου αναμένεται να είναι ελλειμματικός τα επόμενα χρόνια και το Ριάντ ξεκίνησε τη χρονιά με δανεισμό

ύψους 21,5 δισ. δολ. Παράλληλα στοχεύει να τονώσει την εγχώρια ανάπτυξη και ασκεί πιέσεις στις ξένες επιχειρήσεις ζητώντας να αυξήσουν την παρουσία τους στη χώρα αν θέλουν να μη χάσουν τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που τους προσφέρει. Το πρόβλημα τώρα για το Ριάντ είναι ότι επιδιώκει να προσελκύσει το ξένο κεφάλαιο και να το πείσει να τοποθετηθεί στα μεγαλύτερα σχέδιά του, ένα εκ των οποίων είναι η ανάδειξη του βασιλείου σε κέντρο ορυχείων και εξορύξεων μετάλλων. Από την πλευρά τους, όμως, οι επιχειρήματες που παραυρέθησαν την περασμένη εβδομάδα στο Φόρουμ Μετάλλων στο Ριάντ έχουν τις ακριβώς αντίστροφες βλέψεις. Λίγο τους ενδιαφέρει να αυξήσουν την παρουσία τους στη Μέση Ανατολή, αλλά εκείνο που ζητούν είναι να επενδύσει το Ριάντ τα πετροδολάρια του στις επιχειρήσεις τους.

BLOOMBERG

Πάνω από 1,4 δισ. ταξιδιώτες το 2024

Όσοι ταξιδεύουν το τελευταίο διάστημα θα έχουν παρατηρήσει ότι οι ουρές στα αεροδρόμια αυξάνονται διαρκώς, ενώ οι κρατήσεις σε καταλύματα γίνονται όλο και νωρίτερα. Είναι γεγονός.

Τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού του ΟΗΕ (UNWTO) για το έτος 2024 επιβεβαιώνουν ότι η τουριστική βιομηχανία έχει ανακάμψει από την πανδημία της COVID-19.

Περίπου 1,4 δισ. άνθρωποι ταξίδεψαν διεθνώς πέρυσι, δηλαδή το 99% του αριθμού που έκαναν το ίδιο το 2019, πριν από την πανδημία.

Αυτό ισοδυναμούσε με 1,9 τρισ. δολάρια που δαπανήθηκαν στην τουριστική βιομηχανία, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε τουρίστας ξόδεψε περισ-

σότερα από 1.000 δολάρια ανά άτομο κατά μέσον όρο. Συνολικά, η Ευρώπη ήταν η ηπείρος με τις περισσότερες επισκέψεις με 747 εκατομμύρια τουρίστες το 2024, σύμφωνα με τον UNWTO.

Ο αριθμός αυτός ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακός αν αναλογιστεί κανείς ότι ο συνεχιζόμενος πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία κράτησε τους ταξιδιώτες μακριά από τμήματα της περιοχής, σημειώνει ο τουριστικός οργανισμός στην έκθεσή του.

Η Γαλλία ήταν η χώρα με τις περισσότερες επισκέψεις στον κόσμο το 2024, με 100 εκατομμύρια τουρίστες, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε πρόσφατα ο οργανισμός τουρισμού της χώρας.

Στην ενίσχυση της τουριστι-

κής κίνησης στη Γαλλία έπαιξαν ρόλο τρία σημαντικά γεγονότα: οι Ολυμπιακοί Αγώνες το καλοκαίρι που πέρασε, η επανάλειψή του εμβληματικού καθεδρικού ναού της Παναγίας των Παρισίων και η 80ή επέτειος της απόβασης της Νορμανδίας.

Η Ισπανία δέχθηκε 98 εκατομμύρια τουρίστες και κατατάσσεται στη δεύτερη θέση.

Ο UNWTO αναφέρει επίσης ότι 316 εκατομμύρια άνθρωποι ταξίδεψαν στην Ασία και στον Ειρηνικό το 2024, 213 εκατομμύρια πήγαν στην Αμερική, 95 εκατομμύρια στη Μέση Ανατολή και 74 εκατομμύρια στην Αφρική. Δεν υπήρχαν στοιχεία για τον τουρισμό στην Ανταρκτική.

Εκτός από τους δημοφιλείς προορισμούς, πάντως, αυξανό-

μενη κίνηση σημειώθηκε και σε άλλες περιοχές.

Στη Μέση Ανατολή, το Κατάρ σημείωσε εντυπωσιακή αύξηση 137% στους τουρίστες. Μεγάλο μέρος αυτής της αύξησης προήλθε από τις επενδύσεις της χώρας σε υποδομές: η Qatar Airways ανακλύθηκε η καλύτερη αεροπορική εταιρεία στον κόσμο το 2024, ενώ το Hamad International της Ντόχας απέσπασε τον τίτλο του καλύτερου αεροδρομίου στον κόσμο.

Άλλες μικρότερες χώρες πανηγύρισαν μεγάλες νίκες για τον τουρισμό πέρυσι, όπως η Ανδόρα, το μικρό κράτος στα σύνορα Γαλλίας - Ισπανίας, καθώς και η Δομινικανή Δημοκρατία, το Κουβέιτ, η Αλβανία και το Ελ Σαλβαδόρ.

Στην **τουριστική** βιομηχανία δαπανήθηκαν πέρυσι 1,9 τρισ. δολάρια.

ΑΝΑΛΥΣΗ

«Κλειδί» για τη συμφωνία Nissan - Honda η Κίνα

Της ΚΑΤΡΙΝΑ ΧΑΜΛΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Εάν υπάρχει ένα πράγμα το οποίο πρέπει να διαχειριστούν πρώτα πρώτα τα στελέχη των ιαπωνικών Honda Motor και Nissan Motor ενόψει μιας ενδεχόμενης συγχώνευσής τους, τότε αυτό είναι οι δραστηριότητές τους στην Κίνα. Στη μεγαλύτερη αγορά αυτοκινήτου του κόσμου οι πωλήσεις αμφοτέρων των εταιρειών μειώνονται επί πολλά συναπτά έτη. Η συμμαχία τους θα τους δώσει τη δυνατότητα να περικλύουν τις δαπάνες τους εν γένει και όχι μόνον για τα νέα ηλεκτρικά μοντέλα που χρειάζεται να κατασκευάσουν για να ανταγωνιστούν εκείνα της κινεζικής πρωτοπόρου BYD.

Το δωδεκάμηνο από τον Απρίλιο του 2023 έως τον Μάρτιο του 2024 οι δύο αυτοκινητοβιομηχανίες πούλησαν 2 εκατ. οχήματα στην Κίνα, καθιστώντας τη τη δεύτερη μεγαλύτερη αγορά τους μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Παρά

Στη μεγαλύτερη αγορά αυτοκινήτου του κόσμου, οι πωλήσεις αμφοτέρων των εταιρειών μειώνονται συνεχώς.

ταύτα, οι πωλήσεις είναι κατά 1/3 λιγότερες από τις αντίστοιχες πριν από πέντε χρόνια. Και δεδομένου ότι η κινεζική ζήτηση επιταχύνεται, το αθροιστικό τους μερίδιο αγοράς ελαττώθηκε πιο γρήγορα κατά 50% και έφθασε στο 8%, ενώ τα έσοδά τους μειώθηκαν δραστικά το 2023 κατά 95%, στα 447 εκατ. γουάν (61 εκατ. δολάρια), στην κοινοπραξία της Nissan με την εγχώρια Dongfeng Motor και κατά 90% στην κοινοπραξία της με τη Honda.

Η Dongfeng Motor έχει συμπτύξει και με τις δύο, συμπυκνώνοντας τις υφιστάμενες γραμμές παραγωγής, ενώ οι προμηθευτικές αλυσίδες, τουλάχιστον θεωρητικά, δείχνουν σχετικά ξεκάθαρες.

Επιπλέον, η ιαπωνική Honda διατηρεί μια συνεργασία με την κινεζική GAC, η οποία πιθανώς και να θέλει να αποχωρήσει από το σχήμα. Υπάρχει, άλλωστε, και προηγούμενο. Η GAC επέτρεψε στην πρώην συνεταιίρο της Mitsubishi Motors να αποχω-

ρήσει από την κοινοπραξία τους και προσάρμοσε ορισμένες εγκαταστάσεις της ούτως ώστε να εξυπηρετούν το δικό της εμπορικό σήμα ηλεκτροκίνησης με την ταχεία ανάπτυξη. Μια αποδοτικότερη δραστηριότητα της Honda στην αγορά της Κίνας θα βοηθούσε την ίδια αλλά και τη Nissan να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος στα οχήματα με μπαταρίες. Οι δύο ιαπωνικές αυτοκινητοβιομηχανίες, που υστερούν με το κριτήριο αυτό, κατασκευάζουν σχεδόν 10 ηλεκτρικά μοντέλα για να τα πουλήσουν στην Κίνα. Αφ' ης στιγμής διαθέτουν παρόμοια πελατειακή βάση, μετά τη συγχώνευσή τους θα έχουν τη δυνατότητα να εστιάσουν σε μικρότερο και αποδοτικότερο εύρος προϊόντων αλλά με μεγαλύτερη παραγωγή ανά μοντέλο.

Ωστόσο, το ίδιο εύκολα οι εταίροι της κοινοπραξίας μπορούν να αποδειχθούν και τροχοπέδη. Οι όροι συνεργασίας είναι προς το παρόν αδιευκρίνιστοι, δυσκολεύοντας περαιτέρω τις αποφάσεις σχετικά με το αν είναι ρεαλιστική μια αναδιοργάνωσή της. Ακόμα και στην περίπτωση που δείξουν προθυμία οι Dongfeng και GAC, η όλη διαδικασία θα αποβεί χρονοβόρα και περίπλοκη. Η δε εξεύρεση αγοραστών για περιουσιακά στοιχεία, όπως πλεονάζοντα εργοστάσια, μπορεί να αποβεί δύσκολη λόγω της υπερβολικά μεγάλης παραγωγικής ικανότητας αυτοκινήτων στην Κίνα.

Πέραν τούτου, η ταχύτητα μιας συμφωνίας δεν τίθεται ως ύψιστη προτεραιότητα για τις Honda και Nissan. Δεν σχεδιάζουν, άλλωστε, να συγχωνευθούν πριν από τον Αύγουστο του προσεχούς έτους. Συν τοις άλλοις, θα πρέπει να θίξουν το ζήτημα της υπό διαπραγμάτευση συμμαχίας τους και με τους συνεταιίρους τους της Κίνας. Τα σχετικά ανέφερε διοικητικό στέλεχος της αυτοκινητοβιομηχανίας Honda την παρελθούσα εβδομάδα, επισημαίνοντας ότι αυτή η συζήτηση «είτε τώρα είτε αργότερα προέρχεται, εν κατακλείδι, ότι τόσο ο ανταγωνιστικός όμιλος της BYD όσο και οι ομόλογοί του βαίνουν αναπτυσσόμενοι στην Κίνα, οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές προσβλέπουν σε μια συζήτηση όσο το δυνατόν συντομότερα.

Επιδοτήσεις για ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα ετοιμάζουν οι Βρυξέλλες

Σχεδιάζουν ένα πανευρωπαϊκό σχήμα κινήτρων για τόνωση της ζήτησης

Ο επιθετικός ανταγωνισμός της Κίνας με την πάγια τακτική της να επιδοτεί τις βιομηχανίες της και να καθιστά ασυναγώνιστα φθηνά τα προϊόντα της, που εισβάλλουν, έτσι, στις αγορές άλλων χωρών, εξωθεί πλέον την Ε.Ε. σε ένα μάλλον πανευρωπαϊκό σχήμα επιδοτήσεων των ευρωπαϊκών αυτοκινητοβιομηχανιών. Στα σχέδια της Ε.Ε., που βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της μελέτης και της διερεύνησης επιλογών, αναφέρθηκε η νέα επίτροπος Ανταγωνισμού Τερέζα Ριμπέρα, σε συνέντευξη που παραχώρησε στους Financial Times στο περιθώριο των εργασιών στο Νταβός. Σύμφωνα με την Ισπανίδα επίτροπο, η Κομισιόν εκπονεί πρόγραμμα κινήτρων και εξετάζει «τη λήψη μέτρων από μια πανευρωπαϊκή οπτική αντί να αφήσει το θέμα στις εθνικές επιδοτήσεις». Και όπως διευκρίνισε, το υπό διαμόρφωση πρόγραμμα κινήτρων θα είναι μάλλον ένα από τα πολλά μέτρα που θα υιοθετήσουν οι Βρυξέλλες για να ενισχύσουν έναν κλάδο της βιομηχανίας απολύτως ζωτικής σημασίας για την ευρωπαϊκή οικονομία. Προειδοποίησε, επιπλέον, πως θα ήταν απολύτως εσφαλμένη τακτική από πλευράς των κρατών-μελών να καταφύγουν σε έναν ανταγωνισμό «του ενός εθνικού μοντέλου επιδοτήσεων έναντι του άλλου εθνικού μοντέλου».

Υπό μία έννοια η επιλογή είναι μονόδρομος πλέον για τη Γηραιά Ηπειρο, που βλέπει τα κινεζικά οχήματα και ειδικότερα τα ηλεκτροκίνητα να επελαύνουν στις ευρωπαϊκές αγορές. Διότι η Ε.Ε. δοκίμασε προσφάτως το μέτρο των δασμών που επέβαλε προ μηνών στα εισαγόμενα κινεζικά οχήματα και το οποίο έχει αποδειχθεί σε μεγάλο βαθμό ατελέσφορο. Παρά τους δασμούς της Ε.Ε., τα κινεζικά ηλεκτροκίνητα οχήματα εξακολουθούν να καταλαμβάνουν περίπου το 8% της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτροκινήτων. Οι δασμοί δεν μπόρεσαν να επιφέρουν παρά μια οριακή μείωση του μεριδίου αυτού στο 7,4% τον Νοέμβριο, από το 8,2% στο οποίο βρισκόταν τον Οκτώβριο.

Το μερίδιο των κινεζικών αυτοκινητοβιομηχανιών τρομάζει πρωτίστως καθώς βαίνει αυξανόμενο με ραγδαίους ρυθμούς δεδομένου ότι μόλις το 2019 ανερχόταν σε ένα πενιχρό 0,4%. Και παρά τους πρόσθετους δασμούς, ο κινεζικός

Οι όροι των εθνικών επιδοτήσεων που έχουν εφαρμόσει πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. για να δώσουν ώθηση στις πωλήσεις ευρωπαϊκών ηλεκτρικών οχημάτων αποκλίνουν σημαντικά μεταξύ τους και, σύμφωνα με την Ένωση Ευρωπαϊκών Αυτοκινητοβιομηχανιών, πολλά κράτη-μέλη δεν προσφέρουν καθόλου επιδοτήσεις για την ηλεκτροκίνηση.

Παρά τους δασμούς, τα κινεζικά ηλεκτρικά οχήματα εξακολουθούν να καταλαμβάνουν περίπου το 8% της ευρωπαϊκής αγοράς.

κολοσός της BYD, που σημειωτέον έχει αφήσει πίσω του την πρωτοπόρο Tesla τόσο σε παραγωγή όσο και σε πωλήσεις, τον Νοέμβριο κατέγραψε 4.796 νέες πωλήσεις οχημάτων της στην Ευρώπη, υπερδιπλάσιες δηλαδή από τις πωλήσεις

της αντίστοιχης περιόδου του 2023. Είναι άλλωστε ενδεικτικό ότι στη Βρετανία, που δεν αποτελεί πλέον μέλος της Ε.Ε. και έτσι δεν υιοθέτησε τους δασμούς της, οι πωλήσεις κινεζικών ηλεκτροκινήτων σημείωσαν τον Νοέμβριο αύξηση 17% σε σύγκριση με τον Νοέμβριο του 2023.

Όσον αφορά τα εθνικά σχήματα κινήτρων ή επιδοτήσεων που έχουν εφαρμόσει πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. για να δώσουν ώθηση στις πωλήσεις ευρωπαϊκών ηλεκτροκινήτων οχημάτων, οι όροι τους αποκλίνουν σημαντικά και, σύμφωνα με την Ένωση Ευρωπαϊκών Αυτοκινητοβιομηχανιών, πολλά κράτη-μέλη δεν προσφέρουν καθόλου επιδοτήσεις για την αγορά ηλεκτροκινήτων. Μια

από τις δυσκολίες που σίγουρα θα αντιμετωπίσει η Κομισιόν στον σχεδιασμό ενός σχήματος επιδοτήσεων θα είναι το πώς θα μπορέσει να είναι συμβατό με τους κανόνες του ΠΟΕ και παράλληλα να αποφεύγει τις επιδοτήσεις που προσφέρει γενναιόδωρα το Πεκίνο στις κινεζικές αυτοκινητοβιομηχανίες. Όπως παραδέχθηκε η κ. Ριμπέρα, η Ε.Ε. θα δυσκολευτεί να επιτύχει τον στόχο της για εσπευσμένη στροφή στην ηλεκτροκίνηση δεδομένου ότι οι ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες δεν έχουν επαρκή παραγωγική δυνατότητα να παρέχουν «τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα των οχημάτων που θα θέλαμε να δούμε να κινούνται στους δρόμους μας».

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΔΟΜΟΤΗΣΙΑΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο – Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Υπηρεσιών Καθαριότητας στο Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λευκωσίας (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 01/2025).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στον πιο πάνω Διαγωνισμό, μπορείτε να υποβάλετε την προσφορά σας, το αργότερο μέχρι τις 20 Φεβρουαρίου 2025 και ώρα 12:00 μ., είτε τοποθετώντας την στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση: Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου III 67, 2220 Λατσία (ισόγειο), είτε αποστέλλοντας την με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με δική σας ευθύνη, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEUΚύπρος — το αύριο
ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ / ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

«Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Απασχόληση Ανέργων με παροχή ευέλικτων μορφών εργασίας μέσω της Τηλεργασίας»

ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Κύπρου

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανακοινώνει τον τερματισμό παραλαβής αιτήσεων για το «Σχέδιο Παροχής Κινήτρων για την Απασχόληση Ανέργων με παροχή ευέλικτων μορφών εργασίας μέσω της Τηλεργασίας» την Δευτέρα 27/1/2025.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείντε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Εξοχικά 270.000-400.000 ευρώ ενδιαφέρονται να αγοράσουν ξένοι

Ζητούν να διαθέτουν πισίνα, κήπο και να προσφέρουν ιδιωτικότητα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Εξοχικές κατοικίες έως 95 τ.μ. και με τιμή πώλησης έως 400.000 ευρώ θα συνεχίσουν και φέτος να μονοπωλούν το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό. Σύμφωνα με σχετική ανάλυση της εταιρείας Elxis - At Home in Greece, η οποία ειδικεύεται στις πωλήσεις εξοχικών κατοικιών στην Ελλάδα, οι αγοραστές επιλέγουν νεόδμητες κατοικίες σύγχρονων προδιαγραφών, με πισίνα και κήπο και αυτό υποχρεώνει και τους κατασκευαστές να προσαρμοστούν ανάλογα, προκειμένου το κόστος των ακινήτων να μην υπερβαίνει το επιθυμητό επίπεδο. Όπως εξηγεί ο Γιώργος Γαβριηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Elxis, «η δημοφιλέστερη κατηγορία θα παραμείνει και φέτος εκείνη των 270.000 έως 400.000 ευρώ. Στο συγκεκριμένο εύρος τιμών υπάρχει μια πάρα πολύ μεγάλη δεξαμενή πελατών στη Δυτική Ευρώπη, που επιλέγει να αποκτήσει εξοχικό στην Ελλάδα. Οι άνθρωποι αυτοί προτιμούν μια τέτοια επένδυση, από το να κρατούν τα χρήματά τους σε αποταμειευτικούς λογαριασμούς, που προσφέρουν σχεδόν μηδενικά επιτόκια. Έτσι και οι κατασκευαστές εξοχικών προσαρμόζουν τις νέες κατοικίες με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην αυξάνεται το κόστος και να παραμένει

εντός του εύρους αυτού».

Αυτό εξασφαλίζεται κυρίως με τη μείωση των διαθέσιμων επιφανειών. Όπως σημειώνει η Elxis, πριν από 20 χρόνια ένα τυπικό εξοχικό δύο υπνοδωματίων προσέφερε 90-95 τ.μ. χώρων κύριας χρήσης. Φέτος, το ίδιο νεόδμητο και πλήρως ανεξάρτητο σπίτι με πισίνα, διατίθεται με επιφάνεια 70 τ.μ., μειώνοντας π.χ. την επιφάνεια των υπνοδωματίων και δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στη διαμόρφωση των εξωτερικών χώρων. Μάλιστα, πολλές νέες κατοικίες διαθέτουν ακόμη και εξωτερική κουζίνα, αλλά και πέργκολα και μπάρμπεκιου, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα σπίτια αυτά χρησιμοποιούνται περισσότερο το καλοκαίρι, που ούτως ή άλλως μεγάλο μέρος του χρόνου το περνάει κανείς στους εξωτερικούς χώρους της κατοικίας, επισημαίνεται στην ανάλυση της εταιρείας.

Άλλη μια τάση που θα επικρατήσει και φέτος αφορά την εμφανή μεταστροφή της ζήτησης των αγοραστών σε περιοχές που δεν έχουν κορεστεί τουριστικά και προσφέρουν ιδιωτικότητα. Παράλληλα, ακριβώς λόγω της ηπιότερης τουριστικής ανάπτυξης, είναι ευκολότερη η εύρεση οικοπέδων με προστιτό κόστος, κάτι που τελικά επιτρέπει και την ανάπτυξη εξοχικών κατοικιών φθηνότερα. «Πρό-

Υπάρχει μια πάρα πολύ μεγάλη δεξαμενή πελατών στη Δυτική Ευρώπη, που επιλέγουν να αποκτήσουν εξοχικό στην Ελλάδα, σημειώνει ο κ. Γιώργος Γαβριηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Elxis. Προτιμούν μια τέτοια επένδυση από το να κρατούν τα χρήματά τους σε αποταμειευτικούς λογαριασμούς, που προσφέρουν σχεδόν μηδενικά επιτόκια.

Αποφεύγουν τις κορεσμένες τουριστικά περιοχές. Για παράδειγμα, στην Κρήτη στρέφονται στα νότια.

κειται για μια εξέλιξη που είχαμε εντοπίσει και παρατηρήθηκε και στις αρχές του 2024, την οποία βλέπουμε να συνεχίζεται και φέτος με ακόμη μεγαλύτερη ένταση. Για παράδειγμα, αντί για την αγορά ενός εξοχικού στη Λευκάδα, παρατηρούμε εμφανή μεταστροφή του ενδιαφέροντος στις απέναντι ακτές, νότια και βόρεια της Πρέ-

βεζας. Σημεία όπως το Μονολίθι, το Κανάλι, η Πάλαιρος, η Πογωνιά και πιο νότια οι παραλίες του Μύτικα ξεχωρίζουν, προσφέροντας τις ίδιες γαλαζοπράσινες θάλασσες με τα Ιόνια Νησιά, αλλά με το πρόσθετο στοιχείο της ιδιωτικότητας και φυσικά πιο προσιτό κόστος αγοράς», σημειώνει ο κ. Γαβριηλίδης. Μεγάλο πλεονέκτημα των περιοχών αυτών αποτελεί και το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, που διευκολύνει σημαντικά την πρόσβαση ακόμη και με αυτοκίνητο μέσω της Βενετίας, της Ανκόνα, του Μπάρι και του Μπριντζί.

Αντιστοίχως, σύμφωνα με την Elxis, στην Κρήτη διαπιστώνεται μετακίνηση των ενδιαφερομένων αγοραστών εξοχικών κατοικιών

από τη βόρεια πλευρά του νησιού προς τα νότια, σε περιοχές που είναι πολύ πιο ήπια ανεπτυγμένες. Χωριά στο νότιο τμήμα του νομού Ρεθύμνου, όπως ο Πλακιάς, το Μαριού και ο Ασώματος, με πανοραμική θέα μέχρι τη νησιά της Γαύδου και των Παξιμαδιών, αποτελούν πλέον βασικούς προορισμούς για εκατοντάδες αγοραστές εξοχικών κατοικιών. Την ίδια στιγμή, οι προτάσεις παραμένουν καλές, καθώς η απόσταση από τη βόρεια πλευρά της Κρήτης και την πόλη του Ρεθύμνου είναι περίπου 35 χιλιόμετρα. Ανάλογη είναι και η απόσταση των περιοχών αυτών από τα αεροδρόμια του Ηρακλείου και των Χανίων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κρήτη ψηφίστηκε ως ο 9ος καλύ-

τερος προορισμός διακοπών παγκοσμίως, με βάση τα φετινά βραβεία των χρηστών της πλατφόρμας Tripadvisor.

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η ελληνική αγορά εξοχικών κατοικιών παρουσιάζει πολύ σημαντικές προοπτικές επέκτασης, εφόσον αναπτυχθεί και το αντίστοιχο προϊόν, που να ανταποκρίνεται στις επιθυμίες και τις ανάγκες του αγοραστικού κοινού. Όπως καταγράφει η Elxis, κατά την παρουσία της σε διεθνείς εκθέσεις για την εξοχική κατοικία, το αγοραστικό ενδιαφέρον για την ελληνική αγορά είναι πολύ υψηλό, καθώς έχει γίνει αντιληπτό ότι η Ελλάδα προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Σύγκριση διαμερισμάτων Λευκωσίας 2024 & 2023

Η ανάλυση στατιστικών δεδομένων πάντα παρουσιάζει ενδιαφέρον. Εν τη απουσία της, η οποία συζητήση βρίσκεται κάπου μεταξύ της σφαίρας της φαντασίας και των (ατεκμηρίωτων) απόψεων αυτών που τις εκφράζουν. Συνήθως δε, υπάρχει και έντονο το στοιχείο του «sample bias», όπου κάποιος μπορεί να εκφράζει την άποψή του, εμμένοντας σε αυτήν ως να περιγράφει την ολιστική πραγματική εικόνα, ενώ έχει μόνο περιορισμένη και μονόπλευρη ορατότητα των δεδομένων, και μπορεί να γίνεται συνειδητά ή ασυνείδητα. Αυτό εμπεριέχει κινδύνους επειδή συστηματικά αποτρέπει τη σωστή πληροφόρηση του κοινού προκαλώντας πολλές φορές τον πανικό, την απογοήτευση και τη λανθασμένη λήψη αποφάσεων από όλους τους φορείς περιλαμβανομένων και αυτών που εκπονούν πολιτικές αντιμετώπισης θεμάτων που άπτονται του τομέα.

Αν ερωτηθεί ένα τυχαίο δείγμα ατόμων σήμερα στη Λευκωσία για το ποια πιστεύει πως είναι η τιμή πώλησης ενός δυαριού διαμερίσματος στη Λευκωσία, το πιθανότερο να δοθεί μια απάντηση που να υπερβαίνει τις €320.000 συν ΦΠΑ – τιμή που παραπέμπει σε τιμή μονάδας πέραν των €3.500/μ². Αυτό δεν θα περάσει απαρατήρητο. Δεν θα αργήσει να έρθει η στιγμή που κάποιος πανελίστας ή podcaster ή πολιτικός, θα πει με στόμφο (όπως άλλωστε έχει ήδη ειπωθεί), πως οι πολιτικές των τελευταίων ετών έκαναν την απόκτηση στέγης ένα άπιαστο όνειρο.

Παρόλο που σίγουρα έχει πολυάριθμα δυάρια στη Λευκωσία που προσφέρονται για πώληση σε τιμές πέραν των €320.000 συν

ΦΠΑ, σίγουρα δεν περιγράφουν τον κανόνα αυτή την περίοδο. Δεδομένου ότι αποτελούν μια ανερχόμενη τάση, δεν αποκλείεται να παγιωθούν τέτοιες τιμές στο μέλλον, αλλά η φυσιογνωμία της αγοράς όπως είναι σήμερα θα αλλάξει με πολύ πιο αργούς ρυθμούς.

Ας πάμε να δούμε κάποιες αναλύσεις στοιχείων που ρίχνουν φως στην πραγματική εικόνα της αγοράς. Η ανάλυση αφορά αυστηρά την κατηγορία των διαμερισμάτων στις ακόλουθες δημορχούμενες περιοχές της Λευκωσίας: στην Αγλαντζιά, στον Άγιο Δομέτιο, στο Γέρι, στην Έγκωμη, Λακατάμεια, Λατσιά, Λευκωσία και Στρόβολο. Για τη σύγκριση μεταξύ των ετών 2023 και 2024, χρησιμοποιήθηκαν 733 διαμερίσματα που πουλήθηκαν και μεταβιβάστηκαν το 2023 και 605 διαμερίσματα που πουλήθηκαν και μεταβιβάστηκαν το 2024. Δεν λήφθηκαν υπόψη ή απορρίφθηκαν διαμερίσματα που ήταν προϊόν αναδιαρθρώσεων ή είχαν ελλιπή στοιχεία.

Κατά το 2024, το εμβαδόν των 605 διαμερισμάτων είχε μέσο όρο 89μ². Εξάγεται το συμπέρασμα πως το μέσο διαμέρισμα που πουλήθηκε ήταν ένα σχετικά άνετο δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €145.000 ή τα €1.630/μ². Κατά αντιστοιχία, το 2023 το εμβαδόν των 733 διαμερισμάτων είχε μέσο όρο 87μ², δηλαδή και πάλι το μέσο διαμέρισμα που πουλήθηκε ήταν ένα σχετικά άνετο δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €144.000 ή τα €1.655/μ².

Τα πιο πάνω στοιχεία είναι συμβατά με τη γενικότερη εικόνα της Λευκωσίας κατά την τελευταία διετία, η οποία έδειξε την Πρωτεύουσα

Στη Λευκωσία, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 89μ², δηλαδή ένα άνετο δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €137.000 ή τα €1.540/μ².

Παρόλο που σίγουρα έχει πολυάριθμα δυάρια στη Λευκωσία που προσφέρονται για πώληση σε τιμές πέραν των €320.000 συν ΦΠΑ, σίγουρα δεν περιγράφουν τον κανόνα αυτή την περίοδο.

να διατηρεί μια σχεδόν παράλληλη πορεία σταθεροποιήσους.

Σπάζοντας την ανάλυση ανά περιοχή έχουμε τα ακόλουθα ενδιαφέροντα αποτελέσματα:

Στον Στρόβολο, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 99,5μ², δηλαδή ένα τριάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €157.000 ή τα

€1.580/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €370.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.500/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 94μ², δηλαδή ένα πιο συμβατικό τριάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €152.000 ή τα €1.620/μ².

Στην Αγλαντζιά, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 78μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €138.500 ή τα €1.775/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €396.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.470/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 80μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €141.000 ή τα €1.760/μ².

Στη Λευκωσία, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 89μ², δηλαδή ένα άνετο δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €137.000 ή τα €1.540/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €500.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.970/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 88μ², δηλαδή ένα άνετο δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €139.000 ή τα €1.580/μ².

Στην Έγκωμη, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 89μ², δηλαδή ένα άνετο δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €187.000 ή τα €2.100/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €470.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €3.220/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 82μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €164.000 ή τα €2.000/μ².

Στον Άγιο Δομέτιο, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 87μ², δηλαδή ένα δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €137.500 ή τα €1.580/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €290.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.190/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 92μ², δηλαδή ένα τριάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €152.700 ή τα €1.660/μ².

Στη Λακατάμεια, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσμα-

τος ανήλθε στα 87μ², δηλαδή ένα δωάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €137.500 ή τα €1.580/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €273.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.330/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 84μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €131.000 ή τα €1.560/μ².

Στα Λατσιά, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 76μ², δηλαδή ένα άνετο μονάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €119.300 ή τα €1.570/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €180.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.330/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 82μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €123.000 ή τα €1.500/μ².

Τέλος, στο Γέρι, κατά το 2024, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 72μ², δηλαδή ένα άνετο μονάρι. Ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €118.450 ή τα €1.645/μ². Το πιο ακριβό σε απόλυτο αριθμό διαμέρισμα κατέγραψε τιμή €146.000, ενώ σε τιμή μονάδας η πιο ψηλή ανήλθε στα €2.510/μ².

Κατά αντιστοιχία, το 2023, ο μέσος όρος εμβαδού διαμερίσματος ανήλθε στα 81μ², δηλαδή ένα τυπικό δωάρι και ο μέσος όρος των τιμών πώλησης άγγιξε τις €120.000 ή τα €1.480/μ².

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

KYPIAKH 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Τέχνες & γράμματα

Η στιγμή που «αποκαλύπτεται» το πιστό αντίγραφο του αρχαίου κληρωτηρίου στη Στοά του Αττάλου. Έχει ύψος 1,20 μ., αλλά με την ξύλινη βάση φτάνει μέχρι το κεφάλι ενός ενήλικου και ζυγίζει 300 κιλά.

Πείραμα Αθηναϊκής Δημοκρατίας

Ματιά σε ένα πιστό αντίγραφο του αρχαίου κληρωτηρίου που κατασκεύασε η Γαλλική Σχολή Αθηνών

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Είναι ασήκωτο, καθότι μαρμάρينو – ζυγίζει περίπου 300 κιλά. Έχει ύψος 1,20 μ., αλλά με την ξύλινη βάση του φτάνει μέχρι το κεφάλι ενός ψηλού ενήλικου. Και ενώ μοιάζει με ενεπίγραφη στήλη, αν το πλησιάσετε, θα διαπιστώσετε ότι διαθέτει πολλές εγχοπές σε κάθετη και οριζόντια διάταξη. Σε τι χρησιμεύουν; Στο να υποδεχθούν ξύλινα πλακίδια με ονόματα πολιτών, οι οποίοι μέσω μιας ειδικής διαδικασίας θα κληρωθούν σε δημόσια αξιώματα ή και όχι, τουλάχιστον μέχρι η τύχη τους να δοκιμαστεί ξανά. Είναι ένα αρχαίο κληρωτήριο, ένα πιστό αντίγραφο του για την ακρίβεια, όμοιο με τα κληρωτήρια που οι Αθηναίοι του 5ου και ιδιαίτερα του 4ου αιώνα π.Χ. χρησιμοποιούσαν ώστε να συμμετέχουν ισότιμα σε συνελεύσεις, συμβούλια και ένορκα δικαστήρια, στα οποία οι δημόσιες αποφάσεις έπρεπε να ανατεθούν στον δήμο. «Η καλύτερη μέθοδος δημοκρατικής επιλογής ήταν να τραβήξουν κλήρο», λέει στην «Κ» η αρχαιολόγος και ιστορικός Βερονίκ Σανκοφσκι, διευθύντρια της Γαλλικής Σχολής Αθηνών, που συντόνισε την κατασκευή και τη μελέτη του αρχαίου κληρωτηρίου. «Δεν επιλεγόταν κάποιος επειδή ανήκε σε συγκεκριμένη οικογένεια ή κοινωνικό δίκτυο, ούτε επειδή ήταν πλούσιος. Τον επέλεγε αυτό το μηχανήμα».

Στην «Αθηναίων Πολιτεία» του Αριστοτέλη βρίσκουμε περιγραφικά στοιχεία αυτών των αρχαίων στυλίων, ενώ κάποια θραύσματά τους έφεραν στο φως οι ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας στη Ρωμαϊκή Αγορά (στα τέλη του 19ου αιώνα) και της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αρχαία Αγορά της Αθήνας (στο πρώτο μισό του 20ού). Με τη βοήθεια των αποσπασμάτων της «Αθηναίων Πολιτείας», ο Αμερικανός αρχαιολόγος Στέρλινγκ Ντάου ερμήνευσε το 1937 αυτά τα θραύσματα –ένα εκ των οποίων αναφέρει ακριβώς

τη λέξη «ΚΛΗΡΩΤΗΡΙΟΝ»– ως τμήματα μηχανών κλήρωσης. Κάποια ερωτήματα, ωστόσο, παρέμεναν αναπάντητα. «Όταν διαβάζεις τις πηγές χωρίς να έχεις μια πλήρη εικόνα της μηχανής, μπορείς να κάνεις υποθέσεις, αλλά είναι δύσκολο να καταλάβεις τις δυσκολίες της κατασκευής και τη λειτουργία της», σημειώνει η κ. Σανκοφσκι. «Εκτός από το τεχνικό κομμάτι, το οποίο αφορά λόγω χάριν τη θέση και τον ρόλο που είχαν τα διάφορα μέρη του κληρωτηρίου, θέσαμε συγκεκριμένα ερωτήματα για την εμπειρία των ανθρώπων που το χρησιμοποιούσαν».

Η διαδικασία

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε περιγράφεται ως «πειραματική αρχαιολογία»: ο επιστημονικός κλάδος που εκπονεί ελεγχόμενα πειράματα προκειμένου να επιβεβαιώσει ή να διατυπώσει υποθέσεις της αρχαιολογικής έρευνας για αρχαίες τεχνικές και πρακτικές. Στην περίπτωση του αρχαίου κληρωτηρίου, τα πρώτα πειράματα πραγματοποιήθηκαν σε μοντέλα από χαρτόνι, έπειτα σε ένα αντίγραφο που κατασκεύασε ένας γλύπτης-ρομπότ και, τελικά, σε ένα βαρύ ομοίωμα που δημιουργήθηκε από πεντελικό μάρμαρο. Τον περασμένο Οκτώβριο, έχοντας το πράσινο φως από το ΚΑΣ, η Γαλλική Σχολή βρέθηκε στη Στοά του Αττάλου, όπου προσομοίωσε τη διαδικασία της κλήρωσης που αξιοποιούσαν στην αρχαία Αθήνα για να επιλεγούν μεταξύ άλλων τα μέλη της Ηλιαίας, του κυριότερου δικαστηρίου ενόρκων της αθηναϊκής πόλης-κράτους. Με τη βοήθεια του κληρωτηρίου επιλέχθηκαν 25 ένορκοι, από ένα σύνολο 150 συμμετεχόντων, στους οποίους περιλαμβάνονταν μαθητές, φοιτητές και ερευνητές. Η κ. Σανκοφσκι είχε τον ρόλο του «επώνυμου άρχοντα» και επέβλεπε τη διαδικασία, ενώ η όλη δράση κινηματογραφήθηκε και θα αποτελέσει μέρος του «Athènes: Aux origines de la démocratie», ενός ντοκιμα-

Τα ξύλινα πλακίδια με τα 150 ονόματα των πολιτών που συμμετείχαν στο πείραμα τοποθετούνται στη θέση τους.

Τον 5ο και ιδιαίτερα τον 4ο αιώνα π.Χ. το χρησιμοποιούσαν ώστε να συμμετέχουν ισότιμα σε συνελεύσεις, συμβούλια και ένορκα δικαστήρια.

ντέρ ελληνογαλλικής παραγωγής, που στην Ελλάδα αναμένουμε από την Cosmote TV το 2026. «Η Αθηναϊκή Δημοκρατία είχε περάσει από διάφορες φάσεις και η διαδικασία της κλήρωσης άρχισε να αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό ιδιαίτερα στον 4ο π.Χ. αιώνα. Ήταν ο Κλεισθένης που άρχισε να οργανώνει το πολίτευμα με βάση την ισονομία και την ισότητα. Θέλησε να περιορίσει την ισχύ του ενός ηγέτη και των αριστοκρατικών δικτύων. Ένας καλός τρόπος για να συμβεί αυτό ήταν ένα μέρος

της λήψης αποφάσεων για διορισμούς σε δημόσια αξιώματα να γίνεται μέσω κλήρωσης», εξηγεί η κ. Σανκοφσκι. «Επιπλέον, ήταν πολύ δύσκολο να κλέψεις με ένα τέτοιο μηχανήμα. Ήταν ένα αποτελεσματικό σύστημα για την εξασφάλιση της ισότητας των πολιτών και της δημοκρατικότητας των θεσμών, μια αξιόπιστη τεχνολογία για την προστασία της δημοκρατίας και μια ενδιαφέρουσα μέθοδος αντιμετώπισης ενός προβλήματος που και σήμερα έχουμε», προσθέτει.

Αρχικά τοποθετούνται στις εγχοπές του πλακίδια με το όνομα, το πατρώνυμο και τον δήμο προέλευσης των υποψηφίων πολιτών. Στο επιστύλιό του βρίσκεται μια χοάνη, που επεκτείνεται μέσω ενός μεταλλικού σωλήνα σε όλο σχεδόν το μήκος της αριστερής παραστάδας. Στη χοάνη εισάγονται άσπροι και μαύροι κύβοι, οι οποίοι, με τη βοήθεια μιας κατασκευής στο κάτω μέρος του σωλήνα, εξάγονται ένας προς έναν. Κάθε κύβος αντιστοιχεί

σε μια σειρά εγχοπών, ξεκινώντας από την ανώτερη. Όταν λοιπόν εξάγεται ένας λευκός κύβος, επιλέγεται ολόκληρη η αντίστοιχη σειρά, δηλαδή πέντε υποψήφιοι πολίτες. Όταν εξάγεται ένας μαύρος κύβος, οι υποψήφιοι της αντίστοιχης σειράς αποκλείονται κ.ο.κ.

«Κάτι που καταλαβαίνεις μόνο με τη βοήθεια της αναπαράστασης, είναι ότι αυτή η διαδικασία είναι μάλλον θορυβώδης και μοιάζει να ενεργοποιεί πολλές αισθήσεις. Έχεις ένα πλήθος γύρω σου που θέλουν να δουν αν επελέγησαν ή όχι, που περιμένουν υπομονετικά ή που βαριούνται την αναμονή», λέει η κ. Σανκοφσκι περιγράφοντας την εμπειρία του πειράματος στη Στοά του Αττάλου. «Η ίδια η μηχανή κάνει θόρυβο», συνεχίζει, «καθώς οι κύβοι πέφτουν στη χοάνη και περνούν μέσα από τον μεταλλικό σωλήνα. Επειτα, ένας κίρκας φωνάζει τα ονόματα όσων κληρώθηκαν. Μπορεί να γίνουν λάθη, παρεξηγήσεις. Χρειάζεται προσοχή για να λειτουργήσει ομαλά το όλο πράγμα».

Υπάρχουν πάντως και οι ήρεμες στιγμές, εκτιμά η διευθύντρια. Όταν τα πινάκια των πολιτών τοποθετούνται στο κληρωτήριο, οι περισσότεροι συγκεντρώνονται κοντά του και επικρατεί μια αγωνία, που μπορεί να γίνει απογοήτευση, αν για παράδειγμα ο πρώτος κύβος που εξαχθεί είναι μαύρος. «Φαίνεται γενικά να υπάρχει μια εναλλαγή ανάμεσα σε στιγμές προσήλωσης και προσοχής, από τη μια, και έντασης και προσμονής από την άλλη», υπογραμμίζει η κ. Σανκοφσκι. «Με αυτόν τον τρόπο η όλη διαδικασία συγκέντρωνε όλους αυτούς τους ανθρώπους, αποκτούσε ζωή. Ήταν ένα χαρακτηριστικό της κλασικής Αθηναϊκής Δημοκρατίας: κάτι το ορθολογικό, το μαθηματικό να είναι ταυτόχρονα ζωντανό και ανθρώπινο».

Η προσομοίωση δεν θα μπορούσε να είναι εντελώς αντιπροσωπευτική, λέει η κ. Σανκοφσκι. Στην αρχαιότητα, χιλιάδες άτο-

μα περίμεναν τα αποτελέσματα ενός κληρωτηρίου, ενώ στη δράση της Γαλλικής Σχολής υπήρχε η δυνατότητα να συμμετάσχουν μόλις 150 άτομα, πρόθυμα να επαναλάβουν το πείραμα τρεις φορές, για καλύτερα αποτελέσματα, τα οποία θα μελετηθούν και θα δημοσιευτούν. Το μαρμάρينو κληρωτήριο θα παραδοθεί στο τέλος των ερευνών στο Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς, ώστε να λειτουργήσει πλέον σε παρουσιάσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.

Η εξοικείωση

«Όταν οι άνθρωποι εξοικειωθούν μαζί του, η διαδικασία ολοκληρώνεται γρηγορότερα. Η λειτουργία της δημοκρατίας γίνεται έτσι κάτι που το μαθαίνεις, που διαμορφώνεται από την τεχνονομία των πολιτών, δεν είναι θέμα κάποιας ειδικότητας ή σύνθετης τεχνολογίας. Και είναι μια λειτουργία γρήγορη, όταν οι άνθρωποι γνωρίζουν πια τη δουλειά τους ως πολίτες – γιατί είναι δουλειά να είσαι πολίτης», τονίζει η κ. Σανκοφσκι. «Νομίζω ότι όλοι οι συμμετέχοντες είχαν επίγνωση της σημασίας ενός πειράματος για τη δημοκρατική συμμετοχή, κάτι που απαρξεί σύγχρονους προβληματισμούς και ζητήματα για τη σημασία του να είσαι πολίτης», συμπληρώνει και καταλήγει: «Στις σημερινές δημοκρατίες εκλέγουμε αντιπροσώπους οι οποίοι αποφασίζουν για εμάς, έστω με βάση την ψήφο μας. Στην Αθηναϊκή Δημοκρατία, που ήταν βέβαια μικρότερη σαν πολιτική οντότητα, οι πολίτες ήταν επικεφαλής και είχαν τη δυνατότητα να αποφασίζουν. Η κλήρωση ήταν ο πιο αντικειμενικός τρόπος ώστε να συνυπάρξουν διαφορετικοί άνθρωποι και να λάβουν μια απόφαση. Ήταν μεν μια κοινωνία ανδρών, που απέκλειε τις γυναίκες και τους σκλάβους, αλλά έχει ενδιαφέρον να σκεφτούμε πώς λειτουργούσε».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26.1 - 01.2.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«και πολλά επικράνθη»

Ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου τιμάει τη Γιορτή των Ελληνικών Γραμμάτων με την παρουσίαση του βιβλίου της Ευρυδικής Περικλέους Παπαδοπούλου «και πολλά επικράνθη η Ελένη της Καρπασίας». Το βιβλίο θα παρουσιάσουν ο Πέτρος Παπαπολυβίου, αναπληρωτής καθηγητής και κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου και Δήμητρα Δημητρίου, δρ Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας, Πανεπιστήμιο Paris – Sorbonne (Paris IV). Χαιρετισμοί: Σταύρος Σταυρινίδης, δήμαρχος Στροβόλου, δρ Μαρία Μιχαηλίδου, πρόεδρος ΟΦΔΒΣ. Παρέμβαση από τη Δασκάλα της Καρπασίας, Ελένη Φωκά. Αντιφώνηση από τη συγγραφέα Ευρυδική Περικλέους Παπαδοπούλου. **Πέμπτη, 30 Ιανουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ., Μουσείο Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, αρχ. Κυπριανού 90, Στρόβολος.**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Τσαϊκόφσκι, Βάγκερ και Μέντελσον

Η **μαέστρος** Ζωή Τσόκανου διευθύνει τη ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ, με έργα των Τσαϊκόφσκι, Βάγκερ και Μέντελσον. Το κοινό θα απολαύσει ένα υπέροχο ταξίδι με αριστουργήματα της ρομαντικής εποχής, γεμάτα πάθος, συναισθημάτα και διαχρονική ομορφιά! Με πολλές επιτυχημένες διεθνείς συνεργασίες στο ενεργητικό της, τόσο στην όπερα όσο και στη συμφωνική μουσική, η Ζωή Τσόκανου είναι η πρώτη γυναίκα που αναλαμβάνει τα νήια ενός μεγάλου μουσικού οργανισμού στην Ελλάδα. Από το 2017 μέχρι τα τέλη του 2022 είναι η καλλιτεχνική διευθύντρια της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Σημαντικοί σταθμοί της τρέχουσας

σεζόν αποτελούν η επιστροφή της στη Βασιλική Όπερα του Λονδίνου, το ντεμπούτο της με την Κρατική Ορχήστρα του Βισμπάντεν στην Έσση, συναυλίες με τη Συμφωνική Ορχήστρα Τυρόλου, την Κρατική Φιλαρμονική του Βρανδεμβούργου, την Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα Αθηνών, τη Σινφονιέτα της Λωζάνης, τη Συμφωνική Ορχήστρα της Χαλάπα στο Μεξικό και μια σειρά εμφανίσεων και ηχογραφήσεων με τη Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου. **Λευκωσία: Τετάρτη 29 Ιανουαρίου, Θέατρο Παλλάς, Γωνία Ρηγαίνης και Αρσινόης (Πύλη Πάφου), ώρα 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 22463144, www.cyso.org.cy**

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

«θαμνολίβαδα»

Οι εκδόσεις Μανδραγόρας, ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής και Το Έρμα παρουσιάζουν την ποιητική συλλογή της Όλγας Οικονομίδου «θαμνολίβαδα». Χαιρετισμό θα απευθύνουν οι Ανδρέας Χατζηθωμάς, μέλος Δ.Σ. του Ομίλου Λογοτεχνίας και Κριτικής, Κώστας Κρεμμύδας, συγγραφέας, διευθυντής περιοδικού τέχνης Μανδραγόρας, δρ Νάντια Στυλιανού, ποιήτρια, διευθύνουσα Τομέα Γραμμάτων στο Υφυπουργείο Πολιτισμού. Για το βιβλίο θα μιλήσουν ο δρ Κυριάκος Ιωάννου, η δρ Στέλλα Αλεξίου, μεταδιδακτορική ερευνήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, και ο Χρήστος Μαυρής, ποιητής, κριτικός λογοτεχνίας. Παρέμβαση: Γιώργος Μύαρης. Ποιήματα θα διαβάσουν η Λίλη Μιχαηλίδου, ο Παναγιώτης Πέτσας και η Όλγα Οικονομίδου. **Τετάρτη 29 Ιανουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Βιβλιοπωλείον - Καφεαναγνωστήριον «Το Έρμα», Έκτορος 43, παλιά Λευκωσία.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ένας κόσμος σε αποδρομή

Και οι δύο τίτλοι έχουν κάτι καθησυχαστικό: «Το αγαπημένο μου γλυκό», «Και η γιορτή συνεχίζεται...». Η πρώτη ιρανική, δύο νέων δημιουργών, προβάλλεται ήδη με απρόσμενη –για τα μεγέθη της παραγωγής– επιτυχία, η δεύτερη βγήκε στις αίθουσες την περασμένη Πέμπτη και την υπογράφει ο 70χρονος Γάλλος σκηνοθέτης Ρομπέρ Γκεντιγκιάν (γνωστός και από τα «Χιόνια του Κιλμάντζαρο», 2012).

Δεν είναι μόνο η συναισθηματική επένδυση στις ανθρωπίνες σχέσεις που τις συνδέει με έναν τρόπο υπόκωφο, παρότι διαφέρουν τα θέματά τους· αλλά και η πίστη ότι παρά τις αντιξοότητες (ένα σωρό), παρά τα ανελεύθερα καθεστώτα (Ιράν) ή την πολιτική ασυνεννοησία και τις παθογένειες της Αριστεράς (Γαλλία), οι ανάγκες των ανθρώπων να μοιράζονται τη μέρα τους είναι κοινές.

Στην ιρανική ταινία (των Μάριαμ Μογκαντάμ και Μπεχτάς Σιανέχα) η κεντρική πρωίδα είναι μια 70χρονη γυναίκα, χήρα, με κόρη στο εξωτερικό, η Μαχίν, που ζει μόνη στην Τεχεράνη. Είναι παχουλή, δυσκίνητη και με τη φθορά της ηλικίας. Το σπίτι της καλοσυνγρισμένο και νοικοκυρεμένο. Οι συναντήσεις με τις φίλες αραιώνουν, τα προβλήματα υγείας πληθαίνουν. Κι όμως· υπάρχει ανάγκη για φλερτ και επιθυμία ανδρικής συντροφιάς. Ένα βράδυ προσκαλεί έναν απόμαχο οδηγό ταξί που γνωρίζει τυχαία, να του προσφέρει ένα κρασί. Τα σεναριακά κενά «διορθώνονται» από τους πρωταγωνιστές. Από την αυθεντικότητα των προσώπων, την αλήθεια τους, την ομορφιά, η οποία δεν ανταποκρίνεται

Δύο ταινίες με συγκινητική «αφέλεια», αυθεντικότητα και ελπίδα. Μήπως τα έχουμε ανάγκη;

καθόλου σε πρότυπα, αλλά στο φως που δίνει η χαρά, έστω και περιστασιακή, της συνύπαρξης. Διαυγείς άνθρωποι, συνσπασμένοι, με φιλοδοξίες που δεν υπερβαίνουν την παρασκευή ενός «αγαπημένου γλυκού».

Ο Γκεντιγκιάν, από την άλλη, κάνει μια ταινία πολυπρόσωπη, με έδρα τη Μασσαλία, τη γενεατερά του. Οικογένειες με αρμενικές ρίζες, μια μητέρα με δυο γιους και εγγόνια, νοσηλεύτρια, που δραστηριοποιείται στις δημοτικές εκλογές με τους Οικολόγους, αρνείται όμως να συνταχθεί με τον δικασμό, τις ίντριγκες, τον μικροπολιτικαντισμό. Οι παρεμβάσεις της φέρνουν μικρές μετατοπίσεις. Η Ρόζα είναι κι αυτή μια γυναίκα στην τρίτη ηλικία, που συναντάει τον Ανρί, πρώην βιβλιοπώλη και πατέρα της μέλλουσας νύφης της. Η σχέση εδώ δημιουργείται ελεύθερα και ανεπιβόδια, χωρίς το βάρος του διασυρμού και της τιμωρίας (βλέπε Ιράν). Τα άγχι είναι διαφορετικά, δυτικότεροπα, πιο σύνθετα(;) με την πόλη και την ιστορία της να εισβάλλουν στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Κι εδώ, όπως και στο ιρανικό φιλμ, έχεις την αίσθηση ότι καταγράφονται τα απομεινάρια ενός κόσμου σε αποδρομή. Δεν είναι μόνο οι σαφείς πεποιθήσεις του Γκεντιγκιάν που ομνεί στον κομμουνισμό (αν και ομολογεί ότι «το κομμουνιστικό κόμμα έχει εξαφανιστεί»), αλλά και το άρωμα μιας «αφέλειας», καλών προθέσεων, την οποία –αν αφεθούμε να το παραδεχτούμε– μπορεί και να έχουμε ανάγκη. Για τον Γάλλο σκηνοθέτη μπορεί να είναι «η ανάγκη να μοιραστείς και να συμμετέχεις στην ιστορία των ιδεών, που είναι η βάση του Μαρξισμού και που συνεχίζει απρόσκοπτα να υπάρχει γύρω μας» (από συνέντευξή του στο flix.gr). Για κάποιον άλλον μπορεί να είναι η τόλη της επαναπροσέγγισης, της επιθυμίας για μια κοινωνία που δεν κρύβει μόνο πτώμα (και κυριολεκτικά) ανεκπλήρωτων και ματαιώσεων.

Η ανθρωπινότητα ως αντίδοτο στη ματαιότητα. Το αίσθημα που διατρέχει και την ιρανική παραγωγή (απροσδόκητα διαφορετική) και τη γαλλική ταινία είναι κοινό. Και ευπρόσδεκτο. Σκοντάφτει πάνω τους, μέσα στον ορμηγμό των κινηματογραφικών και τηλεοπτικών συνταγών, στέκεσαι για λίγο και σκέφτεσαι· όχι από νοσταλγία, αλλά και από ελπίδα. Έχουν καταφέρει να συγκινήσουν (ο Γκεντιγκιάν και με τη χρήση της μουσικής), να ενσταλάξουν μια σταγόνα αισιοδοξίας, να προκαλέσουν ένα χαμόγελο για το αναπάντεχο. Ως άμυνα στο ψευδεπίγραφο των καιρών, στον εκρηκτικό εγωκεντρισμό, στην παθογένεια του φαίνεσθαι.

ΕΚΘΕΣΗ

«Κάσιαλος: από το Φως στη Σκιά»

Συνεχίζεται έως τις 31 Μαρτίου 2025 στο Ίδρυμα Μουσίου Κώστα Αργυρού η περιοδική έκθεση «Κάσιαλος: από το Φως στη Σκιά», σε επιμέλεια Κατερίνας Λουί Νικίτα. Η έκθεση πραγματοποιείται με αφορμή την επέτειο των 50 χρόνων από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και αναδεικνύει την παρακαταθήκη του νάιφ ζωγράφου Μιχαήλ Κάσιαλου. Με έντονα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, η έκθεση έχει ως στόχο να επιστή-σει την προσοχή μας σε αυτή την τραγική στιγμή της ιστορίας μας, κατά την οποία η ζωή ενός ανθρώπου και το έργο ενός εξαιρετικού καλλιτέχνη σταματούν

απότομα, δίνοντας τη θέση τους στο κενό. Η αφήγηση εμπλουτίζεται με έργα άλλων καλλιτεχνών της εποχής του (Ρένος Ευρυβιάδης Wideson και Κώστας Αβερκίου) και από πολυάριθμα φωτογραφικά, βιντεοσκοπημένα και ηχητικά ντοκουμέντα της περιόδου, καθώς και άλλα αντικείμενα, με στόχο να εισαγάγει τον επισκέπτη στη δίνη και στον καταστροφικό αντίκτυπο που προκάλεσαν τα βίαια επεισόδια στην κοινότητα της Άσσιας, αλλά και στην τραγωδία ολόκληρης της Κύπρου. **Κώστα Αργυρού 7, Μαζιώτες, Λάρνακα. Πληροφορίες τηλέφωνο 24433335, info@costasargyroumuseum.org**

ΕΚΘΕΣΗ

Αθέατο βλέμμα

Το **Λεμεσός 2030** και τα Εργαστήρια Χαρακτηρισμού Τέχνης Ανδρέας Πίττας (APAC Labs) του Ινστιτούτου Κύπρου, σε συνεργασία με το Δήμο Λεμεσού διοργανώνουν την έκθεση «Αθέατο βλέμμα: Ανακαλύπτοντας ένα άγνωστο έργο του Τισιάνο», στις Αποθήκες Παπαδάκη. Η έκθεση φέρνει στο φως ένα άγνωστο έργο του Τισιάνο, κρυμμένο κάτω από τον διάσημο πίνακα Ecce Homo (1570) (Ιδού ο Άνθρωπος), μέσα από την εφάρμογή προηγμένης τεχνολογίας και των επιστημονικών μεθόδων των Εργαστηρίων Χαρακτηρισμού Τέχνης Ανδρέας Πίττας (APAC Labs). Το κρυμμένο έργο, το πορτρέτο ενός άνδρα, εμφανίστηκε με τη χρήση εργαλείων τελευταίας τεχνολογίας, με τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας να αξιοποιούνται από

την εικαστική και πρύτανη της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών στην Αθήνα, Ερατώ Χατζησάββα για την επαναδημιουργία του πίνακα. Αυτή η πρωτοποριακή για τον κλάδο διαδικασία, κατάφερε να αναδείξει την εγγενή σύνδεση τέχνης και επιστήμης, προσφέροντας έδαφος για νέες εικαστικές προσεγγίσεις. **Διάρκεια από 24 Ιανουαρίου έως 10 Μαρτίου. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού - Αποθήκες Παπαδάκη, Λεμεσός.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Η Θάλασσά μου Mare Meum»

Η **Γκαλερί** Gloria παρουσιάζει την έκθεση του Κύπριου καλλιτέχνη Νίκου Παπαλουκά, με τίτλο «Η Θάλασσά μου/Mare Meum». Τον ζωγράφο Νίκο Παπαλουκά ενδιαφέρει ο Άνθρωπος και ο Τόπος, με την ευρύτερη έννοια. Τα θέματά του είναι παρμένα από τη καθημερινή ζωή, με αναφορές κυρίως στη Νεότερη ιστορία. Η Μυθολογία και η Ποίηση αποτελούν βασικές πηγές έμπνευσής του. Στις συνθέσεις του συνδυάζει αφαιρετικά διαφορετικά είδη προοπτικής, προτείνοντας ένα οπτικό ζωγραφικό ιδίωμα. Στο έργο του η δόμηση γίνεται με απλά γεωμετρικά σχήματα και με τη χρήση του τοπικού χρώματος των αντικειμένων, ώστε οι μορφές στη σύνθεση και ο περιβάλ-

λοντας χώρο να αναπαρίστανται στην πρωτογενή τους μορφή. Στη νέα δουλειά του η ανθρωπίνη φιγούρα φαίνεται να υποχωρεί από το πρώτο πλάνο της σύνθεσης, δίνει χώρο στον ορίζοντα, και αφήνει τη θάλασσα – με ό,τι αυτή συμβολίζει – να απλωθεί ελεύθερα, κυοφορώντας ένα αίσθημα λύτρωσης. **Γκαλερί Γκλόρια, Ζήννωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 1 Φεβρουαρίου. Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τρεις αποφάσεις με θετικό πρόσημο

Την **εβδομάδα** που πέρασε είχαμε από πλευράς του υφυπουργείου Πολιτισμού τρεις κατά τη γνώμη μου σημαντικές ανακοινώσεις, που αφορούν την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, τα εικαστικά και το Κρατικό Αρχείο.

Όσον αφορά την Κυπριακή Βιβλιοθήκη ανακοινώθηκε πως αναζητείται κτήριο για μεταστέγασή της, από την τωρινή της έδρα. Το κτήριο στο οποίο σήμερα στεγάζεται η Βιβλιοθήκη σε καμία περίπτωση δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες της και όπως πληροφορείται η στήλη αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, λόγω της παλαιότητάς του. Σίγουρα, η ανάγκη για ανέγερση νέου κτηρίου είναι εκ των αν ουκ άνευ, αλλά μέχρι να γίνει αυτό, θεωρώ ορθή την απόφαση να μεταστεγαστεί σε νέο κτήριο, έως ότου βρεθούν τα χρήματα και δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη μόνιμη στέγασή της στο κτήριο που θα ανεγερθεί στο οικόπεδο της Αρχιγραμματείας, όπως έχει αποφασιστεί εδώ και πολλά χρόνια. Σε σχέση με την Κυπριακή Βιβλιοθήκη επίσης μαθαίνει η στήλη πως η συμβουλευτική επιτροπή που διορίστηκε τον Οκτώβριο του 2024 (Ανδρέας Γεωργαλλίδης, Αγνή Πετρίδου, Αντρέας Αντρέου, Χάρης Ιωαννίδης, Ηλίας Επιφανίου) εργάζεται με ζήλο και έχει ως προτεραιότητά της την ανθεώρηση του

νομικού πλαισίου που τη διέπει, ώστε να μπορεί να λειτουργεί με σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο, βγάζοντας από τα συρτάρια τη μελέτη Τσιμπόγλου - Ανδρέου – επικαιροποιώντας την – ιδού πεδίων δόξης λαμπρόν. Μακάρι, λοιπόν η μεταστέγαση της Κυπριακής Βιβλιοθήκης να είναι αρχή για μια νέα εποχή. Υποθέτω πως κανένας δεν θα ήθελε να δίνει χρήματα επ' άπειρον σε ενοικία ή να θέτει σε κίνδυνο τις σπουδαίες συλλογές της Κυπριακής Βιβλιοθήκης, μεταφέροντάς τις από ένα ήδη προβληματικό κτήριο κάπου αλλού. Εδώ θα είμαστε –ελπίζω– για να παρακολουθούμε τις εξελίξεις. Αλλωστε παράδειγμα έχουμε, εκείνο της ΣΠΕΛ, που ήταν να γίνει Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, και τελικά έγινε ένας πολύ ενδιαφέρων χώρος εκδηλώσεων.

Και ερχόμαστε στη δεύτερη ανακοίνωση της περασμένης εβδομάδας, που είναι ο διορισμός Συμβουλευτικής Επιτροπής Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Και αυτή την πράξη η στήλη την αντιμετωπίζει εν πρώτοις με θετικό μάτι, μιας και είναι πλεόν σε όλους ορατή η έλλειψη ενός Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Και πάλι σύμφωνα με πληροφορίες της στήλης, ένας από τα κύρια μελήματα της Επιτροπής θα είναι να δει το νομικό πλαίσιο που χρειάζεται

ένα τέτοιο πολιτιστικό ίδρυμα, και είναι σημαντικό ότι αποτελείται από προσωπικότητες των τεχνών (Λουκία Χατζηγαβριήλ, Θεόδουλο Γρηγορίου, Άντρη Μιχαήλ, Κατερίνα Σταύρου) αλλά και από τον νομικό Αχιλλέα Δημητριάδη). Όπως αναφέρεται και στην ανακοίνωση του υφυπουργείου «Ρόλος της Επιτροπής είναι να προβεί στις απαραίτητες υποδείξεις και ενέργειες για την ίδρυση και δημιουργία ενός κρατικού μουσείου τέχνης στην Κύπρο». Είμαι βέβαιος πως όλοι και όλες αναγνωρίζουμε ότι η χώρα έχει ανάγκη από ένα τέτοιο μουσείο, το οποίο, όπως και η Κυπριακή Βιβλιοθήκη, θα πρέπει να λειτουργεί σύμφωνα με όρους 21ου αιώνα. Ακόμα και το κτήριο της ΣΠΕΛ, το οποίο μάλλον δεν πληροί τις προδιαγραφές για να είναι Πινακοθήκη, όπως αντίστοιχες σε άλλες χώρες, μπορεί να γίνει η μαγιά για κάτι σύγχρονο. Και σε αυτή την περίπτωση, η στήλη βλέπει θετικά τον διορισμό της Επιτροπής και ευελπιστούμε πως θα καταφέρουν να βάλουν τα θεμέλια για να αποκτήσει επιτέλους η χώρα έναν χώρο για τον οποίο θα σεμνύνεται.

Η τρίτη ανακοίνωση που έγινε την περασμένη εβδομάδα αφορά τη μεταφορά του Κρατικού Αρχείου από το υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

στο υφυπουργείο Πολιτισμού. Θεωρώ απολύτως ορθή την απόφαση αυτή του Υπουργικού Συμβουλίου, αν και βάζει πρόσθετα βάρος στο Πολιτισμό, που θα έχει πια να διαχειριστεί επιπλέον όγκο δουλειάς. Παρ' όλα αυτά σίγουρα η εποχή που χρειαζόταν τα κρατικά αρχεία να είναι υπό τη σκέπη αρχών μου είχαν να κάνουν με τη δικαιοσύνη και τη δημόσια τάξη, έχουν παρέλθει. Η σημερινή διοίκηση του Κρατικού Αρχείου, νομίζω, έχει δείξει δείγματα ευελιξίας για την αναμόρφωση της υπηρεσίας και θεωρώ πως σε ένα πιο συγγενές διοικητικό περιβάλλον θα καταφέρει να εξελιχθεί περισσότερο. Η μεταφορά θα πραγματοποιηθεί την 1/1/2026, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες διοικητικές και δημοσιονομικές τροποποιήσεις.

Μακάρι, λοιπόν, οι πιο πάνω ενέργειες να αποδειχθούν ευεργετικές μακροπρόθεσμα για τα πολιτιστικά πράγματα της χώρας, και να είναι αρχή δομικών αλλαγών, που τόσο πολύ έχουμε ανάγκη. Η στήλη θα παρακολουθεί τις εξελίξεις, και για την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, και για το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και από το 2026 –αν είμαστε καλά– για το Κρατικό Αρχείο. Είναι υποχρέωσή της, αλλωστε.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Κινηματογραφικές εκδοχές ενός μύθου

Η ιδιάζουσα επαφή του Μπομπ Ντίλαν με τη μεγάλη οθόνη. Οι ρόλοι, τα ντοκιμαντέρ και η ζωή του ως πρώτη ύλη

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΟΥΧΤΑΡΙΑΗ

Ο **κινηματογράφος** και το ροκ εν ρολ για περίπου 70 χρόνια βαδίζουν και εξελίσσονται μαζί. Η μία τέχνη επιπρεάζει την άλλη και βοηθάει στην εξέλιξη και στην εξάπλωσή της. Δεν είναι τυχαίο ότι και οι δύο έγιναν αναπόσπαστα κομμάτια της νεανικής κουλτούρας στο δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα. Ο Μπομπ Ντίλαν, μία από τις πιο emblematicές και αινιγματικές φιγούρες στην ιστορία της μουσικής, έχει αφήσει ανεξίτηλη τη σφραγίδα του όχι μόνο στον κόσμο της τραγουδοποιίας αλλά και στο σινεμά. Η βιογραφική ταινία «A Complete Unknown», που άρχισε να προβάλλεται στις ελληνικές αίθουσες αυτές τις ημέρες (διαβάστε αναλυτική κριτική στη σελ. 12), επιβεβαιώνει αυτή την ιδιαίτερη σχέση του μεγάλου τραγουδοποιού με τη μεγάλη οθόνη. Μια σχέση που διατρέχει πολλές δεκαετίες, αντανακλώντας την ασίγητη δημιουργικότητά του και τον δικό του –για πολλούς ανορθόδοξο– τρόπο, με τον οποίο ωθούσε συνεχώς τα όρια στην τέχνη του. Είτε έχοντας ο ίδιος φυσική παρουσία στη σκηνή, είτε αποτελώντας αντικείμενο εξερεύνησης για τους βιογράφους του και τους δημιουργούς των ντοκιμαντέρ, είτε όντας απλώς έμπνευση για ταινίες μυθοπλασίας, ο Μπομπ Ντίλαν κατέχει ένα μεγάλο και σημαντικό μερίδιο στην κινηματογραφία. Και δίκαια θα έλεγα, αφού ο ίδιος παραμένει μια ιδιοφυής και μοναδική καλλιτεχνική προσωπικότητα, την οποία όλοι θέλουν να ερμηνεύσουν και να αναλύσουν, και αφού τα τραγούδια και οι στίχοι του παραμένουν σημαντικά και σχετικά με τους καιρούς που ζούμε.

As δούμε, λοιπόν, μερικές από αυτές τις ταινίες που έχουν σχέση με τον Ντίλαν.

Τα ντοκουμέντα

• **Don't Look Back** (1967): Η πρώτη φορά που βλέπουμε τον Μπομπ Ντίλαν στη μεγάλη οθόνη. Θρυλικό πλόνι και σημείο αναφοράς ντοκιμαντέρ, το «Don't Look Back» του Ντι Εϊ Πενεμπέικερ ακολουθεί τον Ντίλαν στην περιοδεία του στην Αγγλία το 1965. Το 1964, η Αμερική είχε υποδεχθεί πρώτα τους Beatles και μετά τους Rolling Stones. Ήταν σειρά της Αγγλίας το 1965 να υποδεχθεί τον Μπομπ Ντίλαν. Πολύ αργότερα, ο Πενεμπέικερ θα πει για τον Ντίλαν: «Ήταν ένα εντελώς νέο είδος ερμηνευτή για μένα, διαφορετικός από ό,τι είχα κινηματογραφήσει μέχρι πρότινος. Δεν ήταν απλώς ένας μουσικός· ήταν ένας ποιητής, ένας φιλόσοφος και ένας προβοκάτορας σε συσκευασία του ενός. Παρακολουθώντας τον στη σκηνή και στην περιοδεία, ένιωσα σαν να καταγράφω τη γέννηση μιας πολύ μεγάλης πολιτιστικής αλλαγής, κάτι μεγαλύτερο από απλή μουσική».

Ο Πενεμπέικερ ήταν ένας από τους εκπροσώπους του σινεμά βεριτέ, του κινηματογράφου τεκμηρίων· ακολουθεί τον Ντίλαν παντού: στις συνεντεύξεις, στα πάρτι που συναντάει τον Ντόνοβαν, στις αμήχανες στιγμές με την Τζόαν Μπάεζ. Κυρίως τον συλλαμβάνει στη σκηνή, όπου μαγεύει χιλιάδες νέους που τον παρακολουθούν με κοιμένη την

ανάσα να ερμηνεύει τα καινούργια τραγούδια. Αποκαλύπτει επίσης την απροθυμία του Ντίλαν να γίνει ο εκπρόσωπος μιας γενιάς.

- **Eat The Document** (1972): Άλλο ένα από τα ντοκιμαντέρ της πρώτης περιόδου, διάρκειας μόλις 54 λεπτών. Για κάποιους ένα έργο τέχνης και ένα αντι-ντοκιμαντέρ. Το γύρισε και πάλι ο Πενεμπέικερ κατά τη διάρκεια της περιοδείας του Ντίλαν το 1966 στη Βρετανία και στη Σκανδιναβία. Σκηνοθετημένο και μονταρισμένο από τον ίδιο τον Ντίλαν

Είναι μια σχέση που δια-τρέχει πολλές δεκαετίες, αντανακλώντας την ασίγηστη δημιουργικότητά του και τον δικό του –για πολλούς ανορθόδοξο– τρόπο με τον οποίο ωθούσε συνεχώς τα όρια στην τέχνη του.

με τη βοήθεια του Χάουαρντ Αλκ, με μια μη γραμμική αφήγηση, έδειχνε για άλλη μια φορά το πώς ένιωθε ο Μπομπ Ντίλαν για την παραδοσιακή αφήγηση. Ξεχωρίζει η χαρακτηριστική σκηνή με τον Τζον Λένον σε ένα από αυτά τα μαύρα αυτοκίνητα ταξί, όπου και οι δύο είναι «κόκαλο», αλλά τουλάχιστον ο Λένον σώζει την αξιοπρέπεια του με το χιούμορ.

- **Festival** (1967) και **The other side of the Mirror** (2007): Ο Μάρει Λέρνερ είναι αυτός που κινηματογράφησε τον Ντίλαν των πρώτων χρόνων στο φεστιβάλ του Νιούπορτ από το 1963 έως

και το 1966. Έχει κυκλοφορήσει δύο ντοκιμαντέρ, το ένα λέγεται «Festival» και περιλαμβάνει τις εμφανίσεις του Ντίλαν, αλλά αφορά ολόκληρο το φολκ φεστιβάλ του Νιούπορτ και το κίνημα της υποκουλτούρας που έβρισκε φωνή και παρουσία στο φεστιβάλ εκείνα τα χρόνια. Το άλλο ντοκιμαντέρ που αφορά μόνον τον Ντίλαν λέγεται «The other side of the Mirror» (2007). Αφορά τις εμφανίσεις του Ντίλαν από το 1963 έως το 1965. Εκεί ο Λέρνερ γίνεται μάρτυρας της μοναδικής στιγμής στην ιστορία της μουσικής όπου ένας καλλιτέχνης στέκεται μόνος του, μπροστά στο κοινό του, τολμηρός και καθόλου απολογητικός, σίγουρος για την πίστη του στην ίδια του την τέχνη, παραδομένος στο όραμά του. Είναι έτοιμος να δικάσει ένα κοινό που τον λατρεύει με την απόφασή του να κάνει τον ήχο του ηλεκτρικό. Σύμφωνα με πολλούς, είναι η στιγμή που κερδίζει την ελευθερία του.

- **No Direction Home** (2005) και **Rolling Thunder Revue: A Bob Dylan Story** (2019): Εδώ ο Μπομπ Ντίλαν νιώθει άνετα μπροστά στην κάμερα του Σκορσέζε και μιλάει με ειλικρίνεια για κάποιες κρίσιμες περιόδους στην καριέρα του. Ισως με τον Σκορσέζε να νιώθει ασφαλής. Αν και ποτέ του δεν απαντούσε ξεκάθαρα σε ευθείες ερωτήσεις, εδώ απαντάει σε κάθε ερώτηση. Είναι δύο ντοκιμαντέρ από τα οποία παίρνεις πολλές απαντήσεις, και από αυτά που λέει ευθέως στην κάμερα, αλλά και από αυτά που αφηγείται με μεγάλη μαεστρία και με τον τρόπο του ο άλλος σπουδαίος παραμυθός της Αμερικής, ο Μάρτιν Σκορσέζε. «Η ζωή δεν

είναι για να βρεις τον εαυτό σου ή για να βρεις οτιδήποτε», ακούμε τον Ντίλαν να λέει κάποια στιγμή. «Η ζωή είναι για να δημιουργήσεις τον εαυτό σου». Το αρχειακό υλικό είναι πολύ πλούσιο, ρίχνει ματιές στην εξέλιξη του Ντίλαν ως καλλιτέχνη και την επίδρασή του σε ένα ευρύτερο πολιτιστικό τοπίο. Και είναι φυσικά και το πρώτο ντοκιμαντέρ, το «No Direction Home», όπου η Τζόαν Μπάεζ μιλάει με αγάπη αλλά και με μεγάλη ειλικρίνεια για τον «άλλο» Ντίλαν, αυτόν που με τη συμπεριφορά του και με τον χαρακτήρα του έχει πληγώσει ανθρώπους που τον βοήθησαν και τον αγάπησαν.

Ηθοποιός και σκηνοθέτης

Η παρουσία του Ντίλαν στη σκηνή εκτείνεται και πέραν των ντοκιμαντέρ. Ο πιο αξιοσημείωτος ρόλος του ως ηθοποιού είναι στο «Pat Garrett and Billy the Kid» (1973), του Σαμ Πέκινπα. Ο ρόλος του ήταν μικρός, αλλά χαρακτηριστικός και αξιοσημείωτος. Ο αινιγματικός Alias (που σημαίνει ψευδώνυμο) είναι ένα περιφερόμενο ζιζάνιο, μέρος της αναθεωρητικής ματιάς του Πέκινπα πάνω στο είδος του γουέστερν. Στην ίδια ταινία, εμφανίζεται και ένας άλλος μεγάλος τραγουδοποιός, ο Κρις Κριστόφερσον, ο οποίος υποδύεται τον Μπίλι δε Κιντ, ενώ τον Πατ Γκάρετ που τον κυνηγά τον υποδύεται ο Τζέιμς Κόμπερν. Το σάουντρακ και ειδικά το τραγούδι «Knockin' On Heaven's Door» θα γίνουν κλασικά. Έχουμε ακόμη:

- **Renaldo and Clara** (1978): Ο Ντίλαν θα συνεχίσει με πολύ πιο προσωπικά και πειραματικά project. Εδώ έχουμε μια

τετράωρη ταινία που πολλοί ισχυρίζονται ότι την έκανε για τη γυναίκα του Σάρα. Ένας μαρθώνιος, τη σκηνοθεσία του οποίου υπογράφει ο Ντίλαν, ενώ το σενάριο ο ίδιος με τον Σαμ Σέπαρντ, που αναμειγνύει συναυλιακό υλικό από την περιοδεία Rolling Thunder Review, συνεντεύξεις της περιόδου και σκετσάκια ντιλανικού σουρεαλισμού. Ξεχωρίζουν όμως δύο σπουδαίες μουσικές στιγμές, οι γεμάτες ένταση και θεατρικότητα ζωντανές εκτελέσεις των τρα-

«Η ζωή δεν είναι για να βρεις τον εαυτό σου ή για να βρεις οτιδήποτε», τον ακούμε να λέει κάποια στιγμή στην κάμερα του Μάρτιν Σκορσέζε. «Η ζωή είναι για να δημιουργήσεις τον εαυτό σου».

γουδιών «Hurricane» και «Isis». Δίχασε τους κριτικούς, δεν προείλκυσε το κοινό, όμως παραμένει χαρακτηριστικό δημιούργημα της «υπέροχης λιακάδας του καθαρού μυαλού» του Ντίλαν.

- **Masked and Anonymous** (2003): Μια ακραία υποτιμημένη ταινία μυθοπλασίας. Ο Ντίλαν είναι άμεσα εμπλεκόμενος και συνυπογράφει το σενάριο και τη σκηνοθεσία μαζί με τον Λάρι Τσαρλς. Βρισκόμαστε σε μια εποχή όπου η Αμερική έχει μετατραπεί σε μια Δημοκρατία της μπανανίας και οι επαναστάτες βρίσκονται στους δρόμους. Ο

Ντίλαν υποδύεται τον ροκ σταρ Τζακ Φέιτ, που βγαίνει από τη φυλακή για να εμφανιστεί σε ένα φιλανθρωπικό κοντσέρτο. Μουσική, πολιτική, αναμνήσεις του Ντίλαν από το τσίρκο, ατάκες και μια πλειάδα σπουδαιών ηθοποιών μπλέκονται μέσα στο σουρεαλιστικό πολιτικό και προσωπικό όραμα του Ντίλαν. Υπάρχουν στιγμές που ξέρεις ότι ζεις μέσα στο σουρεαλιστικό όνειρο του Ντίλαν, αφού οι ατάκες πέφτουν η μία πίσω από την άλλη: «Εδώ και καιρό, έπαψα να προσπαθώ να βρω το νόημα σε οτιδήποτε».

Εξί προσωπεία

Εντατική έρευνα έξι χρόνων έκανε ο σκηνοθέτης Τοντ Χέινς βρίσκοντας και ανακαλύπτοντας ό,τι μπορούσε να βρει, να δει και να ακούσει για και από τον Μπομπ Ντίλαν. Και μέχρι σήμερα είναι αυτός που μας έχει δώσει την πιο ενδιαφέρουσα και ευρηματική μυθοπλαστική απόπειρα. Ισως γιατί στο φιλμ «I'm Not There» (2007) ο Χέινς διάλεξε έξι ηθοποιούς, ανάμεσά τους την απίστευτη Κέιτ Μπλάνσετ, τον Κρίστιαν Μπέιλ και τον Χιθ Λέτζερ, για να υποδυθούν έξι διαφορετικά προσωπεία της προσωπικότητας του Ντίλαν. Και τα κατάφερε ώστε να εκφράσει όχι μόνον το πνεύμα αλλά και την ουσία των εκδοχών που κατά καιρούς έχει βγάλει προς τα έξω ο Ντίλαν. Και ταυτόχρονα, να παραμείνει ιστορικά ακριβής αφού ξέρεις ότι τίποτε απ' όσα θα ακούσεις δεν είναι δημιούργημα της φαντασίας του. Όμως το εύρημα και το πόσο βαθιά έχει μπει στη σκέψη του Ντίλαν είναι μοναδικό. Και η Κέιτ Μπλάνσετ είναι μάλλον ο πιο πιστικός Ντίλαν που θα δούμε ποτέ στο σινεμά.

Ο Μπομπ Ντίλαν είναι τυχερός στο σινεμά γιατί αγαπήθηκε από τους μεγάλους δημιουργούς, που θέλησαν να βρουν μια χαραμάδα και να τρυπώσουν στο μυαλό του ανθρώπου που χαρακτήρισε όσο κανένας άλλος μια ολόκληρη γενιά και μια ολόκληρη εποχή. Με τα λόγια ενός μεγάλου κινηματογραφιστή, του Μάρτιν Σκορσέζε: «Η ιστορία του Ντίλαν είναι σαν ένα πρίσμα που αντανακλά το φως μιας ολόκληρης γενιάς. Η τέχνη του αφηγήτη την απλοϊκή εξήγηση, αυτός είναι ο λόγος που με γοητεύει διαρκώς. Ο ίδιος μας υπενθυμίζει το πόσο σημαντικό είναι να επανεφευρίσκει κανείς τον εαυτό του και να παραμένει πιστός στο όραμά του».

Τρόποι θέασης

Πώς θα δείτε τις ταινίες: «Don't Look Back»: DVD, αγορά ή ενοικίαση σε διάφορες πλατφόρμες. «Pat Garrett and Billy The Kid»: Αγορά ή ενοικίαση από Apple TV+. «Renaldo and Clara»: Μόνο στο YouTube, μέτρια εικόνα και ήχος σε δύο ξεχωριστά μέρη. «Masked and Anonymous»: Στο YouTube με μέτριο ήχο και εικόνα, αγορά ή ενοικίαση σε διάφορες πλατφόρμες. «No Direction Home»: DVD (για τους συλλέκτες), αγορά ή ενοικίαση από Apple TV+. «The Other Side of the Mirror»: DVD, αγορά ή ενοικίαση από την Apple TV+. «Festival»: YouTube υπό τη μορφή ξεχωριστών κλιπ. «I'm Not There»: Αγορά ή ενοικίαση από διάφορες πλατφόρμες. «Rolling Thunder Review»: Στρίμαρσι στο Netflix.

Πλάνο από την ταινία «A Complete Unknown», που προβάλλεται και στους ελληνικούς κινηματογράφους. Πρόκειται για την πιο πρόσφατη ταινία εμπνευσμένη από τη ζωή του Μπομπ Ντίλαν. Ο Τιμοτέ Σαλαμέ προστίθεται στη μακρά λίστα των κορυφαίων ηθοποιών που τον έχουν υποδυθεί.

Ντοκιμαντέρ και ταινίες αφιερωμένες στη ζωή του σπουδαίου τραγουδοποιού. Ο Ντίλαν κέντριζε το ενδιαφέρον δημιουργών, που θέλησαν να βρουν μια χαραμάδα και να τρυπώσουν στο μυαλό του ανθρώπου που χαρακτήρισε μια ολόκληρη εποχή.

«Όλα ήλθαν σταδιακά, οι άνθρωποι που φωτογράφησα, οι ιστορίες τους που με ενέπνευσαν». Οι άνθρωποι που συν τω χρόνω έφερε στο πρότζεκτ του ο Άντρος, με φορτισμένες τις αποσκευές της μνήμης τους ήταν οι Σίμος Σιμάκης, Αδάμος Μαρνέρος, Γιάννης Παπαδόπουλος, Σταλλω Χαραλάμπους και Ανδρούλλα Μιχαλίδου.

Ένα αεροδρόμιο σε «λειτουργία πτήσης»...

Η έκθεση φωτογραφίας «Nicosia International Airport» του Άντρου Ευσταθίου είναι μία εμπύθιση στη σύγχρονη ιστορία του τόπου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΗΚΗ

«Από της 6ης πρωινής της χθες ο Αερολιμήν Λευκωσίας επανήρchiσε την λειτουργίαν του. Ολοι αι πτήσεις θα πραγματοποιηθούν κανονικώς ως και πρότερον. Τα αρμόδια όργανα και αι υπηρεσί-αι ενετάλπισαν όπως μεριμνήσουν διά την απρόσκοπτον λειτουργίαν του αερολιμένος. Διά αναχωρού-ντας και αφικνουμένους επιβά-τας, μετά την 5ην απογευματινήν ώραν, θα εκδίδωνται άδειαι δια-κινήσεως υπό των αστυνομικών αρχών», αυτή η ανακοίνωση δό-θηκε στον Τύπο στις 19 Ιουλίου 1974, μερικές ημέρες μετά το πρα-ξικόπημα και μία ημέρα πριν από την τουρκική εισβολή και την τε-λευταία πτήση που προσγειώθη-κε στο αεροδρόμιο Λευκωσίας. Η πτήση ήταν η CY317, της Cyprus Airways που εκτελούσε το δρομο-λόγιο Λονδίνο – Λευκωσία, με κυ-βερνήτη τον Αδάμο Μαρνέρο και προσγειώθηκε στις 4:00 το πρωί της 20ής Ιουλίου 1974. Έκτοτε ο σύγχρονος αερολιμένος της Λευ-κωσίας –εγκαινιάστηκε στις 27 Μαρτίου 1968– έσβησε από τους αεροπορικούς χάρτες, η σύντομη ιστορία του έμπαινε σε «λειτουργ-γία πτήσης».

Ο εγκαταλειμμένος αερολι-μένος της Λευκωσίας στάθηκε για τον φωτογράφο Άντρο Ευσταθίου ο κατάλληλος χώρος για να πλη-σιάζει την πρόσφατη ιστορία του τόπου και έτσι στήθηκε η έκθεση «Nicosia International Airport», που παρουσιάζεται ανανεωμέ-νη στην γκαλερί του στη Λευκω-σία Isnotgallery Contemporary. Ο χώρος υποβλητικός, η χρόνια εγκατάλειψή του δημιουργού-σε εύλογα πολλά ερωτήματα, εί-χε περιβληθεί το αεροδρόμιο με την ακλή του μύθου, ήταν ένας απαγορευμένος τόπος, που ο Ευ-σταθίου θέλησε να εξερευνήσει. Όπως λέει στην «Κ» ξεκίνησε να φωτογραφίζει τους χώρους του αεροδρομίου το 2007, παρουσι-άζοντας την πρώτη έκθεση το 2012, μετά από πέντε χρόνια επι-σκέψεων, κρυφών και αγνωιδών πολλές φορές, μιας και απαγορευ-όταν η είσοδος και φυσικά η φω-τογράφηση. Όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια αυτή η εξερευνη-ση έμελλε να γίνει ένα εν εξελί-ξει φωτογραφικό έργο. Μετά τη Λευκωσία, το 2015 παρουσιάστη-κε στην Μπιενάλε Θεσσαλονίκης, στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης το 2014, ταξίδεψε στην Αθήνα, σε ομαδική έκθεση στα Οθωμανικά Λουτρά και στην γκαλερί Ευριπίδης, αλλά και σε έκθεση που διοργάνωσε η Ευ-ρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στη Φρανκφούρτη, σε μια έκθεση με 13 Κύπριους καλλιτέχνες. Έρχε-ται λοιπόν φυσικά η παρουσίαση εκ νέου της έκθεσης στη Λευκω-σία, εξ αφορμής των 50 χρόνων από το πραξικόπημα και την ει-σβολή, αν και ο Άντρος, όπως μου λέει, ήταν διστακτικός, ωστόσο,

«Όταν εμφανίστηκαν και οι πέντε μαζί η εικόνα έγινε πολύ δυνατή. Έκανα μερικά κλικ και τελειώσαμε... η φωτογραφία σχεδόν στήθηκε μόνη της... ήμουν σίγουρος ότι είχα το αποτέλεσμα που ήθελα. Το ένιωθα».

«Κάποιος που ξεκινάει ένα τέτοιο θέμα, προφα-νώς είναι συνειδητοποιη-μένος. Ήξερα τι πη-γαινα να φωτογραφήσω, αλλά στην τέχνη, όταν μπαίνεις σε ένα πρό-τζεκτ δεν ξέρεις πού θα σε οδηγήσει...».

άλλαξε γνώμη, όταν ο Δάκης Ιω-άννου, σε επίσκεψή του στην Κύ-προ, του είπε πως η δουλειά που έκανε ο Άντρος στο αεροδρόμιο αζίζει να επαναπρογραμματιστεί, υπάρχουν νέες γενιές που δεν είχαν την ευκαιρία να τη δουν.

Χώρος σε αναμονή...

«Κάθε φορά που παρουσιαζό-ταν η έκθεση σκεφτόμουν πώς μπορώ να δώσω νέα πνοή σε ένα εν εξελίξει έργο», μου λέει, όταν τον ρωτώ τι έχει αλλάξει στη μα-τιά του από την πρώτη φορά που εξέθεσε τις φωτογραφίες του αε-ροδρομίου: «Σε αυτή την έκθεση οι μισές είναι νέες φωτογραφίες, που εκτίθενται για πρώτη φορά. Βέβαια, το υλικό που έχω από το αεροδρόμιο είναι τεράστιο, κάθε φορά που ανατρέχω σε αυτό όλο και κάτι νέο ανακαλύπτω, κάποια αρετή μια φωτογραφίας μου πα-ρουσιάζεται, όπως η φωτογραφία με τα τηλέφωνα, που πλέον εί-ναι μία από τις αγαπημένες μου». Περιπατώντας με τον Άντρο στην γκαλερί, και περνώντας μπροστά από τη φωτογραφία με τα τηλέ-φωνα, σκέφτομαι πως οι συσκευ-ές εκείνες, τα χρόνια της δεκαε-τίας του 1970 για πολλούς ήταν ακόμα μία πολυτέλεια στην Κύ-

Η αεροσυνოდός Ανδρούλλα Μιχαλίδου φωτογραφήθηκε με τη στολή της το 2023.

Το δυστοπικό του πράγματος, να φωτογραφίζει έναν «νεκρό» χώρο, έχο-ντας υπόψη του ότι είναι και παράνομο, όπως λέει ο Άντρος Ευσταθίου είναι εμπειρία ζωής.

«Όποιο επόμενο πρότζεκτ μου, μετά το αεροδρόμιο, είναι εντε-λώς διαφορετικό. Έγινα μέρος της ιστορίας του τόπου μου. Επίσης, ένιωθα εκείνη τη στιγμή και το βάρος που αναλάμβανα...».

προ, ενώ σήμερα εγώ ηχογραφώ τη συνομιλία μου με τον Άντρο, με το τηλέφωνό μου... Πέρασαν πενήντα χρόνια, όμως, όλα έχουν αλλάξει, αλλά εκείνος ο χώρος βρίσκεται σε αναμονή...

Το δυστοπικό του πράγματος, να φωτογραφίζει έναν «νεκρό» χώρο, έχοντας υπόψη του ότι εί-ναι και παράνομο, όπως λέει ο Άντρος Ευσταθίου είναι εμπειρία ζωής, «όποιο επόμενο πρότζεκτ μου, μετά το αεροδρόμιο, είναι εντελώς διαφορετικό. Έγινα μέ-ρος της ιστορίας του τόπου μου. Επίσης, ένιωθα εκείνη τη στιγμή και το βάρος που αναλάμβανα... μπαίνοντας σε έναν απαγορευμέ-νο χώρο, μετά από εμένα θα ήταν δύσκολο έως αδύνατον για άλλον καλλιτέχνη να κάνει κάτι παρό-μοιο εκεί. Άρα έπρεπε να γίνει κάτι καλό, οι λήψεις κάθε φορά έπρεπε να είναι σωστές, γιατί δεν θα μπορούσα να πάω πίσω να το σώσω». Το πρότζεκτ «αεροδρό-μιο» έχει τελειώσει, τον ρωτώ: «Θεωρώ ότι τέλειωσε... αλλά αν είχα την ευκαιρία να ξαναπάω, ίσως να έκανα κάτι διαφορετικό».

Πολιτική έκθεση

Συμφωνούμε με τον Άντρο Ευ-σταθίου πως αυτή η δουλειά του

έχει ξεκάθαρο πολιτικό αποτύπω-μα, και τον ρωτώ αν από την αρχή το διαισθάνθηκε ή το δρομολόγη-σε προς αυτή την κατεύθυνση και πώς έφερε το βάρος της ιστορίας: «Κάποιος που ξεκινάει ένα τέτοιο θέμα, προφανώς είναι συνειδητο-ποιημένος. Ήξερα τι πηγαίνα να φωτογραφήσω, αλλά στην τέχνη, όταν μπαίνεις σε ένα πρότζεκτ δεν ξέρεις πού θα σε οδηγήσει, ο καλλιτέχνης δεν λειτουργεί με μαθηματικούς τύπους.

Στις πρώτες επισκέψεις μου θέλησα να δεθώ με τον χώρο, να τον νιώσω. Όλα ήλθαν σταδια-κά, οι άνθρωποι που φωτογράφη-σα, οι ιστορίες τους που με ενέ-πνευσαν». Οι άνθρωποι που συν τω χρόνω έφερε στο πρότζεκτ του ο Άντρος, με φορτισμένες τις αποσκευές της μνήμης τους ήταν οι Σίμος Σιμάκης, Αδάμος Μαρνέρος, Γιάννης Παπαδόπου-λος, Σταλλω Χαραλάμπους και Ανδρούλλα Μιχαλίδου: «Αρχικά φωτογράφησα τη σύζυγό μου, με μία βαλίτσα κιτρινη, και έκανα λήψεις με φίλους και φίλες. Μετά ήλθε η ιδέα να βρω ανθρώπους που είχαν σχέση με το αεροδρό-μιο. Έτσι το 2017, φωτογράφησα μέσα στο αεροδρόμιο και τον αε-ροσυνοδό Σίμο Σιμάκη, ντυμένο με τη στολή του και τη βαλίτσα του, αλλά και τον Αδάμο Μαρνέ-ρο, πιλότο της τελευταίας πτή-σης, της CY317, τον Γιάννη Παπα-δόπουλο, αεροσυνοδό στην ίδια πτήση και την επίσης αεροσυνο-δό Σταλλω Χαραλάμπους. Χρό-νια μετά, το 2023, φωτογράφησα και την Ανδρούλλα Μιχαλίδου, τη δεύτερη γυναίκα αεροσυνο-δό των Κυπριακών Αερογραμ-μάτων» και μου λέει πως αισθάν-θηκε τον σεβασμό τους, για ό,τι έκανε, και ένιωθε τα συναισθή-ματα τους για το πώς έχασαν τον «τόπο» τους, ιδιαίτερα εκείνα του πιλότου Μαρνέρου, ο οποίος προ-σγείωσε το αεροσκάφος των Κυ-πριακών Αερογραμμών, εν μέσω πυρών. Μάλιστα, ο Άντρος μου λέει πως για να τους φωτογραφή-σει δεν χρειαζόντουσαν πολλές οδηγίες, «tis παραπάνω φορές ήταν τόσο εύκολο να στηθούν, έκαναν αυτό που ένιωθαν».

Η δυνατότερη στιγμή ποια ήταν, ρωτώ τον Άντρο, κλεινο-ντας την κουβέντα μας και με οδηγεί στη φωτογραφία με τους πέντε πρώην υπαλλήλους των Κυ-πριακών Αερογραμμών, μπροστά από το κτήριο του αεροδρομίου: «όταν εμφανίστηκαν και οι πέντε μαζί η εικόνα έγινε πολύ δυνατή. Έκανα μερικά κλικ και τελειώ-σαμε... η φωτογραφία σχεδόν στήθηκε μόνη της... ήμουν σί-γουρος ότι είχα το αποτέλεσμα που ήθελα. Το ένιωθα».

Πληροφορίες: «Nicosia International Airport» του Άντρου Ευσταθίου, Isnotgallery Contemporary, Λευκωσία. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 6 Φεβρουαρί-ου 2025.

AP PHOTO/JAC C. HONG

Πυροσβέστης στη μάχη με τις φλόγες στο Μαλιμπού. «Βλέποντας τα εμβληματικά κτίρια να εξαφανίζονται, ήταν λες και έβλεπα ένα κομμάτι του Λ.Α. να πέθαινε για πάντα», λέει ο Γιώργος Τριποδάκης.

Πώς ζήσαμε τις εφιαλτικές πυρκαγιές

Τρεις Έλληνες, καλλιτέχνες στο Λος Αντζελες, μεταφέρουν βιώματα και αισθήματα από τις δραματικές ημέρες της καταστροφής

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

Είναι κάτοικοι του Λος Αντζελες οι οποίοι τις τελευταίες μέρες έζησαν μαζί με τις οικογένειές τους τις καταστροφικές πυρκαγιές. Τρεις Έλληνες από τον χώρο των τεχνών μιλούν στην «Κ» και μοιράζονται τους συλλογισμούς, τα συναισθήματα, το απόσταγμα της εμπειρίας της τελευταίας δραματικής εβδομάδας. Ο Ανδρέας Λάσκαρης περιγράφει πώς οι φλόγες πέρασαν ξυστά από το σπίτι του, πώς έζησε τις στιγμές της εκκένωσης με τον εννιάχρονο γιο του και πώς η καταστροφή επηρεάζει τον χώρο της δουλειάς του, τον κινηματογράφο. Ο Έλληνοαμερικανός Πολ Ζωγραφάκης, ένας χαμαιλεοντικός εικαστικός, που τα τελευταία χρόνια έχει εκφραστεί με ποικιλία μέσων, από την εικονογράφηση έως την performance art, μας μιλάει για τα αντανάκλαστικά αλληλεγγύης που έδειξε η τοπική κοινωνία και τον ευεργετικό ρόλο της τέχνης. Ένας ακόμη Έλληνοαμερικανός, ο φωτογράφος Γιώργος Τριποδάκης, μας μεταφέρει στο «δικό του» Λος Αντζελες, αυτό του Ειρηνικού Ωκεανού, των σέρφερ και των κυμάτων και μιλάει για τη «χαμένη αθωότητα» του καμένου Μαλιμπού.

Ανδρέας Λάσκαρης

Διευθυντής φωτογραφίας, 50 ετών

Συγκινητικό το κλίμα αλληλοβοήθειας

Όταν με ειδοποιήσεις της Πολιτικής Προστασίας μάς ζήτησαν να εγκαταλείψουμε το σπίτι μας στο Χόλιγουντ Χιλς, είπα στον γιο

μου να πάρει ένα σακίδιο και να βάλει μέσα ρούχα για δύο μέρες και ό,τι άλλο θέλει δικό του, και εκείνος με κοίταξε απορημένος. «Και τα πράγματά μας;», με ρώτησε. Του απάντησα πως δεν είναι τίποτε άλλο παρά «πράγματα» και πως μπορούν να αντικατασταθούν. Ομως, για ένα εννιάχρονο παιδί, αυτά τα πράγματα είναι ο κόσμος του.

Αυτές τις μέρες μιλάς συνέχεια σε κάποιον που ξέρεις που έχει χάσει το σπίτι του ή που δεν μπορεί να γυρίσει σε αυτό επειδή υπάρχει ακόμη κίνδυνος. Μια δασκάλα στο σχολείο του γιου μου έχασε το σπίτι της στην Αλταντίνα, όπου δεν έχουν πόσιμο νερό. Φανταστείτε πως υπήρχαν περιπτώσεις πολιτών που πήγαιναν νερό στους πυροσβέστες – μια τραγική ειρωνεία.

Πολύς κόσμος δεν μπορεί να πεί στη δουλειά του και όλο αυτό θυμίζει κάπως την περίοδο της πανδημίας. Και, όπως στην πανδημία είχαμε το Zoom, εμείς αυτές τις μέρες είχαμε το «Watch Duty», μια εφαρμογή για το κινητό φτιαγμένη από πρώην πυροσβέστες, που σε ειδοποιεί αξιόπιστα και σε πραγματικό χρόνο για όλες τις εστίες κοντά σου, σε ενημερώνει αν είσαι σε ζώνη εκκένωσης κ.ά. Ήταν απίστευτο πόσο βοήθησε πρακτικά και ψυχολογικά τον κόσμο αυτή η εφαρμογή.

Το συγκινητικό κλίμα αλληλοβοήθειας που υπήρχε μεταξύ των πολιτών ήταν το φως μέσα στο σκοτάδι, μια πλιακτίδα ελπίδας που έδινε σε όλους δύναμη. Ήταν κάτι που το είχα ξαναζήσει στη Νέα Υόρκη όταν έγινε η επίθεση στους Δίδυμους Πύργους. Τον δικό μου επαγγελματικό χώρο, τον κινηματογράφο, σίγουρα η καταστροφή αυτή επηρεάζει με διάφορους τρόπους. Πολλές από τις αγαπημένες τοποθεσίες για κινηματογραφικά ή τηλεοπτικά γυρίσματα –και κυρίως διαφημιστικά–, όπως το Μαλιμπού και οι λόφοι του, έχουν καεί. Επίσης, υπάρχουν πολλοί που εργάζονται στη βιομηχανία του Χόλιγουντ οι οποίοι έχουν

χάσει τα σπίτια τους – στο εύπορο Πασίφικ Πάλλισεϊντς οι παραγωγοί και οι ηθοποιοί και στο εργατικό Αλταντίνα οι τεχνικοί, οι καλλιτέχνες κ.ά. Είναι σαν να κάπκε το πάνω και το κάτω μέρος της πυραμίδας.

Κάτι που είδα στην τηλεόραση και μου έκανε μεγάλη εντύπωση ήταν οι εναέριες λήψεις πάνω από τις καμένες γειτονιές. Τα σπίτια στο Λος Αντζελες, λόγω κινδύνου σεισμών, χτίζονται από ξύλο και έτσι σε αυτές τις λήψεις έβλεπες ολόκληρες περιοχές όπου το μόνο που είχε μείνει μέσα τους ήταν οι καμινάδες. Ήταν μια εικόνα πολεμική, απόκοσμη.

Θα μου μείνει αξέχαστη η στιγμή που όταν γυρίσαμε στο σπίτι μας την επομένη της εκκένωσης κοίταξα μέσα στην τσάντα του μικρού: το μόνο πράγμα που είχε πάρει μαζί του ήταν μερικές πολαρόντ με τους φίλους του.

Πολ Ζωγραφάκης

Εικαστικός, 49 ετών

Η τέχνη πρέπει να συνεχίσει

Νιώθουμε απίστευτα τυχεροί που η περιοχή όπου ζούμε, το Χόλιγουντ, τον ζούσε για δεκαετίες με τη γυναίκα του και τώρα στην ηλικία του αναρωτιέται αν αξίζει να προσπαθήσει να το ξανα-

χτίσει. Ένός άλλου ηλικιωμένου ζευγαριού, στην Αλταντίνα, που δούλευε επί χρόνια σε ένα μανάβικο, το οποίο κάπκε μαζί με το σπίτι τους. Άνθρωποι εξήντα ετών που ξαφνικά δεν έχουν ούτε σπίτι ούτε δουλειά... για να μην πούμε για τους τόσους κατοίκους της περιοχής αυτής, μέλη μιας μακροχρόνιας μαύρης κοινότητας, καλλιτέχνες ή τεχνικοί, που έχασαν τα πάντα και δεν είναι ασφαλιστικά καλυμμένοι.

Όπως λένε πολλοί, πράγματι, οι τελευταίες μέρες έχουν την αισθητική εκείνων της πανδημίας. Ταυτόχρονα όμως υπάρχει και μια μεγάλη διαφορά: τότε οι άνθρωποι απομακρύνονταν ο ένας από τον άλλον, ενώ τώρα έρχονται πιο κοντά. Είναι συγκινητική η αλληλεγγύη που έχουν δείξει μεταξύ τους οι πολίτες του Λος Αντζελες. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δημιουργήθηκαν μέσα σε λίγες ώρες αμέτρητα προφίλ με καμπαίνες οικονομικής και υλικής βοήθειας, που έφεραν αποτελέσματα.

Το ίδιο κλίμα επικρατεί και στον χώρο της τέχνης: υπάρχει μια μεγάλη βοήθεια προς τους καλλιτέχνες αυτή τη στιγμή –είτε αυτό σημαίνει υλικά είτε χώρους– η οποία έρχεται κατά κύριο λόγο από μικρούς οργανισμούς και ιδιώτες, κάτι που επιβεβαιώνει το κοινό πνεύμα «κοινότητας» των ημερών. Θα ήθελα πολύ όμως και οι LA Dodgers (σ.σ. τοπική ομάδα μπέιζμπολ) να δείξει το ίδιο πνεύμα αλληλεγγύης.

Κάτι που αξίζει να αναφέρουμε είναι και η μεγάλη βοήθεια που έχουν προσφέρει οι πολλοί οίκοι μόδας που βρίσκονται στην περιοχή: στο σχολείο του γιου μου εργοστάσια από γνωστές μάρκες έφεραν αμέτρητες κούτες με ρούχα για τα παιδιά. Φαντάζεστε τη χαρά των συμμαθητών του μικρού, από τους οποίους ογδόντα έχασαν ολοσχερώς τα σπίτια τους.

Υπήρξε τις τελευταίες μέρες μια μεγάλη συζήτηση για το αν πρέπει να πραγματοποιηθεί το Frieze Art Fair στα τέλη Φεβρουαρίου. Τελικά, η απόφαση ήταν

θετική. Όλοι συμφώνησαν πως μια τέτοια διεθνής καλλιτεχνική συνάντηση θα επαναφέρει, έστω προσωρινά, μια αίσθηση κανονικότητας στην τοπική κοινωνία και θα αποτελέσει μια ανάσα και διέξοδο από το τραύμα της απώλειας.

Υπάρχει αυτές τις μέρες μια έκθεση που γίνεται σε μια από τις πιο γνωστές γκαλερί της πόλης, το «The Box», με δημιουργίες που διασώθηκαν από το σπίτι ενός καλλιτέχνη το οποίο κάπκε. Η τέχνη πρέπει να συνεχίσει – και θα συνεχίσει.

Γιώργος Τριποδάκης

Φωτογράφος, 33 ετών

Σαν να χάθηκε για πάντα η αθωότητα

Στη γεγονιά μου, το Μπρέντγουντ, οι φωτιές ήταν ορατές από την πρώτη μέρα. Το Πασίφικ Πάλλισεϊντς που κάπκε ολοσχερώς είναι δίπλα μας. Το πρώτο βράδυ ξενύχτησα εν αναμονή κάποιας εντολής εκκένωσης. Ο άνεμος έπνεε σε τρομακτικές ταχύτητες και άπλωνε τη φωτιά ακαριαία σε μεγάλες αποστάσεις. Η εικόνα ήταν βιβλική.

Δύο πράγματα πρωταγωνιστούν αυτές τις μέρες: το δράμα που ζουν όλοι όσοι έχασαν τα πάντα και δεν έχουν τρόπο να τα ξαναχτίσουν και η συγκινητική αλληλεγγύη που δείξαμε ο ένας στον άλλον. Εκτός από φωτογράφος, τον τελευταίο καιρό δουλεύω και ως μάνατζερ σε μια αλυσίδα τοπικών εστιατορίων και συνεισφέραμε και εμείς από την πλευρά μας, προσφέροντας στα καταστήματά μας δωρεάν γεύματα σε διασώστες και πυροσβέ-

στες. Αυτό που μου προκάλεσε το μεγαλύτερο σοκ ήταν η εικόνα της καταστροφής που αντίκρισα στην παραλιακή λεωφόρο μεταξύ της Σάντα Μόνικα και του Μαλιμπού, τη λεγόμενη Pacific Coast Highway, που οι κάτοικοι της περιοχής αποκαλούν «PCH». Βλέποντας αυτά τα εμβληματικά παραθαλάσσια κτίρια να εξαφανίζονται μέσα στις φλόγες, ήταν λες και έβλεπα ένα κομμάτι του Λος Αντζελες να πέθαινε για πάντα. Ανάμεσα στα ιστορικά κτίρια του Μαλιμπού που κάπκαν, ήταν και αυτό του θρυλικού εστιατορίου Moonshadows, που κρεμόταν πάνω από το κύμα από τη δεκαετία του '60. Η οικογένεια που το «έτρεχε» για 40 χρόνια έκανε την εξής συγκινητική ανακοίνωση: «Μπορεί οι φλόγες να πήραν τους τοίχους μας, αλλά δεν μπορούν να πάρουν τις αναμνήσεις, το γέλιο και την αγάπη που μοιρασθήκαμε εδώ».

Όταν πρωτοήρθα εδώ, έξι χρόνια πριν, ερχόμουν στην PCH και φωτογραφίζα όλη μέρα, από την ανατολή έως τη δύση. Διψώντας να πετύχω τη «στιγμή», παρακολουθούσα με τον φακό μου καθημερινά τους σέρφερ είτε μέσα στο νερό είτε με τις σανίδες στα χέρια να διασχίζουν τον δρόμο ξυπόλυτοι, πηγαίνοντας να πιάσουν κύματα μέσα στο πλαιοβασιλέμα. Ήταν η εικόνα της απόλυτης ελευθερίας. Στην PCH μπορούσες να βιώσεις ένα άλλο Λος Αντζελες, που δεν είχε καθόλου να κάνει με το Χόλιγουντ και το γκλάμουρ του. Η ζωή σε αυτή την πλευρά της πόλης ήταν πιο απλή και μιμητιστική. Ένα σανίδι, ένα μαγιό και το κύμα –ή απλά μια βόλτα στην άμμο– αρκούσαν για να σου φέρουν τη χαρά. Γι' αυτό και όταν αντίκρισα το καμένο Μαλιμπού ήταν σαν να χάθηκε για πάντα μια αθωότητα.

Όμως, ποιος ξέρει: ίσως αυτή η ωκεάνια πλευρά της πόλης να ξαναγεννηθεί και να γίνει και καλύτερη. Το μόνο σίγουρο είναι πως τα κύματα θα συνεχίσουν να έρχονται και οι σέρφερ θα συνεχίζουν να τα καβαλούν.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

BANKOYΒΕΡ

Δωρεά συλλογής

Η Πινακοθήκη του Βανκούβερ έγινε αποδέκτρια μιας μεγάλης δωρεάς από το ζεύγος Freybe. Η συλλογή άρχισε να δημιουργείται στη δεκαετία του 1970 με ζωγραφική, χαρακτική, γλυπτά, φιλμ, φωτογραφία και εγκαταστάσεις. Είναι όλα έργα σημαντικών καλλιτεχνών: Φρανκ Στέλα, Κριστιάν Μπολτάνσκι κ.ά. Το ζεύγος των δωρητών προσέφερε στην Πινακοθήκη και έργα συγχρόνων καλλιτεχνών του Βανκούβερ με σκοπό την υποστήριξη του έργου τους. Στη φωτογραφία, έργο του Ρόμπερτ Ράουσενμπεργ.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Βιολιστής στη στέγη

Το διάσημο μιούζικαλ «Βιολιστής στη στέγη», που είχε παρουσιαστεί πέρυσι στο Ανοικτό Θέατρο του Ριτζεντς Παρκ, στο Λονδίνο, θα ανεβεί την άνοιξη στο Μπάρμπικαν. Είναι μια νέα παραγωγή που θα κάνει πρεμιέρα στις 23 Μαΐου (παραστάσεις έως 19 Ιουλίου) σε σκηνοθεσία Τζόρνταν Φάιν (που είχε ανεβάσει και το «Οκλαχόμα»). Το μιούζικαλ, που είχε γίνει παγκόσμια κινηματογραφική επιτυχία με τον αξέχαστο Τοπόλ, μας μεταφέρει στο 1905 σε ένα χωριό με εβραϊκό πληθυσμό στην τσαρική Ρωσία.

ΡΕΤΖΟ ΚΑΛΑΜΠΡΙΑ

Ανάπλαση κέντρου

Η νέα μορφή της κεντρικής πλατείας Ντε Νάβα και της πλατείας Αλβάρο είναι μια αρχιτεκτονική παρέμβαση ανανέωσης του ιστορικού αστικού ιστού της πόλης Ρέτζο Καλάμπρια στον ιταλικό Νότο. Η αρχιτεκτονική ανάπλαση έγινε από τους Ιταλούς Microscape Architecture και η βασική επιδίωξη ήταν η βελτίωση και η αναβάθμιση του ευρύτερου δημόσιου χώρου μπροστά στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης, όπου φυλάσσονται οι περίφημοι Πολεμιστές του Ριάσε.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Βίνολντ Ράις

Η αίθουσα τέχνης Hirsch & Adler (στο Κτίριο Φούλερ της Νέας Υόρκης) παρουσιάζει έργα του Γερμανοαμερικανού ζωγράφου και εικονογράφου Βίνολντ Ράις (1886-1953). Η έκθεση συγκροτείται αποκλειστικά από προσωπογραφίες, για τις οποίες ο Ράις φημιζόταν (έως 21/2). Ανάμεσα στα μοντέλα του υπήρξαν εκπρόσωποι της Αναγέννησης του Χάρλεμ, Μεξικανοί επαναστάτες, αυτόχθονες της Αμερικής, καθώς και πρόσωπα της μόδας και της κοσμικής ζωής της Νέας Υόρκης του Μεσοπολέμου.

ΠΑΡΙΣΙ

Η μπελ επόκ

Στο Μουσείο Ορσέ ξεκίνησε (έως 27 Μαΐου) ένας κύκλος διαλέξεων με θεματικό άξονα «Η περιπέτεια της Μπελ Επόκ». Σκοπός είναι να φωτιστεί κάτω από μια πιο δυναμική οπτική η περίοδος μετά το 1870 έως το 1914, από τον απόηχο της ανακατασκευής των Παρισιών στη δεκαετία του 1860 έως τον καταλυτικό ρόλο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εμφρασ στο εμπόριο, στα πολυκαταστήματα, στη διαφήμιση, στις γραφικές τέχνες, στις διεθνείς εκθέσεις και στη μαζική κατανάλωση.

Φωτορεαλιστική απόδοση της νέας πτέρυγας του Μετροπόλιταν Μουσείου της Νέας Υόρκης για τη Μοντέρνα και Σύγχρονη Τέχνη, που σχεδίασε η 46χρονη Μεξικανή αρχιτέκτων Φρίντα Εσκομπέδο.

Η διαρκής ανανέωση του Μετροπόλιταν

Εως το 2030 θα έχει ολοκληρωθεί η νέα πτέρυγα στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Θα είναι επανασχεδιασμός της υπάρχουσας πτέρυγας γνωστής με το όνομα του Οσκαρ και της Αγκνες Τανγκ, με αύξηση των εκθεσιακών χώρων κατά 50%. Η πτέρυγα θα είναι αφιερωμένη στη Μοντέρνα και Σύγχρονη Τέχνη σηματοδοτώντας μια νέα αφετηρία. Εκεί, θα συγκεντρωθούν υπερετώντας μια νέα μουσειογραφική λογική όλα τα διάσπαρτα έργα της ποικίλης συλλογής έργων του Met από

τον 20ό και 21ο αιώνα οργανωμένα με νέα υποδομή, δυνατότητες έκθεσης, συντήρησης και επικοινωνίας με το διεθνές κοινό. Τα σχέδια τα οποία δόθηκαν στη δημοσιότητα από το μουσείο είναι έργο της 46χρονης Μεξικανής αρχιτέκτονος Φρίντα Εσκομπέδο, της πρώτης γυναίκας που αναλαμβάνει έναν τέτοιο ρόλο στην 155 ετών ιστορία του μουσείου. Θα προστεθούν περισσότερα από 6.500 τ.μ. και θα υπάρχει τέτοια υποδομή ώστε η νέα πτέρυγα να συνδέεται σχεδόν αόρατα με τον κορμό του μου-

σείου. Το ύψος δεν θα υπερβεί το υπάρχον ύψος του κεντρικού κτιρίου του 1880. Η νέα πτέρυγα σκοπό έχει επίσης να ισχυροποιήσει τη θέση της Νέας Υόρκης ως το απόλυτο κέντρο παγκοσμίας της σύγχρονης τέχνης. Το επεσήμανε και ο δήμαρχος της Νέας Υόρκης, Ερικ Ανταμς, υπογραμμίζοντας αυτήν ακριβώς την ανάγκη κατανόησης του ρόλου που διαδραματίζει η τέχνη στην εικόνα, στη λειτουργία και στο εκτόπισμα της πόλης. Και επίσης, η έναρξη της λειτουργίας της νέας πτέρυγας θα

έχει παρασύρει στον κανόνα του 21ου αιώνα πλήθος έργων φιλοτεκνημένων από το 1970 και μετά, ακόμη και αυτά της τρέχουσας δεκαετίας του 2020. Απνχώντας το πνεύμα της εποχής, η νέα πτέρυγα όπως και η μουσειογραφική προσέγγιση θα αντανακλά τις αρχές της ποικιλίας και της ρευστότητας με έμφαση σε θέματα εθνικής καταγωγής και φύλου. Όπως αναφέρεται από το μουσείο, η μελέτη της Φρίντα Εσκομπέδο, «κομψή και σύγχρονη», δείχνει όχι μόνο μια κατανόη-

ση της αρχιτεκτονικής ιστορίας, της δύναμης της ύλης και της καλλιτεχνικής έκφρασης αλλά και μια βαθιά αντίληψη για την αποστολή του Met, για το βάθος των συλλογών του και της δραστηρικής σχέσης του με ένα ευρύτατο και ποικίλο κοινό από όλες τις γωνίες της γης. Μετά το 1945, η Νέα Υόρκη είχε γίνει η διεθνής πρωτεύουσα της τέχνης παίρνοντας τα σκήπτρα από το Παρίσι. Στην εποχή μας, αναζητούνται τρόποι ανανέωσης αυτής της πρωτιάς και ισχυροποίησης αυτού του κεντρικού ρόλου.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

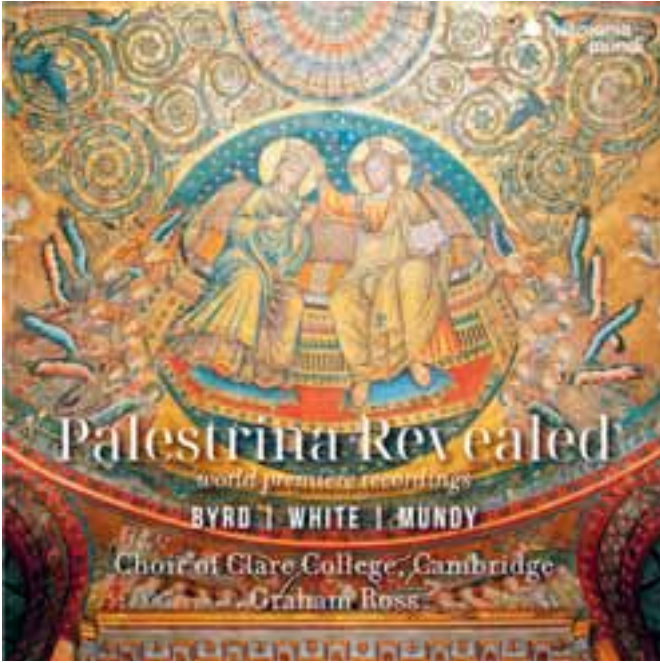
Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Πριν πεντακόσια χρόνια ένας κάποιος κύριος Παλεστρίνα...

Ο **κύριος Γκρι** με ενημερώνει πως η χρονιά που μόλις ξεκίνησε σηματοδοτεί τα 500 χρόνια από τη γέννηση του Τζοβάνι Πιερλουιτζίντα Παλεστρίνα. Γεννημένος το 1525, ο Παλεστρίνα άφησε έναν τεράστιο όγκο χορωδιακής μουσικής, που στον κανόνα της δυτικής θρησκευτικής μουσικής στέκεται σαν μνημείο. Μία μόλις εβδομάδα μετά τον θάνατό του, το 1594, ο Πάπας Κλήμης Η΄ ζήτησε, έπειτα από ένα μάλλον ατυχές κοντσέρτο στην Καπέλα Σιστίνα με έργα άλλου συνθέτη, τα αδημοσίευτα και άγνωστα έργα του Παλεστρίνα να έρθουν στο φως. Υπό μία έννοια, μισή χιλιετία αργότερα, αυτό κάνει η γνωστή δισκογραφική Harmonia Mundi με το πολύ πρόσφατο άλμπουμ «Palestrina Revealed» με παγκόσμιες πρώτες ερμηνείες και ηχογραφήσεις από μια εξαιρετη

Φωνές που μοιάζουν να μην προέρχονται από άνθρωπο, αλλά από κάτι άλλο, πέρα από τον δικό μας κόσμο.

χορωδία, την Clare College του Γέμπριτζ, υπό τη διεύθυνση του Γκρέιαμ Ρος (Graham Ross). Το άλμπουμ περιλαμβάνει πέντε άγνωστα χορωδιακά του Παλεστρίνα συν τρία ακόμα έργα συγχρόνων του από την Αγγλία: των Ουίλιαμ Μπερντ (περ. 1539-1623), Ρόμπερτ Ουάιτ (περ. 1538-1574) και Ουίλιαμ Μούντι (περ. 1529-1591). Ο Ρος μας ενημερώνει στο φυλλάδιο που συνοδεύει την προσεγμένη έκδοση πως η χορωδία στηθηκε κυκλικά στην ηχογράφηση ολόκληρου του άλμπουμ, προκει-

Το άλμπουμ περιλαμβάνει πέντε άγνωστα χορωδιακά του Παλεστρίνα.

μένου να αναδειχθεί με πιο έντονο τρόπο η τέχνη της αντιστιξης: πως φαινομενικά διαφορετικές, ή και αντιθετικές, μελωδικές γραμμές συνδυάζονται έτσι ώστε να δημιουργούν ένα αρμονικό σύνολο. Είναι, κατά κάποιο τρόπο, ο ορισμός της πολυφωνικής μουσικής, που γεννιέται μέσα στον όψιμο Μεσαίωνα και με τον Παλεστρίνα γνωρίζει μεγάλες δόξες. Η λατινική ετυμολογία της αντιστιξης είναι «contrapunctus», που σημαίνει κάτι σαν «στιξη αντί στιξης» ή «νότα έναντι νότας». Για να το πούμε αλλιώς, χωρίς τον Παλεστρίνα, δεν θα είχε υπάρξει το αδιανόητο «Herr, unser Herrscher» από τα «Κατά Ιωάννην Πάθον» του Μπαχ ή το άφαστο Kyrie Eleison στο Ρέκβιεμ του Μότσαρτ ή η Missa Solemnis του Μπετόβεν. Τα παραδείγματα σαφώς και θα μπορούσαν να είναι περισσότερα.

Ο κύριος Γκρι στέκεται και στα τρία «αγγλικά» έργα που συνοδεύουν τα παλεστρινικά άγνωστα αριστουργήματα, ειδικά στο Emendemus in melius του Μπερντ: η σχεδόν ανατριχιαστική εισαγωγή των φωνών και η κατοπινή κορύφωση, μέσα από διδοχικά κρεσέντο, απογειώνουν το αίσθημα του ιερού. Το στίγμα που αφήνουν αυτές οι φωνητικές φόρμες είναι ότι αυτό που ακούς δεν προέρχεται από ανθρώπινη φωνή αλλά από κάτι άλλο, πέρα από τον δικό μας κόσμο. Η διάχυση του υπερβατικού μέσα στο γήινο είναι σχεδόν μεθυστική. Ο κύριος Γκρι βρίσκει μια trance συνθήκη να τον πλημμυρίζει, απόκοσμη και την ίδια στιγμή γαλήνια. Το δέος χρειάζεται τη νηνεμία του το ιερό τρέμουλο την ενατένιση. Κι όλα μοιάζουν πιο αρμονικά από ποτέ.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ

Η πνευματική, αστρική τζαζ της Αλिस Κολτρέν

Στις 12 Ιανουαρίου συμπληρώθηκαν 18 χρόνια από τον θάνατο της Αλिस Κολτρέν, κορυφαίας αρπίστριας, συνθέτριας, επκεφαλής γκρουπ της σπιρίτουαλ τζαζ. Από τότε που έφυγε από αναπνευστική ανεπάρκεια στα 69 της βρίσκεται θαμμένη στο νεκροταφείο Pinelawn Memorial Park του χωριού Φαρμινγκντέιλ της Νέας Υόρκης, δίπλα στον αγαπημένο της σύζυγο Τζον Κολτρέν, που έφυγε μόλις στα 40 του (1967) από καρκίνο ήπατος, τέσσερις μήνες μετά τη γέννηση του τρίτου τους γιου, Οράν.

Μπορεί να έπαιζε πιάνο από τα '50s στο Ντιτρόιτ, ωστόσο ορόσημο ήταν η γνωριμία της με τον Τζον το 1963 και ο γάμος τους και το κοινό πνευματικό - μουσικό ταξίδι τους (1965-1967). Τέλη 1965 η Αλिस (πιάνο) αντικαθιστά τον Μακόι Τάινερ στο κλασικό κουαρτέτο του Κολτρέν, ενώ συνυπέγραψε με τον Τζον το «Cosmic Music» που κυκλοφόρησε ένα χρόνο μετά τον θάνατό του. Αυτό και τα άλμπουμ της «A Monastic Trio», «Huntington Ashram Monastery», «Ptah The El Daoud», «Journey in Satchidananda», «Universal Consciousness» δημιουργήθηκαν στο γαλίνιο, καταπράσινο περιβάλλον στο διάδροφο σπιτί-ράντσο 3,5 στρεμμάτων, στο προάστιο Ντιξ Χιλς της Νέας Υόρκης, που κατέφυγαν το 1964 για να μεγαλώσουν την οικογένειά τους και να «γεννήσουν» μερικά αριστουργήματά τους. Στον πρώτο όροφο βρισκόταν το δωμάτιο που ο Τζον συνέλαβε και ολοκλήρωσε τις συνθέσεις του «A Love Supreme» και στο ισόγειο το στούντιο ηχογράφησης που η Αλिस δημιούργησε μερικά προσωπικά, εμβληματικά της άλμπουμ.

Το 2024, «Ετος Αλिस Κολτρέν», γιορτάστηκε το δημιουργικό, πνευματικό έργο της με ενδιαφέρουσες δράσεις (συναυλίες, προγράμματα ενημέρωσης για την εκπαίδευση, συζητήσεις, χορευτική παραγωγή κ.ά.), πολλές εκ των οποίων υπογράφηκαν από τον δεύτερο γιο τους, σαξοφωνίστα Ραβί Κολτρέν και θα συνεχιστούν και το 2025. Στο πλαίσιο του εορτασμού από το «Σπίτι της οικογένειας» επανεκδόθηκε από Verne και Ume το δισκογραφικό ντεμπούτο της «Monastic Trio»

Η Αλिस Κολτρέν έπαιζε πιάνο από τα '50s στο Ντιτρόιτ, ωστόσο ορόσημο ήταν η γνωριμία της με τον Τζον το 1963 και ο γάμος τους και το κοινό πνευματικό - μουσικό ταξίδι τους (1965-1967). Το «The Carnegie Hall Concert» ήταν η πρώτη της συναυλία ως επικεφαλής συγκροτήματος.

Για πρώτη φορά σε δίσκο η κορυφαία συναυλία της συνθέτριας και αρπίστριας στο Carnegie Hall το 1971, στο πλαίσιο του έτους αφιερωμένου σε αυτήν (2024).

(Impulse!, 1968), φόρος τιμής «στον μυστικιστή Ohnedaruth, γνωστό ως Τζον Κολτρέν» ηχογραφημένο το 1968 στο στούντιο του σπιτιού και κυκλοφόρησε η εκπληκτική έκδοση διπλού δίσκου βινυλίου της Αλिस «The Carnegie Hall Concert» (Impulse!, 2024), πρώτη παρουσίαση της συναρπαστικής συναυλίας ενός από τα μεγαλύτερα γκρουπ που εμφανίστηκαν ποτέ στο Carnegie Hall. Πρόκειται για ηχογράφηση συ-

ναυλίας σε φιλανθρωπικό γκαλά που διοργάνωσαν στις 21.2.1971 οι οπαδοί του Ινδού γκουρού της γιόγκα, θρησκευτικού δασκάλου Σουάμι Σατσιντανάντα ως στήριξη του παραρτήματος του Integral Yoga Institute στο Σαν Φρανσίσκο. Τον Σατσιντανάντα, γκουρού - καθοδηγητή της, η Αλिस τον γνώρισε εκείνη την εποχή, λίγο πριν μετακομίσει με τα παιδιά της από το «Σπίτι» στη Νότια Καλιφόρνια (1972) ασκώντας τις ινδικές θρησκευτικές τελετουργίες. Εξαιρετικά δημοφιλής στη Δύση, καθήμενος σε στάση λωτού, άνοιξε το Φεστιβάλ Γούντστοκ (Αύγουστος 1969) με ομιλία του μαγνητίζοντας τα πλήθη, ενώ προσεγγίστηκε στη σκηνή κατευθείαν με ελικόπτερο. Η φωνή του ακούγεται στη δεύτερη πλευρά του θαυμάσιου έκτου άλμπουμ της «Alice Coltrane with Strings "World Galaxy"» (Impulse!, 1972, ηχογράφησε: 15.16.11.1971, Νέα Υόρκη, επανέκδοση: Endless Happiness,

2024) να μεταφέρει ψήγματα της θρησκευτικής κοσμοθεωρίας του για την αγάπη, εισάγοντάς μας στην ανεπανάληπτη, αστρική διασκευή της Αλिस στο «A Love Supreme» του συζύγου της. Ένας δίσκος με την ίδια (συνθέσεις, ενορχηστρώσεις, διασκευές, άρπα, πιάνο, όργανο, ταμπουρά), τους Φρανκ Λόου (σαξόφωνο), Ρέτζι Γουόρκμαν (κοντραμπάσο), Μπεν Ρίλεϊ (ντραμς), Ελάν Τζόουνς (τύμπανα), Λέροϊ Τζένκινς (βιολί, έξοχο σόλο στο «A Love Supreme») και 15μελή ορχήστρα εγχόρδων υπό τον Ντέιβιντ Σάκσον. Περιλαμβάνει επίσης διασκευή της Αλिस στο «My Favorite Things» που είχε παίξει ο Τζον και τρεις υπέροχες πρωτότυπες διασημικές συνθέσεις της.

Το σπουδαίο «The Carnegie Hall Concert» με υποδειγματική ηχογράφιση, αναλυτικό κείμενο της συγγραφέως, παραγωγού Λόρεν ντου Γκραφ, υποψήφιας για Βραβείο Γκράμι 2024 καλύτερου ένθετου σε άλμπουμ για τον δίσκο αυτό, αποτελεί πραγματικό κόσμημα. Ήταν η πρώτη συναυλία της Αλिस Κολτρέν (πιάνο, άρπα, κρουστά) ως επικεφαλής συγκροτήματος. Δίπλα της οι τζαζ γιγάντες, σαξοφωνίστες Φάρνο Σάντερς, Άρτσι Σέπ, κοντραμπασίστες Τζίμι Γκάρισον, Σέσιλ ΜακΜπι, ντράμερ Εντ Μπλάκγουελ, Κλίφορντ Τζάρβις, οι Κιούμαρ Κράμερ (αρμόνιο) και Τούλσι (ταμπουράς). Εμπριεχόνονται δύο συνθέσεις της Αλισ Κολτρέν σε 15λεπτες εκδοχές η καθεμία, που εμφανίστηκαν αρχικά στο υπερβατικό άλμπουμ της «Journey in Satchidananda» (Impulse!, 1971) σε διάρκεια 6,5 λεπτών η καθεμία (ομώνυμη και «Shiva-Loka») και δύο κομμάτια του Τζον Κολτρέν: «Africa» σε εκπληκτική free jazz, modal ημίωρη εκδοχή (ακούστηκε πρώτη φορά στο άλμπουμ «Africa/Brass» το 1961 σε 16λεπτη διάρκεια) και το 21λεπτο «Leo» (πρώτη φορά 10λεπτο στο «Infinity» του Κολτρέν το 1972). Κορυφαία στιγμή της δημιουργικότητας της Αλिस Κολτρέν που αντανακλούσε την άποψή της για τη μουσική, συμπεκνωμένη στα λόγια της: «Η μουσική είναι στην καρδιά σου, στην ψυχή σου, στο πνεύμα σου» και εισπράχτηκε από τους θεατές που την αποθέωναν.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΟΥΚΑ

Εκεί εκδώσει τις συλλογές διηγημάτων «Κόμπο τον κόμπο» (Κίχλη 2019), για τις οποίες τιμήθηκε με το βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου πεζογράφου του ηλεκτρονικού περιοδικού «Ο Αναγνώστης», «Η Μούτα και άλλες ιστορίες» (Κίχλη 2021) και «Η Περσεφόνη στο στόμα του λύκου» (Κίχλη 2024). Διηγήματα της Δήμητρας Λούκα έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά και τα εβραϊκά και έχουν συμπεριληφθεί σε συλλογικούς τόμους.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Τα βιβλία πλάι στο κρεβάτι μου σχηματίζουν ολόκληρο ανάκωμο, που τελευταία έχει αποκτήσει επικίνδυνη κλίση. Στην κορυφή του βρίσκεται το «Κάποιοι δεν πεθαίνουν ποτέ» της Ντάνα Γκριγκόρσκα και το «Δύο μάνες» του Μιγέλ δε Ουναμούνο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Ότι η σχεδίαση και υλοποίηση του «1984» του Τζορτζ Οργουελ προέκυψε μετά την ανάγνωση του Ρώσου συγγραφέα Γεβγκένι Ζαμιάτιν τον χειμώνα του 1945-1946.

Βρήκατε ποτέ τον μενέλα σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Θυμάμαι ότι κάποτε ξημερώθηκα διαβάζοντας και το πρωί που πήγα στη δουλειά έκανα απανωτά λάθη. Αναγκάστηκα να δικαιολογηθώ επινοώντας κάποιο καλό ψέμα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Σε μια αναπαυτική πολυθρόνα δίπλα στο τζάκι με ένα φλιτζάνι ακινό καφέ και τα ξύλα να σιγοκαίνε. Εννοείται ότι είμαι μόνη μου!

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Διαβάζω τα πάντα, αλλά η αλήθεια είναι ότι σπάνια θα επιλέξω ένα αστυνομικό μυθιστόρημα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Η συναισθηματική ταύτιση με τον ήρωα-ηρωίδα και η ατμόσφαιρα που μπορεί να μου μεταδώσει τη βασική αίσθηση του κειμένου. Θεωρώ ότι το δεύτερο είναι και το πιο δύσκολο.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Κανένα αγαπημένο μου βιβλίο δεν περιμένω να γίνει ταινία. Συνήθως απογοητεύομαι από τη μεταφορά των βιβλίων στον κινηματογράφο.

Με ποιον τρόπο συνδέεται το παραδοσιακό με το μοντέρνο στοιχείο στο βιβλίο «Η Περσεφόνη στο στόμα του λύκου»;

Με την ιδιομορφή επεξεργασία που επικυλλάσσεται στη μυθική αφήγηση, την ανεστραμμένη ανάγνωση του μύθου της Δήμητρας και της Περσεφόνης, το αναποδογύρισμά του σε επίπεδο μορφής και περιεχομένου.

Πώς θα περιγράφατε τη σχέση μάνας και κόρης στις ιστορίες αυτής της συλλογής;

Ως μια σχέση θεμελιακή που ακροβατεί πάνω σε τεταμένο σχοινί, που μπορεί να συγκρατήσει και τα πιο αντιφατικά συναισθήματα, την αγάπη και το μίσος, την τρυφερότητα και τη σκληρότητα, την αποδοχή και την απόρριψη.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Αγρια πλήξη

ΦΟΙΒΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Γιακαραντίσης
εκδ. Εστία, σελ. 240

Ο Δημήτρης Μπακάλμπος έχει μόλις κλείσει τα είκοσι επτά και αισθάνεται καταπλακωμένος από μια «απότομη δυστυχία». Η δυστυχία του απαιτεί την αρωγή ψυχολόγου, οι παραινήσεις της οποίας δεν δείχνουν να βοηθούν. Ο Δημήτρης νιώθει τελειωμένος. Ίσως φταίει η δουλειά του, όλη μέρα στο Ιντερνέτ να φτιάχνει κώδικες για έναν αλγόριθμο. Το Span είναι ένα πάνσοφο ψηφιακό μέσο ψυχαγωγίας. Οι χρήστες, κυρίως νέοι, μπορούν να αποβλακωνονται επί αρίφνες ώρες, καταπραυνώντας το άγχος και την απελπισία τους. Ωστόσο, η νεότητα της ανθρωπότητας υποφέρει από μια παράξενη νόσο, μια πανδημία ψυχικής υγείας. Ο ένας μετά τον άλλο πέφτουν στο κρεβάτι και αδυνατούν να λειτουργήσουν έστω και στοιχειωδώς στην καθημερινότητά τους. Είναι όλοι τους burnout. Από παντού αντηχεί «ένα παγκόσμιο κλάμα».

Στο δεύτερο μυθιστόρημά του ο Φοίβος Οικονομίδης (Αθήνα, 1997) δημιουργεί μια δυστοπική, μετα-αποκαλυπτική ατμόσφαιρα για να υποδείξει τα αδιέξοδα της γενιάς Ζ. Η ασθένεια που πλητ-

τει τους νέους του βιβλίου θυμίζει έντονα το σύνδρομο Hikimori, που εμφανίστηκε πριν από χρόνια στην Ιαπωνία, σε νέους που κατέρρεαν στα παιδικά τους δωμάτια, αποσυρόμενοι βαθμιαία από την κοινωνία και τις ενήλικες υποχρεώσεις. Εδώ η νόσος της απόσυρσης συνιστά σύμπτωμα μιας τελεσίδικης απογοήτευσης. Εξουθενωμένοι από την τεχνολογική εποποιία, «γεμάτη με συγκλονιστικά βαρέτια, ανούσια πράγματα» και συνάμα εξαντλημένοι από την προσπάθεια να τα καταφέρουν να τα καταφέρουν όσο πιο θεαματικά γίνεται, ο Δημήτρης και οι φίλοι του το μόνο που θέλουν είναι να πέσουν για ύπνο. Και μερικοί από αυτούς πέφτουν, ανήμποροι έκτοτε να σηκωθούν.

Ο Δημήτρης αντιστέκεται στην απειλή της νόσου, ακολουθώντας τις βασικές επιταγές της ευζωίας. Δουλεύει ενσυνείδητα στο ωράριό του, καθαρίζει το σπίτι, τρώει υγιεινά, πίνει αρκετό νερό, πηγαίνει στο γυμναστήριο, φροντίζει να

δείχνει μια χαρά, ποτέ δεν ξεχνά να χαμογελά. Σε μια από τις κρεβατοκάμαρες του διαμερίσματος κοιμάται ο Ορέστης. Ο Δημήτρης συγκλονίζεται με την αρρώστια, το κάψιμο, το πέσιμο. Αλλά κάπως τα κατάφερνε να μένει όρθιος, μπουκώνοντας τον εαυτό του με ερεθίσματα.

«Προσπαθούσα να υπάρχω όσο λιγότερο γινόταν, υπάρχοντας σε μια διαρκώς ανατροφοδοτούμενη λούπα άμεσης ικανοποίησης. Την ακαριαία έκκριση ντοπαμίνης έπρεπε υποχρεωτικά να την ακολουθήσει η επόμενη ακαριαία έκκριση ντοπαμίνης». Κι έτσι

συνέχιζε: «[...] μπορούσα να κατανάλωνω περιεχόμενο και να ανεβάζω περιεχόμενο και να είμαι περιεχόμενο κάνοντας ότι καταλαβαίνω ενώ από την πίεση τα αυτιά και τα μάτια μου μάτωναν, μπορούσα να πιστεύω τα ψέματα και να επαναλαμβάνω τα ψέματα (ήμουν καλός σε αυτό) και να μένω ακίνητος ενώ έπεφτε πάνω μου κάθε κτίριο, κάθε γέφυρα, κά-

θε ψέμα που γκρεμιζόταν». Το μυθιστόρημα του Οικονομίδα αποτυπώνει την ψυχολογική συνθήκη σπερμινών νέων, που βιάζονται από αντιμαχόμενες εννομήσεις. Η κούραση και η φρεσκοποίηση της επιτυχίας, η σύγχυση και ο ασύδοτος ευδαιμονισμός, η πίεση και ο ψυχαναγκασμός των μέγιστων επιδόσεων, η απόγνωση και το εκβιαστικό χαμόγελο, η πλήξη και η πληθώρα αντιπερισπασμών, η έξαλλη φιλαυτία και η συντριπτική αυτοαπέχθεια. Όμως, εκείνοι που τελικά επικράτησαν στις σελίδες είναι η αίσθηση της βαρεμάρας.

Πρέπει να έχεις δοκιμαστεί αρκετά στη συγγραφή για να αποτολμήσεις να φέρεις στο επίκεντρο της θεματικής την ανία. Ο Οικονομίδης έχει ενδιαφέρουσες σκέψεις, αλλά η γλώσσα του δεν είναι ακόμα έτοιμη να διαχειριστεί συχνότητες σχεδόν ατονικές. Γι' αυτό παραμένει διεκπεραιωτική, εκδιπλούμενη σε απλά, εύκολα ελληνικά, που πόρρω απέχουν από λογοτεχνική γραφή. Προφανώς δεν εννοώ μια γραφή σφύζουσα από καλολογικά στοιχεία, αλλά έναν λόγο που θα αποσπούσε το ψυχλόδρομα των πρώων από την περιγραφική πεζότητα και θα το καθιστούσε μυθοπλαστική κατάσταση.

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
«Η Κύπρος που έζησα»

εκδ. Εν Τύποις 2024, σελ. 105

Η λασογράφος Ελένη Παπαδημητρίου μέσα από 125 φωτογραφίες της ταξιδεύει τον αναγνώστη στην Κύπρο περασμένων δεκαετιών και όπως λέει και ο τίτλος του λευκώματος που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Εν Τύποις είναι «Η Κύπρος που έζησα». Η Παπαδημητρίου για σχεδόν μία δεκαετία, από το 1965 έως το 1974, απθανάτισε με τον φωτογραφικό της φακό συνθήκες καθημερινές, ανθρώπων καθημερινών, που σήμερα τέκνουν να ξεχαστούν ή έχουν ήδη εξαφανιστεί. Μάλιστα, η ίδια αναρωτιέται στον πρόλογό της: «Οι φωτογραφίες συνιστούν τεκμήρια ανθρώπων, τόπων και γεγονότων όπως τα είδα και τα έζησα, με την αίσθηση μιας απώλειας, κοπιάζοντάς τις μέσω με την αίσθηση ενός κενού και διερωτώμαι ποια θα είναι η επίδρασή τους στους αναγνώστες μου που δεν τα είδαν, αφού σήμερα είναι αγνώριστα και από πολλές απόψεις ανύπαρκτα». Η Παπαδημητρίου ταξιδεύει τον αναγνώστη σε μέρη σήμερα κατεχόμενα, αλλά και σε χωριά που δεν γνώρισαν την κατοχή (Καρπασία, Πάφος, Μεσαορία, Καραβάς και Λάπηθος, Τυλληρία, Τρόδος, Πισιλιό), σε τόπους με σπουδαία λαϊκή παράδοση, που σήμερα έχει γίνει τουριστική ατραξιόν, που κάποτε όμως ήταν ανάγκη επιβίωσης, εργασίες καθημερινότητας. Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον λεύκωμα, μιας καταξιωμένης λασογράφου, που πραγματικά έχει οργώσει το νησί, προκειμένου να καταγράψει τον λαϊκό πολιτισμό της Κύπρου. Το βιβλίο διατίθεται και στην αγγλική γλώσσα.

Σημ.: Οι εκδόσεις Εν Τύποις το τελευταίο διάστημα έχουν κυκλοφορήσει ακόμα έξι εκδόσεις, τις: «Το σιωπηλό δάκρυ της πόλης», της Βούλας Κοκκίνου, «Πού πάνε τα πουλιά όταν πεθαίνουν» της Μαρίας Α. Μίττλετον, «Αμα με βρεις να μ' αγαπάς», του Κωνσταντίνου Κυπριανίδη, «Ελάχιστη στιγμή αιωνιότητας» της Ιωάννας Καπλάνη, «Ο ρόσος μου» του Γεώργιου Ν. Χατζηκυριάκου, και «Αυτοσυνειδησίες» του Μιχάλη Κλεοβούλου.

Ο Ριχάρδος συγκρούεται με πολλαπλά επίπεδα πραγματικότητας και κόσμους εξουσίας, τόσο εξωτερικούς όσο και εσωτερικούς. Περιτριγυρισμένος αρχικά από κόλακες είναι αποδέκτης «απεριόριστης αγάπης», λέει η ηθοποιός Βασιλική Κυπραίου που ενσαρκώνει τον ομώνυμο ρόλο.

Η πάλη μας με το παράλογο της ύπαρξης

Η Βασιλική Κυπραίου υποδύεται τον Ριχάρδο Β' στο ομώνυμο έργο του Σαίξπηρ και μιλάει στην «Κ» για την πτώση από το θρόνο...

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Το γεγονός ότι ο Ριχάρδος δεν επεδίωξε την εξουσία αλλά του δόθηκε, και μάλιστα σε μικρή ηλικία, είναι στη δική μου ανάγνωση καθοριστικό» λέει η Βασιλική Κυπραίου, η οποία υποδύεται τον βασιλιά Ριχάρδο, στην παράσταση «Ριχάρδος Β'», του Γουίλιαμ Σαίξπηρ, σε σκηνοθεσία Λέανδρου Ταλιώτη. Την παράσταση παρουσιάζουν το Θέατρο Δέντρο και ο Πολιτιστικός Οργανισμός «ΥΠΟΓΑΙΑ» και επιστρέφει στη Λευκωσία, μετά την περιοδεία σε Λεμεσό και Πάφο. Το έργο παρακολουθεί την πορεία του Ριχάρδου Β', ενός νεαρού μονάρχη, που μέσα από την πτώση του ανακαλύπτει την αληθινή του ταυτότητα. Η Βασιλική Κυπραίου λέει πως οι ίδιοι άνθρωποι που του απευθύνονταν με λόγια λατρείας τον περιγελούν, τον εξευτελίζουν, τον γυμνώνουν. «Ο Ριχάρδος μένει μόνος. Καταλήγει σε μια εσωτερική σύγκρουση. Στην πάλη του ανθρώπου με το παράλογο της ύπαρξης. Είναι ακριβώς αυτή η σύγκρουση που τον οδηγεί στην αυτογνωσία».

—Ερμηνεύεις τον ρόλο του Ριχάρδου, σε μία ιδιαίτερη θεατρική συνθήκη, ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που κληθήκες να αντιμετωπίσεις;
—Η πρόκληση σε ιδιαίτερες και μη ιδιαίτερες θεατρικές συνθή-

κες, ερχόμενη αντιμέτωπη με «μικρούς» και «μεγάλους» ρόλους, σε κλασικά και σύγχρονα έργα παραμένει πάντα η ίδια. Να εντοπίσω και να τολμήσω να μοιραστώ την αλήθεια μου. Να παραμερίσω τους φόβους μου, να επιτρέψω σε εμένα, στους ανθρώπους που πατάμε μαζί τη σκηνή και σε όσους μοιραζόμαστε κάθε παράσταση να κοιτάξουμε κατάματα κάτι από όλα όσα κρύβονται τόσο βαθιά, που σχεδόν αγνοούμε την

Ο Ριχάρδος μένει μόνος. Καταλήγει σε μια εσωτερική σύγκρουση. Στην πάλη του ανθρώπου με το παράλογο της ύπαρξης. Είναι ακριβώς αυτή η σύγκρουση που τον οδηγεί στην αυτογνωσία.

υπαρξή τους. Η διαδικασία αυτή είναι επίπονη, μιας και ποτέ δεν ξέρω τι θα συναντήσω στη διαδρομή, και ταυτόχρονα λυτρωτική. Ό,τι μας φέρνει έστω και μισό χιλιόστο πιο κοντά σε αυτό που ονομάζουμε ύπαρξη είναι δώρο. Κι ως είναι η διαδρομή επώδυνη τις περισσότερες φορές.

—Ποιο είναι το στοιχείο του χαρακτήρα του Ριχάρδου, όπως τον περιγράφει ο Σαίξπηρ, το οποίο σε εντυπωσίασε ή σε έβα-

«Μετά την αποκαθάρωση, την πτώση, όταν δεν ενδιαφέρει πια κανέναν ο τρόπος που υπάρχει, όταν κανείς δεν θεωρεί πως έχεις κάτι να του δώσεις και κανείς δεν νοιάζεται, τότε σχηματίζεται μια ρωγμή. Αρχίζει σιγά σιγά να διακρίνεις κομμάτια της αλήθειας σου».

λε σε σκέψεις και γιατί; Πώς τον διάβασες εσύ;

—Δεν πρόκειται ακριβώς για στοιχείο του χαρακτήρα, αλλά για μια δεδομένη συνθήκη. Το γεγονός ότι ο Ριχάρδος δεν επεδίωξε την εξουσία αλλά του δόθηκε, και μάλιστα σε μικρή ηλικία, είναι στη δική μου ανάγνωση καθοριστικό. Όσοι θέλουν και διεκδικούν την εξουσία φαίνεται να κουβαλούν και ένα εγχειρίδιο, συγκεκριμένες οδηγίες χρήσης άσκησης εξουσίας. Είναι αυτές που τους ψιθύριζαν στο αφτί ότι τελικός προορισμός είναι αυτή η «καρέκλα». Του προϊσταμένου. Του διευθυντή. Του προέδρου. Τι γίνεται όμως όταν βρίσκεσαι καθισμένος στο θρόνο χωρίς να το επιδιώξεις; Όταν καλείσαι να αποφασίζεις για τις τύχες των άλλων χωρίς οδηγίες χρήσης; Πώς μπορείς να διαχειριστείς τη δύναμη που σου δόθηκε; Είναι σαν να βάζεις ένα παιδί, το οποίο ίσα που φτάνει με τα πόδια του τα πετάλια, να οδηγήσει ένα λεωφορείο στην εθνική οδό. Οι πιθανότητες να φτάσουν, οδηγός κι επιβάτες ζωντανόι στο τέλος της διαδρομής είναι μηδαμινές.

—Με ποιους κόσμους συγκρούεται ο Ριχάρδος, μια δύσκολη προσωπικότητα, περιτριγυρισμένος από κόλακες...

—Ο Ριχάρδος συγκρούεται με πολλαπλά επίπεδα πραγματικότητας και κόσμους εξουσίας, τόσο εξωτερικούς όσο και εσωτερι-

κούς. Περιτριγυρισμένος αρχικά από κόλακες είναι αποδέκτης «απεριόριστης αγάπης». Μόνο που η αγάπη αυτή απευθύνεται στην ιδιότητά του, όχι στο πρόσωπό του. Αγαπούν ή θέλουν να δείχνουν πως αγαπούν τον βασιλιά Ριχάρδο. Όχι τον Ριχάρδο. Για το λόγο αυτό, όταν καταργείται η ιδιότητα, σχεδόν αυτόματα η «αγάπη» μετατρέπεται σε αδιαφορία, μίσος, μένος. Οι ίδιοι άνθρωποι που του απευθύνονταν με λόγια λατρείας τον περιγελούν, τον εξευτελίζουν, τον γυμνώνουν. Ο Ριχάρδος μένει μόνος. Καταλήγει σε μια εσωτερική σύγκρουση. Στην πάλη του ανθρώπου με το παράλογο της ύπαρξης. Είναι ακριβώς αυτή η σύγκρουση που τον οδηγεί στην αυτογνωσία.

Πληροφορίες: «Ριχάρδος Β'», Γουίλιαμ Σαίξπηρ. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σταύρος Λούρας, Βασιλική Κυπραίου, Αλέξανδρος Παρίσης, Παναγιώτης Λάρκου, Κατερίνα Λούρα, Λέανδρος Ταλιώτης.

Παραστάσεις: Κυριακή 26 Ιανουαρίου, 2 και 9 Φεβρουαρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Παρασκευή και Σάββατο 1, 7 και 8 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Τετάρτη 29 Ιανουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Δευτέρα 3 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Επαρχία Αμμοχώστου, Παραλίμνι, Αίθουσα Τελετών, Τετάρτη 5 Φεβρουαρίου 8:00 μ.μ. Θέατρο Δέντρο, Ενότητας 44Β, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. Επικοινωνία τηλέφωνο 99520835.

Αποκαθήλωση σημαίνει γύμνια

—Καθορίζουν απόλυτα τον άνθρωπο τα προνόμια και η εξουσία, ανεξαρτήτως χαρακτήρα;

—Τα προνόμια και η εξουσία δεν καθορίζουν απόλυτα τον άνθρωπο, αλλά μπορεί να επηρεάσουν βαθιά τον τρόπο που εκφράζεται ο χαρακτήρας του. Η εξουσία δημιουργεί συχνά μια ψευδαισθησιση ταυτότητας. Πόσες φορές αναρωτηθήκαμε παρατηρώντας έναν άνθρωπο πριν και μετά τη ανάληψη της όποιας εξουσίας, πόσο άλλαξε. Συχνά αναρωτιόμαστε αν πρόκειται για τον ίδιο άνθρωπο. Κι ίσως θα ήταν χρήσιμο να παρατηρήσουμε τον ίδιο μας τον εαυτό. Να παρατηρήσουμε πως διαχειριζόμαστε εμείς οι ίδιοι κάθε μορφή εξουσίας, όταν αυτή μας δίνεται. Πώς μας καθορίζουν εμάς τα προνόμια και η εξουσία, όταν μοιάζει να έχουμε το «πάνω χέρι»; Πώς μιλάς στον ταμία της υπεραγοράς; Του μιλάς άραγε; Ή δεν καταδέχεσαι; Πώς αντιμετωπίζεις τον άνθρωπο που άργησε να φέρει ή έκανε λάθος

την παραγγελία σου, ενώ έξω βρέχει κι εσύ κάθεται στον όμορφο καναπέ σου; Του βάζεις τις φωνές; Τον βρίζεις; Πώς μιλάς στο παιδί σου; Συζητάς μαζί του; Ή απαντάς «επειδή έτσι θέλω εγώ». Σε αυτές τις συναντήσεις, σε αυτούς τους μικρούς καθημερινούς

«Τα προνόμια και η εξουσία δεν καθορίζουν απόλυτα τον άνθρωπο, αλλά μπορεί να επηρεάσουν βαθιά τον τρόπο που εκφράζεται ο χαρακτήρας του».

διαλόγους βρίσκεται η απάντηση για τον καθένα μας. Ακόμα κι αν δεν σκοπεύουμε να κυβερνήσουμε με τη χώρα, ως προσπαθήσουμε να ντύσουμε τις μικρές μας εξουσίες με όση ανθρωπιά μας έχει απομείνει.

—Τι σημαίνει για εσένα αποκαθήλωση; Συνεχίζουμε να είμαστε οι ίδιοι και μετά την πτώση μας; Βρίσκουμε την ταυτότητά μας;

—Αποκαθήλωση σημαίνει γύμνια. Να βρεθείς αντιμέτωπος με τον εαυτό σου. Χωρίς ιδιότητα, χωρίς τίτλο, χωρίς ταυτότητα. Καλείσαι τότε, αν θες να συνεχίσεις, να αναζητήσεις το αληθινό σου όνομα. Διαγράφουμε πορείες μέσα στα χρόνια, έχοντας για οδηγό όλα όσα μας έπεισαν πως είμαστε ή πως πρέπει να είμαστε. Υιοθετούμε συμπεριφορές που ταιριάζουν με την ιδιότητα μας όπως αυτή ορίζεται από το κοινωνικό σύνολο. Μετά την αποκαθήλωση, την πτώση, όταν δεν ενδιαφέρει πια κανέναν ο τρόπος που υπάρχει, όταν κανείς δεν θεωρεί πως έχεις κάτι να του δώσεις και κανείς δεν νοιάζεται, τότε σχηματίζεται μια ρωγμή. Αρχίζει σιγά σιγά να διακρίνεις κομμάτια της αλήθειας σου. Αυτού που πραγματικά είσαι. Σκέ-

φτομαι πόσο όμορφο και γενναίο θα ήταν, ο καθένας μας κάποια στιγμή στη διαδρομή του να επιδίωκε την αποκαθήλωσή του. Την πτώση του. Σαν έξοδο κινδύνου, σαν μοναδική ευκαιρία να συναντήσει τον εαυτό του.

—Πόσο εύκολα αποκαθλώνονται σήμερα κατέχοντες την εξουσία;

—Καθόλου εύκολα. Σήμερα, όταν μιλάμε για εξουσία, έχουμε να κάνουμε με έναν τρομακτικό και σύνθετο μηχανισμό. Έναν μηχανισμό που για πόδια έχει τράπεζες και μέσα μαζικής ενημέρωσης. Απέναντι βρισκόμαστε όλοι εμείς μουδιασμένοι, παραιτημένοι, παραδομένοι. Πεισισμένοι πως δεν έχουμε δύναμη. Πως δεν μπορούμε να αλλάξουμε τίποτα. Γράφει κάπου ο Πολύβιος Δημοπρακόπουλος: «Η λέξη 'λαός' είναι το μεγαλύτερο λογοπαίγνιο της Ιστορίας». Ποιος να αποκαθλώσει ποιον; Πόσες φορές κάθισαμε το βράδυ

της Κυριακής των εκλογών και στην ανακοίνωση των αποτελεσμάτων ψελλίσαμε πως είναι δυνατόν; Τι άλλο πρέπει να κάνουν για μην τους ψηφίσουν;

Ακούς τον κόσμο να διαμαρτύρεται, να θυμώνει, να πνίγεται. Και τη μια φορά, κάθε τέσσερα χρόνια που δικαιούται να πάρει θέση, οπισθοχωρεί, δίνοντας κι άλλο χώρο και χρόνο στους ίδιους που του απέδειξαν περίτρανα ότι οι έγνοιες τους περιορίζονται σε προσωπικά συμφέροντα. Είμαι σχεδόν σίγουρη πως δεν θα καταλάβω ποτέ αυτό το οξύμωρο. Καμιά φορά με πιάνει το παράπονο και ονειρεύομαι με λύσσα να ζούσα σε προηγούμενες στιγμές της ιστορίας. Τότε που συνέβαιναν οι επαναστάσεις. Τότε που οι άνθρωποι κοιτάζαν τον φόβο στα μάτια κι έπεφταν στη φωτιά.

—Τελικά, μία συγγνώμη ή ένα προσκύνημα —όπως το εννοείς κανείς, είναι αρκετό για να

ξεχάσουμε και να πάμε παρακάτω;

—Μία συγγνώμη είναι προσωπική υπόθεση. Μόνο εμείς μπορούμε να συγχωρέσουμε τον εαυτό μας. Για όσα μπορούμε και για όσα δεν μπορούμε. Για το πολύ μας και για το λίγο μας. Για το φως μας. Για το σκοτάδι μας. Για τις λέξεις που μοιραστήκαμε. Για όσα δεν τολμήσαμε να πούμε. Για την αλήθεια μας. Και για να πάμε παρακάτω δεν χρειάζεται να ξεχάσουμε. Χρειάζεται να θυμηθούμε. Ποιοι ήμασταν, όταν ήμασταν παιδιά. Ποιοι είμαστε, όταν δε βλέπει κανείς. Όταν ξεμερλώνει. Και χωρίς να ξέρω πως και γιατί, ήρθε στον νου μου ο στίχος του Ελύτη «ο ήλιος σκάει μέσα μας κι εμείς κρατάμε την παλάμη στο στόμα έντρομοι».

Η «επανάσταση» που εξήγησε τα πάντα

Ένα εύληπτο βιβλίο για την κβαντική φυσική, που συμπληρώνει φέτος έναν αιώνα από τη θεμελίωσή της, το 1925

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΡΑΠΑΚΟΥΛΙΑΣ
Η Κβαντική για όλους
εκδ. Απαρσις, 2024, σελ. 80

Του **ΣΙΜΟΥ ΚΑΒΒΑΔΙΑ**

«Δεν υπάρχει τίποτε άλλο να ανακαλύψουμε στη φυσική σήμερα, το μόνο που μένει είναι να βελτιώσουμε την ακρίβεια των μετρήσεων».

Λόρδος Κέλβιν (το 1900)

Ο Λόρδος Κέλβιν είναι ίσως ο μόνος από τους μεγάλους επιστήμονες που έφυγαν από αυτόν τον κόσμο (το 1907) με τη βεβαιότητα ότι ο 19ος αιώνας έλυσε όλα τα προβλήματα της φυσικής. Οι τρεις πυλώνες της φυσικής το 1900 είναι αυτό που λέμε «κλασική φυσική», δηλαδή ο νόμος του Νεύτωνα με τις δυνάμεις μεταξύ ουράνιων ή επίγειων αντικειμένων που διέπουν τις κινήσεις τους, η κυματική φύση του φωτός, και βέβαια η θερμοδυναμική, που διέπει την ανταλλαγή θερμότητας και τη μετατροπή ενέργειας.

Η θερμοδυναμική άλλαξε τη ζωή των ανθρώπων, με τις ατμομηχανές (18ος αιώνας) και στη συνέχεια με τις μηχανές εσωτερικής καύσης (βενζίνη), που αντικατέστησαν τα άλογα και τα πανιά των σκαφών. Αυτοί οι νόμοι της κλασικής φυσικής, ακόμη και σήμερα και για πολύ καιρό ακόμη, διέπουν τις μεταφορές, στη γη, στη θάλασσα, στον αέρα, ακόμη και στο διάστημα. Όλη η θερμική και ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται βασίζεται σε αυτούς τους νόμους. Ωστόσο, αυτή η κλασική φυσική δεν μπορούσε να εξηγήσει πολλά φαινόμενα, όπως

η πραγματική φύση των δυνάμεων, η ραδιενέργεια ή το φωτοηλεκτρικό φαινόμενο, δηλαδή η μετατροπή του φωτός σε ηλεκτρικό ρεύμα, όπως π.χ. στα φωτοβολταϊκά πάνελ. Η λεγόμενη «κβαντική επανάσταση» ξεκίνησε το 1900 με τον Μαξ Πλανκ, ο οποίος, για να εξηγήσει την εκπομπή ενέργειας από ένα σώμα, θεώρησε πως το φως εμφανίζεται ταυτόχρονα ως κύμα και ως σωματίδιο!

Το 1924 ο Λουί ντε Μπρένγ, στην (επαναστατική) διατριβή του, συνέ-

Στόχος του καθηγητή Ραπακούλια δεν είναι μόνο να κάνει μια παρουσίαση της θεωρίας, αλλά και να παρουσιάσει τα φιλοσοφικά προβλήματα που προκύπτουν από αυτήν.

δεσε ένα κύμα με ένα ηλεκτρόνιο και κατ' επέκταση με οποιοδήποτε σωματίδιο. Η ύλη παρουσιάζεται και αυτή ως σωματίδιο και ως κύμα ταυτόχρονα! Το 1925, ο Ερβιν Σρέντινγκερ καθιέρωσε την κυματική συνάρτηση «ψ», που περιγράφει την εξέλιξη ενός σωματιδίου με την πάροδο του χρόνου. Μας δίνει την πιθανότητα παρουσίας μόνον, αποκλείοντας τη δυνατότητα να περιγράψουμε την πραγματικότητα με σαφή, μονοσήμαντο τρόπο.

Σε διάστημα 30 ετών, η κβαντική φυσική εισήγαγε μη δισεισθη-

Η κλασική φυσική ήταν προσβάσιμη σε άτομα που δεν είχαν πανεπιστημιακές σπουδές. Με λίγη προσπάθεια, ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων κατανούσε τη λειτουργία αυτού που υπάρχει γύρω μας (τρένα, αυτοκίνητα, αεροπλάνα κ.λπ.). Το στοίχημα είναι πώς θα γίνουν αντιληπτές μη δισεισθητικές έννοιες της κβαντικής.

λές πληροφορίες —κειμένα, εικόνες, βίντεο, μουσικές κ.ο.κ.— στο μικρούτσικο τσιπάκι του κινητού μας; Είναι ο πολίτης, που δεν έχει ακαδημαϊκή επιστημονική κουλτούρα, ικανός να αφομοιώσει αυτές τις έννοιες;

Ναι, είναι δυνατόν, υποστηρίζει ο καθηγητής Δημήτριος Ραπακούλιας και γι' αυτό ανέλαβε αυτή την εκλαϊκευση(;) της κβαντικής επιστήμης, που απευθύνεται σε όλους. Δεν χρειάζονται καθόλου γνώσεις μαθηματικών ή φυσικής για να διαβάσεις αυτό το μικρό (80

σελίδες) βιβλίο. Στόχος του καθηγητή Ραπακούλια δεν είναι μόνο να κάνει μια παρουσίαση της κβαντικής φυσικής, αλλά και να προβάλει τα φιλοσοφικά προβλήματα που προκύπτουν από αυτήν.

Οι νεότεροι από εμάς θα είναι σε θέση να κατανοήσουν καλύτερα τις έννοιες και τις ερωτήσεις που παρουσιάζονται σε αυτό το βιβλίο, επειδή δεν έχουν προκαταλήψεις. Θα επηρεαστούν περισσότερο από αυτή την επιστήμη. Οι πιο παλιοί ανάμεσά μας —αυτή είναι η περίπτωση μου— θα είναι λιγότερο

Η ανάγνωση του βιβλίου δεν απαιτεί γνώσεις μαθηματικών ή φυσικής.

δεκτικοί(;) γιατί έχουμε πολλές βεβαιότητες. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η κλασική φυσική έφερε πολλά πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση της κβαντικής φυσικής, υπάρχουν και μειονεκτήματα και προκύπτουν από τη χρήση που κάνουμε στην τεχνολογία.

Η πρόσφατη εμπειρία στον τομέα δείχνει ότι η χρήση αυτής της επιστήμης περιορίζει την ελευθερία σκέψης. Στο μέλλον, αλγόριθμοι θα σκέφτονται και θα αποφασίζουν στη θέση των ανθρώπων.

Αυτό το βιβλίο, εκτός από την απλοποιημένη —αλλά όχι απλοϊκή— παρουσίαση της κβαντικής φυσικής, είναι μια λεπτομερής ανάλυση των επιπτώσεων αυτών των εννοιών στη ζωή μας και ως εκ τούτου είναι χρήσιμο σε όλους.

Ο κ. Σίμος Καββαδίας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης.

Nicosia2030

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024_25

ΑΝΘΗΣ ΣΚΟΡΔΑΣ
β
Andys Skordis
06/02/2025

Η ΚΟΥΚΛΑ
ΤΟΥ ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ
του Σταύρου Σταύρου
Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος
FRANZ KAFKA'S DOLL
08, 09/02/2025

NĀBU PĒRA
ΗΧΟΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
NICOSIA'S SOUNDSCAPES
11/02/2025

Διοργανωτές
Organisers:

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

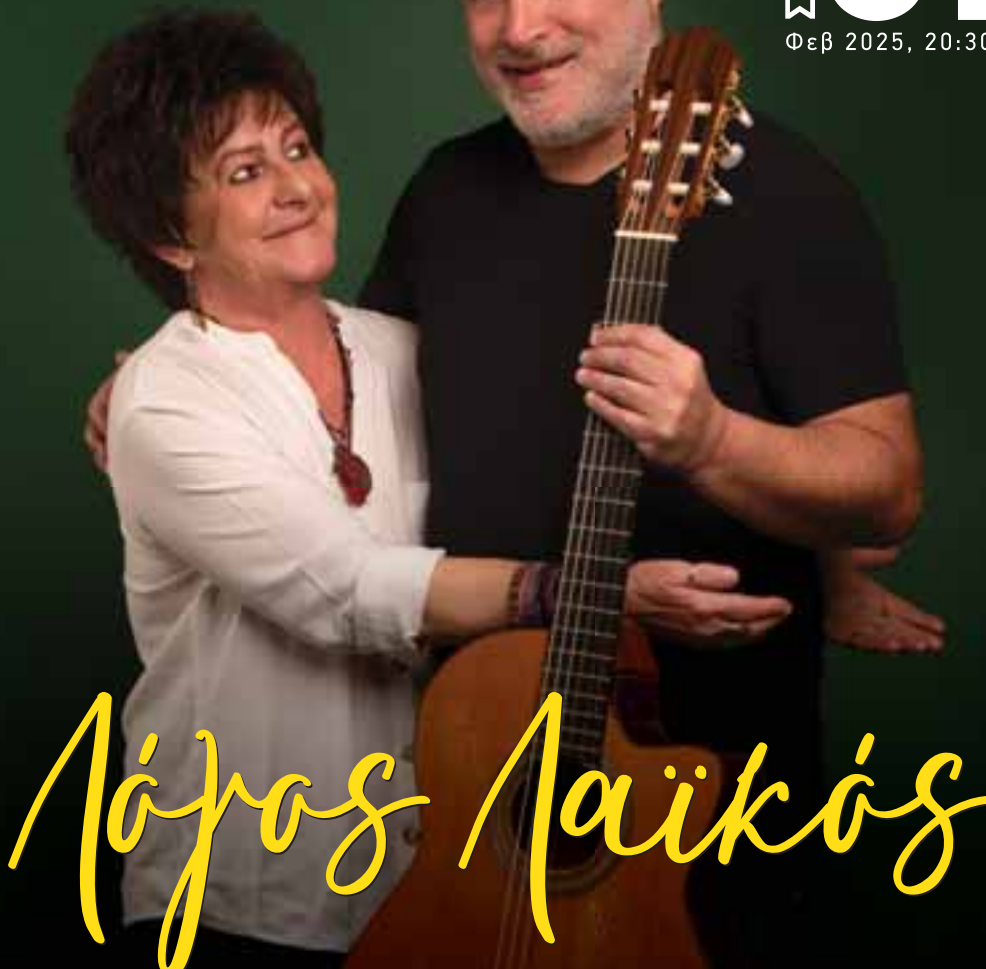

Εισιτήρια
Tickets:

Ριαλτο

Σάββατο
01
Φεβ 2025, 20:30

Φωτεινή
Βελεσιώτου

Παναγιώτης
Μάργαρης

Μεγάλοι Χορηγοί:

Χορηγοί Επικοινωνίας:

Πληροφορίες / Εισιτήρια
www.rialto.com.cy
ή στο **77 77 77 45**
(δευ-παρ 10:00-15:00)

Η κρίσιμη πενταετία στην καριέρα του Ντίλαν

Νέα κινηματογραφική βιογραφία

A Complete Unknown ★★☆☆½
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024), 140΄
Σκηνοθεσία: Τζέιμς Μάνγκολντ
Ερμηνείες: Τιμοτέ Σαλαμέ, Έλ Φάνινγκ, Εντουαρντ Νόρτον

Του **ΔΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η πολυαναμενόμενη κινηματογραφική βιογραφία του μεγάλου Μπομπ Ντίλαν, δια χειρός Τζέιμς Μάνγκολντ («Κόντρα σε όλα»), έρχεται στις αίθουσες για να μας κάνει να σιγοτραγουδήσουμε ξανά στον ρυθμό των μελωδιών του. Η αρχή γίνεται στη Νέα Υόρκη του 1961, όπου ο νεαρός Ντίλαν, με εξίσου φθαρμένα ρούχα και κιθάρα, καταφθάνει με σκοπό να γνωρίσει τον Γούντι Γκάθρι. Ο σημαντικός μουσικός είναι βαριά άρρωστος, ωστόσο, μαζί με τον ομότεχνο Πιτ Σίγκερ (Εντουαρντ Νόρτον) ακούει μια «φωνή» ικανή να ταραξεί τα νερά της folk –και όχι μόνο– σκηνής. Καθώς ο Ντίλαν γίνεται όλο και πιο διάσημος, δεκάδες χιλιάδες συρρέουν πια στο φεστιβάλ του Νιούπορτ για να τον ακούσουν με αφοσίωση σχεδόν θρησκευτική. Μέχρι που ο ήρωάς τους θα τους «προδώσει», υιοθετώντας τον ηλεκτρικό ήχο και παράλληλα περνώντας στην αιωνιότητα ως ένας από τους σπουδαιότερους τραγουδοποιούς της μουσικής ιστορίας.

Και μόνον η πρόκληση να χωρέσει κάποιος τον πνευματικό πλούτο και την προσωπικότητα του Μπομπ Ντίλαν σε μια ταινία, θα μπορούσε να αποδειχθεί ανυπέρβλητη ακόμη και για μεγάλους κινηματογραφιστές. Ο Μάνγκολντ επιλέγει μια σχετικά συμβατική προσέγγιση με γραμμική αφήγηση, η οποία ουσιαστικά καλύπτει μόνο την πενταετία 1961-65, δίνοντας έμφαση στην ατμόσφαιρα της εποχής, η οποία αναβιώνει ομολογουμένως ζωντανά και με προσοχή στη λεπτομέ-

ρεια. Η δονούμενη εναλλακτική μουσική της μεγαλούπολης θα μπορούσε να καταπει τον άβγαλτο Ντίλαν, όμως τελικά συνέβη ακριβώς το αντίθετο: στην ταινία παρακολουθούμε το κοινό να ακούει για πρώτη φορά «ύμνους» σαν το «Blowing in the wind» ή το «The times they are a-Changin'» και να μένει έκθαμβο, συμμετέχοντας από το δεύτερο ρεφρέν. Το δεύτερο –και ίσως πειστικό-

Ο Μάνγκολντ επιλέγει μια σχετικά συμβατική προσέγγιση με γραμμική αφήγηση, η οποία καλύπτει μόνο το διάστημα 1961-65, δίνοντας έμφαση στην ατμόσφαιρα της εποχής.

τερο– κομμάτι της αποστολής φέρνει φυσικά εις πέρας ο πρωταγωνιστής, Τιμοτέ Σαλαμέ. Ο Αμερικανός ηθοποιός αποδεικνύει για άλλη μια φορά την αξία του, κινούμενος κάπου ανάμεσα στην ερμηνεία και στη μίμηση του «ντιλανικού» ιδιώματος, τόσο ως προς το τραγούδι όσο και ως προς τη γενικότερη εκφορά του λόγου του. Στη συνθησιμένη κουβέντα περί «επανάστατικού», «φολκ» ή «ηλεκτρικού» Ντίλαν, ο χαρακτήρας που δημιουργεί ο Σαλαμέ μοιάζει να είναι περισσότερο... στον κόσμο του –αυτόν τον «εντελώς άγνωστο» του τίτλου– πολύ πιο κοντά δηλαδή σε εκείνο που χαρακτηρίζει τις περισσότερες καλλιτεχνικές ιδιοφυίες. Δίπλα του η Έλ Φάνινγκ υποδύεται με χάρη τον πρώτο του μεγάλο έρωτα στη Νέα Υόρκη, ενώ η Μόνικα Μπάρμπαρα δημιουργεί μια δυναμική Τζόαν Μπαέζ.

Ο Τιμοτέ Σαλαμέ ως Μπομπ Ντίλαν αποδεικνύει και πάλι την αξία του, κινούμενος ανάμεσα στην ερμηνεία και στη μίμηση του «ντιλανικού» ιδιώματος.

HOME CINEMA

Ταξίδι στο αιματοβαμμένο παρελθόν της Αγρίας Δύσης

Νέοι έποικοι, ιθαγενείς πληθυσμοί, ομοσπονδιακός στρατός και Μορμόνοι πολιτοφύλακες συγκρούονται στο «American Primeval».

Το «Alien: Romulus» είναι η πιο πρόσφατη προσθήκη στο σύμπαν του επιτυχημένου franchise επιστημονικής φαντασίας.

American Primeval
ΓΟΥΣΤΕΡΝ (2024)
Δημιουργός: Μάρκ Λ. Σμιθ
Ερμηνείες: Τέιλορ Κιτς, Μπέτι Γκίλπιν

Η σειρά που σημειώνει τη μεγαλύτερη επιτυχία αυτές τις ημέρες στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, έφτασε πρόσφατα στην πλατφόρμα του Netflix. Βρισκόμαστε στα μέσα του 19ου αιώνα στην περιοχή της Γιούτας. Ο θρύλος της αμερικανικής Αγρίας Δύσης γεννιέται μέσα από το αίμα και τη βία, καθώς νέοι έποικοι, ιθαγενείς πληθυσμοί, ομοσπονδιακός στρατός και Μορμόνοι πολιτοφύλακες συγκρούονται διαρκώς. Μια μνήμερα με τον γιο της, μια κακοποιημένη νεαρή Ινδιάνη, ένα ζευγάρι που χωρίζεται και ένας μοναχικός μυστηριώδης πολεμιστής παλεύουν για τη ζωή τους, αντιμετωπίζοντας μια σειρά από κινδύνους και κακουχίες.

Ανακαλώντας το πνεύμα του αριστουργηματικού «Αιματοβαμμένου μεσημερινού» του Κόρμακ Μακάρθι, η μίνι σειρά μάς βάζει στην ατμόσφαιρα ενός άγριου κόσμου, όπου η ανθρω-

πινη ζωή έχει ελάχιστη αξία. Εδώ δύσκολα διακρίνει κανείς «καλούς» και «κακούς» με την κλασική έννοια, αφού όλοι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο αγκαλιάζουν την αγριότητα, έχοντας ως πρώτο κίνητρο την επιβίωση. Η σκηνοθεσία του Πίτερ Μπεργκ είναι στιβαρή, ενισχυμένη και από μια πλούσια παραγωγή, η οποία ζωντανεύει μια (πολύ) λιγότερο ρομαντική εικόνα του Ουέστ: καταφέρνει, δε, να το κάνει με πιο σύγχρονο και εναργή τρόπο, π.χ., από το επίσης πανάκριβο «Horizon» του Κέβιν Κόσνερ, που είδαμε πρόσφατα στις κινηματογραφικές αίθουσες και αναφέρεται στην ίδια εποχή.

Alien: Romulus ★★☆☆½
ΘΡΙΛΕΡ (2024), 119΄
Σκηνοθεσία: Φέντε Αλβαρεζ
Ερμηνείες: Κέιλι Σπένι, Ντέιβιντ Τζόνσον

Από την πλατφόρμα του Disney+ επιλέγουμε την τελευταία, ανέλπιστα επιτυχημένη προσθήκη στο σύμπαν του «Alien». Βρισκόμαστε σε μια αποικία μεταλλωρύχων σε κάποιον σκοτεινό πλανή-

τη του γαλαξία. Αποφασισμένη να ξεφύγει από την προδιαγεγραμμένη μοίρα της, μια ομάδα νέων αποφασίζει να αποδράσει χρησιμοποιώντας τον εξοπλισμό ενός εγκαταλελειμμένου διαστημικού σταθμού. Μέσα στα βάθη του τελευταίου, ωστόσο, οι νεαροί εξερευνητές θα έρθουν αντιμέτωποι με την πιο τρομακτική μορφή ζωής στο σύμπαν. Ο Ουρουγουανός δημιουργός Φέντε Αλβαρεζ («Το πρόσωπο του κακού») προσπαθεί σκληρά –και σε μεγάλο βαθμό τα καταφέρνει– να ανασυνθέσει την αλλόκοτη, κλειστοφοβική ατμόσφαιρα του αυθεντικού «Alien». Εχοντας στη διάθεσή του ένα καστ ανερχόμενων ηθοποιών, με επικεφαλής τους πολύ καλούς Κέιλι Σπένι («Priscilla») και Ντέιβιντ Τζόνσον («Industry»), παντρεύει αποτελεσματικά την καθαρή δράση με τον δυστοπικό πυρήνα του κλασικού μύθου. Ο τρόμος του αγνώστου, όχι μόνον όσων υπάρχουν εκεί έξω αλλά και μέσα μας, συναντά εκείνον την τεχνητής νοημοσύνης, που πλέον μπαίνει όλο και περισσότερο στην καθημερινότητά μας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Βραδιά τραγουδιού από την ανερχόμενη Νεφέλη Κωτσέλη

Βραδιά τραγουδιού πραγματοποιήσε η μεσόφωνος Νεφέλη Κωτσέλη στις 14 Ιανουαρίου στην αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος». Στο πάνο τη συνόδευσε ο Δημήτρης Γιάκας.

Η Κωτσέλη είναι αναμφίβολα μια από τις πιο εντυπωσιακές λυρικές τραγουδίστριες που έχουν εμφανιστεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Κατ' αρχάς η εξαιρετική ποιότητα της ίδιας της φωνής ξεφεύγει από τα συνηθισμένα. Το πχόχρωμα είναι ιδιαίτερα πλούσιο και παραμένει ομοιογενές και αναλλοίωτο σε όλη την έκταση της φωνής. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η ισχύς της φωνής, που χωρίς πίεση γεμίζει μια μεγάλη αίθουσα. Είχε ξεχωρίσει ήδη το 2023, όταν η Κωτσέλη ερμήνευσε τη Νέριδα στη «Μήδεια» του Κεραυμπίνη, που είχε παρουσιάσει η Εθνική Λυρική Σκηνή, αποσπώντας δικά και το ενθουσιώδες χειροκρότημα του κοινού.

Ωστόσο, η μεσόφωνος δεν αρκείται σε όσα της χάρισε με γενναιοδωρία η φύση, αλλά τα αξιοποιεί με μουσικότητα και μουσική ευφυΐα. Το πρόγραμμα που επέ-

λεξε να παρουσιάσει έδωσε την ευκαιρία να θαυμάσει κανείς και αυτές τις ποιότητες. Η βραδιά ξεκίνησε με τα τρία τραγούδια του Γιώργου Κουρουπού σε ποίηση της Σαπφούς, όπως ανασυντέθηκαν και αποδόθηκαν από τον Οδυσσέα Ελύτη. Ένας κύκλος αποτελούμενος από τρεις ευαίσθητες μικρογραφίες, στις οποίες η μουσική, τρυφερή, μελαγχολική, κάποτε επίσης δωρική («Ανέβαινε ψηλά η πανσέληνος»), αποδίδει το συναίσθημα των στίχων. Η Κωτσέλη περιόρισε τη φωνή της στις ανάγκες της συγκεκρι-

Η νεαρή μεσόφωνος διαθέτει πλούσια φωνή εξαιρετικής ποιότητας, την οποία αξιοποιεί με σπάνια μουσική ευφυΐα.

μήνης έκφρασης, αφήνοντας το κείμενο και τη μουσική να πρωταγωνιστήσουν.

Αντίθετα, πήρε τα νήια στην καντάτα του Χάιντν «Η Αριάδνη στη Νάξο». Μέσα από τα σαφώς

Η Νεφέλη Κωτσέλη συνόδευσε στο πιάνο ο Δημήτρης Γιάκας. Κορύφωση της επιτυχημένης βραδιάς αποδείχθηκε το τραγούδι «Αν αγαπάς την ομορφιά» του Γκούσταφ Μάλερ, που αποδόθηκε εκτός προγράμματος.

διακριτά μέρη του σπονδυλωτού έργου, όπου δύο απαγγελτικές ενότητες εναλλάσσονται με δύο άριες, απέδωσε γλαφυρά τη μεταβολή στην ψυχολογία της κόρης του βασιλιά Μίνωα. Στη Νάξο,

κι ενώ περιμένει τον αγαπημένο της Θυσία που έχει βοηθήσει, η Αριάδνη βλέπει το πλοίο του να χάνεται στον ορίζοντα και συνειδητοποιεί την προδοσία. Με βάση το μουσικό κείμενο του Χάιντν,

η Κωτσέλη πέρασε από τον πόθο και τη νοσταλγία στην απόγνωση και στην απελπισία. Η εύπλαστη φωνή βρήκε το κατάλληλο χρώμα για κάθε συναίσθημα και η μουσικότητα της τραγουδίστριας την

κράτησε εκφραστικά μέσα στους κανόνες του κλασικισμού.

Είναι αυτονόητο ότι το ιδιαίτερο πλούσιο, πολυτελές πχόχρωμα ταιριάζει άριστα στη μουσική του γερμανικού ρομαντισμού, ειδικότερα δε στο λυκόφως του, που χαρακτηρίζεται από εκφραστική γενναιοδωρία και ιριδιζόντα χρώματα στο φάσμα του υπερώδους. Έτσι, κορύφωση της επιτυχημένης βραδιάς αποδείχθηκε το τραγούδι «Αν αγαπάς την ομορφιά» του Γκούσταφ Μάλερ σε ποίηση του Φρίντριχ Ρίκερτ, που η Κωτσέλη απέδωσε εξαιρετικά εκτός προγράμματος. Είχαν προηγηθεί δύο κύκλοι τραγουδιών του Ρόμπερτ Σούμαν, τα «Ποιήματα της βασίλισσας Μαρίας Στιούαρτ» και «Ο έρωτας και η ζωή μιας γυναίκας», που η μεσόφωνος ερμήνευσε με πολύ καλή άρθρωση και μεγάλη μουσικότητα, αναδεικνύοντας το ξεχωριστό συναίσθημα κάθε τραγουδιού. Στο πλευρό της, άριστος συνοδός υπήρξε ο έμπειρος Δημήτρης Γιάκας, που στα τραγούδια του Σούμαν είχε την ευκαιρία να φανερώσει επιπλέον την ευαισθησία και τη μουσικότητά του.

Ήταν δεινός καπνιστής και είχε μάλιστα γυρίσει και μια διαφήμιση τσιγάρου το 1998. Ο θάνατος του Ντέιβιντ Λιντς στάθηκε αφορμή για ένα σπάνιο συλλογικό φόρο τιμής από θαυμαστές ανά τον κόσμο.

Οψεις μιας πολυσχιδούς ιδιοφυΐας

Ο Ντέιβιντ Λιντς πέρα από τον κινηματογράφο. Ίχνη του σκοτεινού, αλλόκοτου κόσμου του υπάρχουν στην ποπ κουλτούρα

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο θάνατος του Ντέιβιντ Λιντς, στις 15 Ιανουαρίου, στάθηκε αφορμή για ένα σπάνιο συλλογικό φόρο τιμής από συναδέλφους του καλλιτέχνες, απλούς θαυμαστές του έργου του και εκατοντάδες δημοσιογράφους από όλο τον κόσμο. Μοιραία, όποτε γράφονται και ακούγονται τόσο πολλά, συναντάμε και ανακρίβειες και αστοχίες και, ασφαλώς, υπερβολές. Σημασία έχει, βέβαια, το γεγονός ότι, παρόλο που ο Λιντς δεν υπήρξε σε καμία περίπτωση ένας «εμπορικός» σκηνοθέτης, ήταν μαζικά αγαπητός.

Γιατί όμως το κοινό του ήταν τόσο πιστό και τον θαύμαζε τόσο, ακολουθώντας τον σε κάθε του βήμα, ακόμη και στα λιγότερο επιτυχημένα; Μοιάζει ίσως ελαφρώς παράδοξο αυτό, για έναν σκηνοθέτη που σε 78 χρόνια ζωής και 50 χρόνια καριέρας άφησε πίσω του ένα σχετικά περιορισμένο έργο (δέκα ταινίες και πέντε, συνολικά, κύκλους τριών τηλεοπτικών σειρών).

Δικαιολογείται απολύτως, εντούτοις, αν σκύψουμε πάνω από τα έργα του Ντέιβιντ Λιντς, που μπορεί στο ευρύτερο κοινό να συστήθηκε ως σκηνοθέτης, πλην όμως εξαρχής ήταν ένας ανήσυχος και πολυδιάστατος καλλιτέχνης ο οποίος έτυχε να βγάλει κάποια χρήματα παραπάνω από τον κινηματογράφο, αλλά ουδέποτε περιορίστηκε σε αυτόν. Ο Ντέιβιντ Λιντς υπήρξε και ζωγράφος, και φωτογράφος, και στιχουργός, και μουσικός, και παραγωγός, και κομίστας, και δημιουργός κινουμένων σχεδίων, και σχεδιαστής και συγγραφέας. Και, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όλα όσα έκανε υπηρέτουσαν το δικό του όραμα και διέπονταν από τη χαρακτηριστική αισθητική του.

Όπως σε πολλά σπουδαία έργα τέχνης, έτσι και σε στιδήποτε έφερε την υπογραφή του Λιντς, οι ερμηνείες ήταν αμφίσημες και υποκειμενικές, κυρίως όμως δεν ήταν απαραίτητες για να απολαύσει ο θεατής αυτά που έφταναν στα μάτια και στα αυτιά του. Τα έργα του Λιντς δεν θα μπορούσαν ποτέ να μεταφερθούν στο θεατρικό σανίδι, γιατί δεν είναι η πρόζα το πρωταγωνιστικό στοιχείο τους, αλλά η ατμόσφαιρα. Τα χρώματα, τα σκηνικά, τα φίλτρα στις κάμερες, οι φωτι-

σμοί, η μουσική υπόκρουση, το μακιγιάζ και τα κοστούμια των ηθοποιών, όλα αυτά υπηρέτουσαν την ατμόσφαιρα, στην οποία βούλιαζες από το πρώτο μέχρι το τελευταίο πλάνο, σαν να ξάπλωνες σε μια μεταξένια αιώρα που δεν στερεώνεται πουθενά αλλά υποχωρεί αργά κάτω από το βάρος σου, χωρίς να προσκρούει ποτέ στο έδαφος. Και όταν πέφτουν οι τίτλοι τέλους και ανοίγουν τα φώτα στην αίθουσα, τότε μόνον υπάρχει μια σύγκρουση, ανάμεσα στην πραγματικότητα και στα δύο επίπεδα του σινεμά του Λιντς: το πρωτογενές και αυτό που μονίμως υποδόσκει. Το ένα ονειρικό, το άλλο σκοτεινό. Και τα δύο... μέρη ενός κόσμου διαφορετικού από τον δικό μας.

Γι' αυτό ο Λιντς λατρεύτηκε: Γιατί είχε χτίσει τον δικό του κόσμο και μας επέτρεπε να επιστρέψουμε σε αυτόν, όχι μόνο μέσα από τη μεγάλη ή τη μικρή οθόνη, αλλά και τους δίσκους, τα βιβλία, τα φωτογραφικά λευκώματα, τις εικαστικές εκθέσεις, τα μίλεπια... δελτία καιρού που παρουσίαζε, αρχικά στο site του (που πλέον δεν λειτουργεί) και μετά στο κανάλι του στο YouTube (@DAVIDLYNCHTHEATER), τον καφέ που έριξε στην αγορά πριν

Υπήρξε ζωγράφος, φωτογράφος, στιχουργός, μουσικός, παραγωγός, κομίστας, δημιουργός κινουμένων σχεδίων, σχεδιαστής και συγγραφέας.

από έντεκα χρόνια, τα μπλουζάκια με σχέδιά του που πωλούνται στο ηλεκτρονικό κατάστημά του μέσω του Amazon, το παριζάνικο nightclub «Silencio» που σχεδίασε το 2011 και έκτοτε λειτουργεί επιτυχώς στο Παρίσι, και όλα όσα έκανε και μοιραζόταν δημοσίως.

Αφήνοντας, λοιπόν, στην άκρη τις ταινίες του (οι περισσότερες εκ των οποίων έχουν ήδη αποδείξει την αντοχή τους στον χρόνο), ας θυμηθούμε μερικούς ακόμη λόγους για τους οποίους ο Ντέιβιντ Λιντς υπήρξε ένας σπουδαίος καλλιτέχνης με εκτόπισμα σε κάθε έκφανση του ταλέντου του.

Οι δίσκοι

- **«In Heaven»**, 1982. Είναι το τελευταίο κομμάτι του σάουντρακ της πρώτης του ταινίας, «Eraserhead», και το μοναδικό που έχει συμβατική δομή. Με υπότιτλο «Lady In The Radiator Song» εξελίχθηκε σε γκόθικ κλάσικ και διασκευάστηκε από δεκάδες σχήματα. Πιο γνωστές εκτελέσεις αυτές των Tuxedomoon, Pixies, Bauhaus.
- **Τζούλι Κρουζ «Floating Into The Night»**, 1989. Με μάεστρο τον σταθερό συνεργάτη του Αντζελο Μπανταλαμέντι, τον ίδιο τον Λιντς στον ρόλο του καλλιτεχνικού διευθυντή και στιχουργού και τη μούσα των δυο τους, την 33χρονη και ουσιαστικά άγνωστη μέχρι τότε Τζούλι Κρουζ πήσε από το μικρόφωνο, ο δίσκος είναι ακριβώς αυτό που υπόσχετο ο τίτλος του!
- **Danger Mouse & Sparklehorse «Dark Night Of The Soul»**, 2009. Ο χιπ κοπ παραγωγός Danger Mouse και το americana συγκρότημα των Sparklehorse συνεργάζονται σε ένα υπέροχο άλμπουμ για τις μικρές ώρες της νύχτας. Ο Λιντς επιμελείται όλες τις φωτογραφίες, γράφει τους στίχους σε δύο κομμάτια και «τραγουδάει» σε ένα. Κλέβει την παράσταση από όλους τους εκλεκτούς καλεσμένους (Γκι Πον, Flaming Lips, Μπλάκ Φράνσις, Σουζάν Βέγκα).
- **Κρίστα Μπέλ «This Train»**, 2011. Σε συναυλία της στην Αθήνα πριν από χρόνια, η πιο πρόσφατη μούσα του Λιντς (που εδώ υπογράφει στίχους, παραγωγή και τις φωτογραφίες του άλμπουμ) είχε περιγράψει από τη σκηνή ότι «ο Ντέιβιντ μου ζήτησε να ερμηνεύσω αυτά τα τραγούδια σαν να οδηγώ το βράδυ πέρα από το προβλεπόμενο όριο ταχύτητας, έχοντας στο ντουλαπάκι του αυτοκινήτου ένα ρεβόλβερ και ένα μπουκάλι μπέρμπον». Αν μη τι άλλο, η 33χρονη, τότε, τραγουδίστρια/μοντέλο/ηθοποιός... ανταποκρίθηκε πλήρως!
- **Thought Gang «Thought Gang»**, 2018. Ο,τι κοντινότερο είχε ο Λιντς σε σταθερό συγκρότημα με κοντραμπάσο, τζαζ ντραμς, πνευστά, τον Μπανταλαμέντι σε πλήκτρα/φωνητικά και τον ίδιο σε στίχους, κρουστά και

ρόλο παραγωγού. Ανετα θα μπορούσε να σταθεί ως σάουντρακ σε οποιαδήποτε ταινία του από το 1986 κι έπειτα.

Τα μουσικά βίντεο

- **Moby, «Shot In The Back Of The Head»**, 2009. Συνδυάζοντας στοιχεία pulp κουλτούρας και καρτούν αισθητικής, ο Λιντς παίρνει το οργανικό κομμάτι του Moby και το ντύνει οπτικά με έναν μικρό ασπρόμαυρο εφιάλτη.
- **Duran Duran, «Unstaged»**, 2011. Είναι 2011 και οι pop star Duran Duran ετοιμάζονται για μια θριαμβευτική εμφάνιση στο Mayan Theater του Λος Άντζελες – όλη η βραδιά σκηνοθετείται από τον Λιντς που είχε ζητήσει... 50 κάμερες, αλλά ο χορηγός, American Express, δεν του έκανε το χατίρι. Με οπτικό υλικό αποκλειστικά μονταρισμένο στα τραγούδια του βρετανικού συγκροτήματος, τα οποία ο Λιντς υπηρέτησε υποδειγματικά, η συναυλία πέρασε στην Ιστορία λόγω των τριών ψηφιακών εκδοχών της: αναμετάδοση μέσω webcast, προβολή σε κινηματογραφικές αίθουσες και κυκλοφορία σε dvd.
- **Interpol, «I Touch A Red Button»**, 2011. Για πολλούς το καλύτερο βίντεο του Λιντς, για λογαριασμό του δημοφιλούς και στη χώρα μας εναλλακτικού συγκροτήματος από το Μανχάταν. Ένα κόκκινο κουμπί ξεχωρίζει ανάμεσα στο ασπρόμαυρο animation. Αδύνατον να φανταστείς το τραγούδι με άλλες συνοδευτικές εικόνες!
- **Nine Inch Nails, «Came Back Haunted»**, 2013. Ο Τρεντ Ρέζνορ των NIN είχε ήδη συνεργαστεί με τον Λιντς στη «Χαμένη λεωφόρο» και εμφανίστηκε και σε ένα επεισόδιο του «Twin Peaks: Η επιστροφή». Η αλληλοεκτίμησή ήταν δεδομένη και το 2013 μετουσιώθηκε και σε ένα βίντεο που είναι αδύνατον να παρακολουθήσεις χωρίς να ζαλιστείς, αλλά σέβεται απόλυτα τον βιομηχανικό χαρακτήρα του τραγουδιού.
- **Donovan, «I Am The Shaman»**, 2021. «Ο Λιντς είναι για μένα ένας

σύντροφος σε μια δημιουργική διαδρομή που ελάχιστα έχουν ακολουθήσει», δήλωνε πριν τέσσερα χρόνια ο Ντόνοβαν. Το βίντεο δεν είναι σπουδαίο, καθώς ο προϋπολογισμός ήταν χαμηλός, αλλά το μαγικό άγγιγμα του Λιντς βοηθάει τον σπουδαίο Σκωτσέζο τραγουδοποιό να γράψει ένα υπέροχο τραγούδι.

Τα βιβλία

- **«The Air Is On Fire»** (εκδ. Thames & Hudson, 2007). Συνεντεύξεις, σκίτσα, πίνακες, φωτογραφίες, όλα χωρισμένα σε θεματικές ενότητες. Λειτουργεί ως βεντάλια επίδειξης του πολυσχιδούς ταλέντου του Λιντς – οι ελάχιστες διαθέσιμες κopies αλλάζουν χέρια για ποσά άνω των 500 ευρώ.
- **«Κυνηγώντας το μεγάλο ψάρι»** (εκδ. Πατάκης, 2009). Με υπότιτλο «Διαλογισμός, συνειδητότητα και δημιουργικότητα», αυτό το βιβλίο μάς αποκαλύπτει, συν τοις άλλοις, και τη συστηματική ενασχόλησή του με τον υπερβατικό διαλογισμό. Απαραίτητο

Σε ό,τι έφερε την υπογραφή του, οι ερμηνείες ήταν αμφίσημες και υποκειμενικές. Δεν ήταν όμως απαραίτητες για την απόλαυση του θεατή.

ανάγνωσμα για φοιτητές σχολών κινηματογράφου και εικαστικών τεχνών.

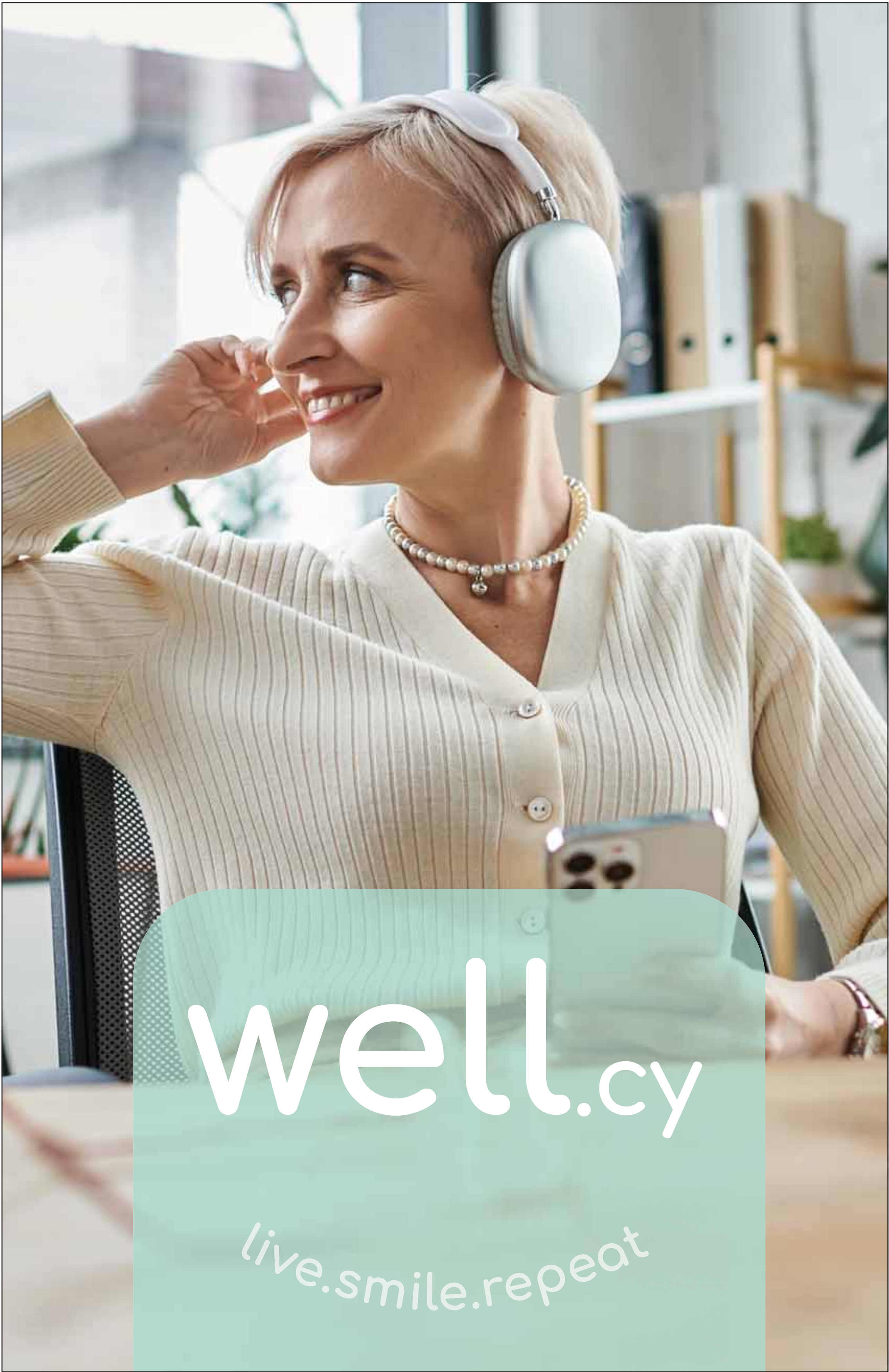
- **«Dark Splendor»** (εκδ. Hatje Cantz, 2010). Παρεμφερές με το «The Air Is On Fire», αλλά με περισσότερη έμφαση στις φωτογραφίες, τις τρισδιάστατες κατασκευές και χορταστικά παρασκήνια από τα κινηματογραφικά γυρίσματα. Αποκαλύπτει λιγότερα για τον άνθρωπο, αλλά περισσότερα για τον δημιουργό.
- **«Χώρος ονείρων»** (εκδ. Ροπή, 2019). Ο ίδιος ο Λιντς θυμάται όλα όσα σημάδεψαν τη ζωή του, αλλά είναι η δημοσιογράφος και κριτικός Κριστίν Μακένα αυτή που συμμαζεύει τις αναμνήσεις

του και τις βάζει σε μία σειρά, διανθίζοντάς τις με συνεντεύξεις συγγενών, συνεργατών, πρώην συζύγων, ηθοποιών, μοντάρωντας έτσι την πιο πλήρη εκδοχή μιας ζωής ταγμένης σε ένα και μοναδικό όραμα: την ανάδειξη του αθέατου κόσμου.

- **«Digital Nudes»** (εκδ. Fondation Cartier, 2021). Εκατόν πενήντα ανέκδοτες ψηφιακές φωτογραφίες συγκροτούν μια ωδή στη θηλυκότητα, ακόμη και αν ο φακός εστιάζει αποκλειστικά σε ένα βαμμένο νύχι, σε δύο χείλη, σε μια καμπύλη ή καλειδοσκοπικά σε μια καλλιγράμμη φιογούρα. «Μου αρέσει να φωτογραφίζω γυμνές γυναίκες», δήλω-νε ο ίδιος, «η ανεξάντλητη πολυμορφία του ανθρώπινου σώματος είναι συναρπαστική!».

Οι διαφημίσεις

- **Calvin Klein, «Obsession»**, 1990. Τέσσερα διαφορετικά διαφημιστικά, συνολικής διάρκειας δύο λεπτών, βασισμένα σε ισάριθμα μυθιστορήματα των Χέμινγουεϊ, Λόρενς, Φιτζέραλντ και Φλόμπέρ. Κομψοτεχνήματα!
- **Giorgio Armani, «Who Is Gio»**, 1992. Μία ολόκληρη – ασπρόμαυρη – ταινία μέσα σε 2,5 λεπτά που, για λίγους μήνες, έκανε τον Αμερικανίδα Λάλα Χάρις την απόλυτη femme fatale!
- **Parisienne Cigarettes, «Parisienne People»**, 1998. Σίγουρα η πιο αντισυμβατική διαφήμιση τσιγάρου που έχει γυριστεί ποτέ – ο Λιντς υπήρξε μανιώδης καπνιστής και συχνά διαμαρτυρόταν για την καθολική απαγόρευση του τσιγάρου στην Αμερική!
- **Playstation 2 «The Third Place»**, 2000. Περισσότερο σαν εναλλακτικό τρέιλερ του «Twilight Zone» παρά ενδεικτικό των δυνατοτήτων μιας κονσόλας ηλεκτρονικών παιχνιδιών, το μονόλεπτο αυτό φιλμάκι δεν ήταν καν... έγχρωμο και όμως η Sony το ενέκρινε!
- **Gucci By Gucci**, 2007. Τρία σούπερ μόντελ χορεύουν στον ρυθμό του «Heart Of Glass» των Blondie. Σχεδόν περιμένεις κάτι διαβολικό να εμφανιστεί στο τέλος και να τα ανατρέπει όλα.

well.cy

live.smile.repeat